

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Düşünen Tohum Konuşan Toprak

Cumhuriyet'in Köy Enstitüleri

1940 - 1954

*Mindful Seed
Speaking Soil
Village Institutes of
the Republic
1940 - 1954*

1

Düşünen Tohum Konuşan Toprak
Mindful Seed Speaking Soil

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

İSTANBUL
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Düşünen Tohum Konuşan Toprak

Cumhuriyet'in Köy Enstitüleri

1940-1954

Mindful Seed

Speaking Soil

Village Institutes of the Republic

1940-1954

1

**Düşünen Tohum
Konuşan Toprak
Cumhuriyet'in Köy Enstitüleri
1940–1954**

**Mindful Seed
Speaking Soil
Village Institutes of the Republic
1940–1954**

İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları
İstanbul Research Institute Publications 18

Sergi Katalogları Exhibition Catalogues 10
İstanbul, Nisan April 2012

ISBN 978-975-9123-99-4
978-605-4642-00-7

KATALOG CATALOGUE

Yayına Hazırlayan Editor
Ekrem Işın

Koordinatörler Coordinators
Zeynep Ögel, Gülru Tanman

Proje Asistanı Project Assistant
Erkan Bora

Tasarım Design
TUT Ajans

Çeviri Translation
Melis Şeyhun Çalışlar

Fotoğraflar Photographs
Uğur Ataç

Renk Ayırımı ve Baskı Color Separation and Printing
Boyut Matbaacılık A.Ş.
Matbaacılar Sitesi 1. Cadde, No: 115 Bağcılar-İstanbul

Bu katalog, 18 Nisan 2012 tarihinde Suna ve İnan Kırac Vakfı
İstanbul Araştırmaları Enstitüsü'nde açılan *Düşünen Tohum
Konuşan Toprak: Cumhuriyet'in Köy Enstitüleri 1940–1954* sergisi
için hazırlanmıştır.

This catalogue has been prepared for the exhibition *Mindful
Seed Speaking Soil: Village Institutes of the Republic 1940–1954*
opened on April 18, 2012 at the Suna and İnan Kırac Foundation
İstanbul Research Institute.

© Suna ve İnan Kırac Vakfı İstanbul Araştırmaları Enstitüsü

© Suna and İnan Kırac Foundation İstanbul Research Institute

SERGI EXHIBITION

Küratör Curator
Ekrem Işın

Danışmanlar Advisors
Engin Tonguç
Pakize Türkoğlu
K. Fügen Çetiner
Haldun Cezayirlioğlu
Turan Tanyer
Güler Yalçın

Proje Koordinatörleri Project Coordinators
Zeynep Ögel, Gülru Tanman

Proje Asistanı Project Assistant
Erkan Bora

Çeviri Translation
Melis Şeyhun Çalışlar

Grafik Tasarım Graphic Design
TUT Ajans

Teşekkürler Acknowledgements

İsmail Hakkı Tonguç Belgeligi Vakfı, Köy Enstitülerini Araştırma ve
Geliştirme Derneği (KAVEG), Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği

Halise Apaydın, Talip Apaydın, Mehmet Başaran, Erden Bilgen,
Mine (Keskin) Deniz, Emre Dölen, Melih Duygulu, Rahmi
Eyüboğlu, Mehmet Gülbağ, Duru Güneri, Güven Ailesi, Mehmet
Kadem, Işık Kansu, Recep Karadeniz, Vahit Kaya, Sevim (Önel)
Kethüdaoğlu, Gürkan Kethüdaoğlu, Kemal Kocabaş, Halime
(Aksoy) Kocataş, Naciye Makal, Mahmut Makal, Deniz Mazlum,
Günnür Ormanlar, Ekin Ormanlar, Abdullah Özkucur, Varlık
Özmenek, Ahmet Soner, Hamza Soydaş, İbrahim Şimşek, Pakize
Türkoğlu, Suna (Keskin) Uysal, Huriye Üçgül, Fatma (Dicie) Yalçın.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rante.org>

Düşünen Tohum Konuşan Toprak

Cumhuriyet'in Köy Enstitüleri
1940-1954

*Mindful Seed
Speaking Soil
Village Institutes of the Republic
1940-1954*

1

İÇİNDEKİLER

CONTENTS

Sunuş		Köy Enstitüleri İçin Açılan Mimari Proje Yarışması ve Sonrası	
Foreword		Competitions Affiliated with the Village Institute Movement and Beyond	
<i>Suna, İnan & İpek Kıraç</i>	6	<i>Yıldız Keskin</i>	110
Sunuş		Köy Enstitülerinde Mekân Kurgusu ve Mimari Yapılanma	
Foreword		Spatial Organization and Architectural Formation in Village Institutes	
<i>Engin Tonguç</i>	8	<i>Ebru Baysal</i>	136
Cumhuriyet'in Şahdamarı: Köy Enstitüleri		Köy Enstitülerinde Müzik Eğitimi	
The Jugular Vein of the Republic: Village Institutes		Music Instruction at Village Institutes	
<i>Ekrem Işın</i>	12	<i>Melih Duygulu</i>	160
Atatürk Dönemi Eğitimine Genel Bir Bakış		Katalog	175
A General Overview of Education during the Atatürk Era		Catalogue	
<i>Turan Tanyer</i>	18		
Bir Eğitim Devrimcisi: İsmail Hakkı Tonguç			
An Educational Revolutionist:			
<i>İsmail Hakkı Tonguç</i>	38		
<i>Engin Tonguç</i>			
İsmail Hakkı Tonguç ve Fotoğraflar			
İsmail Hakkı Tonguç and Photographs			
<i>Engin Tonguç</i>	52		
Türkiye'de "Köy Eğitimci Yetiştirme" Deneyimi (1936-1948)			
The "Village Instructor Training" Experience in Turkey (1936-1948)			
<i>Hüseyin Altunya</i>	60		
Köy Enstitüsü Sistemi'ne Genel Bir Bakış			
A General Overview of the Village Institute System			
<i>Niyazi Altunya</i>	82		

SUNUŞ

FOREWORD

Suna, İnan & İpek Kırac

Mart 2007'de hizmete giren ve açıldığından bu yana araştırmacılara sağladığı olanaklarla, düzenlediği bilimsel etkinliklerle, yayımladığı kitaplarla, kataloglarla ve açtığı birbirinden ilginç sergilerle İstanbul'un Bizans, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerine yeni ışıklar tutan İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, bu kez de Cumhuriyet'in devraldığı Osmanlı mirasına ve Cumhuriyet'in inşasına farklı bir bakış getiren çok anlamlı bir sergiye imza atıyor: *"Düşünen Tohum Konuşan Toprak: Cumhuriyet'in Köy Enstitüleri 1940-1954"*.

İstanbul Araştırmaları Enstitüsü'nün yayımladığı çok kapsamlı bir katalog kitap ve sözlü etkinliklerle desteklenen bu serginin, yeni kurulmuş Türkiye Cumhuriyeti'ni ve demokrasiyi, iyi yetiştirmiş, nitelikli insan harcıyla şekillendirmeye çalışan Cumhuriyet eğitimcilerini ve özverili çalışmalarıyla o dönemi taçlandıran köy öğretmenleriyle Anadolu insanını daha iyi anlamamızı sağlayacağını düşünüyoruz ve bu sergiyle, aralarında değerli büyüğümüz Ali Numan Kırac'ın da yer aldığı Cumhuriyet eğitimcilerinin ve fedakâr Anadolu insanının aziz anılarını saygıyla selâmlıyoruz.

Bu vesileyle, projede işbirliği yaptığımız İsmail Hakkı Tonguç Belgeliği Vakfı ve sergi küratörü Ekrem Işın başta olmak üzere, sergi koordinatörleri Zeynep Ögel'e ve Gülru Tanman'a, proje asistanı Erkan Bora'ya, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü çalışanlarına ve projeye emek veren diğer tüm kişi ve kuruluşlara içten teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Since its opening in March 2007, İstanbul Research Institute has shed new lights on the Byzantine, Ottoman, and Republican eras of İstanbul by providing opportunities to researchers, organizing academic activities, publishing a wide range of books and catalogues, and opening increasingly more fascinating exhibitions. This time, the Institute brings to viewers a rather significant and meaningful exhibition that introduces a new perspective to the Ottoman legacy the Republic has inherited in its own construction: *"Mindful Seed Speaking Soil: Village Institutes of the Republic 1940-1954"*.

Accompanied by a comprehensive catalogue published by İstanbul Research Institute, as well as audio-visual events, we believe that this exhibition will provide us with a better understanding of educators of the Republican era who selflessly tried to lend shape to the newly established Turkish Republic and democracy through well-trained and qualified individuals. The exhibition will also offer an insight of the Anatolian people through village teachers who epitomized that period with their altruistic work. Through this exhibition, we thus respectfully salute the memories of Republican educators, including our father and grandfather Ali Numan Kırac, as well as the self-sacrificing Anatolian people.

We would like to take this opportunity to extend our heartfelt thanks to our project collaborator İsmail Hakkı Tonguç Archives Foundation and curator Ekrem Işın, as well as exhibition coordinators Zeynep Ögel and Gülru Tanman, project assistant Erkan Bora, the employees of İstanbul Research Institute, and all other individuals and institutions for their efforts.

SUNUŞ

FOREWORD

Engin Tonguç

Suna ve İnan Kırac Vakfı İstanbul Araştırmaları Enstitüsü'nde açılan, İsmail Hakkı Tonguç'un fotoğraflarının ve kişisel arşivinin de yer alacağı bir Köy Enstitüleri sergisiyle yıllardan beri düşündüğüm bir özlemim gerçekleşmiş oluyor. Açılacak serginin önemi ve değeri, ülkemizin en sağlam, en ağırbaşlı ve ciddi bir vakfı tarafından yapılmış olmasıyla daha da artmaktadır. Suna ve İnan Kırac Vakfı'nın bu sergiyi açma kararının, ülkemizin eğitim sorunlarına, bu sorunların çözümü için en doğru seçenek olarak birçok aydın ve bilim adamınca kabul edilen Köy Enstitüleri hareketine yakın ilgi duymasının, tanıtımına katkıda bulunmak istemesinin anlamı büyüktür. Bu ilgi, yıllardan beri Köy Enstitülerini unutturmamak, tanıtmak ve topluma benimsetmek için uğraş veren bizlerin azmini, çalışma istek ve şevkini güçlendirmiştir. Tarihimizde, kurulmuş ama sonra yok edilmiş ve unutulup gitmiş birçok değerli kurumun, kuruluşun acı örnekleri vardır. Köy Enstitüleri hareketinin de bu sona uğramaması için verdiğimiz savaşı Suna ve İnan Kırac Vakfı'nın desteklemiş olmasından kivanç ve onur duyuyoruz.

İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, sergi hazırlıklarını çok ciddi, titiz ve sistematik bir çalışma ile yürüttü. Malzemelerin seçimi dikkatle yapıldı, tanıtma amacıyla uygunluğun yanı sıra, estetik nitelikler de gözetildi. Böylece Suna ve İnan Kırac Vakfı, güzel sanatlara gösterdiği ilgiyi, verdiği değeri, bu konuda da göstermiş oldu. Ön çalışmaların kurucusu olduğum İsmail Hakkı Tonguç Belgelik Vakfı'yla işbirliği içinde yürütülmüş olması, değişik kuruluşlar arasında işbirliği ve eşgüdümün genellikle sorunsuz olamadığı ülkemizde, bu işbirliğinin en ufak bir pürüz olmadan, verimli bir ortak çalışma şeklinde gerçekleşmesi de kivanç vericidir. Bunun için her iki kurumun yöneticilerine teşekkür borcumuz vardır.

Serginin, yalnızca bazı malzemelerin teşhiri ile kalmayıp, kapsamlı bir katalogunun hazırlanmasının değerini de belirtmek gerekir. Katalogta yer alan yazıların seçimi titizlikle yapılmıştır. Köy Enstitüleri araştırmalarında yararlanılacak değerli bir başvuru kaynağı olarak geleceğe kalacaktır. Ayrıca, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü'nün konuyu çeşitli etkinliklerle sürdürme kararı da Köy Enstitülerinin tanıtım çalışmalarına

OpendatSuna ve İnan Kırac Foundation İstanbul Research Institute, the Village Institute exhibition, which includes photographs and personal archive of İsmail Hakkı Tonguç, has fulfilled a longing I have had for many years. The significance and value of the exhibition is further increased by the fact that it has been organized by one of the most respectable, distinguished, and serious foundations of our country. Suna and İnan Kırac Foundation's decision to open this exhibition, its close interest in Turkey's problems of education and the Village Institute movement, which is considered the best choice for resolving this problem by countless intellectuals and scholars, as well as its desire to partake in generating recognition for these institutions, bears a significant meaning. This interest has strengthened the determination, urge, and enthusiasm of many of us who have been striving to ensure that Village Institutes are remembered, recognized, and embraced by society. Our history carries many tragic examples of countless institutions and establishments that were destroyed and forgotten over time. We feel proud and honored that Suna and İnan Kırac Foundation has supported our efforts to prevent the Village Institute movement from sharing a similar fate.

İstanbul Research Institute conducted a very serious, meticulous, and systematic research process in preparing the exhibition. The materials were carefully selected and aesthetic qualities were taken into consideration along with their suitability for presentation. Hence, Suna and İnan Kırac Foundation displayed the same sensitivity and appreciation it holds for fine arts in this exhibition. The preliminary studies were conducted in collaboration with the İsmail Hakkı Tonguç Archives Foundation I have founded. Considering the problems often encountered in the cooperation and coordination between different institutions in Turkey, we feel elated that this collaboration came to life productively, without a single obstacle. We are thus indebted to the executives of both institutions.

It is also worthy of note that the exhibition was not limited to the display of certain materials, but also included a comprehensive catalogue. The articles in

bir ivme daha kazandıracaktır. Etkinliklerin düzenlenmesine, Köy Enstitüleri üzerine çalışan diğer kuruluşların, dernek ve vakıfların, örneğin bu alanda yoğun uğraş veren, yurt çapındaki örgütlenmesini hızla geliştiren, böyle etkinliklerin düzenlenmesinde deneyimi olan Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği'nin de katılımıyla, Köy Enstitüleri geleneğini yaşatacak tam bir imece çalışmasına tanıklık edeceğimizi umuyorum.

Bu düşünce ve duygularla, sergi ve diğer etkinlikleri gerçekleştirme kararını alan, tüm maddi gereklilikleri üstlenen Suna ve İnan Kırâç Vakfı ve İstanbul Araştırmaları Enstitüsü yöneticilerine, çalışmaları işbirliği içinde, sabır ve anlayışla yürüten Vakıf görevlilerine, tüm çalışanlarına, emeği geçen ve geçecek olan herkese, teşekkürlerimi, tebriklerimi ve saygılarımı sunuyorum ve bu değerli ortak çabaların ve işbirliğinin bundan sonra da sürmesini içtenlikle diliyorum.

cluded in the catalogue have been scrupulously selected. The catalogue will be carried into the future as an invaluable reference guide on Village Institute studies. Furthermore, İstanbul Research Institute's decision to explore the issue with various activities will lend impetus to the efforts to promote Village Institutes. In the organization of these activities, I hope that we will witness a united community effort to preserve the Village Institute tradition with the involvement of other institutions, associations, and foundations working on Village Institutes, such as the "Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği" (The New Generation of Village Institutes Association), which has worked intensely in this field, rapidly spread the organization across the nation, and has had considerable experience in managing such events.

With these ideas and sentiments in mind, I would like to extend my thanks, congratulations, and respects to Suna and İnan Kırâç Foundation and İstanbul Research Institute administration and staff for organizing the exhibition and related events, assuming all financial demands, and conducting the process with much patience, understanding, and collaboration. I would also like to express my appreciation to all individuals who have contributed towards this project. I sincerely hope that such constructive efforts and collaborations will continue into the future.

CUMHURİYET'İN ŞAHDAMARI:
KÖY ENSTİTÜLERİ

THE JUGULAR VEIN OF THE REPUBLIC:
VILLAGE INSTITUTES

Ekrem Işın

Köy öğretmeni, 1930'lar Türkiye'sinde en çok göze çarpan ve bir o kadar da ilgi odağı haline gelmiş kamu görevlisiydi. Bütün bir ülke geleceğini sırtlanan bu mitoloji kahramanı, gündelik kaygıların kuşatması altındaki kalabalıktan uzak, kendi mütevazı dünyasında Cumhuriyet'in inşasını gerçekleştiriyordu. Beklenti büyük, ama olanaklar sınırlıydı. 1935 yılında yapılan nüfus sayımının ortaya koyduğu rakamlar, Osmanlı'dan devralınan insan mirasının kalitesi hakkında ilk ciddi uyarıyı yapılmıştı. Bu acı tabloya göre ülke nüfusunu oluşturan erkeklerin %76,7'si, kadınların ise %91,8'i okuma yazma bilmiyordu. Aynı sayıma göre 10.000'den az nüfuslu yerlerde okuma yazma bilme-yenlerin oranı %89,3'e kadar yükseliyordu.

Genç Cumhuriyet'in kendi ayakları üzerinde durabilmesi, Batı karşısında kaybedilen uygarlık dengesini yeniden kurabilmesi için bu rakamların çizdiği tabloyu tersine çevirmek gerekiyordu. Yeni insanı yetiştirmek, ayrıca ulaşılmaması hedeflenen demokratik düzenin de temeliydi. Cehalet yüzdesi kabarık bir toplumda bu hedeflerin gerçekleşmeyeceği, dahası sağlam insan harcıyla örülmemiş çürük demokrasi yapılarının yakın gelecekte toplumun üstüne ökeceği ve ülkeyi bir enkaz alanına çevireceği çok açıktı. Bu bilinç ve bakış açısı, erken Cumhuriyet eğitimcilerini Türkiye gerçeğine uygun projeler etrafında toplamakta gecikmedi. Mustafa Necati ile başlayıp Saffet Arıkan ve Hasan-Âli Yücel ile zirveye ulaşan yönetici kadroyla büyük uyum içinde çalışan Rüştü Uzel ve İsmail Hakkı Tonguç gibi yetenekler bu sayede kendilerine ortak bir yol seçme basiretini gösterebildiler.

Tonguç kuşağının eğitim felsefesi iki önemli ilkeye dayanıyordu: Gerçekçilik ve basitlik. Bu ilkeler, Tanzimat'la başlayan modern eğitim karmaşasının hiçbir zaman göz önünde bulundurmadığı, benimsemediği ilkelereydi. Osmanlı yönetim felsefesinin saray ile halk arasındaki uzaklığı âdeta artıracak yönde işleyen bir zihin mekanizması oluşturması, gerçekçilik duygusunun daima cıvız kalmasına, toplum için büyük önem taşıyan projelerin kısa sürede yozlaşarak bürokratik bir oyuna dönüşmesine yol açmıştı. Bu zihniyet, gerçekçilikle bağını kopardığı için basit de olamamıştı. Sonuç, genç Cumhuriyet'in ayağına dolaşan, en can

The village teacher was simultaneously the most outstanding and the most attention-drawing public servant of the 1930s in Turkey. Shouldering the future of an entire country, this mythological hero was building the Republic from the ground up in his modest world, away from the crowds surrounded by daily concerns. The expectations were grand, yet the possibilities were limited. The figures obtained from the census of 1935 had issued the first serious warning about the quality of what was inherited from the Ottoman Empire. According to this tragic tableau, 76.7% of the male and 91.8% of the female population was illiterate. The same census revealed that in areas with a population of less than 10,000, the rate of illiteracy was as high as 89.3%

In order for the young Republic to stand on its own feet and to readjust the balance of civilization tilted in favor of the West, these numbers had to be reversed. Educating the new individual also constituted the basis of the targeted democratic order. It was evident that in a society with such high levels of ignorance, these objectives were impossible to attain, unless a strong mortar of citizens held them together, the artificial structures of democracy would collapse upon society and would turn the country into ruin. This understanding and perspective soon gathered the educators of the young Republic around projects suited for the realities of Turkey. Working harmoniously with great administrators that began with Mustafa Necati and culminated in Saffet Arıkan and Hasan-Âli Yücel, talented men such as Rüştü Uzel and İsmail Hakkı Tonguç thus had the foresight to choose a common path for themselves.

The educational philosophy of the Tonguç generation was based on two important principles: Realism and simplicity. These principles had never been considered or embraced by the chaos of modern education policies that commenced with the *Tanzimat* (Reform) era. The Ottoman administrative philosophy had created an intellectual mechanism that increased the alienation between the palace and the general population. In turn, the sense of reality was increasingly weakened and projects that were of great im-

alıcı toplumsal hamleleri hedeflenen sapıran saptırma diplo-
malı anarşinin kamu kurumlarını ve işleyen beyinleri
esir almaya başlamasıydı.

Köy Enstitüleri'nin kuruluşuna giden yol, bu karma-
şanın içinden geçer. Özellikle Balkan kökenli eğitimci-
lerin azmi, yolun kısalmasında etkili olmuştur. İsmail
Hakkı Tonguç bu uzun yürüyüşçülerin başında gelir.

Eğitim tarihi açısından Tonguç, Köy Enstitüleri'nin
kurucusudur; ama onu asıl önemli kılan inşa ettiği
ahlâk anlayışıdır. Tonguç'un ahlâkı, örs ile çekiç arasın-
da döğülmüş, toprağı tıyanı, basitliği aynı zamanda
bir zenginlik olarak kavramış ve bunu kendisine kıla-
vuz edinmiş yaratıcı ilkeler bütünüdür. Kitaplarında ya
da mektuplarında olsun üzerinde durduğu ağırlıklı
konu, insanın toplum içinde dik durabilen, haklarının
bilincinde ve üretici tecrübeye sahip bireyler olarak
yaşayabilmesidir. Bu da ancak ülke nüfusunun büyük
çoğunluğunu barındıran köylerin canlandırılmasıyla
mümkündür.

Cumhuriyet köyünü canlandıracak insan tipi, Ton-
guç'a göre köy öğretmeni idi. 1936'da Eğitim Kursları,
1940'da Köy Enstitüleri, bu aydınlanmacı tipi yarat-
mak için kurulmuşlardı ve uyguladıkları yöntem Ton-
guç'un "iş içinde eğitim" ilkesine dayanıyordu.

Köy Enstitüleri 17 Nisan 1940'ta kuruldu. Bu tarih-
ten itibaren Tonguç'un ilkeleri, Anadolu'nun ufkunu
genişletmeye başladı. Öncelikle insanı kurtarmak dü-
şüncesi köy öğretmenlerinin zihnine kazındı. Geçmişe
gömmüş, çırpındıkça daha da batan çaresiz insan
varlığı, kurtarılması zorunlu en yüksek değerdi. Bu açı-
dan Köy Enstitüleri projesi, Anadolu insanını geçmişte
tökezlediği yerden ayağa kaldırmak, böylece Cumhu-
riyet'in geleceğini güvence altına almak amacını taşı-
yordu. Her iki amaç da siyasi nedenler yüzünden ger-
çekleşemedi.

Tonguç, Anadolu köyüne çalışma disiplini getir-
mek isteyen adamdı. Bu konuda Avrupa köylerine ait
gözlemlerini sıklıkla dile getirirdi. Bir bakıma Köy Ens-
titülerini, bu disiplini sağlayacak kurumlar olarak dü-
şündüğü öne sürülebilir. Köylünün mevsimlik yaşama
alışkanlıkları eğitim yoluyla ortadan kaldırılacak, yeri-
ne hayatın engellerini aşabilecek; kabuğuna çekilen
değil, kabuğunu kıran yeni insan tipi geçecekti. Bu gö-

portance for society quickly degenerated and evolved
into a bureaucratic game. As it had severed its ties
with reality, this intellectual mechanism was not eas-
ily reversed. Consequently, the licensed anarchy,
which encumbered the young Republic and misdirected
even the most crucial social movements, began to
imprison public institutions and working minds.

The path leading to the establishment of Village
Institutes passes through this chaos. The strong will of
educators, particularly of Balkan origin, has been in-
strumental in shortening this path. Among these,
İsmail Hakkı Tonguç blazes the trail.

In terms of education history, Tonguç was the
founder of Village Institutes; however, the concept of
morality he built is what made him unique. The moral
conduct of Tonguç was a sum of creative principles
struck between an anvil and a hammer; it was familiar
with the land, and recognized and embraced simplic-
ity as richness. Both in his books and letters, Tonguç
primarily focused on mankind's ability to stand tall in
society and live as individuals aware of their rights,
possessing productive experience. This, however, was
only possible through the revival of villages, which ac-
commodated the majority of the population.

According to Tonguç, the village teacher was the
person to revive the villages. The Instructor Courses
and Village Institutes were founded in 1936 and 1940,
respectively, to create this type of intellectual and the
methodology these institutions implemented was
based on Tonguç's notion of "on-the-job training."

Village Institutes were founded on 17 April 1940.
As of this date, the principles of Tonguç began to ex-
pand Anatolia's horizons. The idea of saving helpless
humans buried in the past and sinking more with each
struggle was the most important issue. In this respect,
the Village Institute project was intended to help Ana-
tolian people find their footing and, by extension, to
secure the future of the Republic. Due to political rea-
sons, however, neither of these objectives was at-
tained.

Tonguç sought to introduce work discipline into
Anatolian villages. In doing so, he would often share
his observations of European villages. In a sense, it

rüş uzunca bir süre aydın ütopyası olarak kabul edildi. Oysa Tonguç, Türk düşünce tarihinin yetiştirdiği en radikal aydın eleştirisi yapan kişilerin başında geliyordu. Onun başlıca sorunu yerlilik bilinci idi. Bu bilince ulaşmada Köy Enstitülerinin başarılı olacıklarına inanmıştı. Yerlilik, Tonguç'a göre toprağa basarak düşünme eylemiydi. Toplumsal bilinç bu eylemin potasında şekillendikçe, Türkiye çağdaş kimliğini kazanacaktı. Bu inançla yaşadı ve bütün köy öğretmenlerinin rehberi oldu.

Köy Enstitülerine ait fotoğraflara bakan bir kişi, bu görüntülerin kendi kendilerine hareket ettikleri izlenimine kapılabilir. Fotoğraflardaki boz kıyafetli öğrenciler duvar örmekte, bahçe sulamakta, çatı kaplamakta ve inşaatlara tuğla taşımaktadırlar. Bu koreografinin adı, iş içinde eğitimidir. Ayrıca bu fotoğraflardan mandolin, bağlama ve keman sesleri yükselmekte, ortaklaşa yaşamın coşkusu açık bir biçimde hissedilmektedir.

Bir diğer fotoğraf dizisi ise Türkiye'nin trajik görüntülerini içerir. Enstitülere gelen köylü çocuklarının ilk gün hatıralarıdır bunlar. Bakışlar donuk ve endişelidir. Çoğu köylerinden ilk kez ayrılmış; at, eşek sırtında ya da elverişsiz tabiat koşullarında yürüyerek umut kapılarına ulaşmıştır. Sanki büyük bir deniz kazasından tek tek kurtarılan insanlar sağ salım sahile çıkartılmışlardır. Üzerlerinde parçalanmış, yamalı elbiseler vardır. Bir insanlar, Cumhuriyet'in devraldığı Osmanlı mirasıdır.

Tonguç bu mirası görmezden gelenlere karşı, karanlılığa seslenmiş, elini uzatmış bir kişidir. Altı yüz yıldır susanlar bu çağrıya cevap vermişler, bu ele sınımsız karılmışlardır. Hayatının önemli bir kısmı kuş uçmaz kervan geçmez yollarda, canlandırılmayı bekleyen köyleri aramakla geçmiştir. Savaş yıllarında onun karıları Anadolu'da gezen, Türk köylüsünü âdeti tek tek tanıyan, hayat hikâyelerini ezbere bilen bir başka bürokrat yoktur. Benimsediği ilkelere ve ahlâk anlayışı ona bu zorlu hayat haritasını çizmiştir. Kitaplarında, konuşmalarında en ufak bir şikâyet, sorumluluktan kaçınma ve bahanelere rastlanmaz. Başka bir deyişle o, memurlar uygarlığına başkaldıran insandır.

Köy Enstitüleri, Cumhuriyet'in kesilmiş şahdamarı-

can be argued that he envisaged Village Institutes as institutions that would create this discipline. The villager's habitual dependence on seasons with respect to ways of living would be eliminated through education; the introverted villager would be replaced by a new kind of human being that would break out of his shell and overcome the obstacles of life. This vision was regarded as an intellectual utopia for a long time. Yet, Tonguç was one of the rare intellectuals in Turkish history to criticize intellectuals in a most radical manner. Developing a sense of indigenouness was his primary issue. He was convinced that Village Institutes could be successful by reaching this sense. According to Tonguç, indigenouness entailed the act of thinking by stepping on soil. As social awareness was shaped in the melting pot of this action, Turkey would attain her modern identity. He lived with this conviction and became a guide to all village teachers.

In looking at photographs of Village Institutes, one might get the impression that these images are moving on their own. In these photographs, students dressed in grey outfits put up a wall, water the garden, tile the roof, and carry bricks to the construction site. This so-called choreography is what on the job training is all about. The sounds of a mandolin, a bağlama, and a violin are heard from the photographs, which clearly convey the joy of common life.

Another photograph series portrays tragic views of Turkey: memories of the first day village children arrive at the institutes. Their stares are glassy and worried. Most have left their villages for the first time: either on foot or on the back of a horse or a donkey, they reach the gates of hope through unfavorable natural conditions. They look similar to passengers rescued from a terrible shipwreck and brought safely ashore one by one. They are dressed in torn, patched clothes. These people comprise the Ottoman legacy the young Republic has inherited.

Despite those who chose to ignore this legacy, Tonguç called out to the darkness and extended his helping hand. Silent for six hundred years, the masses responded to his call and tightly grabbed his hand. Tonguç spent the majority of his life on desolate

dir. Binlerce özlem ve gelecek hayali bu kurumlarla birlikte tarihe gömülmüştür. Kaybedilen, sadece yerine bir başkasının konulabileceği basit bir eğitim sistemi değildir; kaybedilen, dik durmasını öğrenmiş Anadolu insanıdır.

roads, looking for villages to be revived. During the years of war, no other bureaucrat travelled as extensively across Anatolia, familiarized himself with Turkish villagers and memorized their tales of life. The principles and the moral conduct he embraced drew this challenging map of life for Tonguç. It is impossible to encounter any complaints, reluctance against, or an array of excuses in his books and speeches. In other words, he rebelled against the civilization of civil servants.

Village Institutes constitute the severed jugular vein of the Republic. Thousands of hopes and future dreams were buried into history with the demise of these institutions. In this regard, the casualty was not simply an educational system that could easily be replaced, but rather the Anatolian individual who had once learned how to stand tall.

ATATÜRK DÖNEMİ EĞİTİMİNE
GENEL BİR BAKIŞ

A GENERAL OVERVIEW OF EDUCATION
DURING THE ATATÜRK ERA

Turan Tanyer

Atatürk, "eğitim" üzerine düşüncelerini ilk kez ve etrafıca 24 Temmuz 1921 günü Ankara'da Darülmualimin binasında toplanan Maarif Kongresi'nde açıkladı.

Aslında Kongre'nin toplanacağı gün Ankara çok karışıklı. Yunan ordusu Ankara'ya yaklaşıyor, kent boşaltılıyor. Maarif Vekili Hamdullah Suphi (Tanrıöver) Bey ise iki ay önceden kongreyi planlamıştı. Savaş durumundayken düzenlediği için kendisine kızanlar vardı; yine de Anadolu'nun dört bir yanından gelen öğretmenlerle Kongre toplandı. Açış konuşmasını Atatürk yaptı.

O gün kürsüden Ankara'ya gelen öğretmenleri "Millî Türkiye'nin 'Millî Maarifi'ni kuracak olan" bir topluluk olarak gördüğünü söyledi. Nasıl bir eğitim politikası izlenmesi gerektiğini uzun uzun açıkladı. Zor günlerin nasıl olsa geçeceğini düşünmüş olabilir; kendinden emin, moral verici sözlerle, ileriye yönelik bir "millî terbiye programı"nın gerekliliğine işaret etti. O güne kadar "Takip olunan tahsil ve terbiye usullerinin milletimizin tarihi tedenniyatında en mühim bir âmil olduğu kanaatindeyim," dedi. Sıkça vurguladığı "millî terbiye" kavramını "Eski devrin hurafatından ve evsafı fîtriyemizle hiç de münasebeti olmayan yabancı fikirlerden, şarktan ve garptan geleblen bilümlle tesirlerden tamamen uzak, seciyei milliye ve tarihiyemizle mütenasip bir kültür" olarak tanımlıyordu. Ve ona göre, "Davayı millîmizin inkişafı tamı ancak böyle bir kültür ile temin" olunabilirdi.¹

Birinci Heyet-i İlmiye

Kongre'den iki yıl kadar sonra Ankara'da daha farklı günler yaşanıyordu. Savaş bitmiş, Osmanlı saltanatı sona ermiş, aylardır Lozan'da süren barış görüşmeleri 24 Temmuz 1923'te sonuçlanmıştı. Antlaşmanın imzalandığı gün, kentin Darülmualimin binasında yine önemli bir toplantı vardı. Maarif Vekâleti'ne yardımcı olmak amacıyla Heyet-i İlmiye, eğitim-öğretim alanına yaygılı sorunların çözümü amacıyla bir araya gelmişti.

Heyet-i İlmiye'nin bir ay kadar süren çalışmasında eğitimle ilgili sorunlar masaya yatırıldı; çözüm yolları

Atatürk announced his thoughts on "education" in detail for the first time at the Education Congress convened in Ankara on 16 July 1921 at the *Darülmualimin* building.

Ankara was, in fact, in a state of chaos on the day that the Congress was due to convene. The Greek army was approaching Ankara and the city was being evacuated. Minister of Education Hamdullah Suphi (Tanrıöver) Bey had organized the congress two months in advance. Some were angry that he had planned such an event during the state of war; nevertheless, the Congress was held with teachers arriving from different parts of Anatolia. Atatürk delivered the opening address.

During his speech from the dais, Atatürk stated that he considered the teachers arriving in Ankara as the group that would "establish the 'National Education' of National Turkey." He explained at length the educational policy to be pursued. Certain that the difficult days would somehow be overcome, he pointed to the necessity of a prospective "national education program" with confident, uplifting words. "I believe that the methods of education and instruction followed so far have been the most important factors behind the historic decline of our nation," he said. He defined the notion of "national education" he frequently emphasized as follows: "A culture that distances itself completely from the superstitions of the former period, foreign ideas that have nothing to do with our innate qualities, and all the influences that can come from the East or the West; a culture that corresponds to our national character and history. According to him, "the evolution of our national cause could only be achieved in this manner."¹

The First Scientific Commission

Nearly two years after the Congress, Ankara was enjoying a different climate. The war was over, the Ottoman reign had ended, and the months of peace negotiations taking place in Lausanne had been con-

1 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II, 1, 2. bs., Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1959, s. 16-18.

1 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II, 1, 2nd edition, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1959, pp. 16-18.

üzerine duruldu. Millî eğitim yürütme programından tarih ve coğrafya enstitülerinin kurulmasına, Darülfünun sorunlarından din eğitime, çeşitli konular tartışıldı. Cumhuriyet dönemi eğitim-öğretiminin temelî Heyet-i İlmiye tarafından atıldı da denilebilir. Bu kurul tarafından çeşitli kararlar alındı ve uygulamaya sokuldu. Örneğin, ilköğretim yaptırmaya sadece Maarif Vekâleti'nin yetkili ve sorumlu olduğu kararı, öğretim zorunluluğunun yedi-on dört arası yaş olarak belirlenmesi, çeşitli güçlükler nedeniyle okul yapılması mümkün olmayan küçük yerleşim birimlerinde yatılı köy ilkokullarının açılması bunlar arasındaydı.²

Öğretimin Birleştirilmesi

Birkaç ay sonra yeni rejimin adı da kondu. Artık farklı bir devlet yönetimine geçilecek, yeni bir toplum sahnesi açılacaktı. Cumhuriyet Maarif Vekâleti'nin maarif müdürlüklerine gönderdiği "Terbiye usullerine yeni bir vechе vermek mecburiyetindeyiz" diye başlayan 29 Aralık 1923 tarihli genelgede, Cumhuriyet'in aradığı "terbiye" vurgulanıyordu:

"Dünün kör bir itaat isteyen çocuğu ve genci münfail bir vaziyette bırakan mektepterbiyesi artık mevkiini genci, hür ve mesul bir millet ferdî telâkki eden faal bir terbiyeye bırakmalıdır. Milletin hâkimiyetine istinad eden genç Cumhuriyet hükümetimizin mektepleri tedrisatında cumhuriyetin esaslarına sadık kalmayı telkine mecburdur."³

Burada altı çizilen "Cumhuriyet esaslarına uygun terbiye"nin yürütülmesi bakımından gerekli düzenleme üç ay sonra gerçekleşti. "Öğretimin birleştirilmesi", çok önemli ve cesurca alınmış bir karardı. Ülkedeki ikili eğitim-öğretim yapısı kırılıyordu. Atatürk, uzun zaman bu konu üzerinde durmuş, yakınlarıyla görüşmüş, harekete geçmeye karar vermişti ve 1 Mart 1924

cluded on 24 July 1923. The day the Treaty of Lausanne was signed, another important meeting was taking place at the *Darülmualimin* building. In order to assist the Ministry of Education, the Scientific Commission had convened to resolve the problems concentrated on the field of education and instruction.

In the course of the month-long deliberations of the Scientific Commission, issues concerning education were brought to the table and possible solutions were discussed. From the national education executive program to the establishment of the institutes of history and geography and from the problems of *Darülfünun* (Ottoman University) to religious education, a range of issues were debated. It can be said that the Scientific Commission laid the foundations of education-instruction of the Republican era. The Commission took various decisions and began implementing them. The decisions included that the Ministry of Education alone was authorized and responsible for the implementation of primary education, that compulsory education was for ages seven to fourteen, and that boarding village primary schools would be opened in small settlements where it was difficult to build schools due to various challenges.²

The Unification of Instruction

A few months later, the new regime was named. It was time to move towards a new state administration and implement a new vision of society. Dated 29 December 1923, the memorandum that the Ministry of Education sent to directorates of education began with the words, "We are obliged to lend a new direction to the methods of instruction," and strongly emphasized the "instruction" that the new Republic sought:

"The school education of the past, which left the children and youngsters in a state of passivity and blind obedience, must now give way to an active form of education that considers young individuals as indepen-

² Hasan-Âli Yücel, *Türkiyede Orta Öğretim*, Devlet Basımevi, İstanbul, 1938, s. 20–21.

³ Genelgenin alındığı yer: Hıfzırrahman Raşit Öymen, "Cumhuriyet Eğitime Geçişte Atatürk'ün Etkisi", *Atatürk Konferansları VI, 1973–1974*, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara, 1977, s. 234.

² Hasan-Âli Yücel, *Türkiyede Orta Öğretim*, Devlet Basımevi, İstanbul, 1938, pp. 20–21.

günü T.B.M.M.de yaptığı konuşmada, “Milletten ara-yı umumiyesinde tesbit olunan terbiye ve tedrisatın tevhid-i umdesinin bilâ ifate-i an tatbiki lüzumunu müşahade ediyoruz” diyecekti.⁴

Bu sözlerden iki gün sonra, T.B.M.M.de üç yeni yasa teklifi görüşüldü ve kabul edildi: “Şer’iye ve Evkaf ve Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Vekâletlerinin İlgasına Dair Kanun”, “Hilafetin İlgasına ve Hanedanı Osmanî’nin Türkiye Cumhuriyeti Memaliki Haricine Çıkarılmasına Dair Kanun”, “Tevhid-i Tedrisat Kanunu”.

Saruhan Mebusu Vasıf (Çınar) Bey ve elli dokuz mebusun imzasını taşıyan, öğretimin birleştirilmesiyle ilgili yasa teklifinin gerekçesi yasanın amacını açıklar:

“Bir devletin irfan ve maarifi umumiye siyasetinde milletin fikir ve hissi itibarile vahdeti temin etmek için tevhid-i tedrisat en doğru, en ilmi ve en asrı ve her yerde fevâit ve muhasanatı görülmüş bir umdedir. 1255 Gülhane Hattı Hümayunundan sonra açılan Tanzimatı Hayriye devrinde saltanatı münderişei Osmanîye tevhid-i tedrisata başlamak istemiş ise de buna muvaffak olamamış ve bilâkis bu hususta bir ikilik bile vücade gelmiştir. Bu ikilik vahdeti terbiye ve tedris noktai nazarından birçok muzır neticeler tevhit etti. Bir millet efradı ancak bir terbiye görebilir. İki türlü terbiye bir memlekette iki türlü insan yetiştirir. Bu ise vahdeti his ve fikir ve tesanüt gayelerini külliye muhildir.”⁵

Genç Cumhuriyet için çizilen rota artık belliydi. 430 sayılı “Tevhid-i Tedrisat Kanunu” ile Türkiye’de öğretim tek elde toplanıyordu. 1. maddede, “Türkiye dahi- lindeki bütün müessesat-ı ilmiye ve tedrisiye Maarif Vekâletine merbuttur”; 2. maddede, “Şeriye ve Evkaf Vekâleti veyahut hususî vakıflar tarafından idare olunan bircümle medrese ve mektepler Maarif Vekâletine devir ve raptedilmiştir” deniliyordu.⁶ Bu hukuksal dü-

sent and responsible members of this nation. Relying on the sovereignty of the nation, the schools of our young government of the Republic are obliged to indoctrinate loyalty to the principles of the Republic in the education they offer.”³

The necessary regulation on the execution of “instruction in accordance with the Republican principle” stressed here was implemented three months later. The “unification of instruction” was a very important and courageous decision. The dual education-instruction structure in the country was being broken down. Atatürk had spent considerable time on this issue, met with his close associates, and decided to take action. During the speech he gave at the Turkish Grand National Assembly on 1 March 1924, Atatürk would say, “We are witnessing a unified support in the nation’s general opinion for the implementation of education and instruction without any waste of time.”⁴

Two days after this speech, three new draft laws were discussed and passed in the Parliament “Law on the Abolishment of the Ministries of Religious Affairs and the General Staff,” “Law on the Abolishment of the Caliphate and the Deportation of the Ottoman Dynasty from the Turkish Republic,” and the “Law on the Unification of Instruction (*Tevhid-i Tedrisat Kanunu*).

Bearing the signatures of Saruhan Deputy Vasıf (Çınar) Bey and fifty-nine other deputies, the preamble of the law proposal on the unification of instruction declared the objective of the law:

“In the culture and general education policies of a state, the unification of education to provide unity of national ideas and sentiments is the most correct, scientific, modern principle, the usefulness and advan-

⁴ Atatürk’ün *Söylev ve Demeçleri I*, 1, 2. bs., Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1961, s. 329.

⁵ Yücel, *Türkiyede Orta Öğretim*, s. 22–23.

⁶ Yasa’nın 5. maddesine göre, “Müdafaa-i Milliye merbut olan askerî rüşdi ve idadiler” ve “Sihhiye Vekâletine merbut olan darüleytamlar” Maarif Vekâleti’ne bağlanmışlarsa da bunlardan askerî liseler (“rüşdi ve idadiler”), 22 Nisan 1925 tarih ve 637 sayılı yasayla yeniden, Milli Müdafaa Vekâleti’ne

³ Memorandum quoted from: Hızırrahman Raşit Öymen, “Cumhuriyet Eğitime Geçişte Atatürk’ün Etkisi”, *Atatürk Konferansları VI, 1973–1974*, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara, 1977, p. 234.

⁴ *Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri I*, 1, 2nd edition, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1961, p. 329.

zenleme, Cumhuriyet'e laik bir karakter kazandırma sürecinde atılan ilk adım oldu.⁷ Yüz yıldır süre gelen kültürel ikilik kurumsal bağlamda kaldırıldı; medreseler kapatıldı.⁸ Çok geçmeden Maarif Vekâleti'nin başına getirilen Vasıf Bey, Kanun'a değinip, "Bunu tatbik etmekle mükellefim. Türkiye'de bundan sonra bir tek mektep, bir tek terbiye, bir tek tedris olacaktır" diye rek göreve başladı.

23 Nisan 1924 günü Ankara'da eğitim ve kültür işlerini görüşmek amacıyla Heyet-i İlmiye yeniden toplandı. Ders cetvelleri düzenlendi, okul kitapları ve okulların öğrenim süreleri belirlendi. İlk defa bir "ilkokul programı" hazırlandı. Orta dereceli okullarda, derslerin içeriklerinde değişiklikler yapıldı. İçtimaiyat (sosyoloji), ders programına girdi.⁹

Sonbahar Gezisi

Atatürk'ün görev anlayışı oldukça farklıdır. Ankara'da çok önemli bir konuda karar alınacaksa öncesinde ya da alınmışsa sonrasında, önemli bir yasa çıkarılmadan önce ya da çıkarıldıktan sonra, onun uzun bir yurt gezisine çıktığını görürüz. Toplumla ilgilendiren, yaşıam alanlarına girip değişikliklere yol açacak hareketlerin yaratacağı etkileri yerinde ölçmek isterdi. Tepki doğurup doğurmadığını yerinde görmek, alınacak önlemleri düşünmek, uyarılar yapmak bakımından bu geziler onun için önemlidir. Gezileri sırasında özellikle okulları yoklar, yöneticiler, öğretmenler, öğrencilerle konuşur; derslere girer. Aksayan bir şey

tages of which are seen in every domain. During the Tanzimat [Reform] era initiated after the proclamation of the Imperial Edict of Gülhane in 1255 [1839], although the ruined Ottoman sultanate sought to initiate the unification of instruction, it failed and, conversely, a duality emerged from this attempt. In terms of the unity of education and instruction, this duality had many pernicious consequences. Members of a nation can only have a single type of education. Two different kinds of education will train two different kinds of individuals in the country. And that altogether violates the objective of the unity of ideas, sentiments, and the idea of solidarity."⁵

The route envisaged for the young Republic was now evident. Per Law no. 430 on the Unification of Instruction, education in Turkey was centralized. Article 1 of the Law stated, "All the scientific and educational institutions in Turkey are connected to the Ministry of Education", whereas Article 2 stipulated, "All the madrasas and schools administered by the Ministry of Religious Affairs or private foundations are transferred to and affiliated with the Ministry of Education."⁶ This legal arrangement was the first step towards the process of lending the Republic a secular character.⁷ The cultural dichotomy that continued for a hundred years was removed from the institutional context; the madrasas were shut down.⁸ Vasıf Bey,

5 Yücel, *Türkiyede Orta Öğretim*, pp. 22–23.

6 Per Article 5 of the Law, although the "Military high schools and preparatory school affiliated with the Ministry of National Defense" and "Orphanages affiliated with the Ministry of Health" were now tied to the Ministry of Education, military high schools were transferred back to the Ministry of National Defense per Law number 637 dated 22 April 1925. Later, with Law number 2765 dated 7.6.1935, Regional Schools of Art also became affiliated with the Ministry of Education.

7 For *Tevhid-i Tedrisat* (Unification of Instruction), see İhsan Sungu, "Tevhid-i Tedrisat", *Belleten*, 2/7–8, 1938, pp. 397–431.

8 Twenty-nine Dar'ül Hilafe madrasas and 470 others with no teachers and curriculums were shut down. In fact, not too many students attended the madrasas, but rather benefited from the privileges of being a madrasa student. Out of the 16,245 students, those who were willing were transferred to state schools according to their levels of education. See,

devredildiler. Daha sonra 7.6.1935 tarih ve 2765 sayılı Kanun ile Bölge Sanat Okulları da Kültür Bakanlığı'na (Maarif Vekâleti) bağlandı.

7 Tevhid-i Tedrisat için bkz., İhsan Sungu, "Tevhid-i Tedrisat", *Belleten*, 2/7–8, 1938, s. 397–431.

8 Sayısı yirmi dokuz olan Dar'ül Hilafe medresesi ile öğretmenleri ve programı olmayan diğer 479 medrese kapatıldı. Zaten çok öğrenci medreseye devam etmiyor, sadece medrese öğrencisi olmanın sağladığı imtiyazlardan yararlanıyordu. 16.245 öğrenciden isteyen öğrenim durumlarına denk düşen devlet okullarına yerleştirildi. Bkz., Erdoğan Başar, *Millî Eğitim Bakanlarının Eğitim Faaliyetleri 1920–1960*, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2004, s. 132–136.

İkinci Heyet-i İlmiye için bkz., Yücel, *Türkiyede Orta Öğretim*, s. 25–26.

gördü mü, oradaki valiyi, kaymakama, yerel yöneticiye, müdüre, öğretmene gerekeni söyler. Çok zaman gördüklerini, özellikle hoşlanmadığı şeylerle karşılaştığında bunları Ankara'ya anında bildirir.

Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun getirdiklerinden hoşnut olmayanlar elbette vardı. Bu bağlamda, 1924 sonbaharında çıktığı yurt gezisi bir zemin yoklamasıydı. Gittiği yerlerde halkla temas etti.¹⁰

Gezi sırasında gelinen Erzurum'da lise öğretmeni Ahmet Hamdi Tanpınar, Erkek Muallim Mektebi'nde onunla karşılaşmasını anlatır; sorulara verdiği cevapları aktarır. Tanpınar, Atatürk'e kapatılan medreseler için, "Hayatta hiçbir müspet fonksiyonu yoktu. Kapatılmasının herhangi bir aksülamel doğuracağını zannetmiyorum" der. Aldığı karşılık şöyledir: "O kadar emin olmayın!"¹¹

Aslında tepki vardır; netekim Rize'de iki müftü, bir "istida" verip, "Medreselerin açılması"ni istemişlerdi. Atatürk, dilekçenin mahiyetini öğrendiğinde, "Hayır, medreseler açılmayacaktır," demişti. Olayı Başvekil İsmet Paşa'ya çektiği telgrafta nakledecekti: "Çok kızdım; yüksek ve şedid bir sesle kendilerini tekdır ve memleketin, milletin şimdiki kadar felâketi esbâbının, kendileri olduğuna işaret ettim..." Bu kızgın satırları hemen alınması gereken önemlere yönelik emirler ıslıyordu.¹²

Mustafa Necati Bey

Vasif Bey görevden ayrıldıktan sonra Vekâlet'in başına Şükrü (Saraçoğlu) Bey geçti. Vekilliği döneminde ilkokul öğretmenlerinin maaşları yükseltildi; 842 sayılı "İlk Mektep Muallim ve Muavinleri Hakkında Kanun" yürürlüğe girdi. Kimlerin ilkokul öğretmeni olarak adlandırılacakları, nitelikleri konusu düzenlendi.

who was soon put in charge of the Ministry of Education, began work with the following resoluteness: "I am obliged to follow [the Law]. From this point onwards, there will be a single school, a single education, a single curriculum in Turkey."

On 23 April 1924, the Scientific Commission reconvened in Ankara to discuss educational and cultural affairs. Course schedules were created, school books and school terms were identified. A "primary school program" was designed for the very first time. Changes were made to the content of middle school courses. Sociology was included in the curriculum.⁹

The Fall Journey

Atatürk's sense of duty was rather unique. We see that before and after an important decision was to be made in Ankara or a law was to be enacted, he would embark upon a long journey across the country. He strived to measure, in place, the repercussions of actions that concerned society and instigated changes in social domains. These excursions were important for him to see if they elicited any reactions, to consider the possible precautions, and to give warnings. During his travels, he would first visit the schools, talk to administrators, teachers, students, and attend classes. If he were to observe any problems, he would warn the local governor, prefect, local administrator, director, or teacher. Oftentimes, he would convey his observations, particularly the things he disapproved, immediately to Ankara.

Naturally, some were displeased with the ramifications of the Law on the Unification of Instruction. In this context, the nationwide journey he embarked upon in the fall of 1924 was intended for testing the waters. He conversed with the public in the areas he visited.¹⁰

10 Atatürk'ün bu gezisi kitap olarak yayımlandı: *Reisicumhur Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri'nin Sonbahar Seyahatleri*, Matbuat Müdüriyeti Umumiyesi Neşriyatı, İstanbul, 1925. Sadeleştirilmiş bir baskısı: *Atatürk'ün Sonbahar Gezileri*, haz. Fehmi Akin, Anekdot Kitaplar, Ankara, 2008.

11 Ahmet Hamdi Tanpınar, *Beş Şehir*, YKY, İstanbul, 2000, s. 62–63.

12 Ahmet Bekir Palazoğlu, *Başöğretmen Atatürk*, 1, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1991, s. 176–177.

Erdoğan Başar, *Millî Eğitim Bakanlarının Eğitim Faaliyetleri 1920–1960*, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2004, pp. 132–136.

9 For the Second Scientific Commission, see Yücel, *Türkiyede Orta Öğretim*, pp. 25–26.

10 This journey of Atatürk was published as a book. *Reisicumhur Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri'nin Sonbahar Seyahatleri*,

Şükrü Bey'in ardından 1925'in son ayında vekil olan Mustafa Necati Bey'in görev yılları, Türkiye'de eğitim alanında çok hızlı bir yenileşmenin yaşandığı, planlı, sistemli bir dönem olarak bilinir. Yönetimde yapılan değişiklikler, seçilen personelin kişilikleri sayesinde Vekâlet düzenli çalışan bir örgüte sahip oldu. Yüklenilen işlerin mahiyeti ve genişliği insanı hayrete düşürecek derecedeydi. Denebilir ki yoksul bir ülkede, iş yapmak isteyen bir Vekâlet'in kendi faaliyet alanını aşan ne çetin sorunlarla uğraşmak zorunda kaldığının iyi bir örneğini yakalamak için, 1926–1928 yılları arasındaki Maarif Vekâleti'nin çalışmalarını izlemek gerekir.

Mustafa Necati Bey (1892-1929).
Turan Tanyer Arşivi
Turan Tanyer Archives

A high school teacher at the time, Ahmet Hamdi Tanpınar relates his encounter with Atatürk at the Teacher Training School for Boys in Erzurum during this particular fall journey and the answers Atatürk gave to his questions. With respect to the closed madrasas, Tanpınar said to Atatürk, "They had no positive function in life. I do not think that their closing will have any significant repercussions." Atatürk's response was as follows: "Do not be so sure!"¹¹

There were reactions indeed; two muftis in Rize gave a petition, demanding the "re-opening of madrasas." When Atatürk discovered the nature of the petition, "No, the madrasas will not be re-opened," he said. He shared this event in the telegraph he sent to Prime Minister İsmet Pasha: "I was irate. In a loud and strong voice, I reprimanded them and pointed that until now, they were the cause behind the disastrous state of the country and the nation..." These angry lines were followed by orders concerning the immediate measures to be taken.¹²

Mustafa Necati Bey

After Vasif Bey left the office, Şükrü (Saraçoğlu) Bey became the new Minister. During his post, the salaries of primary school teachers were increased; "Law number 842 on Primary School Teachers and Deputies" went into effect. Arrangements were made on who could be designated as primary school teachers and what their qualifications had to be.

The term of Mustafa Necati Bey, who was appointed as Minister after Şükrü Bey in the last months of 1925, is known as a planned and systematic period in which the field of education in Turkey underwent a rapid transformation. Due to the changes in administration and the personalities of the selected staff, the Ministry attained a well-functioning organization. The

Matbuat Müdüriyeti Umumiyesi Nesriyatı, İstanbul, 1925. A simplified edition: *Atatürk'ün Sonbahar Gezileri*, ed. Fehmi Akın, Anekdot Kitaplar, Ankara, 2008.

11 Ahmet Hamdi Tanpınar, *Beş Şehir*, YKY, İstanbul, 2000, pp 62–63.
12 Ahmet Bekir Palazoğlu, *Başöğretmen Atatürk*, 1, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1991, pp. 176–177.

Göreve başlar başlar başlama Zamanı Heyet-i İlmiye'yi topladı.¹³ 789 sayılı "Maarif Teşkilâtına Dair Kanun", 3 Nisan 1926'da yürürlüğe girdi. Merkez ve taşra örgütleri esaslı biçimde oluşturuldu. "Türk dili ve buna mütelaik bilcümle ilmi meselelerle iştigal etmek üzere" bir Dil Heyeti; "Munhasıran talim, terbiye işleriyle iştigal etmek üzere" bir Talim ve Terbiye Dairesi kuruldu.¹⁴

Heyeti İlmiye'den gelen raporlar, Talim ve Terbiye Dairesi'nin önündeydi. Raporlardan yola çıkılarak, "1926 İlkokul Programı" hazırlandı. Her dersin hedefi bu programda gösterildi. Derslerin içerikleri üzerinde önemli değişiklikler yapıldı. "Hayat Bilgisi", "Toplu Tedris", "İş Okulu" gibi, Vekâlet'e bir rapor veren John Dewey'in vurguladığı yeni kavramlar eğitim yaşamına katıldı. Resim, el işleri gibi dersler aracılığıyla, çocukların ilgi ve becerilerini dikkate alan bir eğitim-öğretim anlayışı, *İlk Mekteplerin Müfredat Programı*'nın (İstanbul, 1927) "Mukaddeme"sinde şöyle açıklanıyordu:

"Eski ilk okul programlarında bütün dersler birbirinden yarı ve tamamen bağımsız dersler olarak, ayrı ayrı bahislermiş gibi gösterilirdi. Aralarındaki bağlantı ve ilişkiler dikkat edilmezdi. Yeni programda özellikle ilk okulun ilk üç sınıfındaki dersler hayat ve toplum ekseninde 'toplular' olarak okutulacaktır. Bunun için eski programlardaki 'tabiat tetkiki, musahebat', tarih ve coğrafya gibi dersler tabiat bilgisi adı altında toplanmıştır. Eski programlarda iş esasına, öğrenimin kişisel çalışma ve yeteneğine özen gösterilmemiştir. Yeni programlarda öğrenci özellikle resim ve el işi gibi derslerde, ilgisi uyarılarak olabildiğince kendi işleyerek öğrenecektir."

Köy ilkokulları için ayrı bir program hazırlandı. Resim, el işleri dersleri, kırsal yapının gerçeği dikkate alınarak düzenlendi. Örneğin, kız çocuğu için ev işleri dersleri programa eklenmişti. Küçük köylerdeki çocuklar,

nature and scope of the work undertaken were astonishing. It can be argued that in order to capture a good example of a Ministry that strived to undertake endeavors that extended beyond its field of duty despite the challenges of an impoverished country, one must observe the activities of the Ministry of Education between 1926 and 1928.

As soon as he assumed this post, Mustafa Necat Bey convened the Scientific Commission.¹³

"Law number 789 on the Organization of Education" went into effect on 3 April 1926. The central and rural organizations were properly created. A Language Commission was formed to "work on the Turkish language and other pertinent scientific issues"; the Council of Education and Instruction was created to "work exclusively on issues of education, instruction, and discipline."¹⁴

The reports issued by the Scientific Commission were submitted to the Council of Education and Instruction. The "1926 Primary School Program" was prepared based on these reports. The objective of each class was indicated on the program. Significant changes were made to the content of the classes. Emphasized by John Dewey, who submitted a report to the Ministry, new concepts such as "Social Studies", "Collective Teaching", and "Work School" entered the new life of education. A notion of education that took into account the interests and skills of children through classes like painting and hand crafts was explained in the "Preamble", *İlk Mekteplerin Müfredat Programı* (The Curriculum of Primary Schools; İstanbul, 1927) as follows:

13 Üçüncü Heyet-i İlmiye'de amaç, ağırlıklı olarak, ilköğretim alanındaki sorunlara çözüm yolları aramaktır. Bkz., Yücel, *Türkiyede Ortaöğretim*, s. 27–28.

14 1 Haziran 1933'te Maarif Vekâleti'nin yeniden yapılandırılması ilgili 10 Haziran 1933 tarih ve 2287 sayılı "Maarif Vekâleti Merkez Teşkilâtı ve Vazifeleri Hakkında Kanun" yürürlüğe girdi. 789 sayılı Kanun'un ve diğer yasaların yeni Kanun'a uymayan hükümleri yürürlükten kaldırıldı.

13 The purpose of the Third Scientific Commission was to predominantly seek solutions for the problems in primary education. See, Yücel, *Türkiyede Ortaöğretim*, pp. 27–28.

14 Concerning the restructuring of the Ministry of Education on 1 June 1933, the "Law number 2287 and dated 10 June 1933 on the Central Organization and Duties of the Ministry of Education" went into effect. The articles of Law number 789 and of other Laws that did not comply with the new Law were repealed.

ekonomik nedenlerle üçüncü sınıftan sonra okula alınmayarak zorunda kalıyorlardı. Onlar için, üçüncü sınıfa Türkiye tarihi, coğrafyası, yurttaşların hak ve görevlerini kapsayan yurt bilgisi dersi konuldu.

Yabancı Uzmanlar ve Sorunlar

Eğitim alanı yeniden düzenlenirken, bir kısım yabancı uzman da Maarif Vekâleti'nin çağrısı üzerine Türkiye'ye geldiler. İlk gelen, Amerikalı eğitimci Prof. Dr. John Dewey'di. 1924'te çeşitli eğitim kuruluşlarını inceleyen Dewey, verdiği raporlarda, daha çok eğitim uzmanı yetiştirilmesini, eğitimin planlamaya bağlanmasını, özel köy öğretmen okullarının kurulmasını öneriyordu.¹⁵

Dewey'den bir yıl sonra Prof. Dr. Alfred Kühne geldi. Alman uzman da mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesini önerdi. 1927'de gelen Prof. Omar Buyse ise okulları dolandı; o da bir rapor düzenledi. Sanat okullarının geliştirilmesini, bazı illerin özellikleri göz önünde bulundurularak, oraya özgü sanat okulları açılmasını tavsiye ediyordu. Maarif Vekâleti, Buyse'nin raporuna göre hareket edecekti. Mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi için Avrupa'dan uzman öğretmenler çağrıldı. Marangozluk, tesviyecilik, gaz tesisatçılığı gibi branşlarda yabancı öğretmenden yararlanma yolu açıldı. Öte yandan öğretmen yetiştirmek için Avrupa'ya öğrenci gönderilmesine başlandı.

Yabancı uzmanlar sonraki yıllarda da gelmeyi sürdürdüler: Amerikalı Berly Parker, Almanya'dan Alfred Jung... 1933–1934 yıllarında ekonomik yapı üzerine inceleme yapan Edwin Walter Kemerr başkanlığındaki kurulun raporunda da geniş bir bölümün eğitimdeki gözlem ve önerilere ayrıldığını görürüz. Ancak bir görüşe göre,

"In the former curriculums, all the courses were portrayed as semi- or completely independent, as though they were different subjects. The connections and relevance between these courses were not taken into consideration. In the new curriculum, courses particularly in the first three years of the school will be centered on life and society and will be instructed 'collectively.' Therefore, courses such as natural studies, civics, history, and geography in the old curriculum are collected under natural sciences. The old programs do not pay attention to the basics of work, personal effort, and talent. In the new program, the students' interest will be aroused particularly through classes like painting and handcrafts and they will learn by making things on their own."

A different program was designed for village primary schools. Classes such as painting and handcrafts were organized in line with the realities of rural life. For example, home economics was added to the curriculum for female students. Children in small villages were obliged to leave school after third grade due to economic reasons. Therefore, classes on Turkish history, geography, and civics were implemented into the third-year program.

Foreign Specialists and Problems

While the field of education was being reorganized, a number of foreign specialists arrived in Turkey upon the invitation of the Ministry of Education. American educator Prof. John Dewey was first to arrive. Studying various education institutions in 1924, Dewey suggested in his reports that more education specialists had to be trained, education needed planning, and special village teacher training schools had to be established.¹⁵

15 Dewey'izleyen eğitim adamlarından biri de Mustafa Rahmi (Balaban) Bey'dir. O, daha Dewey gelmeden, 1923 yılının Mayıs-Haziran aylarında *Hakimiyeti Milliye* gazetesinde "Asri Terbiye ve Maarif" başlığı altında Dewey'in modeli üzerinden "yeni eğitim'i bir dizi yazıda kaleme almış, yazıların bir bölümünü aynı yıl bir kitapta toplamıştı. Kitabın yeni harflerle baskısı vardır: Mustafa Rahmi, *Gazi Paşa Hazretlerinin Maarif Umdesi ve Asri Terbiye ve Maarif*, haz. Mustafa Şahin, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2004.

15 One of the educators who followed Dewey was Mustafa Rahmi (Balaban) Bey. Prior to Dewey's arrival, he had published a series of articles on "modern education" under the heading, "Asri Terbiye ve Maarif" (Modern Instruction and Education) in *Hakimiyeti Milliye* newspaper based on Dewey's model. He collected a portion of his essays in a book the same year. A new-alphabet edition of the book is available: Mustafa Rahmi, *Gazi Paşa Hazretlerinin Maarif*

"Birbirini izleyen bu uzman raporları Türkiye'nin eğitim güçlüklerini çözmeye pek az yardım etmiştir. Her uzmandan sonra bir yenisini çağırarak, yeniden incelemeler ve raporlar istemek olayı açıkça gösteriyor ki, raporların hiçbirini beklenen sonucu vermemiştir. Her öğüt bir öncekini ya değiştirmiş ya da aksi fikirleri ileri sürmüş, Türk Eğitim Bakanlığını daha zor bir durumda bırakmıştır. Bunun sebebi gelen eğitimcilerin Türkiye'nin meslekleri üzerinde daha önce çalışmamış olmalarıdır."¹⁶

Bununla birlikte, yabancı uzmanların "çeşitli" ve "farklı" görüşleri büsbütün faydasız olmadı. Unutmamak gerekir ki "genç Cumhuriyet"te her alanda işe yeniden başlanıyordu. Köklü değişikliklerle eski dönemden farklı, yeni bir yapı amaçlanıyordu. Sıkıntı, farklı düşüncelerin sergilenmesi, uygulamaya konulması, vazgeçilip başka bir arayışa geçilmesinde değildi. Yabancı uzmanlara hazırlanan raporlar dikkatlice incelendiğinde, ana hatlarıyla toplum sorunlarının kavrandığı ve raporlarda belirlenen temel ilkelerin Cumhuriyet'in temel esaslarına uygun nitelikleri taşıdıkları görülür.

Bir yazarın dediği gibi, "1923–1938 yılları arasında eğitim alanında gerçekleştirilen her harekette Atatürk'ün etkisi ve izi vardır. Zaten Maarif Vekilliğine kılınan seçileceğini, kimlerin bu görevi hakkıyla yürüteceğini yine o kararlaştırmıştır."¹⁷

Atatürk döneminde en çok "bakan" değişikliği Maarif Vekâleti'nde oldu. Sorunlar o kadar çeşitli ve genlikti ki bunları çözüp yürütebilecek kişi ya bulunamamış ya da bulunmuş, ancak kaybedilmişti! Örneğin, Vasıl Çınar iki defa Vekâlet'in başına geldi. Bu ikinci devlet adamı içinde bulunduğu hükümet ile anlaşamadı. Yine dinamik kişiliği ve kararlı tavırlarıyla dikkat çeken Mustafa Necati Bey bir ameliyat sırasında yaşa-

A year after Dewey, Prof. Alfred Kühne arrived. The German specialist also recommended the advancement of vocational and technical education. Prof. Omar Buyse, who arrived in 1927, on the other hand, visited the schools and drafted a report. His prescriptions included the development of art schools and the opening of art schools specific to certain cities due to their unique features. The Ministry of Education acted in line with Buyse's report. Specialized teachers were recruited from Europe for the advancement of vocational and technical instruction. Foreign teachers were employed in areas like carpentry, leveling, and gas installation. Moreover, students were sent to Europe to be trained as teachers.

Foreign specialists – such as American Berly Parker and German Alfred Jung – continued to visit Turkey in the ensuing years. We find that a large section is dedicated to observations on and suggestions for education in the report of the committee presided by Edwin Walter Kemmerer, who studied the economic structure in Turkey in 1933–1934. However, according to one view,

"These consecutive expert reports have helped very little in resolving Turkey's problems of education. Inviting one new specialist after another and demanding new studies and reports clearly demonstrate that none of these reports have yielded the anticipated results. Each recommendation either changed the previous one or argued opposing ideas, leaving the Turkish Ministry of Education in a more difficult state. The reason behind this phenomenon is that the visiting educators previously never worked on issues concerning Turkey."¹⁸

Umdesi ve Asri Terbiye ve Maarif, ed. Mustafa Şahin, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2004.

- 16 İlhan Başgöz ve Howard E. Wilson, *Türkiye Cumhuriyetinde Eğitim ve Atatürk*, Dost Yayınları, Ankara, 1968, p. 141. The majority of these reports were published in book format as soon as Hasan-Âli Yücel was appointed Minister: John Dewey, *Türk Maarifi Hakkında Rapor*, İstanbul, 1939; Alfred Kühne, *Mesleki Terbiyenin İnkişafına Dair Rapor*, İstanbul, 1939; Omar Buyse, *Teknik Öğretim Hakkında Rapor*, İstanbul, 1939; Berly Parker, *Türkiye'de İlk Tahsil Hakkında Rapor*, İstanbul, 1939; Amerikan Heyeti Raporundan; *Maarif İşleri*, İstanbul, 1939.

¹⁷ Başar, *Millî Eğitim Bakanlarının Eğitim Faaliyetleri*, s. 123.

Eski Terbiye

İlk Mektepten 350000

Millet Mektebinden 800000

Talebe Şahadetname aldı

Yeni Terbiye

Cumhuriyet'in 10. Yılı için bastırılan, eski ve yeni terbiye konulu kart. Turan Tanyer Arşivi
Card published for the 10th year of the Republic, showing old and new manners.

Turan Tanyer Archives

mini kaybetti.¹⁸ "Darülfünun sorunu"nu çözen Dr. Reşit Galip Bey yıprandı, bir kenara çekildi ve o da genç yaşta öldü. Çok sonra, Atatürk döneminin sonlarına doğru göreve gelen Saffet Arıkan ve onun halefi Hasan-Âli Yücel'le eğitim sorunlarının üstesinden kısım gelinebilecek bir yapılanmaya gidilebilecekti.

18 Atatürk, "Ben, Mustafa Necati'den çok iş bekliyorum, hepsini yapacaktır, buna eminim," demişti. Bkz., Afet İnan, *Tarih'ten... Bugün'e*, İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1970 s. 198.

Nevertheless, the "diverse" and "different" views of foreign experts were not altogether useless. It is important to recall that new initiatives were undertaken in every domain of the "young Republic." Radical changes were geared towards a new structure that was markedly different from the preceding ones. This issue was not the display and implementation of different ideas or the search for new ones. A careful review of the reports prepared by foreign specialists reveals that social problems were understood overall and the basic principles outlined in the reports complied with the fundamental ideals of the Republic.

In the words of a writer, "each initiative undertaken in the field of education between the years of 1923 and 1938 bears traces of Atatürk's influence." After all, he decided on the appointment of the Ministers of Education and who would properly execute this mission.¹⁷

During the time of Atatürk, the highest number of "Minister" changes occurred in the Ministry of Education. The problems were so varied and complex that either the person who could solve and execute them was not found, or he was found, but lost! For example, Vasif Çınar was appointed twice to the Ministry. This man of principles disagreed with the respective government. Recognized for his dynamic and decisive personality, Mustafa Necati Bey died during a surgery.¹⁸ Dr. Reşit Galip Bey, who resolved the "issue of Darülfünun (University)," was worn out; he stepped aside and died at a young age. Much later, Saffet Arıkan, who was appointed towards the end of the Atatürk era, as well as his successor Hasan-Âli Yücel, were able to create a structure that would partially overcome the problems of education.

The problems were not simple enough to resolve quickly through Atatürk's close interest in the matter, the finding of the "right" Minister, or the efforts of a

17 Başar, *Millî Eğitim Bakanlarının Eğitim Faaliyetleri*, p. 123.

18 Atatürk said, "I expect considerable work from Mustafa Necati. He will accomplish it all, of that I am sure." "See, Afet İnan, *Tarih'ten... Bugün'e*, İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1970, p. 198.

HALK

MİLLET MEKTEPLERİ 1 Teşrinisanide Açılıyor

MİLLET MEKTEPLERİNDE HANIMLARIMIZ OKUYOR

*Bütün felâketler cehaletten gelir!
Açılan mekteplere koşunuz!
Karanlıktan kurtulunuz!*

Halk Gazetesi, 1929. Turan Tanyer Arşivi
Halk Newspaper, 1929. Turan Tanyer Archives

Sorunlar, Atatürk'ün yakın ilgisi, aranan bakanın bulunması ve çalışan birkaç bürokratin çabalarıyla kısa zamanda çözülecek türden değildi. Yararlı girişimlere zaman zaman T.B.M.M. içerisinde bile karşı duranlar çıkıyordu. Vasıf Bey, medreseler kapatıldığında bazı milletvekillerinin tehditleriyle karşılaşmıştı. Vekâlet bürokrasisi pek çok olumlu çalışmaya direnebiliyordu. Rejimin tek partisi, belli dengeler üzerine kurulu bir yapıdaydı. Maarif Vekâleti'nin bürokratik düzeni çok parçalıydı. Hasan-Âli Yücel döneminde Maarif Vekâleti'ne bir iş nedeniyle uğrayan Niyazi Berkes, anılarında, "Bu bakanlığın içinde galiba ayrı, birbirine

few diligent bureaucrats. Even members of the Parliament sometimes opposed positive initiatives. When the madrasas were closed, Vasıf Bey had received threats from some deputies. At times the Ministry bureaucracy resisted countless positive efforts. The sole party of the regime was structured upon certain balances. The bureaucratic system of the Ministry of Education was fragmented. In his memoirs, Niyazi Berkes, who visited the Ministry of Education on business during the term of Hasan-Âli Yücel, accurately identifies the problems of the Ministry bureaucracy: "It appears that there are perhaps two separate, opposing parties within the Ministry."¹⁹

Nevertheless, despite the obstacles from the politics-bureaucracy-gentry axis, financial shortcomings, and particularly the devastating and heavy impact the 1929 crisis had on the government and society, innovative initiatives continued.

The New Alphabet

During the years of the Second Constitution Era, Ziya Gökalp and Hüseyin Cahit (Yalçın) wrote articles advocating the need to relinquish the Arabic alphabet and replace it with the Latin alphabet. In the Economic Congress of İzmir, some deputies made a motion for the adoption of the Latin alphabet. The motion was denied. Congress Chairman Kâzım (Karabekir) Pasha had opposed the idea and his speech had been effective in the rejection of the motion.

On 28 May 1928, the Board of Ministers ruled in favor of the "Opening of National (Public) Schools." The next day, the Language Council was created under the auspices of the Ministry of Education to adapt Latin letters to the Turkish language. While official works were still under way, Mahmut (Soydan) Bey's *Milliyet* newspaper had already begun publication in June with the new alphabet system prepared by İbrahim Necmi (Dilmen) Bey. Other newspapers followed suit.

¹⁹ Niyazi Berkes, *Unutulan Yıllar*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1997, p. 146.

karşı hüküm süren iki parti olmalıydı” derken, Vekâlet bürokrasisi üzerine doğru bir saptamada bulunur.¹⁹

Bununla birlikte, siyaset-bürokrasi-eşraf ekseninden gelen engellemelere, mali yetersizliklere ve özellikle 1929 krizinin yönetim ve toplum üzerinde bıraktığı sarsıcı ve ağır yüklerle karşı yenilikçi girişimlerden geri kalınmayacaktı.

Yeni Alfabe

İkinci Meşrutiyet yıllarında Ziya Gökalp ve Hüseyin Cahit (Yalçın) beyler, Arap alfabesinin bırakılarak Latin alfabesinin alınmasının gerekliliğini savunan yazılar yazdılar. İzmir İktisat Kongresi’nde bazı delegeler, Latin harflerinin kabulü konusunda önerge verdiler. Önerge geri çevrildi. Kongre Başkanı Kâzım (Karabekir) Paşa karşı çıkmış, reddinde onun konuşması etkili olmuştu.

Vekiller Heyeti, 28 Mayıs 1928’de “Millet Mektepleri Açılması Hakkında” karar aldı. Ertesi gün Maarif Vekâleti’nde, Latin harflerinin Türk diline uyarlanmasını sağlayacak bir Dil Encümeni kuruldu. O günlerde resmî kanaldan çalışmalar sürdürülürken, Mahmut (Soydan) Bey’in *Milliyet* gazetesi, Haziran ayında İbrahim Necmi (Dilmen) Bey’in hazırladığı yeni alfabe sistemine göre yayın yapmaya başlamıştı bile. *Milliyet*’i başkaları da izledi.

9/10 Ağustos 1928 gecesi Atatürk’ün Gülhane Parkı’ndaki gazinoda yaptığı konuşma yeni harfler üzerineydi.²⁰ Yine o günlerde Mustafa Necati Bey, henüz yasası ortada yokken, yeni harflerin öğretildiği kurslar açtırdı. Öncelik sırası da öğretmenlere verildi. Çünkü, 1928–1929 öğretim yılına yeni alfabeyle başlanacaktı. Atatürk’e göre, “Cehaletten” kurtulmanın “anahtarı ancak Lâtin esasından alınan Türk alfabesi”ydi.²¹

The speech Atatürk delivered on the night of 9/10 August 1928 at Gülhane Park was about the new alphabet.²⁰ Again, in those days, Mustafa Necati Bey opened courses for the instruction of the new letters although the law had not yet been issued. Priority was given to teachers. For, the 1928–1929 academic year would commence with the new alphabet. According to Atatürk, “the key to overcoming ignorance” was through “the new Turkish alphabet based on Latin letters.”²¹

On 2 November 1928, The Turkish Grand National Assembly passed the “Law on the Adoption and Implementation of Turkish Alphabet.”

Nearly one hundred “national school” were opened across the nation on the first day of 1929 to teach the public the new alphabet and how to use it. This number was later increased. The same year, 397,476 men and 199,544 women, totaling 597,010 citizens received certificates. The Ministry had printed book and published the weekly *Halk* newspaper, and distributed them free of charge to course attendants. However, the benefits of the courses were limited. The 1929–1930 academic year general report of the Ministry of Education Inspection Board reads as follows: “The curriculum of the national schools are not progressing in a manner to ensure that the objectives are pursued. The fact that the regular participants everywhere are roughly a fourth of the enrolled and those who have been attending the courses for months have made little progress in terms of literacy support this view.” The report also points to the inadequacy of teachers.²² During the first five years, 1.5

19 Niyazi Berkes, *Unutulan Yıllar*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1997, s. 146.

20 Gülhane Parkı’ndaki konuşmasından: “En nihayet bir sene, iki sene içinde bütün Türk heyeti içtimaiyesi yeni harfleri öğreneceklerdir.” Bkz., *Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri II*, s. 251–253.

21 1 Kasım 1928’de T.B.M.M.yi açarken yaptığı konuşmadan... Bkz., *Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri I*, s. 358; M. Şakir

20 From Atatürk’s speech at Gülhane Park: “At least within a year or two, the entire Turkish society will learn the new alphabet.” See, *Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri II*, pp. 251–253.

21 From Atatürk’s opening address at the Parliament on 1 November 1928. See, *Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri I*, p. 358; M. Şakir Ülkütaşır, *Atatürk ve Harf Devrimi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1973; Sami N. Özerdim, *Yazı Devriminin Öyküsü*, 2nd edition., Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1978; Bilâl N. Şimşir, *Türk Harf Devrimi Üzerine (İncelemeler)*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2006.

22 “Teftiş Heyetinin Ümumi Raporu”, *Maarif Vekâleti Mecmuası*, 19, 1930, pp. 31–32.

1930'lerde bir ilkokul. Turan Tanyer Arşivi
A primary school in 1930s. Turan Tanyer Archives

2 Kasım 1928 günü T.B.M.M.de “Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun” kabul edildi.

1929'un ilk günü, yeni harfleri ve bu harflerle yazıya halka öğretmek amacıyla ülke genelinde yüz kadar “Millet Mektebi” açıldı. Daha sonra sayıları artırıldı. O yıl 397.476 erkek, 199.544 kadın, toplam 597.010 yurttaş şahadetname aldı. Vekâlet tarafından okuma kitapları bastırılmış, haftalık *Halk* gazetesi yayımlanmış ve kursa gelenlere parasız dağıtılmıştı. Ancak kurslardan sağlanan fayda sınırlıydı. Maarif Vekâleti Teftiş Heyeti'nin 1929–1930 ders yılı genel raporunda şöyle denilir: “Millet mektepleri tedrisatı istihdaf edilen gayeleri temin edecek şekilde cereyan etmemektedir.

million citizens attended and finished the National Schools. The schools lost momentum after 1932.²³

Institutionalization

The Atatürk era of the Republic has a considerably dynamic character.

The Society of Research on Turkish History (1931) and The Society of Research on the Turkish Language (1932) were established. Taking the place of Türk Ocakları (Turkish Hearths), Halk Evleri (The People's Houses; 1932) became one of the fundamental institutions of the education structure. In 1933, the *Darülfünun* of İstanbul was replaced by İstanbul University. The Law School of the Ministry of Justice (1925), The Higher Institute of Agriculture (1933), and The Faculty

Ülkütaşır, *Atatürk ve Harf Devrimi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1973; Sami N. Özerdim, *Yazı Devriminin Öyküsü*, 2. bs., Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1978; Bilâl N. Şimşir, *Türk Harf Devrimi Üzerine (İncelemeler)*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2006.

23 Başgöz and Wilson, *Türkiye Cumhuriyetinde Eğitim*, pp. 119–120.

Hemen her yerde müdaviimler adedinin mukayyet olanlara nazaran aşağı yukarı dörtte bire inmiş olması ve aylarca devam edenlerin okuyup yazma hususunda pek az bir şey öğrenmiş bulunmaları bunu ispat eder.” Raporda öğretmenlerin yetersizliği de belirtilir.²² İlk beş yıl içinde Millet Mektepleri’ne 1,5 milyon yurttaş devam etti ve bitirdi. 1932’den sonra ise bu okullar hızla kaybettirildi.²³

Kurumsallaşma

Cumhuriyet’in Atatürk dönemi, olabildiğince dinamik bir karakter taşıdı.

Türk Tarih Tetkik Cemiyeti (1931), Türk Dili Tetkik Cemiyeti (1932) kuruldu. Türk Ocakları’nın yerini alan Halk Evleri (1932) eğitim-öğretim yapısının temel kurumları arasına karıştı. 1933’te İstanbul Darülfünunu yerini İstanbul Üniversitesi’ne bıraktı. Ankara’da Adliye Vekâleti Hukuk Mektebi (1925), Yüksek Ziraat Enstitüsü (1933), Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi (1935) açıldı. Mülkiye Mektebi (Siyasal Bilgiler Okulu) Ankara’ya taşındı. 1930’lu yıllarda Avrupa’dan gelen bilim adamlarının üniversite, fakülte, yüksek okul ve enstitülerde öğretim düzeyinin yükseltilmesinde önemli katkıları oldu.

Ankara’da müzik öğretmeni yetiştirmek için Musikî Muallim Mektebi (1924) kuruldu. Konya’da ortaokul öğretmeni, ilköğretim müfettişi yetiştirmek amacıyla Gazi Mustafa Kemal Büyük Orta Muallim Mektebi (1926) açıldı. Okul, 1927’de Ankara’ya taşındı. Adı, Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü oldu.

Öte yandan, ilk ve ortaöğretimin yanısıra, mesleki ve teknik ortaöğretimde hem nicelik hem nitelik olarak gelişme çizgisi yavaş ve zor da olsa yükseliyordu. Örneğin, orta sanat, çeşitli enstitüler, orta ticaret ve ticaret liseleri, yapı usta, motor usta okulları bu çizginin yeni oluşumları arasında sayılabilir.

Ortaokul ve lise öğrencileriyle ilgili hukuksal düzenlemelerde dikkat çekicidir. Yatısız ortaöğretim,

of Letters (Language, History, and Geography; 1935) were established in Ankara. The School of Political Science moved to the capital. In the 1930s, scholars visiting from Europe made significant contributions towards raising the educational level of universities, faculties, colleges, and institutes.

A Music Teacher Training School (Musikî Muallim Mektebi; 1924) was founded in Ankara to train music teachers. With a view to training middle school teachers and primary education inspectors, the Gazi Mustafa Kemal Teacher Training Middle School (1926) was opened in Konya. The school moved to Ankara in 1927 and its name was changed to Gazi Teacher Training Middle School and Education Institute.

Meanwhile, apart from primary and secondary education, the line of development was rising, albeit slowly, in secondary vocational and technical education both in terms of quality and quantity. For example, middle schools for art and trade, institutes, and vocational trade high schools, as well as vocational schools of construction and auto mechanics can be counted among the new formations along this line.

The legal regulations concerning middle and high school students are worthy of note. Day students in middle schools were exempt from tuition as of the 1926–1927 academic year per “Law number 822 on the Exemption of Days Students of Middle and Secondary Schools from Tuition.” In 1926, the free boarding school system was established per “Law 915 on Free Boarding Education of Students to be Admitted to Middle and Secondary Schools.” “Law number 1237 on the Compulsory Service of Free Boarding Students” was issued in 1928.

Another important legislation concerned the “Law number 1416 on Students to be Sent to Foreign Countries” was enacted in April of 1929. This law regulated the affairs of the students sent aboard at the expense of the state.

Law number 789 stipulated that teaching was “fundamental” in educational services. The legal regulations in the early period of the Republic revealed the new identity of and expectations from the teacher. The following laws went into effect in chronologi-

22 “Teftiş Heyetinin Umumi Raporu”, *Maarif Vekâleti Mecmuası*, 19, 1930, s. 31–32.

23 Başgöz ve Wilson, *Türkiye Cumhuriyetinde Eğitim*, s. 119–120.

Edirne Kız Orta Muallim Mektebi öğrencileri Söğütlük'te, 7 Nisan 1930. Turan Tanyer Arşivi

Students of the Edirne Teacher Training Middle School for Girls in Söğütlük, 7 April 1930. Turan Tanyer Archives

1926-1927 ders yılından başlanarak 822 sayılı "Lise ve Orta mektepler Talebesinden Nehari Ücreti Alınması Hakkında Kanun" ile parasız oldu. 1926'da 915 sayılı "Lise ve Orta mekteplere Alınacak Leyli Meccani Talebe Hakkında Kanun" ile yatılı parasız öğrenci sistemi kuruldu. 1928'de bu öğrencilere "mecburî hizmet" getiren 1237 sayılı "Meccani Leyli Talebenin Mecburî Hizmetlerine Dair Kanun" çıkarıldı.

Bir önemli yasa da 1929 Nisanı'nda yürürlüğe giren 1416 sayılı "Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun"du. Devlet hesabına daha önce yurt dışına gönderilmesine başlanan öğrenci işi düzeni sokuldu.

789 sayılı Kanun'da, eğitim hizmetlerinde öğretmenliğin "temel" olduğu ilkesine yer verilmişti. Cumhuriyet'in erken döneminde hukuk alanında yapılan düzenlemeler, öğretmenin yeni kimliğini ve ondan beklenen faydayı gösterir. 1924'te öğretmenleri sınıf-

cal order: "Law number 439 on The Teachers of Secondary Education" (1924), classifying teachers; "Law number 842 on the Teachers and Assistants of Primary Schools" (1926), regulating the status of primary school teachers; "Law number 1702 on the Promotion and Rewarding of Primary and Secondary School Teachers" (1930); "Law number 2557 on Foreign Teachers, Specialists, and Masters to be Employed at Schools and Institutions Affiliated with the Ministry of Education" (1934); and "Law number 3407 on the Inclusion of Primary School Inspectors in the General Budget" (1938).

At the same time, in-service training courses were organized in order to improve the professional formation of teachers.

In reality, the number of teachers was inadequate. Schools training teachers for primary and secondary schools did not compensate for this shortage. In the

landırma 139 sayılı “Orta Tedrisat Muallimleri Kanunu”, 1926’da ilkokul öğretmenlerinin durumlarını düzenleyen 842 sayılı “İlk Mektep Muallim ve Muavinleri Hakkında Kanun”, 1930’da 1702 sayılı “İlk ve Orta Tedrisat Muallimlerinin Terfi ve Tecziyeleri Hakkında Kanun”, 1934’te 2557 sayılı “Maarif Vekâletine Bağlı Mektep ve Müesseselerde Kullanılacak Yabancı Devlet Tabasından Muallim, Mühassıs ve Ustalar Hakkında Kanun”, 1938’de 3407 sayılı “İlk Tedrisat Müfettişlerinin Müvazenei Umumiye İçine Alınmasına Dair Kanun” yürürlüğe girer.

Bir yandan da öğretmenlerin mesleki formasyonlarını geliştirmek amacıyla hizmetçi eğitim kursları düzenleniyordu.

Gerçekte öğretmen sayısı yetersizdi. İlk ve ortaöğretimde öğretmen yetiştiren okullar ihtiyacı karşılamıyordu. 1923–1924 öğretim yılında altı sınıflı yirmi ilköğretmen okulu bulunuyordu. Toplam öğrenci sayısı 2.528’di. 1935–1936’da okul sayısı on ikiye inmişti.²⁴ Özellikle Mustafa Necati Bey, nicelikten çok niteliğe önem veriyordu. Elverişsiz ilköğretmen okullarının kapatılmasına başlanacak, aynı politika, orta öğretim kurumlarında da izlenecekti.

Köye Doğru

Millî Mücadele yıllarında Atatürk, 1 Mart 1922’de Meclis’in açılış konuşmasında, cehaleti ortadan kaldırmaktan, köylüyü okutmaktan, kadınlara fırsat eşitliği vermekten söz açar:

“Demiştim ki; bu memleketin sahib-i aslisi ve heyeti içtimaiyemizin unsur-u esasisi köylüdür. İşte bu köylüdür ki bugüne kadar nur-u maariften mahrum bırakılmıştır. Binaenaleyh; bizim takip edeceğimiz maarif siyasetinin temeli evvelâ mevcut cehli izale etmektir. Teferruata girmekten içtinaben, bu fikrimi bir kaç kelime ile tavzih etmek için diyebilirim ki alelittak umum köylüye okumak, yazmak ve vatanını, milletini, dinini, dünyasını tanıttacak kadar coğrafi, tarihi, dinîve ahlâkî malûmat vermek ve âmal-i erbaayı öğretmek maarif programımızın ilk hedefidir.”²⁵

1923–1924 academic year, there were twenty primary level teacher training schools with six classes. The total number of students was 2,528. By 1935–1936, the number of schools had decreased to twelve.²⁴ Mustafa Necati Bey, in particular, paid attention to quality rather than quantity. Unfit primary level teacher training schools would be closed and the same policy would be applied to secondary schools as well.

Towards the Village

In his opening address at the Parliament on 1 March 1922 during the years of National Struggle, Atatürk spoke of eliminating ignorance, educating the villagers, providing equal opportunity to women:

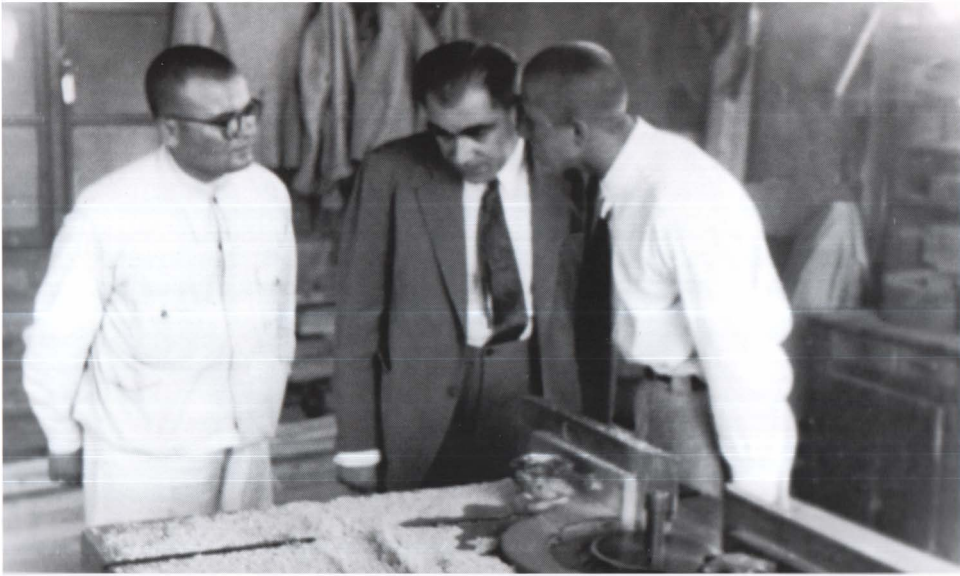
“I once said that villagers are the true owners of this country and the fundamental element of our social structure. The same villager has been deprived of the light of education to this day. Therefore, the basis of the educational policy we shall pursue is primarily focused on overcoming ignorance. Without going into much detail, I shall explain this idea in a few words Teaching, to all villagers without exception or discrimination, how to read and write, providing them with enough knowledge about geography, history, religion, and ethics to help them understand their country, nation, religion and world, and offering them vocational expertise, constitute the fundamental objectives of our educational program.”²⁵

It is evident that villagers constituted the real problem in primary education during the early Republic. There were nearly 46,000 villages in Turkey at the time. In a speech he delivered in 1924, Minister of Education Vasif Bey had announced that only 1,400 of these 46,000 villages had primary schools.²⁶ Accessing villages, building schools there, and assigning them teachers was very difficult.

²⁴ Yücel, *Türkiyede Orta Öğretim*, pp. 47–48, 58.

²⁵ *Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri I*, p. 229.

²⁶ Başar, *Millî Eğitim Bakanlarının Eğitim Faaliyetleri*, pp. 138–139.

Millî Eğitim Bakanı Hasan-Âli Yücel Beşikdüzü Enstitüsü'nde. İ.H. Tonguç Belgeliği
Minister of National Education Hasan-Âli Yücel at the Beşikdüzü Village Institute. İ.H. Tonguç Archives

Cumhuriyet yönetimine geçildiğinde görülen, ilköğrenim bakımından asıl sıkıntının köylerde olduğu, 46.000 kadar köy vardı. 1924'te Maarif Vekili Vasıl Bey, bir konuşmasında Türkiye'nin 46.000 köyünden sadece 1.400'ünde ilkokul bulunduğunu açıklamıştı.²⁶ Köylere ulaşım, okul kurmak, öğretmen göndermek çok zordu.

Belki en acısı, kentteki öğretmen köye gitmiyordu. Oysa o yıl, 20 Nisan günü yeni "Teşkilât-ı Esasiye Kanunu" kabul edilmişti. Kanun'da, "İbtidâî tahsil, bütün Türkler için mecburi ve Devlet mekteplerinde meccanidir" (m. 87) deniliyordu. Her hâlde köy çocuğu bu maddenin dışında değildi!

Mustafa Necati Bey'in zamanında kırsal alana köy

Perhaps the saddest part of it all was that teachers from the cities refused to work in villages.

Yet, on April 20th of that year, "Teşkilât-ı Esasiye Kanunu" (The First Constitution) had been put into effect. Article 87 of the Constitution stipulated, "Primary education is compulsory for all Turkish citizens and is free of charge at State schools." Naturally, village children were not exempt from this law!

During Mustafa Necati Bey's term, village teacher training schools were opened to train teachers specifically for schools in rural areas. Primary school graduates would be admitted to the schools opened in 1926 and 1927 in the Zencidere Village of Kayseri and Denizli, respectively. After a three-year training, they would be sent to village schools as teachers.

The plan was pertinent, yet the possibilities were limited. Since they were unable to obtain a sufficient

²⁶ Başgöçer, *Millî Eğitim Bakanlarının Eğitim Faaliyetleri*, s. 138-139.

İsmail Hakkı Tonguç bir Köy Enstitüsü'nde öğrencilerle. İ.H. Tonguç Belgeliği
İsmail Hakkı Tonguç with students at a Village Institute. İ.H. Tonguç Archives

ilkokulları için ayrı bir öğretmen yetiştirmek amacıyla köy öğretmen okullarının açılmasına başlandı. 1926'da Kayseri Zencidere köyünde, 1927'de Denizli'de açılan okullara ilkokulu bitirmiş çocuklar alınacak, üç yıllık öğretmenlik eğitimi verildikten sonra köy okullarına öğretmen olarak gönderilecekti.

Amaç yerinde, ama olanaklar sınırlıydı. Okullar, köy için gerekli öğretmen yetiştirilemediğinden kapatıldı.

Aradan on yıl geçtikten sonra başka bir yolun kapısı açıldı: Köy Eğitimci.

Nüfusları öğretmen gönderilmesine elverişli olmayan köylerin öğretim ve eğitim işlerini görmek, ziraat işlerinin fenni (bilimsel) bir şekilde yapılması için köylülere rehberlik etmek üzere köy eğitimci görevi yapacaklardı. Bu kurslara askerliğini yapmış, okuma

number of village teachers, the schools were closed.

After a decade, the door to another path was pushed ajar: Village Instructors.

Village Instructors would undertake the education in villages without enough population to be assigned teachers and guide villagers to carry out the agricultural affairs in a scientific manner. Young, literate villagers who had completed their compulsory military service, engaged in agriculture, and in possession of land and animals were admitted to these courses.²⁷

27 In the beginning of the 1943–1944 academic year, 6,257 instructors were teaching 129,104 male and 61,060 female students, totaling 190,164 village children. See, *Türkiye Cumhuriyeti Maarifi 1923–1943*, Maarif Vekâleti Yayını,

yazma bilen, ziraat işleriyle uğraşan, arazi ve hayvan sahibi köylü gençler alınıyordu.²⁷

Köy öğretmenleriyle başlayan ve sistemin içerisine ışık tutan bu “yeni okul” anlayışı, çok geçmeden farklı ve daha ileri bir mecraya yerleşti.

Saffet Arıkan ve Hasan-Âli Yücel’in dönemlerinde, kendisine İsmail Hakkı Tonguç gibi bir “önder” bulan bu “yeni okul”, Köy Enstitüleri’ydi. .

Eğitim tarihimizin sürükleyici, ama aynı zamanda hüznü sayfalrı Köy Enstitüleri hikâyesinde yer alır.

This “new school” concept, which began with village instructors and shed light into the system soon moved towards a different and more advanced level.

Having found itself a “leader” such as İsmail Hakkı Tonguç during the terms of Saffet Arıkan and Hasan-Âli Yücel, this “new school” was none other than the Village Institute.

The most fascinating, yet sorrowful pages of Turkey’s history of education culminate in the story of the Village Institutes.

²⁷ 1943–1944 ders yılı başında, köy okullarındaki 6.257 öğretmen, 129.104 erkek, 61.060 kız olmak üzere toplam 190.164 köy çocuğunu okutuyordu. Bkz., *Türkiye Cumhuriyeti Maarifi 1923–1943*, Maarif Vekâleti Yayını, Ankara, 1944, s. 15.

BİR EĞİTİM DEVRİMCİSİ:
İSMAİL HAKKI TONGUÇ*

AN EDUCATIONAL REVOLUTIONIST:
İSMAİL HAKKI TONGUÇ*

Engin Tonguç

* Bu kronoloji; nüfus, kimlik, pasaport kayıtlarından ve resmi sicil özetinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

* This chronology is based on his passport, civil and birth registers, as well as his abstract of record.

1309 (1893)

Bulgaristan'ın Silistre ili, Totrakan ilçesi, Tatar Atmaca köyünde (bugünkü adı Sokol) doğdu (daha sonra Almanya'ya öğrenime gidebilmesi için yapıldığı sanılan bir yaş değiştirme işlemiyle doğum tarihi 1897 olarak da kullanıldı). Babası Kırım göçmenlerinden Hacı Veli oğlu İdris, annesi Dobruca'da yerleşik Türklerden Vesile'dir. Biri kız, sekiz kardeşin en büyüğüdür. Adı İsmail'dir. Öğretmen okulu öğrenciliği yıllarında Hakkı adını almıştır.

1900–1907

Köyünde dört yıllık ilkokulu tamamladıktan sonra Silistre'de üç yıllık rüştiyeyi (ortaokul) bitirdi.

1908–1913

Köy ve tarım işlerinde çalıştı.

İlkbahar 1914

Öğrenimini sürdürmek için tek başına İstanbul'a gitti. Birçok sıkıntıdan sonra Maarif Nazırı (Milli Eğitim Bakanı) Şükrü Bey tarafından parasız yatılı öğrenci olarak Kastamonu Öğretmen Okulu'na gönderilmeyi başardı.

10 Ekim 1914

Osmanlı İmparatorluğu'nun Birinci Dünya Savaşı'na girmesi nedeniyle deniz yolu kapandığı için yaya olarak yola çıktı. Kastamonu'ya 14 Kasım'da ulaştı.

5 Mayıs 1916

Kastamonu'dan naklen İstanbul Öğretmen Okulu'na geldi (okul no. 810).

10 Eylül 1918

İstanbul Öğretmen Okulu'nu bitirdi. Devletin açtığı sınavları kazanarak Almanya'ya öğrenime gönderildi.

1 Ekim 1918–27 Nisan 1919

Karlsruhe, Ettlingen'deki Öğretmen Okulu'nda Türk öğrenciler için düzenlenen özel öğretim programına katıldı.

1309 (1893)

Tonguç was born in the village of Tatar Atmaca (present-day Sokol) in the town of Tutrakan in Silistra, Bulgaria. His year of birth is also mentioned as 1897 due to an age adjustment procedure presumably done to help him go to Germany for schooling. His father İdris was the son of Crimean immigrant Hacı Veli and his mother Vesile came from the Turks settled in Dobruja. He was the oldest of eight siblings, only one of which was a girl. His birth name was İsmail. He took on the name Hakkı during his years as a student at the Teacher Training School.

1900–1907

After finishing four years of primary education in his village, he graduated from junior high school in three years in Silistra.

1908–1913

He worked in agriculture and rural affairs.

Spring of 1914

He went to Istanbul by himself to further his education. After suffering several challenges, he was enrolled by Minister of Education Şükrü Bey as a boarder student, free of charge in the Kastamonu Teacher Training School.

30 October 1914

As the sea route was closed due to the Ottoman Empire's participation in World War I, he set out on foot and reached Kastamonu on November 14th.

5 May 1916

He transferred from Kastamonu to Istanbul Teacher Training School (student no. 810).

10 September 1918

He graduated from İstanbul Teacher Training School. He passed the state exams and was sent to Germany for higher learning.

AUSWEIS.

Yusuf Hakkı
geb. am 28. Mai 1897 in Filizton
ist Schüler des Großherzogl. Lehrerseminars Ettlingen.
Dieser Ausweis ist gültig bis 30. September 1919
Ettlingen, den 1. Oktober 1918.

Großherzogl. Seminardirektion:

Unterschrift des Inhabers:

1 October 1918–27 April 1919

He participated in the special education program designed for Turkish students at the Teacher Training School in Karlsruhe, Ettlingen.

19 May 1919

He returned to İstanbul by way of sea along with other Turkish students in Germany who were called back after World War I ended.

11 September 1919

He was appointed to Eskişehir Teacher Training School for Boys as a teacher of Painting & Crafts and Physical Education (registration no. 62).

July 1921

He was sent to Ankara when it became apparent that the Greeks would occupy Eskişehir. It was decided that

Tonguç'un Almanya'daki öğrenci kimlik kartı, 1918–1919.

İ.H. Tonguç Belgeliği

Tonguç's student identity card in German, 1918–1919

İ.H. Tonguç Archives

19 Mayıs 1919

I. Dünya Savaşı'nın sona ermesi üzerine geri çağırılan Almanya'daki diğer Türk öğrencilerle birlikte deniz yoluyla İstanbul'a döndü.

11 Eylül 1919

Eskişehir Erkek Öğretmen Okulu Resim-Elişleri ve Beden Terbiyesi öğretmenliğine atandı (sicil no. 62).

Temmuz 1921

Eskişehir'in Yunanlılarca işgal edileceği anlaşıncı Ankara'ya gönderildi. Öğrenimini tamamlamak üzere yeniden Almanya'ya gitmesine karar verildi (Antalya'dan Almanya'ya gitmek üzere Antalya İtalyan Konsolosluğu'ndan aldığı vizenin tarihi 10 Temmuz 1921. Eskişehir'den ayrılış tarihi tam olarak bilinmiyor).

Eylül 1921–Eylül 1922

Karlsruhe'de Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'nda eğitim gördü (grafik, tahta işleri, illüstrasyon bölümleri) ve Ettlingen Beden Eğitimi Enstitüsü derslerine devam etti. Seminer ve kurslara katıldı.

İsmail Hakkı Tonguç, 1919.

İ.H. Tonguç Belgeliği İ.H. Tonguç Archives

Tonguç Kurtuluş Savaşı yıllarında. İ.H. Tonguç Belgeliği
Tonguç during the War of Independence years. İ.H. Tonguç Archives

5 Ekim 1922

Konya Erkek Öğretmen Okulu ve Konya Lisesi Resim-Elişleri ve Beden Eğitimi öğretmenliğine atandı.

10 Ekim 1923

Konya Kız Öğretmen Okulu'nda Resim-İş öğretmenliği görevi verildi.

20 Nisan 1924

Ankara Erkek Öğretmen Okulu Resim-Elişleri öğretmenliğine atandı.

15 Mayıs 1924

İbu okulda müdür yardımcılığı görevi verildi.

20 Ekim 1924

Adana'da Öğretmen Okulu Resim-Elişleri öğretmenliğine atandı.

he would return to Germany to complete his education. (The visa he received from the Italian Consulate in Antalya to travel to Germany is dated 10 July 1921. His exact date of departure from Eskişehir is unknown.)

September 1921–September 1922

He studied at the Fine Arts College in Karlsruhe (departments of graphics, woodwork, and illustration) and attended classes at the Physical Education Institute of Ettlingen. He participated in seminars and courses.

5 October 1922

He was appointed to Konya Teacher Training School for Boys and Konya High School as a teacher of Painting & Crafts and Physical Education.

10 October 1923

He was given the additional post of Painting & Crafts teacher at Konya Teacher Training School for Girls.

20 April 1924

He was assigned to Ankara Teacher Training School for Boys as Painting & Crafts teacher.

15 May 1924

He became a deputy director at the same school.

20 October 1924

He was appointed to Adana Teacher Training School as a Painting & Crafts teacher.

11 March 1925–12 August 1925

He was sent to England, France, and Germany to conduct research in vocational training schools. While in Germany, he studied the Rural Boarding Schools (*Londerziehungsheime*) and experimental schools in Leipzig. Meanwhile, he participated in a Vocational Training Seminar at the Leipzig Handcrafts Teacher Training School between 8 June and 4 July 1925.

June 1925

He met with educational theorist Professor Georg Kerschensteiner in Munich.

11 Mart 1925 – 12 Ağustos 1925

Mesleki eğitim kurumlarında incelemeler yapmak üzere İngiltere, Fransa ve Almanya'ya gönderildi. Almanya'da Kırsal Eğitim Yurtları (*Landerziehungsheim*) ve Leipzig deneme okullarını inceledi. Bu arada Leipzig Elishleri Öğretmen Okulu'nda 8 Haziran–4 Temmuz 1925 tarihleri arasında bir İş Eğitimi Semineri'ne katıldı.

Haziran 1925

Münih'te eğitim kuramcısı Profesör Georg Michael Kerschensteiner ile görüştü.

1 Eylül 1925

Ankara Erkek Öğretmen Okulu Resim-Elişleri ve Beden Terbiyesi öğretmenliğine atandı. Okulda El İşleri işliği'ni kurdu.

11 Mart 1926

Yeni kurulan "Maarif Vekâleti Levazım ve Alât-ı Dersiye Müzesi" (Mektep Müzesi) müdürlüğüne atandı. Böylece Bakanlık merkez örgütü yöneticileri arasına girdi.

1926

Bakanlık Yapı Komisyonu üyeliği ve başkanlığı yaptı (Gazi Eğitim Enstitüsü, Balıkesir Eğitim Enstitüsü ve daha birçok okul yapısını bu komisyon yaptırmıştır).

10 Tem. 1926 – 26 Ağustos 1926

Öğretmen okulları resim-iş ve ilkököl öğretmenleri için Ankara' da açılan İş ilkesine Dayanan Öğretim Kursu'nun yöneticiliğini ve öğretmenliğini yaptı (çağrılan yabancı öğretim üyeleri ile).

26 Ocak 1927

İlkököl Öğretmeni Nafia Kamil ile evlendi.

Temmuz – Ağustos 1927

İlköğretim müfettişleri için Sivas ve Ankara'da yeni ilkököl programlarının uygulanması üzerine açılan kurslarda öğretmenlik yaptı.

1 September 1925

He was appointed to Ankara Teacher Training School for Boys as a teacher of Painting & Crafts and Physical Education. He established the Handcrafts Workshop at school.

11 March 1926

He was assigned to the directorate of "Ministry of Education Museum of Supplies and Classroom Equipment" (School Museum). He thus became a director in the central administrative organization of the Ministry.

1926

He served first as member and later as president of the Ministry's Building Commission. The said Commission issued the construction of Gazi Education Institute, Balıkesir Education Institute, and other numerous school buildings.

10 July 1926–26 August 1926

He worked (along with invited foreign faculty members) as the director and teacher of the Work Principle Training Course opened in Ankara for primary school teachers and Painting & Crafts teachers of Teacher Training Schools.

26 January 1927

He married primary school teacher Nafia Kamil.

July-August 1927

He taught the courses opened for the implementation of the new primary school curriculums in Sivas and Ankara.

September 1927

He organized the "Classroom Equipment International Exhibition" in Ankara with the participation of thirty firms.

26 April 1928

His first child Engin was born.

Eylül 1927

Ankara'da otuz firmanın katıldığı "Ders Araç-Gereçleri Uluslararası Sergisi"ni düzenledi.

26 Nisan 1928

İlk çocuğu Engin doğdu.

1 Ekim 1929 – 3 Aralık 1929

Ders araç gereçleri almak üzere Müsteşar Kemal Zaim (Sunel) ile birlikte Avrupa'ya gönderildi (Bulgaristan, Yugoslavya, Macaristan, Çekoslovakya, Almanya).

1929 –1930

Bu öğretim döneminde, Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü (Gazi Eğitim Enstitüsü) Gazi Çiftliği'ndeki yeni binasına taşındı ve burada uygulama okulu olarak İlköğretmen Okulu açıldı.

11 Aralık 1929

Ankara Gazi Öğretmen Okulu (Gazi Eğitim Enstitüsü) Resim-Elişi öğretmenliği ek görevi verildi. Burada tüm bölümlere programını kendi hazırladığı "iş" dersini koyuldu.

9 Kasım 1930

Türkiye Muallimler Birliği Ankara Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı seçildi.

1932 – 1933

Bu öğretim döneminde Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş bölümünü kurdu. Bu bölüme öğretmen olarak yetiştirmeleri için daha önce Avrupa'ya yollattığı, Malik [Akse], Hayrullah [Örs], Şinasi [Barutçu], İsmail Hakkı [Uludağ], Mehmet Ali [Atademir] döndüler ve görevlerine başladılar.

21 Nisan 1933 – 4 Haziran 1933

Özel olarak hazırlanmış bir trenle, Ankara-Samsun demiryolu üzerinde on dört yerde sergi, ders ve konferansların verildiği "Gezici Eğitim Sergisi"ne (Seyyar Sergi) katıldı.

1 October 1929–3 December 1929

He was sent to Europe (Bulgaria, Yugoslavia, Hungary, Czechoslovakia, and Germany) with Undersecretary Kemal Zaim (Sunel) to purchase classroom equipment.

1929–1930

During this academic year, Gazi Teacher Training Middle School and Education Institute (Gazi Education Institute) moved into its new building on Gazi Farm and the First Teacher Training School was opened here as a "practice school."

31 December 1929

He was assigned the additional position of Painting & Crafts teacher at the Ankara Gazi Teacher Training School (Gazi Education Institute). He included the "Crafts" course he designed in the curriculum of all departments.

9 November 1930

He was elected as the Chairman of Ankara Branch of Turkish Teachers Association.

1932–1933

He established the Gazi Education Institute's Department of Painting & Crafts during this academic year. Malik [Akse], Hayrullah [Örs], Şinasi [Barutçu], İsmail Hakkı [Uludağ], and Mehmet Ali [Atademir], whom he sent to Europe earlier to be trained as teachers for this department, returned to Turkey and began teaching at this department.

21 April 1933–4 June 1933

He participated in the "Traveling Education Exhibition" aboard a specially designed train, in which exhibitions, classes, and conferences were offered at fourteen different locations on the Ankara-Samsun railroad.

Summer of 1933

He served as member of the Board for the Preparation of the Celebrations for the 10th Anniversary of the Republic. He presided the Decoration and Exhibition committee of the Board. He organized the out

Yaz 1933

Cumhuriyetin 10. Yıl Kutlama Hazırlıkları Komisyon Üyeliği yaptı. Komisyona bağlı Dekorasyon ve Sergi Komisyonu'nun başkanlığına getirildi. Yöneticisi olduğu Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü, Ankara'da açık hava sergisini ve İsmet Paşa Kız Enstitüsü'nde Eğitim Sergisi'ni düzenledi. CHP'nin amblemi "Altı Ok" bu bölümde çizildi.

Ocak – Şubat 1934

Ankara Halkevi Başkanı Nafi Atuf (Kansu) başkanlığında kurulan "Cumhuriyetin 10. Yıl Kutlamaları" için yapılmış çalışmaların, derlenen belgelerin, bilgilerin bir Devrim Müzesi'nde toplanması için kurulan komisyonda çalıştı.

21 Haziran 1934

"Tonguç" soyadını aldı.

1934–1935

Bu öğretim döneminde Gazi Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'ne vekâlet etti.

10 Haziran 1935

Saffet Arıkan Kültür Bakanı oldu.

3 Ağustos 1935

İlköğretim Genel Müdürlüğü'ne atandı. Bu görevi vekâleten yürütmek istedi.

24 Aralık 1935

Köy Enstitüleri çalışmalarına esas olacak raporunu Bakan Saffet Arıkan'a verdi.

Nisan 1936

Eğitmen projesinin uygulanabilirliğini araştırmak üzere Kayseri-Çorum-Yozgat köylerini gezdi.

Temmuz 1936

İlk Eğitim Kursu Eskişehir Mahmudiye'de –seksen dört adayla– açıldı.

door exhibition of the Gazi Education Institute's Painting & Crafts Department he directed and the Education Exhibition at İsmet Paşa Institute for Girls. The "Six Arrows," which became the logo of the Republican People's Party, was designed in this department.

January-February 1934

He worked on the committee founded by Nafi Atuf (Kansu), Director of the Ankara People's Houses, to exhibit the works, data, and documents collected for the "10th Year Celebrations of the Republic."

21 June 1934

He took on the last name "Tonguç."

1934–1935

He was the acting director of Gazi Education Institute during this period.

10 June 1935

Saffet Arıkan was made Minister of Culture.

3 August 1935

He was appointed as the Director of Primary Education. He requested to be the acting director instead.

24 December 1935

He submitted the report of his studies, which would pave the way of Village Institutes, to Minister Saffet Arıkan.

April 1936

He visited the villages of Kayseri, Çorum, and Yozgat to review the applicability of the instructor project.

July 1936

The first Instructor Course was opened in Eskişehir Mahmudiye with eighty-four candidates.

23 September 1936

His second child Yalım was born.

26 November 1936

The first instructors began teaching at villages.

Tonguç bir köy ziyaretinde köylüler ve çocuklarla.
I.II. Tonguç Belgeligi
Tonguç during a visit to a village with villagers and children.
I.II. Tonguç Archives

23 Eylül 1936
İlkinci çocuğu Yalım doğdu.

26 Kasım 1936
İlk öğretmenler köylerde göreve başladı.

11 Haziran 1937
2388 Sayılı Köy Öğretmenleri Yasası çıkartıldı.

22 Haziran 1937
Köy Enstitülerinin kuruluşunun ana ilkelerini içeren muhtırayı hazırladı (kendi ifadesi ile).

10 Ekim 1937
İlk iki Köy Öğretmen Okulu Eskişehir, Çifteler ve İzmir, Kızıllıca'da açıldı.

20 Ağustos 1938 – 9 Ekim 1938
İlköğretim örgütlerini incelemek üzere Bulgaristan, Macaristan ve Almanya'ya gitti.

14 Kasım 1938
Trakya Köy Öğretmen Okulu açıldı (altı ay sonra Kırtepe'ye taşınarak adı Kırtepe Köy Öğretmen Okulu oldu).

20 Aralık 1938
Hasan-Âli Yücel, Milli Eğitim Bakanı oldu.

11 June 1937
Law number 3238 on Village Instructors was passed.

22 June 1937
He drafted the first memorandum containing the basic principles that would lead to the establishment of Village Institutes (in his own words).

30 October 1937
The first two Village Teacher Training Schools were established in Eskişehir-Çifteler and İzmir-Kızıllıca.

28 August 1938–9 October 1938
He traveled to Bulgaria, Hungary, and Germany to observe primary education organizations.

14 November 1938
Trakya Village Teacher Training was opened (six months later, the school moved to Kırtepe and the name was changed to Kırtepe Village Teacher Training School).

28 December 1938
Hasan-Âli Yücel became the new Minister of National Education.

1939
Göl Village Teacher Training School was opened (Göl Village Teacher Training School).

7 July 1939
Law number 3704 on the Administration of Village Instructor Courses and Village Teacher Training Schools was passed.

31 January 1940
He was appointed as principle director to the General Directorate of Primary Education.

17 April 1940
Law 3803 on Village Institutes was enacted.

1940–1941
During this academic year, four Village Teacher Training Schools were converted into Village Institutes and

Köy Enstitüleri'nin kuruluşu öncesinde Tonguç yakın dostlarıyla birlikte. İ.H. Tonguç Belgeliği
Tonguç with friends before the foundation of the Village Institutes. İ.H. Tonguç Archives

1939

Göl Köy Öğretmen Okulu açıldı (Göl Köy Öğretmen Okulu).

7 Temmuz 1939

3704 sayılı Köy Eğitim Kurslarıyla Köy Öğretmen Okullarının İdaresine Dair Kanun çıkartıldı.

31 Ocak 1940

İlköğretim Genel Müdürlüğü'ne asaleten atandı.

17 Nisan 1940

3803 sayılı Köy Enstitüleri Yasası çıkartıldı.

1940 – 1941

Bu öğretim döneminde dört Köy Öğretmen Okulu Köy Enstitüsü'ne dönüştürüldü ve 1940 Ağustos ayına kadar on tane Köy Enstitüsü daha açılarak sayıları 1940'ta on dörde, 1941'de on yediye, 1944'te ise yirmiye ulaştı.

until August of 1940, ten new Village Institutes were established, increasing the total number to fourteen in 1940, and to seventeen in 1941 (there were twenty Village Institutes by 1944).

19 June 1942

Law number 4274 on the Organization of Village Schools and Institutes was passed.

19 October 1942

A decision was made to open a Village Institute of Higher Learning to train teachers for Village Institutes.

December 1942

Çifteler and Kızılçullu Village Institutes graduated their first students. The establishment process of the Village Institute of Higher Learning was initiated in Ankara-Hasanoğlan with the participation of its first graduates.

19 Haziran 1942

4274 sayılı Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Yasası çıkartıldı.

19 Ekim 1942

Köy Enstitüleri'ne öğretmen yetiştirmek üzere Yüksek Köy Enstitüsü açılmasına karar verildi.

Aralık 1942

Çifteler ve Kızılçullu ilk mezunlarını verdi. Ankara Hasanoğlu'nda ilk mezunlarının katıldığı kurs ile Yüksek Köy Enstitüsü'nün kuruluş süreci başlatıldı.

13 Ocak 1943

İlkokul Öğretmenleri Sağlık ve İhtimai (Sosyal) Yardım Sandığı ile Yapı Sandığı'nın kurulmasını sağlayan ve Öğretmenlerin özlük işlerini düzenleyen 4357 sayılı Yasa çıkartıldı.

6 Haziran 1943

Hazırlanan bir kararname ile kurs olarak başlayan Köy Enstitülerine çeşitli alanlarda öğretmen yetiştirme projesi, üç yıllık Yüksek Köy Enstitüsü olarak yasallaştı.

9 Temmuz 1943

4459 sayılı Köy Ebeleri ve Köy Sağlık Teşkilatı Kurulmasına Dair Kanun kabul edildi. Köy Enstitüleri'nde "Sağlık Kolları" açılmasına başlandı.

10 Kasım 1943

4274 sayılı Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Yasası gazetesinde yayınlandı.

11 Mart 1944

İkinci oğlu Yalım'ın ölümü.

17 Mart 1944

Cumhurbaşkanı İnönü'nün başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, Tonguç'un hazırladığı rapordan yola çıkarak "İlköğretim Meselesi"ni artık bir devlet politikası olarak kabul etti ve "Eğitim Seferberliği" başlatıldı.

13 January 1943

Law number 4357 was passed. This law enabled the establishment of the Health and Social Support Fund as well as the Building Fund, and organized the personal affairs of teachers.

6 June 1943

Initiated as a course by executive order, the project of training teachers of various fields for Village Institutes became legalized in the form of a three-year Village Institute of Higher Learning.

9 July 1943

Law number 4459 on Village Midwives and the Establishment of Village Medical Departments was accepted. The opening of "Health Departments" began in Village Institutes.

30 November 1943

The prospectus of the Law number 4274 on the Organization of Village Schools and Institutes was published.

11 March 1944

His younger son Yalım passed away.

17 March 1944

Convened under President İnönü, the Cabinet accepted the "Issue of Primary Education" as a state policy based on the report Tonguç prepared and the "Educational Campaign" was launched.

1944-1945

The construction of Village Primary Schools was accelerated during this academic year. 258 Regional Schools were opened to provide middle school, technical, and vocational education in villages.

18 May 1945

In his article entitled, "The New Year of Primary Education," published in *Ulus* newspaper, President İnönü thanked Tonguç in name for "the emphasis he placed on regional schools."

1944 – 1945

Bu eğitim döneminde köy ilkokullarının yapımı hızlandırıldı. Köy orta, teknik ve meslek eğitimi sağlanacak 258 Bölge Okulu açıldı.

18 Mayıs 1945

Cumhurbaşkanı İnönü *Ulus* gazetesinde çıkan “İlköğretim Yeni Yılı” başlıklı yazısında “bölge okullarına verdiği önemden ötürü” ismen kendisine teşekkür etti.

14 Kasım 1945

Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsü’nün ilk mezunları ve Sağlık Bölümü mezunları için Hasanoğlu’da bir tören yapıldı.

24 Kasım 1945

İlköğretim sorununu tümüyle çözümlenecek “On Yıllık İlköğretim Planı” bir genelge ile açıklandı.

7 Ağustos 1946

Yapılan seçimlerden sonra kurulan yeni kabinede Milli Eğitim Bakanlığı’na Reşat Şemsettin Sirer getirildi.

24 Eylül 1946

Tonguç, İlköğretim Genel Müdürlüğü’nden alınarak Talim Terbiye Kurulu Üyeliği’ne atandı.

23 – 24 Aralık 1946

Milletvekili Emin Soysal’ın TBMM’de Köy Enstitüleri ve Tonguç’u ağır şekilde eleştiren konuşmaları...

26 Mart 1949

Ankara Atatürk Lisesi Orta Bölüm Resim-Elişleri öğretmenliğine atandı.

8 Eylül 1950

Bakan Tefvik İleri tarafından neden gösterilmeksizin “görülen lüzum üzerine” Bakanlık emrine alındı.

30 Eylül 1950

Genel müdürlüğü sırasında bir öğretmene armağan ettiği “*Fontamara*” romanı nedeniyle Bakanlığın ceza

14 November 1945

A ceremony was held in Hasanoğlu for the first graduates of Hasanoğlu Village Institute of Higher Learning and the graduates of the Health Department.

24 November 1945

Designed to fully resolve the primary education problem, the “Ten-year Primary Education Plan” was issued with a circular letter.

7 August 1946

Following the elections, Reşat Şemsettin Sirer was made Minister of National Education in the new cabinet.

24 September 1946

Tonguç was dismissed from the Directorate of Primary Education and appointed as member to the Board of Education and Discipline.

23–24 December 1946

Deputy Emin Soysal heavily criticized Village Institutes and Tonguç at the Grand National Assembly of Turkey

26 March 1949

Tonguç was appointed as a Painting & Crafts teacher at Ankara Atatürk High School’s Middle School.

8 September 1950

He was put under the orders of the Ministry “as deemed necessary” by Minister Tefvik İleri without citing any reasons.

30 September 1950

Despite the Ministry’s request to punish Tonguç for giving a copy of the novel *Fontamara* one of the teachers during his term as the General Director, the concerned State Council concluded, “there is no grounds for punishment.”

5 December 1950

Tonguç filed a lawsuit at the State Council for the Ministry’s refusal to declare the reasons for putting him “under the orders of the Ministry.”

İstemi, ilgili Danıştay Dairesi'nce "cezalandırmayı gerektirir bir husus bulunmadığı" şeklinde karara bağlandı.

5 Aralık 1950

Bakanlığın, "Bakanlık emrine alınması" kararının netliğini bildirmemekte direnmesi nedeniyle Danıştay'da dava açtı.

16 ve 19 Kasım 1951

TBMM'de Türkiye'deki komünizm akımları konusunda yapılan gizli oturumlarda Reşat Şemsettin Sirer ve Tevfik İleri'nin kendisine ve Köy Enstitülerine ağır saldırıları...

10 Ocak 1953

Emeklilik işleminin yapılmasını istedi.

27 Ocak 1954

6234 sayılı Köy Enstitüleri ile İlköğretmen Okullarının Birleştirilmesi Hakkında Yasa ile Köy Enstitüleri resmen ortadan kaldırıldı.

16 Şubat 1954

Danıştay, "Bakanlık emri kararının" kaldırılması gerektiği kararına vardı.

27 Şubat 1954

Bakanlık, bu karar üzerine emeklilik işlemini yaptı. Böylece otuz bir yıl üç ay süren Milli Eğitim hizmetinden sonra emekli oldu.

25 Temmuz 1956–1 Ekim 1956

Hollanda, Almanya, Avusturya, İsviçre ve İtalya'yı kapsayan bir Avrupa gezisine çıkarak eğitim hareketlerini araştırı. İsviçre'de pedagoğ ve eğitim reformcusu Johann Heinrich Pestalozzi'nin eğitiminin uygulandığı yerleri ve Pestalozzi Çocuklar Köyü'nü gezdi.

10 Nisan 1958 – 27 Mayıs 1958

Hastalığı nedeniyle Almanya'da Hamburg Tıp Fakültesi Hastanesi'nde tedavi gördü.

16 and 19 November 1951

During the secret sessions on Communist movements held at the Grand National Assembly, Reşat Şemsettin Sirer and Tevfik İleri vehemently attacked Tonguç and the Village Institutes.

10 January 1953

Tonguç asked to be retired.

27 January 1954

With Law number 6234 on Merging Village Institutes and Primary Level Teacher Training Schools, Village Institutes were officially dissolved.

16 February 1954

The State Council ruled that the decision of the Ministry "to place Tonguç under its order" had to be revoked

27 February 1954

Upon this decision, the Ministry proceeded with his retirement. Thus, thirty-one years and three months later, Tonguç retired from active duty within the National Education organization.

25 July 1956–1 October 1956

He embarked upon an extensive tour of Europe, including The Netherlands, Germany, Austria, Switzerland, and Italy, to study educational movements. While in Switzerland, he visited the areas where pedagogue and educational reformer Johann Heinrich Pestalozzi's instruction was applied and the Pestalozzi Children's Village.

10 April 1958–27 May 1958

He was treated at the Hamburg Medical School Hospital in Germany due to his illness.

11 June 1960

After fourteen years, he visited to old Village Institute in Hasanoğlu with Sabahattin Eyüboğlu.

11–20 June 1960

He prepared the drafts of the paragraphs concerning education for the new constitution to be issued after the Military Coup of May 27.

11 Haziran 1960

On dört yıllık bir aradan sonra, Sabahattin Eyüboğlu ile birlikte Hasanoğlu'na giderek eski Köy Enstitüsü'nü gezdi.

11–20 Haziran 1960

27 Mayıs Devrimi'nden sonra hazırlanmasına başlanan yeni anayasa için eğitimle ilgili maddelerin taslaklarını hazırladı.

23 Haziran 1960

Ölümü.

24 Haziran 1960

İsmet İnönü'nün, dostlarının ve öğrencilerinin katıldığı tören ile cenazesi kaldırıldı, Ankara Cebeci Gölüt-lüğü'ne defnedildi.

23 June 1960

He passed away.

24 June 1960

Following a funeral participated by İsmet İnönü, friends, and students, he was buried at the Cebeci Cemetery in Ankara.

Tonguç'un Haziran 1960'da Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nü son ziyareti (soldan ikinci). İ.H. Tonguç Belgeliği
Tonguç (second from left) during his last visit to Hasanoğlu Village Institute in June 1960. İ.H. Tonguç Archives

Yayınları**

- İNGÜÇ, İsmail Hakkı Tonguç, *El İşleri Rehberi*, Maarif Vekâleti Matbaası, İstanbul, 1927, 239 sayfa (eski yazı [ikinci baskı: 1928, 241 sayfa]).
- İNGÜÇ, İ. Hakkı ve Faik Reşit [UNAN], *Muallim Almanağı (1928–1929)*, Maarif Vekâleti Matbaası, İstanbul, 1928, 272 sayfa (eski yazı, bazı bölümleri Latin harfleri ile...).
- _____, *Muallim Yılı: İkinci Sene (1929–1930)*, Türk Maarif Cemiyeti, İstanbul, 1929, 154 sayfa.
- KERSCHENSTEINER, G., *Mürebbinin Ruhu ve Muallim Yetiştirme Meselesi*, çev. İ. Hakkı Tonguç, Ankara Muallimler Birliği Neşriyatı, Ankara, 1931, 142 sayfa.
- İNGÜÇ, İ. Hakkı, *İlk, Orta ve Muallim Mekteplerinde Resim-Elişleri ve San'at Terbiyesi*, Muallim A. Halit Kitaphanesi, Ankara, 1932, 254 sayfa (çeviri ve düzenleme).
- _____, *İş ve Meslek Terbiyesi (Bir Taslak)*, Kitap Yazarlar Kooperatifliği Neşriyatı, Ankara, 1933, 164 sayfa.
- _____, *Kerschensteiner*, Muallim A. Halit Kitaphanesi ve Türk Maarif Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1933, 87 sayfa.
- İNGÜÇ, İ. Hakkı ve Reşat Şemsettin [SİRER], *Almanya Maarifi*, Maarif Vekâleti, İstanbul, 1934, 346 sayfa.
- İNGÜÇ, İ. Hakkı, *Köyde Eğitim*, Kültür Bakanlığı, İstanbul, 1938, 520 sayfa.
- _____, *Canlandırılacak Köy*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1939, 233 sayfa.
- _____, *İlköğretim Kavramı*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1946, 464 sayfa.
- _____, *Eğitim Yolu ile Canlandırılacak Köy*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 696 sayfa.
- _____, *İş Eğitimi İlkesine Göre Hazırlanmış Öğretmen Ansiklopedisi*, İskit Yayınevi, İstanbul, 1949, 144 sayfa (altmış beş mesleğin işbirliği ile hazırlandı ve yalnızca 3 fasikül yayımlanabildi).
- [Yazar yok], *Resim-İş Dersleri (Sınıf: 4–5)*, Bir Yayınevi, İstanbul, 1951, 144 sayfa (İ. Hakkı Tonguç'un adı konulmamış, "Bir Yayınevi'nin ders kitabı komisyonu tarafından hazırlandığı" belirtilmiştir).
- [Yazar yok], *Öğretmen Ansiklopedisi ve Pedagoji Sözlüğü*, Bir Yayınevi, İstanbul, 1952, 636 sayfa.
- İNGÜÇ, İ. Hakkı, *Pestalozzi Çocuklar Köyü*, Doğuş Ltd. Şti., Ankara, 1960, 72 sayfa (1956 yılında bu köydeki incelemelerini içeren).
- RUFER, Alfred, *Pestalozzi ve Devrim*, çev. İ. Hakkı Tonguç, Fuat Gündüzalp ve Rauf İnan, İmece Yayınları, İstanbul, 1962, 200 sayfa (öldünden sonra basılmıştır).

His Publications**

- İNGÜÇ, İsmail Hakkı Tonguç, *El İşleri Rehberi*, Maarif Vekâleti Matbaası, İstanbul, 1927, 239 pages (Ottoman script [second edition: 1928, 241 pages]).
- İNGÜÇ, İ. Hakkı and Faik Reşit [UNAN], *Muallim Almanağı (1928–1929)*, Maarif Vekâleti Matbaası, İstanbul, 1928, 272 pages (Ottoman script, with some parts in Latin script...).
- _____, *Muallim Yılı: İkinci Sene (1929–1930)*, Türk Maarif Cemiyeti, İstanbul, 1929, 154 pages.
- KERSCHENSTEINER, G., *Mürebbinin Ruhu ve Muallim Yetiştirme Meselesi*, trans. İ. Hakkı Tonguç, Ankara Muallimler Birliği Neşriyatı, Ankara, 1931, 142 pages.
- İNGÜÇ, İ. Hakkı, *İlk, Orta ve Muallim Mekteplerinde Resim-Elişleri ve San'at Terbiyesi*, Muallim A. Halit Kitaphanesi, Ankara, 1932, 254 pages (translation and layout).
- _____, *İş ve Meslek Terbiyesi (Bir Taslak)*, Kitap Yazarlar Kooperatifliği Neşriyatı, Ankara, 1933, 164 pages.
- _____, *Kerschensteiner*, Muallim A. Halit Kitaphanesi ve Türk Maarif Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1933, 87 pages.
- İNGÜÇ, İ. Hakkı and Reşat Şemsettin [SİRER], *Almanya Maarifi*, Maarif Vekâleti, İstanbul, 1934, 346 pages.
- İNGÜÇ, İ. Hakkı, *Köyde Eğitim*, Kültür Bakanlığı, İstanbul, 1938, 520 pages.
- _____, *Canlandırılacak Köy*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1939, 233 pages.
- _____, *İlköğretim Kavramı*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1946, 464 pages.
- _____, *Eğitim Yolu ile Canlandırılacak Köy*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 696 pages.
- _____, *İş Eğitimi İlkesine Göre Hazırlanmış Öğretmen Ansiklopedisi*, İskit Yayınevi, İstanbul, 1949, 144 pages (prepared in collaboration with sixty five colleagues, and only three fascicles could be published).
- [No author], *Resim-İş Dersleri (Sınıf: 4–5)*, Bir Yayınevi, İstanbul, 1951, 144 pages (İ. Hakkı Tonguç's name is not given, instead it reads "Prepared by the textbook committee of a publishing house").
- [No author], *Öğretmen Ansiklopedisi ve Pedagoji Sözlüğü*, Bir Yayınevi, İstanbul, 1952, 636 pages.
- İNGÜÇ, İ. Hakkı, *Pestalozzi Çocuklar Köyü*, Doğuş Ltd. Şti., Ankara, 1960, 72 pages (constitutes his observations on this village in 1956).
- RUFER, Alfred, *Pestalozzi ve Devrim*, trans. İ. Hakkı Tonguç, Fuat Gündüzalp and Rauf İnan, İmece Yayınları, İstanbul, 1962, 200 pages (published after his death).

İSMAİL HAKKI TONGUÇ VE
FOTOĞRAFLAR

İSMAİL HAKKI TONGUÇ AND
PHOTOGRAPHS

Engin Tonguç

Çocukluk ve gençlik yıllarımda Köy Enstitüleri hareketinin yakın tanığı oldum. Babam İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç'un denetim gezilerinin bazılarında katıldım; yurdun o günün koşullarında ulaşılması en zor yörelerini bile gördüm. Tüm bu gezilerin özelliklerinden biri, babamın yanından hiç ayırmadığı fotoğraf makinesi ile sürekli resim çekmesiydi. Bunun bir hobi, bir merak olmaktan çok öte, belirli amaçlar içeren ciddi ve sistematik bir uğraş olduğunu zamanla anladım. Belleğimde kalmış tipik bir görüntüsü var; elinde hiç bırakmadığı fotoğraf makinesi, kravatsız, yakası açık bir gömlek, spor denebilecek bir ceket ve golf pantolon giymiş, güleç yüzlü, iri yarı, orta yaşlı bir adam. Dönemin koyu renk takım elbiseli, kravatlı, ciddi görünümlü olmaya çalışan üst düzey yöneticilerine hiç benzemeyen, onların da çok yadırgadıkları bir kişi; Köy Enstitülerinin kurucularından İsmail Hakkı Tonguç

I closely witnessed the Village Institute movement during the years of my childhood and adolescence. I participated in some of the inspection journeys of my father, then-General Director of Primary Education İsmail Hakkı Tonguç; I even visited areas of Turkey that were quite difficult to access under the conditions of the period. One of the highlights of these journeys involved my father, constantly taking photographs with the camera he always carried around. I realized, over time, that this was far beyond a mere hobby or interest, but rather a serious and systematic occupation that entailed certain objectives. I recall a typical image of him: with the indispensable camera in his hand, a burly, affable middle-aged man dressed in an open shirt with no tie, a sports jacket of sorts, and golf pants. A man nothing like the serious looking executives of the period dressed in dark suits and ties, whom they found odd: İsmail Hakkı Tonguç, one of

Tonguç Köy Enstitüleri'nin kuruluş yıllarında bir gezide. İ.H. Tonguç Belgeliği
Tonguç on an excursion during the early years of the Village Institutes. İ.H. Tonguç Archives

Neden sürekli fotoğraf çekiyordu? Bunun yanıtına geçmeden önce, fotoğrafla olan ilişkisini irdelemek istiyorum.

Tonguç, 1932–1933 öğretim yılında, Ankara’da kurulan Gazi Eğitim Enstitüsü’nde Resim-İş Bölümü’nü açıyor ve öncesinde, 1927’de bu bölümde çalışmaları için yetiştirilmek üzere beş öğretmenin Avrupa’ya gönderilmelerini sağlıyor. Bunlardan biri fotoğrafçılık konusunda öğrenim görecektir Şinasi Barutçu’dur ki daha sonra Türkiye’de fotoğraf sanatının gelişmesinde büyük hizmetleri olmuştur. Bu kişiler dönüşlerinde, 1935’e kadar başkanlığını Tonguç’un yapacağı bölümün ilk öğretmenleri olacaklardır. Bölümde bir Fotoğraf ve Film alt bölümü dersi ve atölyesi vardır. 1934 yılı öğretim programında bölümde bir “fotoğraf ve sinema” dersi de bulunduğunu görüyoruz. Programda, fotoğraf tekniğinin yanı sıra konular şöyle belirtilmiştir: Manzara, doğal ortamında insan, bitki, hayvan ve herhangi bir çalışmanın, toplumsal etkinliklerin saptanması. Daha sonra, 1943 tarihli Köy Enstitüsü Öğretim Programı’nda da resim-iş dersi kapsamındaki kurslar arasında, fotoğrafçılık vardır. Enstitülerde fotoğraf, bir sanat dalı olarak öğretilmiştir. Gazi Eğitim Enstitüsü’nden yetişen, daha sonra Köy Enstitülerinde görev yapan birçok öğretmen de, Tonguç’un bu yöndeki istek ve yönlendirmeleriyle, bulundukları enstitü ile ilgili birçok fotoğraf çekerek önemli bir işi başarmışlardır. Bugün, özellikle Kızılçullu, Hasanoğlu gibi bazı enstitülerin tüm tarihlerini, etkinliklerini öğretmenlerce çekilmiş yüzlerce fotoğraftan izleyip kanıtlayabiliyoruz. Tonguç, ayrıca Köy Enstitüleri dışındaki okullardan, eğitim kurumlarından da sürekli olarak çalışmalarını gösteren fotoğraflar ve albümler göndermelerini istemiş, kendi çektiklerine bunların da katılmasıyla, bu gün binlerce fotoğraftan oluşan çok değerli fotoğraf arşivi ortaya çıkmıştır.

Benim çocukluk dönemim olan 30’lu yıllarda, onun özel yaşamında da fotoğrafın önemli bir yeri olduğunu gösteren anılarım var: Ankara’da, Etlik’teki bazi evimizde, eve eklenmiş, ışık olarak kullandığı, başı tarım ve marangozluk araç gereçlerinin bulunduğu bağımsız bir odası vardı. Bir bölümü, fotoğraf işleri için ayrılmış karanlık odaydı. Burada fotoğraf banyosu için gerekli

the founders of the Village Institutes!

Why was he constantly taking photographs? Before I answer this question, I would like to address his relationship with photography.

In the 1932–1933 academic year, Tonguç opened the Department of Arts & Crafts at the Gazi Education Institute established in Ankara. Prior to that, in 1927, he arranged for five teachers to be sent to Europe to be trained for this department. One of these was Şinasi Barutçu, who studied photography and later contributed greatly to the development of the art of photography in Turkey. Upon their return, these individuals became the first teachers of the department that Tonguç directed until 1935. The department also included a sub-department, class, and workshop of Photography and Film. We find that the department’s 1934 curriculum also included a class on “photography and cinema.” Apart from photography techniques, the program comprised the following subjects: landscape, images of people, animals and plants in their natural settings, capturing a given work or social activities. Later, the Village Institute Curriculum of 1943 also listed photography among the courses within the arts and crafts program. Photography was taught as a branch of art at the Institutes. Many teachers, who studied at the Gazi Education Institute and later worked at village institutes followed Tonguç’s lead and request, and accomplished an important task by taking countless photographs of their respective institutes. Today, we can follow the entire history and activities of some institutes, such as Kızılçullu and Hasanoğlu, through the hundreds of photographs taken by teachers. Tonguç had also requested other schools and educational institutions outside Village Institutes to send photographs and albums demonstrating their endeavors. Today, a priceless photography archive comprised of thousands of photographs has thus emerged with the addition of the ones Tonguç himself had taken.

I have cherished memories from my childhood in the 1930s that demonstrate the role photography played in my father’s private life. In our vineyard house in Etlik, Ankara, he had an independent room

Tonguç Beşikdüzü Köy Enstitüsü'nde (arkada sağdan birinci) elinde fotoğraf makinesiyle. İ.H. Tonguç Belgeligi
Tonguç (first from right behind) with his camera at the Beşikdüzü Village Institute. İ.H. Tonguç Archives

eriyikler, şişeler, kaplar bulunurdu. Yapılan işlemlerin teknik ayrıntılarını anımsayamıyorum. Ama cama çekilmiş, uzun yıllar saklanmış sonra yok olmuş bazı görüntülerde vardı ki bunlar oldukça ilkel fotoğraf çalışmalarının da yapıldığını gösteriyor. O dönemde çektiği fotoğraflar daha çok aile içi resimler ve yakın köylere yapılan yürüyüşlerde, gezilerde çekilmiş olanlardı. Nasıl bir fotoğraf makinası kullandığını da anımsayamıyorum. Köy Enstitüleri dönemi ve daha sonrasında kullandığı fotoğraf makinası ise kullanımı bir hayli pratik bir Rolleiflex idi. Bu makine bugün arşivedir ve saklanıyor. Yine çocukluğumda bana aldığı çok basit ve ucuz bir kutu makine ile beni de fotoğraf çekmeye ilaveslendirmiştir. Hatta onun günümüze kadar gelmiş bazı fotoğrafları benim o ilkel makinam ile çektiğidir. Aslında, bu kadar çok fotoğraf çekmiş bir kişinin kendisinin pek az fotoğrafının bulunması ilginçtir. Bunun önemsizliğini anlaşıyor. Buna karşılık, çevre-sindekileri, çevreyi, doğayı, yaşantıları görsel olarak yakalamanın, gençliğinden beri onda bir tutku düzeyin-

annekted to the main building, which he used as a workshop and kept some agriculture and carpentry tools. A section of it served as a dark room. The room contained the necessary solvents, bottles, and tanks to develop photographs. I do not recall the technical details of the process. However, there were some glass negatives, which were preserved for many years and eventually lost; that they existed to begin with indicates that rather primitive photography methods were conducted. The photographs he took during that period mostly included family pictures or frames he captured during excursions and walks to nearby villages. I also do not remember the kind of camera he had. The camera he used during the Village Institute period and afterwards was a practical Rolleiflex. To day, that particular camera is in the archive on display. He also encouraged me to take photographs with the simple and cheap box camera he bought me during my childhood. In fact, I took some of his photographs that survived to date with my primitive camera. It is interesting that someone who has taken so many photographs has only a few of his own. It appears that he paid little attention to having his photograph taken. Conversely, we see that capturing the people around him, the surroundings, nature, and different ways of life was a passion for him since his youth. This passion of an arts and crafts teacher, who first rushed to museums during his visits to a city abroad, continued unabatedly until the end of his life.

The weight Tonguç placed on visual arts was longstanding. In a letter he wrote that he was much impressed by a sound film he watched for the first time in Germany in 1929, that he ventured forth to import a truck with filming equipment with the funds he appropriated from the Ministry budget, but that he failed due to lack of support. In another letter he wrote, "I do not think that in the history of humanity over the last two generations, there is anything more phenomenal than the cinema, which has captured the world... Cinema has become an integral part of a modern person's life... Film must be what the modern, dynamic individual should embrace wholeheartedly..." His studies on fine arts and arts & crafts in

de olduğuna görürüz. Diş ülkelerle bir kente gittiğinde, ilk iş olarak müzelere koşan resim-iş öğretmeninin bu tutkusu, yaşamının sonuna kadar, azalmadan sürmüştür.

Tonguç'un görsel sanatlara verdiği önem aslında eskidir: Bir mektubunda 1929'da ilk kez Almanya'da seyrettiği bir sesli filminden çok etkilendiğini, aynı yıl yurda döner dönmez Bakanlık bütçesine koydurduğu bir ödenekle, içinde film alma araçları bulunan bir kamyonu dışarıdan getirtme işine giriştiğini ama destek bulamaması sonucu başarılı olamadığını yazıyor. Bir mektubunda da şöyle diyor: "İnsanlığın tarihinde iki kuşaklık bir süre içinde bütün dünyayı saran sinemadan başka bir olay bulunduğunu sanmıyorum... Sinema modern insanın hayatından bir parça haline gelmiştir... Modern dinamik insanın dört elle sarılması gereken tutamak film olsa gerektir..." Onun Almanya'da güzel sanatlar ve resim-iş eğitimi alması, her olguyu kalıcı, kanıtlanabilir somut verilere çevirecek saptayabilmeyi kurallaştırmış aydınlanma felsefesine bağlılığı, film, fotoğraf gibi görsel çalışmalara bu kadar önem vermesinin temel nedenlerindendir.

Okullara en çağdaş ders araç ve gereçlerini sağlamakla da görevli Bakanlık Okul Müzesi Müdürlüğü döneminde okullardaki sinema ve fotoğraf makinalarını yaygınlaştırmaya çalışmıştır. Daha sonraki Köy Enstitüleri yıllarında ise hemen her enstitüde fotoğraf ve film oynatma makinaları vardı ve sık sık film geceleri düzenlenirdi. Bugün Köy Enstitülerinden arta kalmış yapıların hurdalıklarında bu gereçlerin duyusuzca, duyarsızca atılıp parçalanmış kalıntılarını görebilmekteyiz.

Film ve fotoğrafın yaygın olarak kullanıldığı bir etkinlik de Cumhuriyet'in onuncu yılında gerçekleşmiş "Seyyar Sergi"dir. Bu, Tonguç'un örgütlediği bir etkinlikti. Özel olarak düzenlenmiş sergi ve eğitim vagonlarından oluşmuş bir trenle Ankara-Samsun arasında yapılan, iki ay kadar süren, ara istasyonlarda durarak çevreden gelen öğretmen, öğrenci ve halka yönelik eğitim toplantılarının yapıldığı bu çalışmada çok yaygın ve yoğun olarak fotoğraf ve film gibi görsel araçların kullanıldığını, katılanların sonradan yazdıkları anılarından anlıyoruz.

Germany and his dedication to the Enlightenment philosophy of establishing each concept by transforming it into provable, concrete data are the fundamental reasons behind the importance he attached to visual studies like film and photography.

During his term at the Ministry's Directorate of School Museums, which was responsible for providing modern classroom tools and equipment, Tonguç strived to popularize cameras for film and photography at schools. In the ensuing Village Institute years, almost all the institutes had cameras and projectors; movie nights were organized on a regular basis. Today, we find the callously discarded remnants of these machines in the junkyards of the remaining buildings of Village Institutes.

Another event in which film and photography was extensively used was the "Travelling Exhibition" Tonguç organized on the tenth anniversary of the Republic. The exhibition project entailed a train journey with specially designed exhibitions and education cars that traveled between Ankara and Samsun for two months, during which educational meetings were held for students and the public at intermediate stations. We learn from the memoirs of participants that in the course of the exhibition, visual aids such as photography and film were widely utilized.

In the years between 1936 and 1946, which can be defined as the Village Institute period, Tonguç's objectives and reasons behind treating photography as a serious and systematic endeavor can be summarized as follows:

1. By transmitting the works at Village Institutes and the primary education movement into a visual medium, he sought to document these endeavors and prevent them from being forgotten. The subsequent efforts to destroy Village Institutes and their memory prove how right he was in his quest. Many institutions have been forgotten or have been made to forget in Turkish history. Photographs have aided in preventing the same tragedy in the Village Institute movement. I do not think that any other institution in our history has been documented to this extent with so many photographs.

Tonguç'un objektifinden pazardaki köylüler. İ.H. Tonguç Belgeliği
Villagers at the market through Tonguç's lens. İ.H. Tonguç Archives

Tonguç'un, Köy Enstitüleri dönemi diyebileceğimiz 1936-1946 yıllarında fotoğraf çekmeyi ciddi ve sistematik bir çalışma olarak ele almasındaki özellikleri ve amaçları ise şöyle özetlenebilir:

1. Köy Enstitülerindeki çalışmalarını ve ilköğretim seferberliğini görsel alana aktarmakla, bunları belgelen-dirmek, unutulmalarına engel olmak istemiştir. Daha önceki Köy Enstitülerini yıkma ve unutturma çabaları, onun bu amacında ne kadar haklı olduğunu göstermiştir. Bizim tarihimizde unutulmuş, unutturulmuş kurumlar çoktur. Fotoğraflar, Köy Enstitüleri hareketinde bunun engellenmesine yardımcı olmuştur. Tarihimizde tüm yapıların bu kadar çok fotoğraf ile bel-gelendiği bir başka kurum olduğunu sanmıyorum.

2. Çalışmaların yalnız sözle değil, görsel olarak da anlatılması, Tonguç'un kişiliğine, genel düşünce yapı-

2. The recognition of these endeavors not only verbally, but visually as well befits Tonguç's personal-ity, overall frame of mind, philosophy, and conception of education and work. Concretizing ideas and ac-tions, and visualizing them was much suited for an educator and an arts & crafts teacher, who had his own views and contentions. The correct transmission and description of implementations could only be possible through visual aids. Described by a writer friend as "the tetrad of measurement, geometry, sub stance, and work," Tonguç's actions and desire to con-cretize each work with photographs were a natural consequence of his personality and his general ap-proach to work.

3. In addition, he must have thought that a much debated initiative such as the Village Institutes, whose

Tonguç'un objektifinden Orta Anadolu köylüleri. İ.H. Tonguç Belgeliği
Villagers from Central Anatolia through Tonguç's lens. İ.H. Tonguç Archives

sına, felsefesine, eğitim ve iş anlayışına çok uygundur. Düşünce ve eylemleri olabildiğince somutlaştırmak, görsel kılmak, kendine özgü görüş ve savları olan bir eğitimci ve bir resim-iş öğretmeni olarak da ona çok uygun geliyordu. Uygulamaların doğru olarak aktarılması, anlatılması, görsel gereçlerin desteği ile yapılabilirdi. Arkadaşı bir yazarın, kişiliğini "ölçü, geometri, madde ve iş dörtlüsü" olarak tanımladığı Tonguç'un her eylemi, her çalışmayı fotoğraflayarak somutlaştırmak istemesi, onun kişiliğinin, genel çalışma anlayışının ve tarzının doğal sonucudur.

3. Ayrıca, Köy Enstitüleri gibi çok tartışılan, geleceğinin karartılması tehlikesinin daha ilk günlerden kaygı uyandırdığı bir girişimin, ileride savunulması yapılırken, görsel kanıtlarla desteklenmesinin çok yararlı olacağını da düşünmüş olsa gerekir. Gerçekten de,

possibly bleak future aroused concern from the onset, had to be supported with visual documents for future defense. Indeed, as the Village Institutes were being defended during the period after Tonguç, these photographs served as strong and useful concrete evidence.

4. One of the important features of these photographs was that Tonguç never confined his subjects to Village Institutes. Meadows, mountains, trees, flowers, nature, roads, bridges, village houses, fields, life in villages, villagers, village children, work life, ancient monuments, buildings were among the subjects he was interested in. In short, the Anatolia of the thirties and forties was documented through his photographs. These images offer a detailed, unhidden, and incontrovertible portrait of the social and economics

Tonguç'tan sonraki dönemlerde Köy Enstitülerini savunurken, bu fotoğrafların ne kadar güçlü ve yararlı somut kanıtlar olduğu yaşanmıştır.

4. Fotoğrafladığı konuları yalnız Köy Enstitülerindeki çalışmalar ile sınırlandırmamış olması da bu fotoğrafların önemli özelliklerinden biridir. Kırklar, dağlar, ağaçlar, çiçekler, tüm doğa, yollar, köprüler, köy evleri, tarlalar, köydeki yaşam, köylüler, köy çocukları, iş yaşamı, eski eserler, yapılar... ilgi duyduğu konulardır. Kısacası, otuzlu-kırkılı yılların Anadolu'su onun fotoğraflarıyla saptanmış, belgelenmiştir. Ortaya bir ülkenin toplumsal, ekonomik durumunun yadsınamayacak, gizlenemeyecek ayrıntılı tablosu çıkmıştır. Bunun, Köy Enstitüleri ve eğitim seferberliği ile girilen işlerdeki amaçlarla yakın bağlantısı vardır. Çektiği fotoğraflarla bu büyük resmi yapmaya çalışması, Köy Enstitülerindeki işlerin dar anlamlı bir öğretim, bir okuma-yazma kampanyası olmaktan çok öte, bir toplumu değiştirmenin devrimci çabası olduğunu da gösterir. O fotoğraflar, eğitimin böyle bir amaçla kullanılmak istendiğinin kanıtıdır. Birçok kez vurgulanmıştır; Tonguç için konu, sınırlı bir köy sorunu, bir okuma-yazma sorunu değildir; temelde bir ülke sorunu, tüm topluma yönelik bir devrimsel değişim sorunu vardır. Bazı araştırmacıların ileri sürdükleri gibi, belki de onu anlamak için en doğru yaklaşım, Köy Enstitülerinden Tonguç'a gitmek değil, Tonguç'tan Köy Enstitülerine gitmektir; eğitimi ve düşünür olarak, düşünceleri, amaçları yalnız Köy Enstitüleri ile sınırlandırılmamalıdır. Fotoğraflarının konularındaki genişlik, zenginlik, çeşitlilik bu görüşü destekler niteliktedir. Kısacası, bu fotoğraflar yalnızca yapılan eğitim çalışmalarını saptamakla sınırlı olmayıp, onun kişiliği, düşünceleri, yaşam felsefesi, amaçları hakkında da ipuçları verir.

of a country. This is also closely related to the objectives behind the initiatives undertaken through Village Institutes and the education movement. His attempts to paint a larger picture through photographs point to a revolutionary effort at Village Institutes to transform society far beyond an education and literacy campaign in the narrowest sense. These photographs attest to the desire to utilize education for a grander purpose. As emphasized several times, the issue for Tonguç was not a limited village problem or a question of literacy. It was, indeed, fundamentally the problem of a nation, a revolutionary change of society. As some researchers argue, perhaps the best way to understand him is not by focusing on Village Institutes to contextualize Tonguç, but by focusing on Tonguç to understand Village Institutes. As an educator and thinker, his ideas and objective should not be confined to Village Institutes. The richness, breadth, and diversity of the subjects in his photographs support this view. In short, these photographs are not merely limited to identifying educational efforts; instead, they offer important clues about his personality, views, philosophy of life, and goals.

TÜRKİYE'DE "KÖY EĞİTMENİ
YETİŞTİRME" DENEYİMİ (1936-1948)

THE "VILLAGE INSTRUCTOR
TRAINING" EXPERIENCE IN TURKEY
(1936-1948)

Hüseyin Altunya

Genel anlamda eğitmen, “eğitim işiyle uğraşan kimse”¹ diye tanımlanıyor.

“Eğitmen” sıfatının genel anlamının dışında, Türkiye’ye özgü bir anlamı da vardır. Eğitmen, 26.04.1937 tarih ve 3238 sayılı Köy Eğitmenleri Kanunu’nda, “Nüfusları öğretmen gönderilmesine elverişli olmayan köylerin öğretim ve eğitim işlerini görmek, ziraat işlerinin fenni bir şekilde yapılması için köylülere rehberlik etmek üzere... istihdam edilen” (m. 1), “Maarif ve Ziraat Vekillikleri tarafından, ziraat işleri yaptırılmaya elverişli okul veya çiftliklerde açılan kurslarda yetiştirilen” (m. 2) kişi olarak belirtilmiştir.

İsmail Hakkı Tonguç’a göre de eğitmen, “Nüfusları 400’den az köylerin öğretim ve eğitim işlerini görmek, ziraat işlerinin fenni bir şekilde yapılması için köylülere kılavuzluk etmek amacıyla eğitmen kurslarında yetiştirilen” kimsedir.²

Köy Eğitmenliğinin Doğuşu

Tonguç’a göre köy eğitmenliği uygulamasının gerekçesi, “Devletin ve halkın mali durumunu hesaba katarak... bünyemize uygun düşecek tedbirleri almak”³ diye özetlenebilir.

Çünkü, 1935–1936 öğretim yılında on üç ilköğretmen okulu ilkokullara öğretmen yetiştiriyordu. Bu okullarda 2.805 öğrenci vardı. Bu, yılda ortalama 600–650 yeni öğretmen yetiştirilebilecek demektir. Oysa, yılda 800 kadar öğretmen meslekten ayrılıyor. Bu durumda öğretmen sayısı artmıyor, tersine öğretmenin açığı büyüyordu.⁴

Öte yandan, 1935’te Türkiye’de 40 bin kadar köy vardır ve 32 bininin nüfusu 400’den azdır. Tahminen 8 milyon insanın yaşadığı bu tip köylerle nüfusları topla-

an instructor is defined as a “person involved in the profession of education”¹ in the general sense.

Apart from this general meaning, the word “instructor” has a specific meaning in Turkey. In the Law number 3238 on Village Instructors dated 26.04.1937, an instructor is defined as someone “employed to undertake the education and training of villages without enough population to be assigned teachers and to guide villagers in conducting agricultural affairs in a scientific manner,” (A. 1) and “trained in courses opened by the Ministries of Education and Agriculture in schools or farms suited for agriculture” (A. 2).

According to İsmail Hakkı Tonguç, an instructor is “a person trained in instructor courses to undertake the education of villages with a population less than 400 and guide villagers in conducting agricultural affairs in a scientific manner.”²

The Birth of Village Instructors

According to Tonguç, the rationale for implementing the Village Instructor project can be summarized as “Taking precautions suited for our system... by taking into account the financial condition of the state and the public.”³

In the 1935–1936 academic year, thirteen primary level teacher training schools were in operation with a total number of 2,805 students. This meant that 600-650 new teachers could be educated per year on average. However, nearly 800 teachers were quitting the profession each year. In this respect, the number of teachers was not growing, but diminishing instead.⁴

On the other hand, there were approximately 40 thousand villages in Turkey in 1935. The population of

1. *Türkçe Sözlük*, 1, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1998, s. 195.
2. (İ. Hakkı Tonguç), *Öğretmen Ansiklopedisi ve Pedagoji Sözlüğü*, 1, Bir Yayınevi, İstanbul, 1952, s. 123.
3. İ. Hakkı Tonguç, *Kitaplaşmamış Yazıları*, 1, haz. Mustafa Aydoğan, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları, Ankara, 1997, s. 400.
4. Engin Tonguç, *Bir Eğitim Devrimcisi: İsmail Hakkı Tonguç (Yaşamı, Öğretisi, Eylemi)*, 1, Güldiken Yayınları, Ankara, 1997, s. 273.

1. *Türkçe Sözlük*, (Turkish Dictionary) 1, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1998, p. 395.
2. (İ. Hakkı Tonguç), *Öğretmen Ansiklopedisi ve Pedagoji Sözlüğü*, 1, Bir Yayınevi, İstanbul, 1952, p. 123.
3. İ. Hakkı Tonguç, *Kitaplaşmamış Yazıları*, 1, ed. Mustafa Aydoğan, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları, Ankara, 1997, p. 400.
4. Engin Tonguç, *Bir Eğitim Devrimcisi: İsmail Hakkı Tonguç (Yaşamı, Öğretisi, Eylemi)*, 1, Güldiken Yayınları, Ankara, 1997, p. 273.

Eğitmenler açık havada ders yapıyor. İ.H. Tonguç Belgelîği
Instructors at an outdoor lesson. İ.H. Tonguç Archives

mi 1,5 milyonu bulan 3 bin köy, okul yüzü görmemiştir. Demek ki, 35 bin köyde yaklaşık 10 milyon vatandaş, “bilgisizliği alınyazısı gibi kabul ederek” yaşamaktadır. Bu durumda, “bünyemize uygun düşecek tedbirler” almak gerekiyordu. “Cumhuriyet Hükümetleri... ilk hedef olarak... köyleri en pratik, köy bünyesine en uygun usullerle, eğitmene... ve okula kavuşturmayı” hedeflediler.⁵

Peki, neden her köye bir öğretmen vermek yoluna gidilmedi de, öncelik eğitmene verildi? Çünkü, 16 bin köyde zorunlu ilköğretim çağındaki öğrenci sayısı yirmi, 16 bin köydeki öğrenci sayısı kırkı aşmıyordu.⁶ Şimdilik, “Devletin ve halkın mali durumu” yetersizdi.

32 thousand of these villages was less than 400. Villages of this kind with an estimated number of 8 million dwellers, as well as 3 thousand other villages with a total population of 1.5 million had never had a school. This meant that nearly 10 million citizens in 35 thousand villages had “accepted ignorance as their fate.” It was, therefore, necessary to “take precautions suited for our system.” “Governments of the Republic... targeted, first and foremost,... providing instructors... and schools for villages in the most practical manner suited for the village structure.”⁵

So, why wasn’t each village assigned a teacher and instructors were given priority instead? In 16 thousand villages, the number of children at compulsory

5 Tonguç, *Kitaplaşmamış Yazıları*, s. 400.

6 *Kültür (Millî Eğitim) Bakanlığı Dergisi*, 20–1, Sonkânun 1937, s. 2–11; Tonguç, *Kitaplaşmamış Yazıları*, s. 398–400.

5 Tonguç, *Kitaplaşmamış Yazıları*, p. 400.

Millî Eğitim Bakanı Sakıyyet Arıkan, 26 Mayıs 1936 günü TBMM’de yaptığı konuşmada, “Eğer biz bu [öğretmen]siz 35.000 köye muallim bulmak için her sene çıkan 300–350 muallimi bekleyecek olursak, takribi bir hesapla bir asır beklememiz lazımdır” diyecekti.⁷

Oysa, askerliklerini başarıyla bitirerek köylerine dönen ve “hayatlarının sonuna kadar köylerinde kalan, okuma yazma, amelî hesap bilen, yeni bir dünya görüşü ve telâkkisi olan binlerce köylü vatandaşlarımız vardır. Bunların en müstaitleri [yeteneklileri], köy için... eğitim olarak forme edilecek [yetiştirilecek] olurlarsa köy hayatının ve kültürünün inkişaf ettirilmesinde faal rol alabilirler”.⁸

Gündeme Getiriliş ve İlk Deneme

1935’e gelindiğinde, önemli ülke sorunlarından biri, “bütün köylere öğretmen gönderme işi”dir. Genel Müfettiş Tahsin Uzer’in anlattığına göre Bakan Arıkan, öğretmen yokluğu nedeniyle bunun olanaksızlığını söyler. Bunun üzerine, Atatürk, yüzlerce askerin içinden yeteneğiyle sıyrılıp çıkan, okuma yazma öğrenen, embaşı, çavuş olan gençlerden isteyenleri kurstan geçiren onlardan yararlanılmasını salık verir.⁹

1936 Nisanı’nda, ilköğretim Genel Müdürü Tonguç bir inceleme gezisine çıkar: “İncelemeler sonunda görülmüştür ki, köylerde bu tip eleman var ve onlardan bazıları kendiliklerinden okulu olmayan köylerde Bakanlığın tasarrufladığı yakın bir okuma yazma faaliyetine kılavuzluk etmeye, başlamışlar bile...”¹⁰

İncelemeler olumlu sonuç verince, Eskişehir Malınıdiye’de Çifteler Çiftliği’nde 6 Temmuz 1936’da bir “kırarname” ile “Köy Eğitmeni Kursu” açılır (Ek 1). Kursta, Ankara ve Tunceli köylerinden seksen dört

primary education age was twenty and the total number of students in these villages was no more than forty.⁶ For the time being, the “financial condition of the state and the public” was inadequate. In a speech he delivered at the Turkish Grand National Assembly on 26 May 1936, Minister of National Education Saffet Arıkan thus said, “If we settle for the 300–350 teachers that graduate each year to assign them to these [teacher-less] 35,000 villages, we will have to wait for approximately a century to make up for the shortage.”⁷

Yet, returning to their villages after having served their compulsory military service, there were “thousands of villagers, who stay in their villages until the end of their lives, know how to read, write, and do practical math, and possess a new vision and concept of the world. If the most available [talented] ones are trained as instructors for villagers, then they can play an active role in developing village life and culture.”⁸

Introduction and First Attempt

By 1935, one of the most important problems in the country was to “send teachers to all villages.” According to General Inspector Tahsin Uzer, Minister Arıkan stressed the impossibility of this solution due to the shortage of teachers. Thereupon, Atatürk advised that sergeants and noncoms, who knew how to read and write and stood out among hundreds of soldiers with their talent, could be recruited for the instructor courses and put to good use if they were willing.⁹

In April of 1936, the General Director of Primary Education embarked upon an investigative tour. “The investigation has revealed that such prospective candidates can be found in villages and some of them

⁷ Cumhuriyet’in Kuruluşu, *Cumhurbaşkanlarının, Başbakanların ve Millî Eğitim Bakanlarının Millî Eğitime İlgili Söylev ve Demeçleri*, 2, Türk Devrim Tarihi Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1946, s. 207.

⁸ Millî Eğitim Bakanlığı Dergisi, s. 81.

⁹ Başında Köy Enstitüleri (1936–1944), 1, haz. Mehmet Kepenek, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları, Ankara, 2001, s. 139.

¹⁰ Tonguç, *Kitaplaşmamış Yazıları*, s. 53, 178; Millî Eğitim Bakanlığı Dergisi, s. 82.

⁶ Kültür (Millî Eğitim) Bakanlığı Dergisi, 20–1, January 1937, pp. 2–11; Tonguç, *Kitaplaşmamış Yazıları*, pp. 398–400.

⁷ Cumhurbaşkanlarının, Başbakanların ve Millî Eğitim Bakanlarının Millî Eğitime İlgili Söylev ve Demeçleri, 2, Türk Devrim Tarihi Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1946, p. 207.

⁸ Kültür (Millî Eğitim) Bakanlığı Dergisi, p. 81.

⁹ Başında Köy Enstitüleri (1936–1944), 1, ed. Melime Kepenek, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları, Ankara, 2001, p. 139.

genç erkek köylü katilimştir.¹¹

Başlangıçta kursun müdürü, “yapılan protokol ve henüz taslak halindeki yönetmelik gereği, Milli Eğitim Bakanlığı değil, Tarım Bakanlığı mensubu olacaktır”.¹² Müdür, Çifteler Çiftliği Müdürü olan tarım mühendisi Numan Kırac’tır. Milli Eğitim Bakanlığı da eğitim öğretim çalışmalarını yönetmek için M. Emin Soysal ve Bayram Karatan’ı göndermiştir.¹³

Kurstaki adaylar, sekiz-on kişilik gruplara ayrılmıştır. Her grubun başında, köylerde başarıyla öğretmenlik yapmış birer (toplam on iki) öğretmen, Ziraat Okulu mezunu birer ziraat memuru vardır.¹⁴ Kurs 4,5 ay sürer. Kurs boyunca, işleyişle ilgili raporlar ve ders programları, düzenli olarak Ankara’ya gönderilir.¹⁵ 13 Kasım’da sınavlar yapılır ve adaylar Ankara köylerinde staj yapmaya başlarlar.¹⁶

Ankara’nın on bir bölgeye ayrılmış yetmiş dokuz köyüne dağılan stajyerler, “başlarında ilköğretim müfettişi (M. Emin Soysal) ve on bir Gezici Başöğretmen’in denetiminde çalışmalarını sürdürüyorlardı. Arıkan ve Tonguç sık sık bu köylere gidiyor, çalışmaları izliyorlardı”.¹⁷ Bu “eğitmenler, stajyer olarak bu aşamada 10 Nisan 1937’ye kadar köylerde çalışacaklardı”.¹⁸

Adaylar planlamaya göre, ilkbaharda tekrar Eskişehir’deki çiftliğe kursa gidecekler, Temmuz’a kadar orada kalacaklardır. Sonra asil olarak ve mümkün olduğunca kendi köylerinde görev alacaklar, köyde kültür ve tarım işleriyle uğraşacaklardır. Tarım Bakanlığı, köy kalkınmasıyla ilgili her türlü işi onlar aracılığıyla yaptıracak, onların “diğer köylülere aynı zamanda örnek birer çiftçi olmalarını temine yarayacak vesaiti kendilerine verecektir”.¹⁹

have already taken the initiative to lead a literacy campaign similar to the ones designed by the Ministry in villages without schools...”¹⁰

Once the investigation yielded positive results, a “Village Instruction Course” was opened by “decree” on 6 July 1936 at Çifteler Farm in Mahmuđiye, Eskişehir (Appendix 1). Eighty-four young male villagers participated in the course from villages of Ankara and Tunceli.¹¹

At first, the director of the course was “an employee of the Ministry of Agriculture and not the Ministry of Education per the signed protocol and the draft bylaw.”¹² The first director was thus agricultural engineer Numan Kırac, who also served as the director of Çifteler Farm. In order to conduct education and training, the Ministry of Education had assigned M. Emin Soysal and Bayram Karatan.¹³

The candidates at the course were divided into groups of eight to ten. Each group was supervised by teachers (totaling twelve), who had previously taught successfully at villages, as well as agriculture officers with degrees from the School of Agriculture.¹⁴ The course lasted four and a half months. Throughout the course, reports and class programs were regularly sent to Ankara.¹⁵ Final examinations were held on November 13th and candidates began interning at villages of Ankara.¹⁶

Scattered across the seventy-nine villages of Ankara divided into eleven regions, the interns were “conducting their studies under the supervision of primary education instructor (M. Emin Soysal) and eleven field headmasters. Arıkan and Tonguç were

11 Tonguç, *Bir Eğitim Devrimcisi*, s. 298.

12 Bahattin Uyar, *Tonguç’un Eğitimcileri*, Öğretmen Dünyası Yayınları, Ankara, 2000, s. 121.

13 A.g.e., s. 122; Tonguç, *Bir Eğitim Devrimcisi*, s. 286–287.

14 *Kültür (Millî Eğitim) Bakanlığı Dergisi*, s. 82; Tonguç, *Kitaplaşmamış Yazıları*, s. 53; Tonguç, *Bir Eğitim Devrimcisi*, s. 288.

15 A.g.e., s. 297; *Kültür (Millî Eğitim) Bakanlığı Dergisi*, s. 84–122.

16 Tonguç, *Bir Eğitim Devrimcisi*, s. 299.

17 A.g.e., s. 306.

18 A.g.e., s. 299.

19 Tonguç, *Kitaplaşmamış Yazıları*, s. 55.

10 Tonguç, *Kitaplaşmamış Yazıları*, pp. 53, 178; *Kültür (Millî Eğitim) Bakanlığı Dergisi*, p. 82.

11 Tonguç, *Bir Eğitim Devrimcisi*, p. 298.

12 Bahattin Uyar, *Tonguç’un Eğitimcileri*, Öğretmen Dünyası Yayınları, Ankara, 2000, p. 121.

13 *Ibid.*, p. 122; Tonguç, *Bir Eğitim Devrimcisi*, pp. 286–287.

14 *Kültür (Millî Eğitim) Bakanlığı Dergisi*, p. 82; Tonguç, *Kitaplaşmamış Yazıları*, p. 53; Tonguç, *Bir Eğitim Devrimcisi*, p. 288.

15 *Ibid.*, p. 297; *Kültür (Millî Eğitim) Bakanlığı Dergisi*, pp. 84–122.

16 Tonguç, *Bir Eğitim Devrimcisi*, p. 299.

Bir Köy Eğitmeni öğrencileriyle. İ.H. Tonguç Belgeliği
An Instructor with his students. İ.H. Tonguç Archives

Köy Eğitmeni Yetiştirme Kurslarının Yaygınlaştırılması

Çifteler deneyi, büyük yankılar yaratır. Bakanlık, basındaki yankıları derler ve yayınlır.²⁰ İsmail Hakkı Tonguç, Aralık 1936'da şunları yazar: "Köy öğretmeni ve eğitmeni yetiştirmek maksadıyla başlanılan bu tecrübeden gün geçtikçe müspet sonuçlar alındığı için, Bakanlık, memlekette bu tür faaliyetlere sahne olacak köy eğitmen ve öğretmeni yetiştirmeye yarayacak diğer istasyonları hazırlayarak köyler için her yıl bu tipte

frequently visiting these villages and observing their progress."¹⁷ These "instructors would work in villages at this stage as interns until 10 April 1937."¹⁸

According to the schedule, the candidates would return to the course at Çifteler Farm in Eskişehir in the spring and stay there until July. They would then be actively assigned mostly to their own villages and handle the cultural and agricultural training of villagers. The Ministry of Agriculture would conduct all development endeavors through instructors and "pro

¹⁷ *Ibid.*, p. 306.

¹⁸ *Ibid.*, p. 299.

²⁰ *Kültür (Millî Eğitim) Bakanlığı Dergisi*, s. 123-159.

Eğitmenler ve köy çocukları. İ.H. Tonguç Belgelîği
Instructors and village children. İ.H. Tonguç Archives

binlerce köy öğretmeni yetiştirme çarelerini aramak-
tadır.”²¹

Böylece 1937–1944 yılları arasında 1937’de Çifteler Hamidiye (Eskişehir), Karaağaç (Edirne), Arifiye (Adapazarı / Kocaeli), Cılavuz (Kars), Erzincan (1939 depreminde Hatay’a taşınır), 1938’de Kızılçullu (İzmir), Horozköy (Manisa), Göl (Kastamonu), Gönen (Isparta), Pazarören (Kayseri), Sultansuyu / Akçadağ (Malatya); 1939’da Düziçi (Ceyhan), Beşikdüzü (Vakfikebir/Trabzon), Evrensekiz (Karaağaç kursunun taşınmasıyla Lüleburgaz / Kırklareli); 1940’ta Savaştepe (Balıkesir), Aksu (Antalya), Gamlık (Havza / Samsun), İvriz (Konya); 1941’de Hasanoğlu (Ankara); 1944’te Dicle (Di-

vide them with all sorts of means to help them set an example to other villagers as farmers.”¹⁹

The Propagation of Village Instructor Courses

The Çifteler experiment had significant repercussions. The Ministry collected and published the feedback from the press.²⁰ In December 1936, İ. Hakkı Tonguç wrote the following: “As we are receiving increasingly more positive results from this attempt to train village teachers and instructors, the Ministry is preparing other sites to train village instructors and teachers for such endeavors in the country and is

21 Tonguç, *Kitaplaşmamış Yazıları*, s. 56.

19 Tonguç, *Kitaplaşmamış Yazıları*, p. 55.

20 *Kültür (Millî Eğitim) Bakanlığı Dergisi*, pp. 123–159.

Yiribakır), Ortaklar'da (Aydın) eğitim kursları açılacaktır.²²

11 Haziran 1937 tarih ve 3238 sayılı Köy Eğitimden-
ri Kanunu çıkarılır. 1941'de, "Köy Eğitmeni Yetiştirme
Kurslarının Kültür Dersleri Çizelgesi" hazırlanır.²³

Kurslarda verilecek dersler ise, "Türkçe", "Aritme-
tik ve Geometri", "Yurt ve Yaşama Bilgisi", "Atelye
Dersleri", "Eğitim Bilgisi (Köy eğitimi, çocuk bilgisi, öğ-
retim metodu, ders tatbikatı ve münakaşası)" olarak
belli edilmiştir.²⁴

Kurslara seçilecek adaylarda aranan nitelik ve ko-
şullarda, zamanla değişiklikler de olur. Başlangıçta
adaylar "askerliğini yapmış" erkekler arasından seçilir-
ken, 1938'de, örneğin Kızılçullu'daki kursa deneme ni-
teliğinde kadın adaylar da alınır.²⁵ 1944'te, İvriz'deki
kursan bir kadın eğitmenin mezun olduğunu da
bilyoruz.²⁶

İ. Hakkı Tonguç, 8 Ocak 1938 tarihinde, Kızılçullu
(İzmir) Eğitmen Kursu Eğitim Şefi Ferit Oğuz Bayır'a bir
mektup yazar:

"Yepyeni bir tecrübeye girişmek istiyoruz. Sizdeki tale-
be ve öğretmenlerden anasını, karısını, kızkardeşini ve
ablasını getirip okutmak isteyenler bulunursa, onları
başlangıçta 15-20 kişi olarak toplayıp okuma yazmayı
öğretmek, okuma yazma ile birlikte dikiş, biçki ve ev
işleri göstermek... Bu suretle köy eğitmeninin kadınıni
da yetiştirmeye çalışmak. Fakat bunun vazifesi eğitmen
gibi çocukları yetiştirmek olmasın. Daha ziyade eve ta-
alluk eden [evi ilgilendiren] işleri köy kadınlarına öğre-
tmek olsun... etrafa... kesin biçimini almadan yaymayı-
nız."

looking for ways to educate thousands of similar vil-
lage teachers each year."²¹

Hence, between 1937 and 1944, instructor cours-
es were opened in Çifteler Hamidiye (Eskişehir),
Karaağaç (Edirne), Arifiye (Adapazarı / Kocaeli), Cıvaz
(Kars), and Erzincan (moved to Hatay after the 1939
earthquake) in 1937; Kızılçullu (İzmir), Horozköy
(Manisa), Göl (Kastamonu), Gönen (Isparta), Paz-
arören (Kayseri), Sultansuyu/Akçadağ (Malatya) in
1938; Düziçi (Ceyhan), Beşikdüzü (Vakıfkebir/Trab-
zon), and Evrensekiz (Lüleburgaz/Kırklareli) the Kara-
ağaç Course moved) in 1939; Savaştepe (Balıkesir),
Aksu (Antalya), Gamlik (Havza/Samsun), and İvriz
(Konya) in 1940; Hasanoğlu (Ankara) in 1941; Dicle
(Diyarbakır) and Ortaklar (Aydın) in 1944.²²

Law number 3238 on Village Instructors was en-
acted on 11 June 1937. In 1941, "Culture Class Sched-
ule of Village Instructor Training Courses" was pre-
pared.²³

The classes at the course included "Turkish,"
"Arithmetic and Geometry," "Civics," "Workshop
Courses," and "Education Sciences (Village education,
pedology, teaching methods, class instruction and
discussion)."²⁴

The qualifications and conditions sought in candi-
dates changed over time. At first, candidates were se-
lected from among young men who had completed
their "compulsory military service." In 1938, female
candidates were also admitted to the course in
Kızılçullu.²⁵ It is known that a female instructor gradu-
ated from the course in İvriz in 1944.²⁶

On 8 January 1938, İ. Hakkı Tonguç wrote a letter

²¹ Tonguç, *Kitaplaşmamış Yazıları*, p. 56.

²² Uyar, *Tonguç'un Eğitimdenleri*, pp. 177-178; Feridun Bayram,
Eğitmenler (Öğrenmeyi Öğretme Ustaları), Kültür Bakanlığı
Yayınları, Ankara, 1999, pp. 34-35.

²³ *Köy Enstitüleri Programları*, ed. Niyazi Altunya, Köy Enstitüleri
ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları, Ankara, 2004, pp. 23, 42-48.

²⁴ *Köy Eğitmeni Yetiştirme Kursları Müfredat Programı Taslağı*,
Ziraat ve Maarif Vekillikleri Köy Eğitmeni Yetiştirme Kursları
Neşriyatı, 20. İstanbul, 1941.

²⁵ (Tonguç), *Öğretmen Ansiklopedisi*, pp. 241-242.

²⁶ *İvriz Köy Enstitüsü*, The founding anniversary invitation of
Village Institutes, Yeni Kitap ve Basımevi, 17 April 1949

²² Uyar, *Tonguç'un Eğitimdenleri*, s. 177-178; Feridun Bayram,
Eğitmenler (Öğrenmeyi Öğretme Ustaları), Kültür Bakanlığı
Yayınları, Ankara, 1999, s. 34-35.

²³ *Köy Enstitüleri Programları*, haz. Niyazi Altunya, Köy Enstitüleri
ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları, Ankara, 2004, s. 23, 42-48.

²⁴ *Köy Eğitmeni Yetiştirme Kursları Müfredat Programı Taslağı*,
Ziraat ve Maarif Vekillikleri Köy Eğitmeni Yetiştirme Kursları
Neşriyatı, 20. İstanbul, 1941.

²⁵ (Tonguç), *Öğretmen Ansiklopedisi*, s. 241-242.

²⁶ *İvriz Köy Enstitüsü*, Köy Enstitülerinin kuruluş yıldönümü
davetiyesi, Yeni Kitap ve Basımevi, 17 Nisan 1949.

Tonguç, Bayır'a yazdığı 24 Mart 1938 tarihli mektupta da aynı konuya değinir.²⁷

Bu düşüncenin resmileşmiş olduğunu, Bakanlığın "Kızılçullu Erkek Öğretmen Okulu"na (Köy Enstitüsü) gönderdiği 8 Ocak 1938 gün ve 6/00253 sayılı yazıdan anlıyoruz. Kurs için kadın adayları bulunur. Bunlardan kimilerinin ilkokul diploması bile yoktur. Gedikoğlu'nun verdiği bilgiye göre, içlerinden yaşı küçük olan yirmi dokuzu kursa kaydedilir.²⁸ Kadın eğitmen adaylarına, dikiş-biçki, ev idaresi ve yemek pişirme, çocuk bakımı, bahçe işleri ve kümes hayvanları gibi farklı dersler de verilmiştir.²⁹

Tonguç'un belirttiği gibi, kadın eğitmen "ilkokul öğretmeni" olmayacak, "köy kadınlarının yetiştirilmesi" için çalıştırılacaktır. Ancak, sonradan kadın eğitmen yetiştirmekten vazgeçilmiştir. Buna, 1938'de Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'nün "Köy Kadın Kursları"nı açması ve bu kurslara Kız Orta Sanat Okullarından çıkanları öğretici olarak vermesi neden olabilir. Yetiştirilen kadın eğitmenlerin sonradan ilkokul öğretmenliği yaptıkları da bilinmektedir (Ek 2).

Kurslardan yetişen eğitmen sayısında eldeki bilgiler birbirini tutmamaktadır. En doğrusu, Tonguç'un verdiği bilgi olmalıdır: "1946-1947 ders yılı başına kadar... 8.675 köy eğitmeni yetiştirildi."³⁰ Gedikoğlu'nun istatistiklerden çıkardığı rakamlar da aynıdır. Ancak ona, İvriz Köy Enstitüsü Eğitmen Kursu'nda yetişen bir kadın eğitmeni de eklemek gerekiyor.

1939'da çıkarılan Köy Eğitmen Kursları ve Köy Öğretmen Okullarının İdaresi Hakkında Kanun'la, Köy Eğitmeni Yetiştirme Kursları ile Köy Öğretmen Okulları aynı çatı altında ve tek müdürün yönetiminde birleştirilmiştir.³¹ O zaman, köy öğretmen okulu sayısı

to Ferit Öğüz Bayır, Education Chief of Kızılçullu (İzmir) Instructor Course:

"We are hoping to embark upon an entirely new experience. If any of the students and instructors at your course asks to bring in their mothers, wives, sister for instruction, you can gather them in groups of 15-20, teach them how to read and write, as well as sewing, tailoring, and household management... And thus you may try to educate the female relatives of the village instructor. Yet, the task is not to train these children like instructors. Rather, it entails teaching village women things that concern the household... Please do not spread the news of this project before it is finalized."

In a letter he wrote to Bayır on 24 March 1938, Tonguç addressed the same issue.²⁷

We learn from the memorandum number 6/00253 the Ministry sent to "Kızılçullu Teacher Training School for Boys (Village Institute) on 8 January 1938 that this idea was officialized. Female candidates were recruited for the Course. Some did not even have primary school diplomas. According to Gedikoğlu, twenty-nine of the youngest were enrolled in the course.²⁸ Prospective female instructors were offered different classes such as tailoring, household management and cooking, childcare, gardening, and poultry husbandry.²⁹

As Tonguç had stated, the female instructors would not become "primary school teachers;" the project targeted training them for "the education of village women." However, the project to train female instructors was later dismissed. The opening of "Village Women Courses" by the General Directorate of Technical Education in 1938 and the appointment of Middle-Level Art School for Girls graduates as instructors to these

27 İ. Hakkı Tonguç, *Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları*, haz. Engin Tonguç, Çağdaş Yayınları, İstanbul, 1976, s. 14-15, 17.

28 Şevket Gedikoğlu, *Evrleri, Getirdikleri ve Yankılarıyla Köy Enstitüleri*, İş Matbaacılık, Ankara, 1971, s. 214.

29 İ. Hakkı Tonguç, s. Arşivi'nden aktaran, Altunya, *Köy Enstitüleri Programları*, s. 41. Eğitmen Yetiştirme Kursları Müfredat Programı Taslağı'nın 1938 baskısına "daktilo yazı" olarak eklenmiş, ama taslağın 1941 baskısına konmamıştır.

30 İ. Hakkı Tonguç, *Eğitim Yolu ile Canlandırılacak Köy*, 3. bs., Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları, Ankara, 1998, s. 528, 548.

31 İ. Hakkı Tonguç, *İlköğretim Kavramı*, Remzi Kitabevi, İstanbul,

27 İ. Hakkı Tonguç, *Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları*, ed. Engin Tonguç, Çağdaş Yayınları, İstanbul, 1976, pp. 14-15, 17.

28 Şevket Gedikoğlu, *Evrleri, Getirdikleri ve Yankılarıyla Köy Enstitüleri*, İş Matbaacılık, Ankara, 1971, p. 214.

29 Citing from the İ. Hakkı Tonguç Archives, Altunya, *Köy Enstitüleri Programları*, p. 41. This was added to the 1938 edition of the Instructor Training Course Draft Curriculum as a "typewritten document," but was not included in the 1941 edition.

Çifteler Eğitim Kursu'nda tuğla kesmeyi öğrenen öğretmenler. İ.H. Tonguç Belgeliği
Instructors learning how to cut bricks at the Çifteler Instructor Course. İ.H. Tonguç Archives

İllettir. Bunlar dışındaki kurslar, bir yıl kadar bağımsız olarak varlıklarını sürdürür ve sonra Enstitülere bağlanır. On eğitim kursu, on Köy Enstitüsüne bağlanmış- tır. Yeni açılan Köy Enstitülerinde de öğretmen kursları- nı yer verilir. Enstitü açılmayan yerlerdeki beş eğitim kursu geçici bir süre bağımsız çalışmayı sürdürür.³² 1941'den sonra, kurs sayısı on dokuz,³³ Enstitü sayısı 1945'e kadar yirmi, 1948'de yirmi bir olur.³⁴

1945'te, ilköğretimi yüzde yüz gerçekleştirmeye yönelik "On Yıllık Plan" için çalışmalara başlanır. Bu plana göre, 1946–1947/1955–1956 öğretim yılları arasında kurslardan, 7.485 öğretmen mezun olacaktır.³⁵ Ancak, 1946'dan sonra sistem çökünce bu gerçekleş- memiştir.

courses may be the reasons behind this. It is also known that the trained female instructors later worked as primary school teachers as well (Appendix 2).

The available data on the number of instructors trained at the courses is inconsistent. The information provided by Tonguç must be the most accurate: "8,675 village instructors were trained... until the beginning of the 1946–1947 academic year."³⁰ The numbers Gedikoğlu obtained from statistics confirm this information. However, the one female instructor trained at the İvriz Village Institute Instructor Course must be added to that number.

Enacted in 1939, the Law on the Administration of Village Instructor Courses and Village Teacher Training Schools united the two institutions under a single roof and assigned only one director to the administration

1946, s. 312.

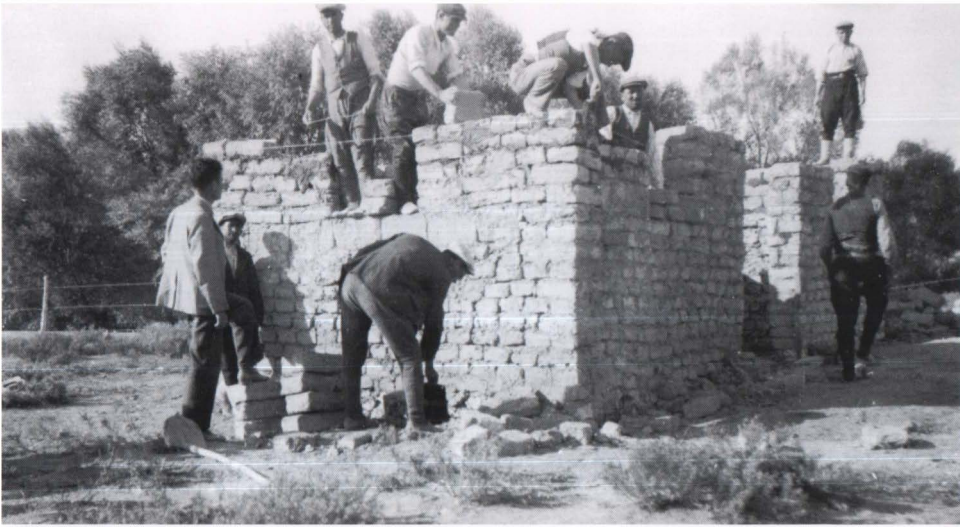
³² Uyar, *Tonguç'un Eğitimcileri*, s. 297.

³³ A.g.e., s. 177–178, 298.

³⁴ Gedikoğlu, *Evreleri, Getirdikleri*, s. 41–47, 182–183.

³⁵ A.g.e., s. 179–181.

³⁰ İ. Hakkı Tonguç, *Eğitim Yolu ile Canlandırılacak Köy*, 3rd edition, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları, Ankara, 1998, pp. 528, 548.

Çifteler Eğitimci Kursu'nda duvar ören eğitimciler. İ.H. Tonguç Belgesi
Instructors bonding a wall at the Çifteler Instructor Course. I.H. Tonguç Archives

Eğitmenlerin Görevlendirilmesi

Bakanlığın yayınladığı Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu ve İzahnamesi'nin Tonguç tarafından kaleme alınan üst yazısında şöyle denilir: Eğitimciler, "geçim durumlarını sağlamlaştırmak için okula mahsus toprakları kendi hesaplarına" işleyebilecektir. Söz konusu Kanunun 30. maddesinde de "Okula tahsis edilen arazi... vazifeli eğitimci... tarafından kullanılır" hükmü vardır. Ayrıca, bu arazi "her ne şekilde kullanılırsa kullanılsın... hiçbir suretle [eğitmenlerden] kira veya bedel istenmez. Köy okulunda vazife başında bulundukları müddetçe bunları karşılıksız kullanma hakkı bu kanunla onlara verilmiş bulunmaktadır" denilir.³⁶ Şu sözler Tonguç'undur:

both institutions.³¹ At the time, the number of village teacher training schools was four. The other courses continued to exist independently for one more year and were then made part of the Institutes. Ten instructor courses were affiliated with ten Village Institutes. Instructor courses were also included in the newly opened Village Institutes. The five instructor courses at areas without Institutes continued to operate independently for a while.³² After 1941, the number of courses was nineteen,³³ whereas the number of Institutes was twenty until 1945 and rose to twenty-one in 1948.³⁴

In 1945, initiatives were taken to implement the "Ten-Year Plan" to execute a full-fledged primary education system. According to the plan, 7,485 instruc-

31 İ. Hakkı Tonguç, *İlköğretim Kavramı*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1946, p. 312.

32 Uyar, *Tonguç'un Eğitimcileri*, p. 297.

33 *Ibid.*, pp. 177–178, 298.

34 Gedikoğlu, *Evreleri, Getirdikleri*, pp. 41–47, 182–183.

36 *Köy Enstitüleri ile İlgili Yasalar*, 1, haz. Mustafa Aydoğan, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları, Ankara, 2000, s. 119, 178.

"Kısa zamanda ve çok sayıda yetiştirilecek bu eğitmen ...lere, ... bir nevi sermaye vazifesi görecektir ücret vermek; köylerde ev yaptırmak, arazi tahsis etmek; cins tohum dağıtmak, ziraat aletleriyle koşum ve gelir hayvanları sağlayarak onları tıpkı köylüler gibi müstahsil [üretici] insanlar haline getirmek; sağlık, içtimai yardım ve tekaüt sandıkları teşkil ederek eğitmen ...leri gerek çalışırken gerek çalışmayacak duruma geldikleri zaman sıkıntıya düşmekten kurtarmak. Böylece köye kök salabilecek diri öğretmene kavuşmak... Köylerde çalışacak eğitmen ...lere, ilgili bakanlıklardan köy kalkınmasını gerçekleştirmeye yarayacak vasıta ve yardımlar sağlamak; ziraat aletleri, cins tohum ve fidan, dokuma tezgâhı, ecza dolabı ve çantası, iş araçları gibi."³⁷

Tonguç, M. Rauf İnan'a yazdığı bir mektupta, eğitmen işinin yalnız sınırlı bir okuma yazma işi olarak düşünülmediğini, bir tür köy lideri (önderi) yetiştirilmesini öngörülüğünü belli ediyordu.³⁸ Başka bir yerde de şöyle der: "Devlet kadrosunda, en az ücretle, yaşama ve geçinme şartları en sert yerlerde vazife gören bu meslektaşlarımız işlerini -iktidarları nisbetinde- bakan ile yürüten köy kahramanlarıdır."³⁹

Acaba, köyde "en az ücretle vazife gören" eğitmenler ne kadar maaş almaktadır? Ahmet Emin Yalman, 1944'te eğitmenlerin, on iki, on beş, yirmi ve yirmi iki lira ücret aldıklarını yazar.⁴⁰ Tonguç, 1947'de, eğitmenlerle ilgili dedikodulardan birini şöyle belirtir: "Ayda 10 lira ücretle eğitmenler bu işi yaparlar mı, yapmazlar mı?" Şunu da yazar: "Ayda 15-20 lira ücretle çalışan eğitmenin değeri bütütüm artmaktadır."⁴¹ Milli Eğitim Bakanı Tahsin Banguoğlu ise, 14 Temmuz 1948 tarih ve 64/16873 sayılı genelgesinde (bu genelge, köy eğitmenliğinin sonu sayılır), eğitmenler için: "İlinizde çalışan ve 41 lira ücretli olup..." der.⁴²

tors were to graduate from the courses between the academic years of 1946-1947 and 1955-1956.³⁵ However, when the system broke down after 1946, the plan could not be implemented.

The Appointment of Instructors

Written by Tonguç, the introduction of the Law and Prospectus on the Organization of Village Schools and Institutes published by the Ministry states that instructors were "allowed to cultivate school-owned properties on their own account to earn their keep." Article 30 of the said Law reads as follows: "The land allocated to the school... can be used... by the instructor in charge." Furthermore, "no matter how this land is used... no rent or fee can be demanded [from instructors] under any circumstances. As long as they continue to work at village schools, the instructors receive the right by Law, to use the land at no cost."³⁶

In the words of Tonguç:

"To pay these instructors, who will be trained in large numbers in a short while, a fee that will serve as a kind of capital; to build them houses in villages, allocate properties; distribute stock seeds, making them as productive as the villagers by providing agricultural tools, as well as draught and income-generating animals; to establish funds of health, social help, and retirement to prevent instructors from facing problems when they are still working or are no longer able to work. Thereby recruiting young and lively teachers that can grow roots in villages... To provide means and tools from relevant ministries to help village instructors develop villages, such as agricultural equipment, stock seeds and saplings, looms, medicine cabinets and first-aid bags, as well as work tools."³⁷

In a letter he wrote to M. Rauf İnan, Tonguç made it evident that instructor program was not seen merely as a limited literacy campaign, but rather as the

³⁷ Tonguç, *Kitaplaşmamış Yazıları*, s. 400-401.

³⁸ Tonguç, *Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları*, s. 9-11; Tonguç, *Bir Eğitim Devrimcisi*, s. 273.

³⁹ Tonguç, *Eğitim Yolu ile Canlandırılacak Köy*, s. 528, 549.

⁴⁰ Ahmet Emin Yalman, *Yarının Türkiye'sine Seyahat (Yeni Türk Akıncılarının Âleminde Notlar)*, Cem Yayınevi, İstanbul, 1990, s. 153.

⁴¹ Tonguç, *Eğitim Yolu ile Canlandırılacak Köy*, s. 529, 549.

⁴² *Köy Eğitimine Ait Kanunlar ve Bu Kanunlarla İlgili Genelgeler*, M.E.B. Yayınları, Ankara, 1949, s. 67.

³⁵ *Ibid.*, pp. 179-181.

³⁶ *Köy Enstitüleri ile İlgili Yasalar*, 1, ed. Mustafa Aydoğdu, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları, Ankara, 2000, pp. 119, 178.

³⁷ Tonguç, *Kitaplaşmamış Yazıları*, pp. 400-401

Eğitmenler, öğretmenlerden ve birçok memurdan daha az bir aylık alıp okul arazilerinin geliriyle geçinmeye çalışmışlardır. Bu durum, 1970’te bir “halk hikâyesi” olmuştur:

“Doğu Anadolu’da, Tahir Dağı eteklerinde eşkiyalar bir yolcu otobüsünü durduruyor. Yolcuları çıkarıp sıraya diziyorlar. Eşkiyalar, soygun işini yeni yöntemlere bağlamışlar. Örneğin, ağalar ve tüccarlar 5000 lira, doktorlar ve yargıçlar 4000 lira, yüzbaşlar 3000 lira, müdürler 2000 lira. Üzerlerinde bu kadar para çıkmayanları, yüz lira bir tokat, dövüyorlar ve soruyorlar: ‘Bilmiyor muydun eşkiyalar çevirip soyacak? Niçin az parayla çıktın?’ Böyle bir soygunla, ağaların, tüccarın, doktorun, yargıcın, müdürün parasını alıp geçiriyorlar. Sıra düşkün kıklıklı bir yolcuya geliyor. ‘Sen ne iş yaparsın?’ diye soruyorlar. ‘Öğretmenim!’ diyor yolcu. Arkadaşlarına sesleniyorlar: ‘Hocaya harçlık verin!’ Başka bir yolcu çıkıyor: ‘Eğitmenim!’ diyor. Daha yoksul olduğu için ona da maaş bağlıyorlar.”⁴³

Eğitmenli Köy Okulları

Eğitmenli köy okulları uygulaması, 1936–1937 öğretim yılında başlar; 1947 yılı sonuna kadar 8.675 eğitimlen “köyleri kalkındırma savaşı”na katılır. 7.090 eğitimlen köy okulunda, yüz binlerce köy çocuğu eğitim öğretim göereek yaşama atılır.

Eğitmenli köy okullarının, öğretmenli ilkokullara göre bazı farklı özellikleri olacaktır. Örneğin,

“Eğitmenli köy okulları üç yıllık okullar olacak, bu okulların ara sınıfına öğrenci alınmayacaktır. Öğrenciler üçüncü sınıfı bitirdikten sonra kendilerine diploma verilecek, sonra yeni dönem için birinci sınıfa öğrenci kaydı yapılacaktır. Sınıfta kalan öğrenciler, yeni dönemi bekleyecek, hangi sınıfta kalmışsa yeni dönemin o sınıfına katılacaktır. Öğrenci kaydına yaşı büyük olanlardan başlanacak, yaşı en küçük olana doğru inilerek kayıtlar bitirilecekti. Bir dönemde 50’den fazla öğrenci okula alınmayacaktır.”⁴⁴

means through which a village leader of sorts could be trained.³⁸ On another occasion, he said, “Working for minimum wage as civil servants in areas with the most difficult living and economic conditions, these colleagues are village heroes who perform their task –to the best of their ability– with much success.”³⁹

How much was the “minimum wage” of these instructors? Ahmet Emin Yalman writes that in 1944 instructors received salaries of twelve, fifteen, twenty, and twenty-two Lira.⁴⁰ Tonguç notes that the rumor circulating about instructors in 1947 was as follows: “Can they do this job for 10 Lira per month or not?” He adds, “The value of an instructor working for a 15–20 wage increases even more.”⁴¹ In his memorandum number 64/16873 dated 14 July 1948 (this memorandum is considered the end of village instructors), Minister of National Education Tahsin Banguoğlu writes, “Working in your city at a salary of 41 Lira...” concerning the instructors.⁴²

Instructors received lower salaries than teachers and many other civil servants and thus tried to make ends meet with the revenues from school properties. This phenomenon became a “folk tale” in 1970.

“In Eastern Anatolia, on the skirts of Mount Tahir, bandits stop a passenger bus. They make the passengers get off and get in line. The bandits have developed a new method of robbery. For example, landowners and merchants pay 5000 Lira, doctors and judges pay 4000 Lira, captains pay 3000 Lira and directors pay 2000 Lira. If a passenger is unable to procure the necessary amount, the bandits beat them, 100 Lira per slap, and ask: ‘Didn’t you know bandits would pull you over and rob you? Why do you have so little money on you?’ During such a robbery, they take the money of the land-

38 Tonguç, *Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları*, pp. 9–11; Tonguç, *Bir Eğitim Devrimcisi*, p. 273.

39 Tonguç, *Eğitim Yolu ile Canlandırılacak Köy*, pp. 528, 549.

40 Ahmet Emin Yalman, *Yarının Türkiye’sine Seyahat (Yeni Türk Akıncılarının Âleminden Notlar)*, Cem Yayınevi, İstanbul, 1990, p. 153.

41 Tonguç, *Eğitim Yolu ile Canlandırılacak Köy*, pp. 529, 549.

42 *Köy Eğitimine Ait Kanunlar ve Bu Kanunlarla İlgili Genelgeler*, M.E.B. Yayınları, Ankara, 1949, p. 67.

43 Fakir Baykurt, *Öğretmenin Uyardırma Görevi*, haz. Niyazi Altunya, Eğitim-Sen Yayınları, Ankara, 2000, s. 246–247.

44 Yazar, *Tonguç’un Eğitmenleri*, s. 94.

Çifteler Eğitim Kursu'nda eğitmen adayları. İ.H. Tonguç Belgeligi
Prospective instructors at the Çifteler Instructor Course. İ.H. Tonguç Archives

Eğitmenli köy okullarında okutulacak dersler, 1936'da eğitmenli köy okulları için hazırlanan "Köy Okulları Müfredat Programı Taslağı"nda gösterilmiştir. Birinci sınıfın ilk üç ayında "Okuma-Yazma", "Hesap", "Yurt ve Yaşama Bilgisi" dersleri vardı; son üç ayında bunlara ek olarak "Ziraat İşleri" dersi eklenmişti. İkinci ve üçüncü sınıflarda da aynı dersler vardı. Dersler yerel şartlara ve mevsimlere göre ya öğleden önce veya güneş batmadan bitmek üzere öğleden sonra yapılacaktır. Saatini başöğretmen müfettişle beraber belirleyecektir. Ziraat işleri bir saat, diğer dersler kırk dakika, ders aralarında on beş dakika teneffüs verilecek, her gün derslerden önce on beş dakika temizlik yaptırılacaktır.⁴⁵

owner, the merchant, the doctor, the judge, and the director. Last in line is a poorly dressed passenger. 'What do you do?' they ask. 'I'm a teacher!' the passenger replies. The bandits call out to their friends, 'Give the teacher some pocket money!' Another passenger says, 'I'm an instructor!' Since he is even poorer, the bandits put him on a salary."⁴³

Village Schools with Instructors

The implementation of village schools with instructors began in the 1936–1937 academic year; until the end of 1947, 8,675 instructors joined the "fight to ameliorate villages." Hundreds of thousands of village children were educated across 7,090 village schools with instructors.

⁴⁵ Köy Okulları Müfredat Programı Taslağı, Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, İstanbul, 1936.

⁴³ Fakir Baykurt, Öğretmenin Uyandırma Görevi, ed Niyazi Altunya, Eğitim-Sen Yayınları, Ankara, 2000, pp 246–247.

Eğitmenler açık havada ders yapıyor. İ.H. Tonguç Belgeliği
Instructors teaching outdoors. İ.H. Tonguç Archives

Ayrıca eğitmenlerin yararlanması için her yıl bir "Kılavuz" hazırlanmıştır.⁴⁶ Çağdaş eğitim öğretim ilkeleri ve ülke gerçekleri dikkate alınarak hazırlanan bu kılavuzlar daha sonra ilkokullar ve orduda okuma-yazma öğreten öğretmenler için hazırlanan kılavuzlara da kaynaklık etmiştir.

Eğitmenli köylerden sekiz-on beş kadarı birleştirilerek oluşturulmuş bölgelerden birinde görev yapan, başlangıçta eğitmen kursuna katılmış ilkokul öğretmenlerinden, daha sonra Enstitü ve Yüksek Köy Enstitüsü mezunları arasından seçilen; "bölgelerindeki köylerin eğitmenlerini iş başında iken de yetiştirmek, onların işlerini murakabe etmek ve müfredat programının kendilerine vazife olarak gösterilen kısımları talebeye öğrenciye okutmak ve ilköğretim ispektleri [müfettiş] tarafından verilecek işleri yapmak vazifesiyle

Village schools with instructors had certain features that distinguished them from village schools with teachers. For example:

"Village schools with instructors ran for three years and no students were admitted as transfers. Upon finishing third year, the graduates were given diplomas and new students were enrolled as first years for the upcoming term. Those who failed waited for the new term and re-joined the year they had failed. Student registration proceeded with the eldest in descending order of age, whereupon registration was completed. No more than 50 students were admitted in a term."⁴⁴

The classes taught at village schools with instructors are indicated in the "Draft Curriculum of Village Schools" in 1936. During the first three months of the first year, student took "Reading-Writing," "Arithmetic

46 Köy Eğitmenleri İçin Birinci Yıl / İkinci Yıl / Üçüncü Yıl Öğretim Kılavuzu, 20-22, Ziraat ve Maarif Vekillikleri Köy Eğitmeni Yetiştirme Kursları Neşriyatı, 1941.

44 Uyar, Tonguç'un Eğitmenleri, p. 94.

mükellef" olan "Gezici Bağıöğretmenler" de vardır.⁴⁷ Köy gruplarının merkezinde bir köyde otururlar, bölge köylerini haftada bir gezmeye çalışırlar. Kent ve kasabalarda öğretmenlerin özlük işlerinin izlenmesinden de birinci derecede sorumludurlar.⁴⁸

Eleştiriler ve Kapanış

Köy Eğitimliği uygulamasına, başlangıçta karşı çıkanlar olduğu gibi, bu karşı çıkma yarışına sonradan katılanlar da görüldü:

"Usulü dairesinde pedagoji filan okumayan adama (eğitime) çocukların dimağı emniyet edilemez, bunlar başımıza yarım bilgili bir köy ağası kesilir, köyü yanlış yola sürükler."⁴⁹ "Ucuz öğretmen olmaz. Ucuz etin yihnis... filan diyerek iş demagojiye boğuldu. Sanki her pahalı iyiymiş gibi öğretmenin değeri maaşıyla ölçüldü."⁵⁰ "Bu iş Mustafa Necati'nin bir meslek durumuna getirdiği öğretmenliği bozmak değil miydi? Ucuz öğretmen bulmak amacıyla düşünülmüş yanlış bir çözümdü!.. Hem bu eğitimci 10 lira gibi gülünç bir aylıkla, tarım yaparak geçimini sağlayabilecek, köyde yaşayabilecek miydi?"⁵¹ "Onbaşidan, çavuştan öğretmen olur mu idi?... Sekiz ayda öğretmen yetiştir mi idi? 10 lira gibi bir aylık ücretle çalıştırılan bir öğretmenden ne hayır gelirdi?"⁵² "Köylü bu şekilde okutulmalı mı, okutulmamalı mı? Ayda 10 lira ücretle eğitimci köyde bu işi yaparlar mı, yapmazlar mı? Köyden alınmış çavuş veya onbaşidan köye öğretmen yetiştirip vermek doğru mudur, değil midir? Köy okullarını kültürsüz insanların ellerine teslim etmek zararlı olur mu olmaz mı?"⁵³

"and "Civics" in the last three months, an "Agriculture" class was added. The same classes continued in the second and third grades. Depending on local conditions and seasons, classes were either held before noon or in the afternoon, to be completed before sundown. The headmaster and inspector determined the schedule. Agriculture classes were one-hour long, whereas other classes ran for forty-five minutes; there was a fifteen-minute recess between classes. Cleaning was done every day, fifteen minutes before classes began.⁴⁵

In addition, a "Guide" was prepared each year for instructors.⁴⁶ Created in line with modern teaching principles and according to the realities of the country, these guides also served as source material for subsequent guides prepared for teaching how to read and write in primary schools and the military.

The program also included "Field Headmasters," who worked in one of the regions created by combining eight to fifteen villages with instructors. These individuals were first selected from primary school teachers that had attended instructor courses and were later chosen from among graduates of Village Institutes or the Village Institute of Higher Learning. The Field Headmasters "were responsible for training the village instructors of their designated regions on the job, supervise their work, teach students the parts of the curriculum they were assigned, and execute the tasks they were given by the primary education inspectors."⁴⁷ They lived in villages at the center of the village groups and tried to visit villages of their region once a week. They were also responsible first hand for following the personal affairs of instructors in cities and towns.⁴⁸

47 Köy Eğitimcileri Kanun ve Talimatnamesi, 26, Tarım ve Kültür Bakanlıkları Köy Eğitimcileri Yetiştirme Kursları Neşriyatı, İstanbul, 1938, s. 11 (a. 39); (Tonguç), Öğretmen Ansiklopedisi, s. 60, 123–124.

48 Uyar, Tonguç'un Eğitimcileri, s. 162.

49 Aktaran, Yalman, Yarının Türkiye'sine, s. 140.

50 Talip Apaydın, Köy Enstitüsü Yılları, Cem Yayınevi, İstanbul, 1978, s. 35.

51 Tonguç, Bir Eğitim Devrimci'si, s. 300.

52 Hürrem Arman, Piramidin Tabanı: Köy Enstitüleri ve Tonguç, 1, İş Matbaacılık, Ankara, 1969, s. 193.

53 Tonguç, Eğitim Yolu ile Canlandırılacak Köy, s. 529.

45 Köy Okulları Müfredat Programı Taslağı, Kültür (Millî Eğitim) Bakanlığı Yayını, İstanbul, 1936.

46 Köy Eğitimcileri İçin Birinci Yıl / İkinci Yıl / Üçüncü Yıl Öğretim Kılavuzu, 20–22, Ziraat ve Maarif Vekillikleri Köy Eğitimci Yetiştirme Kursları Neşriyatı, 1941.

47 Köy Eğitimcileri Kanun ve Talimatnamesi, 26, Tarım ve Kültür Bakanlıkları Köy Eğitimcileri Yetiştirme Kursları Neşriyatı, İstanbul, 1938, p. 11 (a. 39); (Tonguç), Öğretmen Ansiklopedisi, pp. 60, 123–124.

48 Uyar, Tonguç'un Eğitimcileri, p. 162.

1950'lerin Milli Eğitim Bakanı Tefvik İleri de şöyle der: "Eğitmenli okulların teftişi sırasında hiçbir işe yaramadıkları sabit olan eğitmenler..."⁵⁴

Tonguç'un da belirttiği gibi yapılan eleştiriler, "hiçbir bilimsel esasa" dayanmaz, "sadece dedikodu" düzeyindedir.⁵⁵

1947'de açılan 12. dönem eğitmen kursu, kursların sonuncusu olur.⁵⁶ Zaten, 1946 genel seçimlerinden sonra Hasan-Âli Yücel Milli Eğitim Bakanı değildir; Tonguç da İlköğretim Genel Müdürlüğü'nden alınmıştır.

Milli Eğitim Bakanı Reşat Şemsettin Sirer, 17 Nisan 1948 tarihli bir genelgeyle, eğitmen kurslarının kapatıldığını duyurur. Sonraki bakan Tahsin Banguoğlu da 14 Temmuz 1948'de bir genelge çıkarır. Buna göre, 31 Temmuz 1948'den başlayarak 1.500 eğitmenin işine son verilecektir (on yıl sonra, görevde çok az eğitmen kalacaktır). Tasfiye hızlı işler. Ancak, kapatılan eğitmenli okullar nedeniyle köy okullarında öğrenci sayısı birden 30 bin kadar azalır. Bunun üzerine, yaklaşık altı ay kadar sonra, yeni bir genelgeyle, "önemsiz sorunlardan ötürü" eğitmenlerin görevlerinden alınmaması istenir.⁵⁷

1952'de, zamanın Milli Eğitim Bakanı Tefvik İleri'nin bir radyo konuşmasına göre; 1948-1952 arasında, toplam 5.700 kadar eğitmenin işine son verilmiştir.⁵⁸

1960'a doğru, Milli Eğitim Bakanı Celâl Yardımcı, artık 2.700 kadar kalan eğitmenin işine son vermek üzere bir liste hazırlar; ancak 27 Mayıs 1960'tan sonra yeni bakan Bedrettin Tuncel durumu inceler, eğitmenlerin görevlerinde kalmaları gerektiğine karar verilir. Sonradan, eğitmenlere emeklilik hakkı tanınacak, 1963'te 326 sayılı Yasa ile de aylıklı kadrolara geçirileceklerdir.⁵⁹

While some were against the Village Instruction program from the onset, others joined the opposition in the ensuing years:

"We cannot entrust the minds of children with someone (the instructor), who has not studied pedagogy, etc. in due form. Such individuals will behave like quasi-informed village aghas and guide the village in the wrong direction."⁴⁹ "There is no teacher on the cheap. Some people were engaged in demagoguery, saying they were a dime a dozen. The value of the teacher is measured by his/salary, as if all expensive things are good."⁵⁰ "Was this not a distortion of teaching that Mustafa Necati transformed into a profession? It was a wrong solution created to find cheap teachers!... After all, could an instructor make ends meet with a ridiculous salary of 10 Lira, earn additional money by farming, and live in the village?"⁵¹ "Can sergeants and noncoms become teachers?... Can a teacher be trained in eight months? What good would come of a teacher working for a monthly salary of 10 Lira?"⁵² "Should the villagers be educated in this manner or not? Can instructors with a monthly salary of 10 Lira do this job in the villages or not? Is it right to take village-raised sergeants and noncoms, train them as teachers, and assign them to villages? Would it not be harmful to leave village schools in the hands of uncultured people?"⁵³

As the Minister of National Education in the 1950s, Tefvik İleri described the instructors as "people whose uselessness was established during the inspection of the schools where they taught..."⁵⁴

As Tonguç had stated, the criticisms had "no scientific basis," but were on the level of "sheer gossip."⁵⁵

54 Uyar, *Tonguç'un Eğitmenleri*, s. 303.

55 Tonguç, *Eğitim Yolu ile Canlandırılacak Köy*, s. 529.

56 Gedikoğlu, *Evreleri, Getirdikleri*, s. 213.

57 A.g.e., s. 214; Uyar, *Tonguç'un Eğitmenleri*, s. 301-302; Bayram, *Eğitmenler*, s. 52.

58 Uyar, *Tonguç'un Eğitmenleri*, s. 301-303.

59 Bayram, *Eğitmenler*, s. 56.

49 Aktaran, Yalman, *Yarının Türkiye'sine*, p. 140.

50 Talip Apaydın, *Köy Enstitüsü Yılları*, Cem Yayınevi, İstanbul, 1978, p. 35.

51 Tonguç, *Bir Eğitim Devrimcisi*, p. 300.

52 Hürrem Arman, *Piramidin Tabanı: Köy Enstitüleri ve Tonguç*, 1. İş Matbaacılık, Ankara, 1969, p. 193.

53 Tonguç, *Eğitim Yolu ile Canlandırılacak Köy*, p. 529.

54 Uyar, *Tonguç'un Eğitmenleri*, p. 303.

55 Tonguç, *Eğitim Yolu ile Canlandırılacak Köy*, p. 529.

Sonuç ve Değerlendirme

Şu sözlerle İsmail Hakkı Tonguç'un dur:

"Onların [eğitmenlerin] köye nasıl faydalı olduklarını, köye pek uzak mesafede oturup konuşan okur yazarların kestirmelerine imkân yoktur. Onun için hakikati olduğu gibi göstermek üzere şu noktaları belirtmeyi faydalı buluyorum:

1. Ömürlerinin sonuna kadar köylerinde kalacak olan 8.675 köylü gencin eğitmen olarak yetiştirilmelerinden memleket zarar mı görmüştür? Kanaatımca, okur yazarlarının çoğu köye giderek halka hizmet etmeyen bir memlekette, ayda 15-20 lira ücretle çalışan eğitmenin değeri bütünü artmaktadır.
2. Eğitmenler yetiştirilmemiş olsaydı, 7.090 köyün bütün çocukları ilköğretimden tamamen mahrum kalacaktı.
3. Eğitmenler köylerde, gece okullarını açıp yetişkinleri okutmamış olsalardı, onlar okuma yazmayı asla öğrenemeyceklerdi.
4. Eğitmenli okullar açılmamış olsaydı, Köy Enstitülerinin eğitmenli okullardan gelmiş olan binlerce öğrencisi bulunamayacaktı."⁶⁰

Tonguç, eğitmen kurslarından sağlanan faydanın sayısal olarak dökümünü de şöyle verir: "1946-1947 ders yılı başına kadar bu kurslarda 8.675 eğitmen yetiştirildi. Bunlar 7.090 köyde okul açılar [1946-1947'de]. Bu okulların birinci sınıflarında 59.129, ikinci sınıflarında 89.260, üçüncü sınıflarında 62.123 öğrenci vardı. Toplamı: 211.512."⁶¹

Opened in 1974, the 12th-term instructor course was the final one.⁵⁶ Hasan-Âli Yücel was no longer the Minister of National Education after the 1946 general elections and Tonguç had been dismissed from office as the General Director of Primary Education.

With a circular letter issued on 17 April 1948, Minister of National Education Reşat Şemsettin Sirer announced the closing of instructor courses. The subsequent minister Tahsin Banguoğlu also issued a memorandum on 14 July 1948. Accordingly, 1,500 instructors would be laid off as of 31 July 1948 (a decade later, few instructors were still employed). The discharge moved rapidly. However, due to the shutdown of schools with instructors, the number of students at village schools suddenly decreased by 30 thousand. Thereupon, nearly six months later, a new memorandum stipulated that instructors should not be dismissed from office "due to insignificant problems."⁵⁷

According to a radio broadcast of then Minister of National Education Tefik İleri in 1952, nearly 5,700 instructors were dismissed between 1948 and 1952.⁵⁸

Towards 1960, Minister of National Education Celâl Yardımcı had a list prepared to lay off the remaining 2,700 instructors. However, after the coup of 27 May 1960, the new minister Bedrettin Tuncel had the issue reviewed and a decision was made to let instructors keep their jobs. Later, instructors were granted the right of retirement and, in 1963, they were added to the salaried staff with Law number 326.⁵⁹

Conclusion and Evaluation

In the words of İsmail Hakkı Tonguç:

"The literate, who live away from the villages and discuss this issue have no means to understand how beneficial the instructors are for the village. Therefore, in order to show the reality of the matter, I find it useful to

⁵⁶ Gedikoğlu, *Evreleri, Getirdikleri*, p. 213.

⁵⁷ *Ibid.*, p. 214; Uyar, *Tonguç'un Eğitmenleri*, pp. 301-302; Bayram, *Eğitmenler*, p. 52.

⁵⁸ Uyar, *Tonguç'un Eğitmenleri*, pp. 301-303.

⁵⁹ Bayram, *Eğitmenler*, p. 56.

⁶⁰ Tonguç, *Eğitim Yolu ile Canlandırılacak Köy*, s. 549.

⁶¹ Tonguç, *Eğitim Yolu ile Canlandırılacak Köy*, s. 548. İ. Hakkı Tonguç'un verdiği rakamda bir toplama hatası olmalı; doğrusu 210.512'dir.

stress the following points:

1. Has the country suffered from the training of 8,675 young villagers as instructors, who will continue to live in their villages? In my opinion, in a country where the majority of the literate do not go to villages to serve the public, the value of an instructor working for 15–20 Lira per month is further increased.
2. Had the instructors not been trained, today the children of 7,090 villages would have been entirely deprived of primary education.
3. Had the instructors not opened night schools in villages and taught adults, these adults would never have learned how to read or write.
4. Had the schools with instructors not been opened, Village Institutes would not have been able to recruit thousands of students educated in such schools.”⁶⁰

Tonguç offers the numerical breakdown of the benefits of instructor courses as follows: “8,675 instructors were trained in these courses until the beginning of the 1946–1947 academic year. They opened schools in 7,090 villages [in 1946–1947]. These schools had 59,129 first-year students, 89,260 second-year students, and 62,123 third-year students, totaling: 211,512.”⁶¹

⁶⁰ Tonguç, *Eğitim Yolu ile Canlandırılacak Köy*, p. 549.

⁶¹ Tonguç, *Eğitim Yolu ile Canlandırılacak Köy*, p. 548. There must be a misake in addition in the number 1. Hakkı Tonguç offers; the correct number is 210,512.

Köy Öğretmen ve Eğitimcileri Yetiştirmek Üzere Eskişehir İli Çifteler Çiftliğinde Açılacak Kurs Talimatnamesi (1936)¹

1. Köy öğretmen ve eğitimcileri yetiştirmek için Kültür Bakanlığı ile Tarım Bakanlığı müşterek çalışmak suretiyle Eskişehir ilinin Çifteler Çiftliğinde bir kurs açılacaktır.

2. Kursun öğretim ve eğitim planı ile devam müddetli Kültür Bakanlığı ile Tarım Bakanlığınca müştereken yapılacaktır.

3. Kursa alınacak öğretmen namzetlerinin işe, ibate, melbusat masrafları ve Bakanlar Kurulu kararile istihdam edilecek ziraat öğretmenlerinin ve işyarların aylık ücretleri, yol paraları ve kurs faaliyetleriyle ilgili inşaat, tamirat ve tahsisat masrafı bu maksatla Tarım Bakanlığı bütçesine konulan tahsisattan ödenecektir.

4. Kursun ziraat dersleri ve işleriyle alakadar faaliyetlerinde, Çifteler Çiftliğinin bina, alet, hayvan, nakil vasıtaları gibi her türlü vesaitinden istifade edilecektir.

5. Kurs öğretim ve eğitim işleri için Kültür Bakanlığı, Bakanlar Kurulu kararı ile lüzumu kadar ilkökul öğretmenini, ilköğretim inspektörü ve inşaat işleri öğretmenini istihdam edecektir. Bunların yol masrafları ve aylık ücretleri Kültür Bakanlığının bütçesinde bu işlere ait tahsisattan ödenecektir.

6. Kursun öğretim ve eğitim işleri için Çifteler Çiftliği bölgesindeki köy ilkökulları binalarından, ders vasıtalarından ve işyasından istifade edilecektir.

7. Kursda öğretim ve eğitim işleriyle ilgili bütün öğretmen ve işyarların ibate ve işe masrafları Tarım Bakanlığı bütçesindeki bu işlere ait tahsisattan ödenecektir.

8. Kursa devam eden öğretmen ve eğitimcileri namzetlerine stajlarını yapmak üzere köy okullarına gönderildikleri zaman Bakanlar Kurulu kararı ile aylık ücret verilecektir. Bu masraflar Kültür Bakanlığı bütçesinin 626ncı faslına konulan "köy öğretmenleri için vıla-

The By-Laws of the Course To Be Opened at Çifteler Farm in Eskişehir To Train Village Teachers and Instruct (1936)¹

1. Working in collaboration, the Ministries of Culture and Agriculture will open a course at the Çifteler Farm in Eskişehir.

2. The curriculum and length of the course will be determined jointly by the Ministries of Culture and Agriculture.

3. Food accommodation, and clothing expenses of the prospective instructors to be admitted to the course, as well as the monthly salaries and travel expenses of the agriculture teachers and clerks to be employed upon the decision of the Cabinet, construction, repair, and appropriation expenses concerning the course activities will be compensated by the funds allocated from the budget of the Ministry of Agriculture.

4. All the means of Çifteler Farm, such as buildings, tools, animals and vehicles, will be utilized for agriculture classes and activities of the course.

5. For the educational demands of the course, the Ministry of Culture will hire the required number of primary school teachers, primary education inspectors, and building teachers per the decision of the Cabinet. The travel expenses and salaries of these teachers will be paid from the funds allocated from the budget of the Ministry of Culture.

6. The buildings of the village primary schools, classroom equipment, and tools in the Çifteler Farm region will be utilized for the education demands of the course.

7. All the food and lodging expenses of the teachers and clerks of the course will be paid from the funds allocated to this endeavor in the budget of the Ministry of Agriculture.

8. When the teachers and instructors enrolled in the course are sent to village schools for internship,

¹ İsmail Hakkı Tonguç Arşivi.

¹ İsmail Hakkı Tonguç Archives.

yetlere yardım” tahsisatından ödenir.

9. Köy eğitim ve öğretmenleri kursunun 1937 yılında geniş bir kadro ile faaliyette bulunabilmesi için Kültür ve Tarım Bakanlıklarınca lazım gelen tedbirler alınacaktır.

they will be given a monthly stipend per the decision of the Cabinet. All these expenses are paid by the funds allocated from the budget of the Ministry of Culture per article 626 on “Subsidy to help village teachers”.

9. Ministries of Culture and Agriculture will take the necessary precautions to help village teacher and instructor courses to become operational with a large staff in 1937.

Kadın Eğitimciler (1938)²

*Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı Ankara:
İlköğretim Genel Direktörlüğü*

8 Kânunisani / Ocak 1938

Sayı: 6/00253 Özet:

*Erkek Öğretmen Okulu Direktörlüğüne
Kızıllıçullu / İZMİR*

Okulunuzda, okuma-yazma bilmeyen veya köy okullarında okumuş olan kızlar ve kadınlar için bir kurs açılması düşünülmektedir.

Kursun gayesi; bu gibi köylü kadınlara okuma-yazma ile birlikte dikiş, biçki gibi köy kadınlarını ilgilendiren işleri metodlu bir şekilde öğretmek, bunları köylü kadını unsuru terbiye edebilecek ve onlara hayatlarında her gün karşılaşacakları işleri öğretecek evsafa [nitelikte] eleman olarak yetiştirmek olacaktır.

Bu kursa 15–35 yaşlarında köylü kızlar ve kadınlar bu yıl 15–20 kişi alınabilecektir. Bu yıl alınacakların okulunuzdaki talebinin veya eğitimci namzetlerinin anaları, karıları, kızları, abla veya hemşireleri olması uygun olacaktır.

Kursa alınacaklar yatılı talebenizin bir kısmını teşkil edebileceklerdir.

Yukarıda saptanan esaslar bakımından işi inceleyerek, bu kursa istekliler bulunup bulunmadığını ve işin sonunu acele bildirmenizi dilerim.

İlköğretim Genel Direktörü

İ. Hakkı Tonguç

F. D.

8/1/938

Female Instructors (1938)²

*Republic of Turkey Ministry of Culture Ankara:
General Directorate of Primary Education*

8 January 1938

Number: 6/00253 Summary:

*To the Directorate of Teacher Training
School for Boys
Kızıllıçullu / İZMİR*

We are currently considering the possibility of opening a course at your school for illiterate or village school-educated girls and women.

Apart from teaching village women how to read and write, the objective of the course is to methodically offer them skills that concern village women such as sewing and tailoring. In addition, the course aims to train these women and educate them as qualified personnel to teach [others] the kinds of work they encounter in daily life.

This year, the course will admit 15–20 village girls and women between the ages of 15 and 35. The mothers, wives, daughters, and sisters of the prospective instructors in your school are best suited for this endeavor.

Those admitted to the course will comprise a portion of your boarding students.

I kindly request you to review this matter according to the criteria mentioned above, determine if any such candidates are interested in participating, and report the results as soon as possible.

General Director of Primary Education

İ. Hakkı Tonguç

F. D.

8/1/938

KÖY ENSTİTÜSÜ SİSTEMİ'NE
GENEL BİR BAKIŞ

A GENERAL OVERVIEW OF THE
VILLAGE INSTITUTE SYSTEM

Niyazi Altunya

1930'ların ortalarına gelindiğinde Türk köylüsünün % 80'i okuma-yazma bilmiyordu ve bu Atatürk'ü en çok rahatsız eden konulardan biriydi. O, ülkeyi yönetenlerin köylülere çok şey borçlu olduğunu, çarpıcı bir biçimde şöyle dile getirmişti:

"Bu yurdun gerçek sahibi; toplumumuzun büyük çoğunluğunu oluşturan köylüdür. İşte bu köylüdür ki, bugüne kadar bilgi ışığından yoksun bırakılmıştır. Bundan ötürü, bir yandan bilgisizliği gidermeye çalışırken, öte yandan da yurt çocuklarını toplumsal ve ekonomik alanlarda etkin ve üretken kılmak için gerekli olan bilgileri uygulatarak öğretme yaklaşımı ulusal eğitimimizin temelini oluşturmaldır."¹

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 1935'te toplanan 4. Büyük Kurultayı'nda kabul edilen parti programında eğitimle ilgili şu cümleler yer alıyordu:

"Eğitim siyasamızın temel taşı, bilgisizliği gidermektir. Kuvvetli cumhuriyetçi, ulusçu, halkçı, devletçi, layık [laik], devrimci yurttaş yetiştirmek, bütün öğretim derecelerinde yüküm ve özen noktasıdır."

"Eğitim ve öğretimde izlenen yöntem; bilgiyi, yurttaşa maddi hayatta başarı elde ettiren bir cihaz haline getirmektir. Köy okullarında sağlık, yaşayış ve içinde bulunduğu çevre koşulları ile ilgili olan tarım ve sanat fikirleri verilecektir.

Köy çocuklarımıza kısa zamanda pratik hayat için lüzumlu bilgiyi verebilecek... köy okulları açılacaktır."²

İsmail Hakkı Tonguç'a göre de eğitim öylesine önemli bir insan hakkıdır ki, işlevi sadece köy insanını bilgili ve becerikli yapmakla sınırlanamaz. Eğitim, köylüyü kendi yazgısını değiştirebilecek bilince kavuşturmalı ve köyü içten canlandırmalıdır. Şöyle diyor Tonguç:

"Köy meselesi bazılarının zannettikleri gibi mihaniki surette [biçimsel olarak] köy kalkınması değil, mânâlı ve şuurlu bir şekilde köyün içten canlandırılmasıdır. Köyü

By the middle of the 1930s, 80% of Turkish villagers were still illiterate. Atatürk was greatly concerned with this issue. His striking comments below express the extent to which the rulers of the country remained indebted to villagers:

"The true owners of this country are villagers, which comprise the majority of our society. The villager has been deprived of the light of knowledge to this day. Therefore, while striving to overcome ignorance, our national education should be based on an approach that will provide the hands-on training necessary for making the children of this nation active and productive in social and economic areas."¹

The following sentences on education were included in the party agenda accepted in the 4th Grand Convention of the Republican People's Party in 1935:

"Overcoming ignorance is the corner stone of our educational policies. As a strong Republic, educating nationalist, populist, statist, secular, and revolutionist citizens remains an obligation and point of attention in all levels of education."

"The methods pursued in education and training entail transforming information into a tool that brings citizens success in real life. Village schools will offer an understanding of healthcare, life style, agriculture, and art in relation to the conditions of the environment in which the children live.

Village schools... will be opened to deliver children the information required for practical life as soon as possible."²

According to İsmail Hakkı Tonguç, education was such an important human right that its function could not simply be restricted to offering skills and information to village dwellers. Education was obliged to lend villagers the awareness to change their own destiny and revive the village from within. Tonguç says:

¹ Türkiye Büyük Millet Meclisi, 1 Mart 1922.

² İsmail Hakkı Tonguç, *Eğitim Yolu ile Canlandırılacak Köy*, Remzî Kitabevi, İstanbul, 1947, s. 482.

¹ The Grand National Assembly of Turkey (T.B.M.M.), 1 March 1922.

² İsmail Hakkı Tonguç, *Eğitim Yolu ile Canlandırılacak Köy*, Remzî Kitabevi, İstanbul, 1947, p. 482.

"köylüyü" öylesine canlandırılmalı ve şuurlandırılmalı [bi-linçlendirmeli] ki, onu hiçbir kuvvet... kendi hesabına insafsızca istismar edemesin. Köylüler şuursuz ve bedava çalışan birer iş hayvanı haline gelmesinler. Onlar da her vatandaş gibi, her zaman haklarına kavuşabilsinler. Köy meselesi bu demektir."³

Tonguç'a göre bilinçlenmiş köylü, kendi yazgısını değiştirebilmek için, devletin yönetimine katılacak düzeye gelmelidir.

"Köylüyü, köyden başlayarak ta Kamutaya [TBMM'ye] varıncaya kadar, devletin bütün şubelerinin idaresine, onda bugünkü vasıflarından başka bir şart aramaksızın iştirak ettirmek, bu suretle devlet işlerini realiteden kuvvet alan elemanlarla besleyerek memleketin hakiki bünyesine uygun bir şekle getirmek... Köylü vatandaş-larda... Cumhuriyet vatandaşlığı şuurunu aksiyon haline gelebilecek şekilde uyandırmak... lazımdır."⁴

Bu zor ödevi, köylünün kendi içinden çıkarılıp eğitilen iş kahramanları ordusu üstlenebilir.

"Köyün ne olduğunu evvela büyük âlimler, artistler de-ğil, kahramanlar anlayacaklar, sonra âlimlere ve sanatkârlara anlatacaklardır. Türk köyü daha belki yirmi beş yıl âlim değil kahraman isteyecektir. Bataklığı kurut-mak, sıtmalıya kinin rejimi yaptırmak, trahomlunun gö-züne ilaç damlatmak, okul binasını yapmak, yarasının yarasını sarmak, gebeye çocuğunu doğurtmak, pullu-ğun nasıl kullanılacağını veya tamir edileceğini öğret-mek, bozuk köprüyü yapmak, ıslah edilmiş tohumu tar-laya saçmak, fidan dikerek onu büyötmek ve step köylü-sünün 'dal' diye adlandırdığı ağacı hakikaten ağaç hal-i-ne getirmek; ulemanın işi değil, kahraman teknisyenler ordusunun başaracağı işlerdir. Türk köyü şayet münev-verin dediği gibi kötürüm ise, bunların nasıl yapılacakla-rını öğreten kahramanlardan mahrum kaldığı için kötü-rümdür. Köy, her sahada çalışacak kuvvete ve kahrama-na muhtaç. O, bu kahramanları içinden yetiştirmeye mahkûm. Münevverin şuurunu bunu bir alev gibi insanın içine sokabildiği gün köy birdenbire canlanacaktır. Kö-

"Contrary to what some people assume, the village is-sue does not merely entail the mechanical develop-ment [in form] of the village, but rather a meaningful and conscious resurgence of the village from within. The villages [villagers] must be revived and informed to the extent that no power... can be able to exploit them ruthlessly for its own account. The villagers should not be made beasts of burden working senselessly for no money. Like any other citizen, they too should attain their rights. This is what the village issue entails."³

According to Tonguç, villagers of heightened awareness could reach a level that would allow them to participate in the administration of the state to change their destiny.

"It is necessary to have the villager participate in the administration of all levels of the state from the village to the Grand National Assembly without needing anything more than his/her current qualifications, thereby providing state administration with personnel im-mersed in the realities of life to shape the country into its real structure... It is also necessary to arouse, among villagers, an awareness of Republican citizenship... that will transform into action."⁴

The army of labor heroes recruited from the vil-lage and duly educated would be able to undertake this difficult mission.

"Heroes, and not great scholars or artists will first un-derstand what the village is and they will be the ones to explain it to scholars and craftsmen. Perhaps for the next twenty-five years, the Turkish village will demand heroes, and not scholars. Draining the swamp, putting the malarial patient on a quinine regimen, dripping eye drops in the eyes of someone afflicted with trachoma, constructing a school building, healing the wounds of the injured, delivering babies, teaching how to use or mend the plow, repairing the bridge, sowing the im-proved seeds, and planting a sapling and growing it into

3 İsmail Hakkı Tonguç, *Canlandırılacak Köy*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1939, s. 88.

4 A.g.e., s. iv-v.

3 İsmail Hakkı Tonguç, *Canlandırılacak Köy*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1939, p. 88.

4 *Ibid.*, pp. iv-v.

Yün en büyük ve içten dileği budur. Münevverin içini köy için alevlendirmek lazımdır.”⁵

Türkiye’de köye yararlı öğretmen ve diğer meslek erbabını yetiştirmek üzere Köy Enstitülerinden önce de değişik eğitim kurumları açılmıştı. Ne var ki, bunların köylerde beklenen canlanma ve değişim sağlanamamıştı. Tonguç’a göre, bunun birkaç önemli nedeni vardı. “1935’e kadar geçen yıllar ... bocalamalarla geçirilen yıllardı.” Çözumsuzlüğün temel nedeni, bu işlerden sorumlu olanların “gerçek köyü bilmemeleri” ya da “bilmezden gelmeleri” idi.⁶

Köye gönderilen öğretmen ve kamu görevlileri köyün koşullarında yaşayabilecek ve hizmet verebilecek nitelikte yetiştirilmemişti. Toplumun yoksul kesimlerinden seçilip yetiştirilen öğretmenler bile köyden kaçmanın yolunu aramaktaydı.

1935’e gelindiğinde 40 bin köyden sadece 5.400’ünde (o da üç yıllık) ilkokul vardı. Okul açılabilen köyler nispeten gelişmiş köylerdi. Köylerden 32 bininin nüfusu 400’den, bunlardan 16 bininin de 150’den azdı. Ayrıca köylere uzak birçok köy altı yerleşim birimleri vardı. Köyler yoksul, ıssız, bitkin, devlete güvenmeyen ve ürkek insanlarla doluydu.⁷

1940’ta İkinci Dünya Savaşı sınırlarımıza dayanmış, ülkenin tüm ekonomik kaynakları ve genç işgücü silah altına alınmıştı. 1930’ların ortalarında girilen sanayi hamlesi de bu yüzden durmuştu.

Bu yokluk yanında bazı potansiyel olanaklar yine de vardı. Şöyle ki:

Atatürk, 1935’in başlarında, Milli Eğitim Bakanlığı’na Saffet Arıkan’ı atadı ve onu öncelikle köyde eğitimle yükümlü tuttu. Arıkan, İsmail Hakkı Tonguç’u ilköğretim Genel Müdürü olarak atadı. Tonguç, o günün eğitimcileri arasında tek köy kökenli, zor koşullarda okumuş, iyi Almanca bilen, eğitimle ilgili yazıları, çevirileri olan yetkin bir eğitimciydi. Kendisine geniş yetkiler verilen Tonguç, yirmi yılı (1936–1955) kapsayan

a real tree from what the steppe peasants call a ‘branch’ are the tasks that the army of heroic technicians – and not the scholars – will achieve. If the Turkish village is paralyzed, as the intellectuals say, it is so for having been deprived of the heroes who would teach how to perform these tasks. The village is in need of a workforce and heroes that will work in every field. The village is destined to educate these heroes from within. The village will be revived the day the intellectual puts the flame of awareness inside these people. This is the greatest and most sincere wish of the village. The intellectual must become impassioned for the village.”⁵

Other educational institutions had been opened prior to Village Institutes to train teachers and other professional experts to benefit villages in Turkey. Nevertheless, these institutions failed to provide the expected revival and transformation. According to Tonguç, there were several important reasons behind this. “The years until 1935... were spent wavering.” The fundamental reason for this deadlock was that the people responsible for such affairs either “were not familiar with the village reality” or “chose to ignore it.”⁶

Teachers and public officers sent to villages were not trained to live and serve under village conditions. Even teachers recruited and trained from impoverished segments of society were looking for ways to get away from the village.

By 1935, only 5,400 out of 40 thousand villages had primary (three-year) schools. The villages with schools were relatively more developed. 32 thousand of the villages had a population of less than 400 and out of these 16 thousand had a population of less than 150 inhabitants. Furthermore, there were many smaller settlements (sub-villages) distant from the villages. The villages were filled with poor, forsaken, exhausted, and anxious people that mistrusted the government.⁷

⁵ A.g.e., s. 39.

⁶ Tonguç, *Eğitim Yolu*, s. 440.

⁷ İsmail Hakkı Tonguç, *İlk Öğretim Kavramı*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1946.

⁵ *Ibid.*, p. 39.

⁶ Tonguç, *Eğitim Yolu*, p. 440.

⁷ İsmail Hakkı Tonguç, *İlk Öğretim Kavramı*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1946.

Milli Eğitim Bakanı Saffet Arıkan bir köy gezisinde. İ.H. Tonguç Belgeliği
Minister of National Education Saffet Arıkan's visit to a village. İ.H. Tonguç Archives

aşamalı plan ve projeler geliştirdi, denemeler yaptı ve hareketi başlattı. Bu iş için, eski öğrencileri ile iş başında tanıştığı genç, idealist, becerikli elemanları görevlendirdi.

Sınır dayanan İkinci Dünya Savaşı'nın yuttuğu ekonomik kaynakların yerini doldurmak çok büyük sorundu. Bunun için boş Anadolu toprağı ve çocuk (öğrenci) işgücünden başka kaynak yoktu. Köy Enstitülerine verilen geniş tarım alanları ıslah edilip ekime açıldı ve bu kurumların giderlerinin önemli bir kısmı bunlarla karşılandı. Böyle bir eğitim, yetişen adayları, eskisinin aksine köyde tutunabilecek becerilerle de donatıyordu.

In 1940, World War II was at the Turkish borders: all the economic sources and young workforces of the country were drafted into the military. The industrial move initiated in the mid-1930s was halted for the same reason.

Apart from these problems, there were still some potential possibilities:

In early 1935, Atatürk appointed Saffet Arıkan as the Minister of Education and urged him to focus primarily on education in villages. In turn, Arıkan appointed İsmail Hakkı Tonguç as the General Director of Primary Education. Among the educators of the period, Tonguç was the only one to have a village back-

Böylesi zor bir eğitim için köylerden yetenekli, üretme yetkin öğrenciler toplandı. 3803 sayılı Köy Enstitüleri Kanunu, “Enstitülere yetenekli köylü çocuklar seçilerek alınır” diyordu (m. 3).

Kuruluş ve Gelişim

Köy Enstitüsü sisteminin kuruluşu iki temel aşamada gerçekleşmiştir: Önce Eğitim Kursları, ardından da Köy Enstitüleri.

O yıllarda köylerde, okul bitirmese bile az sayıda okuryazar gençler bulunabiliyordu. Aralarında askerlik için çavuş, onbaşı olarak yapmış, öğreticilik ve yöneticilik deneyimi kazanan zeki, becerikli olanlar vardı. Atatürk, bu gençlerden geçici öğretmen olarak yararlanılabileceği görüşünü ortaya attı. 1936’da Eskişehir Çifteler’de bir deneme kursu açıldı ve başarılı sonuç verdi. Eksikleri giderilerek ertesi yıllarda değişik yerlerde altı-yedi aylık yeni kurslar açıldı ve yetişenler “eğitmen” olarak köylerine gönderildi. Çocuk ve yetişkinlere okuma-yazma öğretmeye, sağlıkta, tarımda rehberlik yapmaya başladılar. Köy Enstitüleri açılınca da Eğitim Kursları onlara bağlandı.

ground; he had studied under difficult conditions, was fluent in German, and had written and translated numerous articles on education. With the broad authority he was given, Tonguç developed progressive plans and projects for the next twenty years (1936–1955); he performed experiments and initiated the education movement. He assigned this task to his former students and the young, idealist, and gifted employees he met at work.

With World War II at the border, replacing the economic resources depleted by the War was proving to be difficult. There were no other resources other than the vacant Anatolian soil and the student workforce. The vast agricultural lands allocated to Village Institutes were developed and cultivated for this purpose and a significant portion of the revenues were met through this process. Unlike the past, this kind of education was also equipping prospective teachers with the skills to survive in a village environment.

Talented students already prone to production were recruited from the villages for this challenging method of education. As stipulated by Law number

Çifteler Eğitim Kursu binaları. İ.H. Tonguç Belgeligi
Çifteler Instructor Course buildings. İ.H. Tonguç Archives

Tonguç arşivindeki belgelere göre ilk Köy Enstitüsü, 1 Ekim 1937’de Eskişehir Çifteler’de, ikincisi de 30 Ekim 1937 günü İzmir Kızılçullu’da açılmıştır. Bu enstitüler, Köy Enstitüleri Kanunu henüz çıkmadığı için, 22 Mart 1926 tarih ve 789 sayılı “Maarif Teşkilatına Dair Kanun”un, “Köy Muallim Mektebi”ni düzenleyen 7. maddesine göre “Köy Öğretmen Okulu” adıyla açılmıştır. Bu okullar üç yıl süreli idi. 17 Nisan 1940’ta çıkan 3803 sayılı Köy Enstitüleri Kanunu, ad ve süre değişikliği (beş yıl) dışında, özde bir değişiklik getirmemiştir. Dolayısıyla Köy Enstitülerinin kuruluş yılı 1940 değil, 1937’dir. İlk kurulan iki köy enstitüsü 1942’de mezun ve diploma vermiştir (Tablo 1).

Tablo 1: Köy Enstitülerinin Yerleri, Kuruluş Tarihleri ve Yılları, İlk Müdürleri (1937–1948)

Sıra	Adı Ve Bulunduğu İl	Kuruluş Tarihi	İlk Çalışan Müdürlerin Adları
1	Akçadağ/Malatya	1940	Şinasi Tamer, Şerif Tekben
2	Akpınar/Samsun	1940	Nurettin Biriz, Enver Kartekin
3	Aksu/Antalya	1940	Talat Ersoy, Halil Öztürk
4	Arifiye/Kocaeli	1940	Süleyman Edip Balkır
5	Beşikdüzü/Trabzon	1940	Hürrem Arman, Osman Ülkümen
6	Cılavuz/Kars	1940	Halit Ağanoğlu
7	Çifteler/Eskişehir	1937	Remzi Özyürek, M. Rauf İnan, Osman Ülkümen
8	Dicle/Diyarbakır	1944	Nazif Evren
9	Düziçi/Adana	1940	Lütfi Dağlar
10	Erniş/Van	1948	İbrahim Oymak
11	Göl/Kastamonu	1939	Ali Doğan Toran
12	Gönen/Isparta	1940	Ömer Uzgıl
13	Hasanoğlan/Ankara	1941	Lütfi Engin, Hürrem Arman, M. Rauf İnan, Ali Doğan Toran
14	İvriz/Konya	1941	Recep Gürel, İ. Safa Güner
15	Kepirtepe/Trakya	1938	Nejat İdil, İhsan Kalabay
16	Kızılçullu/İzmir	1937	Emin Soysal, Hamdi Akman
17	Ortaklar/Aydın	1944	Hayri Çakaloz
18	Pamukpınar/Sivas	1941	Şinasi Tamer

3803 on Village Institutes, “Talented village children” were “selected and recruited for Village Institutes” (A. 3).

Founding and Development

The establishment of the Village Institute system was achieved in two stages: First, the Instructor Courses were founded, followed by Village Institutes.

Although few in number, literate young students could be found in villages even if they hadn’t finished school. Among these, the intelligent and gifted ones served in the military as sergeants and noncoms and acquired teaching and management skills. Atatürk proposed that such youngsters could be utilized as temporary teachers. A pilot course was launched in Çifteler, Eskişehir in 1936. The deficiencies were overcome and in the ensuing years, new courses of six to seven months were opened at various locations. The graduates of these courses were sent back to their villages as “Instructors.” The instructors began teaching children and adults how to read and write, and offer guidance in healthcare and agriculture. Once the Village Institutes were opened, Instructor Courses became affiliated with these institutions.

According to the documents in the Tonguç Archives, the first Village Institute was opened in Çifteler, Eskişehir on 1 October 1937 and the second was opened on 30 October 1937 in Kızılçullu, İzmir. Since the Law on Village Institutes had not yet gone into effect, these Institutes were inaugurated under the name “Village Teacher Training Schools” per article 7 on “Village Teacher Training Schools” of the Law number 789 on “Educational Organization” dated 22 March 1926. These schools were for three years. Law number 3803 on Village Schools enacted on 17 April 1940 did not introduce any essential changes except altering the name and duration (five years) of the institutions. Therefore, the establishment year of Village Institutes is, in fact, 1937 and not 1940. The first two village institutes to be established gave its first graduates and diplomas in 1942 (Table 1).

19	Pazarören/Kayseri	1940	Sabri Kolçak, Şevket Gedikoğlu
20	Pulur/Erzurum	1942	Ahmet Korkut, Aydın Arıkök
21	Savaştepe/Balıkesir	1940	Sıtkı Akkay

Note:
1. Enstitülerin kuruluş tarihlerindeki adları kullanılmıştır.
2. Ernis'in dışındaki müdürler, 1946 yılı Eylül ayına kadar atanmışlardır.
3. Yüksek Köy Enstitüsü müdürleri, aynı zamanda Hasanoğlu Köy Enstitüsü müdürleri idi.

Kaynak: Köy Enstitüleri, 1, Maarif Vekâleti Yayını, İstanbul, 1941; Köy Enstitüleri, 2, Maarif Vekâleti Yayını, Ankara, 1944; Gedikoğlu, Evreleri ve Getirdikleriyle Köy Enstitüleri, s. 183.

Köy Enstitülerinin sayısı 1939'da üçe, 1940'ta on dörde, 1945'te yirmiyeye çıkarılmış, 1948'de Van Ernis'te açılanla sayı yirmi bir olmuştur. 1942'de Hasanoğlu Köy Enstitüsü bünyesinde Köy Enstitüsü öğretmeni, köyde ilköğretime denetmen, başöğretmen yetiştiren, köy araştırmaları merkezi olmayı tasarlayan bir Yüksek Köy Enstitüsü, 1943–1947 arasında da yedi Köy Enstitüsünde “Sağlık Kolu” açılmıştır.

Köy Enstitüleri, yazlaştırılma sürecine sokuldukları 1947 sonuna kadar yaklaşık 9 bin kadar eğitmen (30'u kız), kapatıldıkları 1954'e kadar yaklaşık 20 bin kadar öğretmen (2 bin kadarı kız) ve 1.599 da erkek sağlık memura yetiştirmiştir. Yüksek Köy Enstitüsü ise 1945–1947 yılları arasında 213 mezun vermiştir.

Amaç ve Görevler

17 Nisan 1940 tarih ve 3803 sayılı “Köy Enstitüleri Kanunu”nun 1. maddesinde, “Köy öğretmeni ve köye yarayan diğer meslek erbabını yetiştirmek üzere, ziraat işlerine elverişli arazisi bulunan yerlerde Maarif Vekâletince köy enstitüleri açılır” denilir.

Maddeye göre, Köy Enstitüleri sadece köy öğretmeni değil, tarım, sağlık, teknik, kooperatifçilik vb. alanlarda da köylerde faydalı olabilecek değişik düzeyde “meslek erbabı” yetiştirecekti. Kanunda enstitü mezunu öğretmenlerin görev alanları şöyle belirlenmişti: “Köy enstitülerinden mezun öğretmenler, tayin edildikleri köylerin her türlü öğretim ve eğitim işlerini görürler. Ziraat işlerinin fenni bir şekilde yapılması için bizzat meydana getirecekleri örnek tarla, bağ ve bah-

Table 1: The Location, Year of Establishment, and First Directors of Village Institutes (1937–1948)

Order	Name/City	Year Of Establishment	Names Of First Directors
1	Akçadağ/Malatya	1940	Şinasi Tamer, Şerif Tekben
2	Akpınar/Samsun	1940	Nurettin Biriz, Enver Kartekin
3	Aksu/Antalya	1940	Talat Ersoy, Halil Öztürk
4	Arifiye/Kocaeli	1940	Süleyman Edip Balkır
5	Beşikdüzü/Trabzon	1940	Hürrem Arman, Osman Ülküman
6	Cılavuz/Kars	1940	Halit Ağançoğlu
7	Çifteler/Eskişehir	1937	Remzi Özyürek, M. Rauf İnan, Osman Ülküman
8	Dicle/Diyarbakır	1944	Nazif Evren
9	Düzici/Adana	1940	Lütfi Dağlar
10	Ernis/Van	1948	İbrahim Öymek
11	Göl/Kastamonu	1939	Ali Doğan Toran
12	Gönen/Isparta	1940	Ömer Uzgıl
13	Hasanoğlu/Ankara	1941	Lütfi Eğinli, Hürrem Arman, M. Rauf İnan, Ali Doğan Toran
14	İvriz/Konya	1941	Rıcep Günel, İ. Safa Güner
15	Kepirtepe/Trakya	1938	Nejat İdil, İhsan Kalabay
16	Kızılçullu/Uzmir	1937	Emin Soysal, Hamdi Akman
17	Ortaklar/Aydın	1944	Hayri Çakaloz
18	Pamukpınar/Sivas	1941	Şinasi Tamer
19	Pazarören/Kayseri	1940	Sabri Kolçak, Şevket Gedikoğlu
20	Pulur/Erzurum	1942	Ahmet Korkut, Aydın Arıkök
21	Savaştepe/Balıkesir	1940	Sıtkı Akkay

Note:

1. The Institute names at the time of establishment are used.
2. With the exception of Ernis, the list comprises the directors appointed until September of 1946.
3. The directors of the Village Institute of Higher Learning simultaneously served as directors of Hasanoğlu Village Institute.

Sources: Köy Enstitüleri, 1, Maarif Vekâleti Yayını, İstanbul, 1941; Köy Enstitüleri, 2, Maarif Vekâleti Yayını, Ankara, 1944; Gedikoğlu, Evreleri ve Getirdikleriyle Köy Enstitüleri, p. 183

Hamidiye Eğitim Kursu'na katılan eğitimci adayları açık havada ders yapıyor. İ.H. Tonguç Belgesi
Prospective instructors of Hamidiye Instructor Course at an outdoor lesson. İ.H. Tonguç Archives

çe, atölye gibi tesislerle köylülere rehberlik eder ve köylülerin bunlardan istifade etmelerini temin ederler.” (m. 6)

Öğretmenin bu görevleri yapabilmesi için de şu tür önlemler öngörülyordu:

“Köy enstitülerinden mezun öğretmenlere, istihsale yarayıcı aletler, ıslah edilmiş tohum, çift ve irat hayvanları, cins fidan gibi istihsal vasıtaları, öğretmenlerin tayin edilecekleri okulların demirbaşlarına geçirilmek suretiyle ücretsiz verilir.” (m. 11)

“Köy öğretmenlerinin tayin edildikleri okullara, köy hu-

The number of Village Institutes was increased to three in 1939, to fourteen in 1940, and to twenty-five in 1945; this number reached twenty-one with the opening of the Institute in Ernis, Van in 1948. In 1942, a Village Institute of Higher Learning was launched as part of Hasanoğlan Village Institute to train village institute teachers and headmasters, as well primary education inspectors in villages, and to serve as a center for village studies. Between 1943 and 1947, “Health Departments” were opened in seven Village Institutes.

dudu içindeki ziraat işlerine elverişli araziden Köy Kanunu'na göre satın alınarak öğretmen ve ailesinin geçimine, okul talebesinin ders tatbikatına yetecek miktarda arazi tahsis edilir..." (m. 12)

"Köy okuluna ait her türlü demirbaş eşya okula ait olup bu işletmeden elde edilecek hasılat öğretmene aittir..." (m. 14)

"Köy öğretmenlerinin tayin edilecekleri okulların binaları ve öğretmen evleri, Maarif Vekilliğince verilecek planlara göre Köy Kanunu'na tevfikân... köy ihtiyar heyetleri tarafından yaptırılır ve öğretmen tayin edilecek köylere keyfiyet üç yıl önce bildirilir... Öğretmen işe başlamadan evvel okul binası ile öğretmen evi tamamen bitirilir..." (m. 16)

Until the end of 1947, during which they were subjected to a process of modification, Village Institutes trained nearly nine thousand teachers (30 females) and by the time they were closed down in 1954, they trained nearly twenty thousand teachers (roughly two thousand females) and 1,599 male healthcare officers. The Village Institute of Higher Learning, on the other hand, had 213 graduates between 1945 and 1947.

Objective and Mission

Article 1 of "Law on Village Institutes" number 3803 and dated 17 April 1940 states, "Village Insti

Amerikan Koleji'nden dönüştürülen İzmir Kızılçullu Köy Enstitüsü'nün ana binası. İ.H. Tonguç Belgeligi
Main building of the İzmir Kızılçullu Village Institute, the former American College. İ.H. Tonguç Archives

Köy Enstitüsü mezunu öğretmenlerle eğitimcilerin okul içi ve okul dışı ödevleri, 19 Haziran 1942 tarih ve 4274 sayılı "Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu"nda (m. 10) ayrıntılı olarak yeniden düzenlenmiştir:

"A. Köy Eğitimci ve Öğretmenlerinin Okul ve Kurslarla ilgili Vazife ve Salâhiyetleri Şunlardır:

1. Köy okulu binasının, işliğinin yapılışında ve bahçesinin kurulunda çalışmak; bu okullara verilen eşyayı iyi bir şekilde muhafaza etmek, hayvanlara bakmak ve onları üretmek;
2. Okula mahsus araziye örnek olabilecek şekilde işlemek, boz [boş, ekilmemiş] bırakmamak;
3. Köy okulu işliğini [atölyesini], köylülere de faydalı olabilecek şekilde işlemek;
4. Köyde okul talebesinin eğitim ve öğretimiyle ilgili her türlü tedbirleri almak ve aldirmek;
5. Talebenin sağlık durumlarını tehdit edici vak'aları önlemeye ve gidermeye çalışmak ve bunun icabettirdiği tedbirleri almak ve aldirmek;
6. Teftiş bölgesine giren köylerin okul binalarını yapmak, fidanlıklarını kurmak gibi elbirliği isteyen işlerde birlikte çalışmak ve yardımlaşmak."

"B. Köy eğitimci ve öğretmenlerinin köy halkını yetiştirmekle ilgili vazife ve salâhiyetleri şunlardır:

1. Köy halkının milli kültürünü yükseltmek; onları sosyal hayat bakımından aşırın şartlarına ve icaplarına göre yetiştirmek; köy kültürünün müspet kıymetlerini yaymak ve kuvvetlendirmek için gereken tedbirleri almak; milli bayram günlerinde, okulların açılışlarında, mahalli ve milli adetlere göre kutlanan iş günlerinde törenler yapmak ve bunları, halk türkülleri, oyunları, marşları ve müzik aletleri esas tutulmak suretiyle tertip, tanzim ve idare etmek; köy halkını radyodan azami derecede faydalandırmak;
2. Köyün ekonomik hayatını geliştirmek için ziraat, sanat, teknik alanlarında köylülere örnek olabilecek işler yapmak; okullarda sergiler açmak ve diğer münasip yerlerde panayır açılmasına yardım etmek; istihsal artırılması ve ürünlerin kıymetlendirilmesi, köy iş hayatının canlandırılmasıyla ilgili tedbirlerin alınmasında köylülere gereken yardımlarda bulunmak; gidip gelmesi mümkün yerlerdeki Pazar, sergi, panayır, fuar, müze gibi ekonomik hayatın gelişmesiyle ilgili kuruluşlarla halkı ve talebeyi ilgilendirmek, onların buraları ziyaret etmelerini

tutes are opened by the Ministry of Education in areas with arable land to train village teachers and other professional experts that will improve the villages."

According to this article, Village Institutes would not only educate village teachers, but also "professional experts" in the different levels of agriculture, healthcare, technical fields, etc. to benefit the villages. The mission areas of institute-graduate teachers was defined as follows in the Law: "Teachers graduated from Village Institutes undertake all the education and training tasks of the villages to which they are appointed. With the model fields, vineyards and orchards, and workshops they will create personally to conduct agricultural affairs in a scientific manner, they will guide the villagers and allow them to take advantage of such facilities" (A. 6)

The following measures were envisaged for teachers to execute these tasks:

"Institute-graduate teachers will be given means of production free of charge, such as tools and equipment, improved seed, plow and revenue animals, and stock saplings, to be registered as moveable goods at the schools to which they will be appointed." (A. 11)

"The schools to which village teachers are assigned will be allocated a property large enough to cater to the sustenance of the teacher and his/her family, as well as the applied courses of the students. Per Law on Villages, this property will be purchased from the arable lands available within the village limits..." (A. 12)

"Any inventory stock of the village school is the property of the school and the revenues from this enterprise belongs to the teacher..." (A. 14)

"The buildings and teacher accommodations of the schools to which village teachers will be appointed are commissioned by village community councils according to the plans to be given by the Ministry of Education in accordance with the Law on Villages... and the state of affairs are reported three years in advance to the villages to which teachers will be appointed... The school building and the teacher's accommodation are completed before the teacher reports for duty..." (A. 16)

The tasks of the village institute-graduate teachers and instructors in and outside of schools were re-

ne kilavuzluk etmek; ormanlığa ait bilgilerin artırılmasına çalışmak, ormanların faydalarını ve korunmalarını anlatmak; kurulmuş köy ormanlarının bakımıyla korunmasında ve yeniden kurulacakların kurulmasında yardımcı etmek;

3. Köyde ve yakın muhitlerde bulunan tarih eserleriyle memleket güzelliklerini teşkil eden tabii ve teknik kıymeti haiz eser ve anıtların onarılması; neslinin tükenmemesi ve körelmemesi lazım gelen hayvan ve bitki cinslerinin tesbiti ve korunmasıyla ilgili işlerde muhtarla, köylülerle ve ilgili diğer teşkillarla beraber çalışmak;

4. Köy halkının saadet ve felâketiyle ilgili bütün işlerde elden gelen her türlü yardımı yapmak, gerekli koruyucu tedbirleri almak ve bu gibi mahallerde hükümet teşkilâtını ilgilendiren işleri zamanında ilgililere yazı ile bildirmek veya gidip haber vermek;

5. Devletin ve köy halkının umumi menfaatleri ve mukadderatıyla ilgili millî müdafaa, imce, asker ailelerine yardım, orman ve köy yangınlarını söndürme, ortaklaşa [ortaklaşa] ziraat ve nakil vasıtaları edinme, her türlü kooperatifleri kurma ve işletme gibi hususlarda köylülerle işbirliği yapmak ve bu işlerin icaplarına göre çalışmak;

6. Muhite ve temin edilecek vasıtalarla göre köy gençlerinin yüzücü, kayakçı, güreşçi, binici, atıcı, avcı; bisiklet, motosiklet ve traktör kullanıcı gibi hareketli ve canlı vasıfılarıyla yetiştirilmeleri için gereken her türlü teşebbüslerde bulunmak, mümkün olan tedbirleri almak ve bu hususların gerçekleşmesi için çalışmak.”⁸

9 Temmuz 1943 tarih ve 4459 sayılı “Köy Ebeleri ve Sağlık Memurları Teşkilatı Yapılmasına... Dair Kanun”da da şöyle denilir: “Köy ebeleri ve sağlık memurları münhasıran köylerde vazife görürler... memur oldukları köy ve köy gruplarında doğum yardım yapmak, gebelerin sağlık durumunu takip etmek, çocuk bakımı işleriyle uğraşmak ve diğer sağlık işlerini görmekle mükelleftirler. Bunlar yapacakları bu hizmetlere mukabil halktan ücret alamazlar.” (m. 4)

Köy ebeleri ve sağlık memurları da 4274 sayılı yasa ile (m. 10/B) köy öğretmenlerine yüklenen “halkı yetiştirmekle ilgili ödevler”e ortaklırlar (m. 5).

organized in detail per “Law number 4274 on the Organization of Village Schools and Institutes dated 19 June 1942.” (A. 10) Accordingly:

“A. The duties and authorities of village teachers and instructors with respect to schools and courses are as follows:

1. To work in the construction of the village school building and workshop, as well as the garden; to preserve the equipment provided to the school in the best condition possible, to care for and breed the animals;
2. To cultivate the school property in an exemplary manner and not leave any part of the land uncultivated;
3. To operate the village school workshop in a manner that benefits the villagers as well;
4. To take –and have others take– all the necessary measures for the education and training of students;
5. To prevent and surmount any circumstances that would threaten the health of the students and take –and have others take– precautionary measures demanded by such circumstances;
6. To collaborate in the tasks requiring cooperation such as the construction of the school buildings of villages within the inspection area and setting up the nurseries.”

“B. The duties and authorities of village teachers and instructors with respect to training the village residents are as follows:

1. To augment the national culture of the village populace; to educate them in social life in accordance with the demands and needs of the period; to take the necessary measures for spreading and strengthening the positive values of village culture; to organize ceremonies on national holidays, school openings, and work days commemorated by regional and national customs and to coordinate and direct these ceremonies with folk songs, dances, marching songs, and instruments, to help the village population take utmost advantage of the radio;
2. To undertake actions in agriculture, art, and technical areas to set an example to villagers in order to advance the economic life of the village; to open exhibitions at schools and help organize fairs in other available areas; to aid villagers in taking necessary measures for increasing production, valorizing products, and reviving village businesses; to arise interest among students and the local population in institutions pertaining

⁸ Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu ve İzahnamesi, Maarif Vekilliği, Ankara, 1943, s. 28–30.

Köy Enstitüsü Öğrencileri

Köy Enstitüleri Kanunu'na göre, "Enstitülere tam devreli (beş yıllık) köy ilkokullarını bitirmiş, sıhhatli ve müstaid [yetenekli] köy çocukları seçilerek alınırlar. Enstitülerin tahsil müddetleri en az beş yıldır" (m. 3).

Bir grup Köy Enstitüsü öğrencisi. İ.H. Tonguç Belgesi
A group of Village Institute students. İ.H. Tonguç Archives

Enstitülere, okul açılmamış köylerden öğrenci bulmak olanaksızdı. İlk yıllarda kasabalara yakın köylerle, yatılı köy bölge okullarını bitirebilen erkek çocuklar alınıyordu. 1936'da öğretmenlerin köylere gitmesiyle, 1939'da küçük köylerden de kız ve erkek öğrenci bulunabildi. Üç yıllık eğitimli okulları bitiren bu çocuklar, enstitülerin uygulama okullarında ya da hazırlık sınıflarında, önce ilkokulu (beş yılı) tamamlıyorlardı. Enstitülere kız öğrenci bulmak her zaman çok zor olmuş, oran hiçbir zaman % 10'u geçmemiştir. Kız öğrenci sayısı çoğalmaya başlayınca da politika değişmiş, 1950'den sonra kızlar ailelerinin oturduğu yerlere çok uzak olan İzmir, Bolu ve Trabzon Beşikdüzü Köy Enstitülerinde toplanmış, sayı birden bire yarıya inmiştir (Tablo 2).

ing to the development of social life such as markets, fairs, exhibitions, and museums in easily accessible areas and to guide them during their visits; to work towards furthering the knowledge of locals about forestation and to explain the ways to protect and benefit from the forest; to assist in the protection and preservation of existing village forests and the establishment of new ones;

3. To collaborate with the *mukhtar*, villagers, and other relevant bodies to restore the ruins and other historic works and monuments in and around the village that constitute national heritage in terms of their natural and technical value and to identify and protect animals and plant species that require preservation;

4. To provide all possible assistance in the events concerning the well being and affliction of the village population; to take precautionary measures and, under such circumstances, to report—in writing or in person—relative issues concerning the involvement of governmental organizations;

5. To collaborate with villagers and work in accordance with the needs of issues such as national defense, collective voluntary work, helping families of soldiers, extinguishing forest and village fires, cooperative agriculture and transportation, and establishing and running all kinds of coops, which concern the collective interest and fate of the public;

6. To ensure, based on the location and the means provided, that the young village population is trained in vigorous and dynamic activities such as skiing, swimming, wrestling, horseback riding, shooting, hunting, bicycling, motorcycling and tractor driving and to work towards achieving these activities."⁸

Dated 9 July 1943, "Law number 4459 on the Organization of Village Midwives and Public Health Officials" stipulates, "Village midwives and public health officers work exclusively in villages... Their responsibilities include providing birth assistance in the villages and villages groups to which they are appointed, monitoring the health of pregnant women, helping with childcare, and taking care of other health issues. They

8 Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu ve İzahnamesi, Maarif Vekilliği (Ministry of Education), Ankara, 1943, pp. 28–30.

Tablo 2: Köy Enstitüleri ile İlgili Bazı Sayısal Bilgiler

Ders Yılları	Enstitü Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı		Toplam	Mezunlar	
			Erkek	Kız		Öğretmen	Sağlık Memuru
1937-38	2	12	128	-	128	-	-
1938-39	3	25	325	16	341	-	-
1939-40	4	40	1.074	107	1.181	-	-
1940-41	14	234	4.933	438	5.371	-	-
1941-42	17	294	6.978	705	7.692	103	-
1942-43	18	354	8.834	837	9.671	254	-
1943-44	18	368	11.563	1.276	12.839	1.911	-
1944-45	20	487	12.761	1.475	14.236	1.797	221
1945-46	20	505	13.068	1.396	14.464	1.460	252
1946-47	20	547	12.822	1.336	14.158	2.089	228
1947-48	20	642	11.814	1.078	12.892	2.162	336
1948-49	21	649	11.244	773	12.071	2.269	220
1949-50	21	672	13.251	721	13.972	1.741	91
1950-51	21	597	13.322	773	14.095	1.760	-
1951-52	21	570	12.647	706	13.173	1.795	-

Kaynak: Milli Eğitim Hareketleri, Devlet İstatistik Enstitüsü, 1967, s. 32-35, 41, 47; İstatistik Yıllığı, Devlet İstatistik Enstitüsü, 1953, s. 149-150.

Enstitülere gelen öğrencilerin pek çoğu, “sağlam ve sağlıklı olmaları” yönündeki yasa hükmüne karşın hastalıklı ve perişandı. İsmail Safa Güner’in anlatımına göre;

“Enstitüye yeni gelen çocukların kılıkları çok perişandı. Erkekler yamalı birer gömlek giymişlerdir. Bunlar bazen ligme liğmedir... Çorap ya hiç yoktur veya hut eskimiş bir çift yün çorap vardır. Ayaklarına çarık, yemeni, kundura, fotin, bazen iskaripin giyenler bulunur. Yalınayak gelenlerin sayısı az değildir. İç çamaşırları sırtlarındaki eski-lerden ibarettir. Kendi kılığı ile bir gün dahi bekletilmesine razı olunamayacak biçimde gelenler bulunur. Beraberlerinde taşıdıkları eşya, milli eğitim dairesinden verilen bir zarf ile evlerinden koltuklarına sıkıştırılan bir ekmeğin çıkınından ibarettir. Kızlar da erkeklerden az farklı

are not allowed to receive payment from the public in exchange for the services they provide.” (A. 4)

Per Law number 4274 (A. 10/B), village midwives and public health officers share with village teachers the mission of “educating the public” (A. 5).

Village Institute Students

According to the “Law on Village Institutes,” “healthy and gifted village students that have graduated from the full term [five years] village primary schools are admitted to Village Institutes by selection. The minimum period of education at Institutes is five years” (A. 3).

It was impossible to find students for Institutes from villages in which no schools had previously been opened. In the early years, male students that graduated from the regional boarding village schools and villages near townships were admitted. After the instructors began teaching in villages in 1936, male and female students were recruited from smaller villages in 1939. Having graduated from schools with three-year instruction, these children first completed primary education (five years) in the practice schools or preparatory classes of the Institutes. Finding female students for the Institutes was always a challenge and the percentage of female students never exceeded 10%. Once the number of female students began to increase, the policy was changed; after 1950, female students were recruited for İzmir, Bolu and Trabzon Beşikdüzü Village Institutes from areas quite distant from their families’ places of residence and the number was suddenly reduced by half (Table 2).

Table 2: Figures on Village Institutes

Academic Year	Number of Institutes	Number of Teachers	Number of Students		Total	Graduates	
			Male	Female		Teacher	Public Health Officer
1937-38	2	12	128	-	128	-	-
1938-39	3	25	325	16	341	-	-
1939-40	4	40	1,074	107	1,181	-	-

bir kılıkka gelirler. Onların da sırtında yırtık ve yamalı bir entari bulunur.”

“Bazılarının karnı, büyümüş bir dalaga yataklık etmektedir. Bu gibilerde sarı bir beniz ve bir sıskalık vardır... Vücut umumiyetle kirlidir. Tırnaklar uzundur. Dişlerinin yapısı bozuk olanlar bulunduğu gibi dişi çürük olanlar da az değildir... Mendil taşıyan hemen hemen yok gibidir. Burunlarını yenlerine silenler görülür. İlk günlerde okul bahçesinin tenha köşelerine abdest uzanlar görülür. Hela kullanmakta acemilik çekerler. Su ile taharet [temizlik] yapamayanlar, pisliklerini duvarlara bulaştırırlar bulunur...”

“Köy çocuğunun dar ve kısa bir hayat görüşü vardır... Onca [ona göre] hayat; tarlayı ekip biçmek, bir çift öküz sahibi olmak, evlenmek ve Allaha ibadet edip cennete hazırlanmaktır... Onun bu görüşünü sarsan olay enstitüye alınması olur.”

“Köy çocuğunun okul anlayışı da enstitü kavramından ayırdır. Ona okulu yazı yazılan, kitap okunan, ders dinlenen yer olarak tanıtmışlardır. Kendi köyündeki okulu böyle görmüşür... Enstitüye geldiği zaman burayı okula benzetemez.”⁹

Bu çocukların hangi bilgi birikimi ile geldiklerini kestirmek zor olmasa gerek. İçlerinde düzgün okuyup yazabilenler çok azdır. Bu gibi gözlemleri yapan yönetici ve öğretmenlerin birçoğu, çocukların durumu karşısında başlangıçta hayal kırıklığı yaşamışlardır. Onların sakladığı cevheri, Atatürk ve Tonguç gibi yakından görmüş olanların sayısı pek de çok değildir.

Bu halleriyle bile enstitülere öğrenci bulmak çok zordu. Yetişkin nüfusu yeniden askere alınmış köylüye, çocuk işgücü çok gerekiyordu. Üstelik bu yeni kurumlar iyi tanınmıyordu. Çocuklarının tarım ve inşaat işinde çalıştırıldığını görüp onları geri götüren aileler de olmuştur. İlk zamanlarda kız çocuklarını, pek de iyi bilinmeyen bu yeni kurumlara vermek istemeyen aileler çoktu. Bu nedenle enstitülere öğrenci kazanmak ilk yıllarda zorlu bir ikna süreci gerektirmiş, ancak bu sorun kısa sürede aşılmıştır.

1940-41	14	234	4,933	438	5,371	-	-
1941-42	17	294	6,978	705	7,692	103	-
1942-43	18	354	8,834	837	9,671	254	-
1943-44	18	368	11,563	1,276	12,839	1,911	-
1944-45	20	487	12,761	1,475	14,236	1,797	221
1945-46	20	505	13,068	1,396	14,464	1,460	252
1946-47	20	547	12,822	1,336	14,158	2,089	228
1947-48	20	642	11,814	1,078	12,892	2,162	336
1948-49	21	649	11,244	773	12,017	2,269	220
1949-50	21	672	13,251	721	13,972	1,741	91
1950-51	21	597	13,322	773	14,095	1,760	-
1951-52	21	570	12,647	706	13,353	1,795	-

Sources: Milli Eğitim Hareketleri, State Institute of Statistics, 1967, pp. 32-35, 41, 47; İstatistik Yıllığı, State Institute of Statistics, 1953, pp. 149-150.

Although the Law stipulated the almost the students admitted to the Institutes be “healthy and strong,” almost all of them were poor and sickly. In İsmail Safa Güner’s words:

“The children newly admitted to the Institute are very poorly dressed. The boys wear patched shirts. Sometimes they are in rags and tatters... They either wear no socks or a pair of old woolen ones. Some wear sandals, flat-heels, brogans, ankle shoes, or regular shoes. The barefooted are not too few. Their underwear is limited to the rags behind their back. Some show up in such tattered clothes that they cannot be made to wear them for one more day. The possessions they bring along are limited to an envelope give from the Ministry of Education and a bundle of bread squeezed under their arms at home. The clothes of the girls are not any better. They often show up in torn and patched dresses.”

“Some have swollen bellies with overgrown spleens. Such kids are sallow and skinny... The bodies are often dirty. The nails are long. Some have irregular dentition and quite a few have cavities... Almost none carry handkerchiefs. Some wipe their noses on their sleeves. During the first days, some relieve themselves in secluded

İ. Safa Güner, *Köy Enstitüleri Hatıraları*, Kervan Matbaası, İstanbul, 1963, s. 16-21.

Eğitim Anlayışı ve Program

Köy Enstitülerinde ilk altı yılda geçici ve deneme programlar uygulanmıştır. Programın uygulanması, her enstitünün koşullarına, tarım ve iş etkinliklerine, iklim ve doğa koşullarına göre yönetime bırakılmıştır.

Eğitim öğretimin temel ilkesi kuram-uygulama bütünlüğüdür. Dolayısıyla enstitülerdeki “iş okulu” anlayışı, hazır bilgileri ezberletmeye de, ne yaptığını bilmeyen amele yetiştirmeye de karşıdır. Tonguç, uygulanan yöntemi, “iş içinde, iş yoluyla, iş için eğitim” olarak nitelerken; yönetici ve öğretmenlere de sık sık, “elinizden çıkacak iş, evvela kafanızdan çıkmalı” uyarısını yaparak kuramsız eyleme karşı olduğunu ortaya koymuştur.¹⁰ Onun tasarladığı eğitim, kesinlikle kurama dayanır; tercüme kitaplara, masa başında üretilen programlara göre yapılamaz. Şöyle diyor:

“Köy hayat şartları içinde yetişen çocuk, bildiğimizden, tercüme kitapların yazdığından başka bir âlemdir. Onları [kendi] özellikleriyle tanımadıkça, köy âleminin içine girmeye, onu istenilen istikamete yönleltmeye... belli amaçlara göre terbiye etmeye imkân yoktur. Bazı kimseler eğitilim kitaplarında bütübütün başka maddelere [kaynaklara] göre yazılı ilkelerin köy çocuğuna da tatbik olunabileceğini söylerler veya yazarlar. Enstitü çalışmalarına katılanlar bu tarzda düşünenlerden ayrıldılar. Yazılmış hazır reçeteler yerine konuyu incelemeyi, onunla ilgili yoklamalar yapmayı ve bu yoklamaların elde ettikleri esaslara göre reçeteyi kendileri yazmayı uygun buldular. Bu arada bilimin ana konularını göz önünden asla ayırmadılar. Onların bu çalışmalarına dayanılarak şimdi enstitülerde tatbik edilmekte olan Öğretim Programı [1943] meydana getirilmiştir. Tecrübeye, incelemeye ve araştırmaya dayanan yeni yeni çalışmalar ortaya çıktıkça bu programda, ıcapettiği taktirde gerekli değişiklikler yapılacaktır.”¹¹

corners of the schoolyard. They suffer from the inexperienced of using toilets. Some fail to clean themselves up with water and rub their feces on the walls...”

“The village children have a narrow and short view of life... According to them, life is all about cultivating the field, owning a pair of oxen, getting married, worshipping God, and preparing for Paradise... Their recruitment into the Institute shakes this vision into its very core.”

“The village children’s conception of school is vastly different from the concept of the institute. They have been taught that the school is a place to write, read, and attend classes. That is the example set in the school at their villages... Once they set foot at the Institute, they have difficulty associating it with a school.”⁹

It was not difficult to estimate the depth of these children’s knowledge. The ones who could properly read and write were few in number. The administrators and teachers who made observations such as the ones listed below were disappointed at first. Unlike Atatürk and Tonguç, not too many had been privy to the abilities they possessed.

Even in such conditions, recruiting students for the Institutes remained a challenge. As the adult population had been drafted into the army, the villagers need child labor. Furthermore, these new institutions were not well known. Upon seeing their children work in agriculture and construction, some families took them back to their villages. In the early days, the majority of families were reluctant to enroll their daughters in these new and barely-known institutions. Therefore, recruiting students for the Institutes in the first few years demanded a challenging process of conviction; however, this problem was quickly overcome.

Education Concept and Program

Temporary and pilot programs were implemented in the first six years of the Village Institutes. The implementation of the program was put in the hands of respective administrations based on each Institute’s

¹⁰ *Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu ve İzahnamesi*, s. 111; İsmail Hakkı Tonguç, *Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları (1936–1946)*, der. Engin Tonguç, Güldiken Yayınları, Ankara, 1999, s. 93.

¹¹ İ. Hakkı Tonguç, “Köy Eğitim ve Öğretiminin Amaçları”, *Köy Enstitüleri*, 2, Maarif Vekilliği Yayını, Ankara, 1944, s. 49.

⁹ İ. Safa Güner, *Köy Enstitüleri Hatıraları*, Kervan Matbaası, İstanbul, 1963, pp. 16–21.

Köy Enstitüsü öğrencileri yapıcılık dersinde. İ.H. Tonguç Belgeliği
Village Institute students at a construction lesson.
I.H. Tonguç Archives

Tonguç, öğrencilere kazandırılacak davranışları da şöyle belirliyor:

“İş hayatı içinde, iş vasıtasıyla, işine ve kültürüne güvenen bir nesil yaratmak maksadıyla terbiye edilmeğe çalışılan enstitü öğrencilerinin yetenekleri bilhassa şu alanlarda gelişmekte, onlara aşağıdaki maddelerde belirtilen vasıflar kazandırılmaya çalışılmaktadır:

1. Çocuklara sade, mütevazı, memleket uğruna harcanmış emeklerle dolu bir hayat sevdilirmekte ve benimsetilmektedir. Böyle insanlar gösterişten, şarlatanlıktan, tembellikten nefret etmektedirler.

circumstances, agricultural and vocational activities, and climactic and natural conditions.

The fundamental principle of education and training was the unity of theory and practice. Therefore, the concept of “Vocational School” at the Institutes was against the memorization of ready-made information and the training of unguided workers. As Tonguç described the applied method as “work in, through, and for work,” he often warned administrators and teachers that “the work to come out your hand must first come out of your head,” indicating that he was against any action without theory.¹⁰ The education he designed was based absolutely on theory; it could not be executed according to translated books or programs designed behind the desk. Tonguç says,

“A child raised in village conditions is a different phenomenon than what we know or what the translated books convey. Unless we are familiar with their [own] characteristics, there is no possibility of accessing the village world, guide the child in the desired direction... or educate him/her according to certain objectives. In books of pedagogy, some authors argue that the principles based entirely on different sources can be applied to village children as well. Those who participated in the Institute works diverged from others who support this view. Rather than resorting to ready-made prescriptions, they chose to study and question the issue, and write their own prescriptions based on the data they obtained from these studies. Meanwhile, they never disregarded the basic guidelines of science. The Curriculum [1943] used at the Institutes today relies on their research. As other new data based on experience, research, and similar studies emerge, certain modifications will be made to the Curriculum as deemed necessary.”¹¹

10 Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu ve İzahnamesi, p. 111; İsmail Hakkı Tonguç, *Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları (1936–1946)*, ed. Engin Tonguç, Güldiken Yayınları, Ankara, 1999, p. 93.

11 İ. Hakkı Tonguç, “Köy Eğitim ve Öğretiminin Amaçları”, *Köy Enstitüleri*, 2, Ministry of Education Publication, Ankara, 1944, p. 49.

Açık hava, bol güneş ışığı, toprak ve çenek kokusu, hayvan sesleri, tabiat olayları içinde yetiştirilen enstitü çocukları, kuruma geldikleri günlerdeki hallerine nazaran imrenilecek derecede sıhhat kazanmaktadırlar. Onlar, ani ve geçici zevkler için vücutlarını zehirlemeyen, [zararlı] etkiler karşısında soysuzlaşmıyan insanlar hali-ne gelebilmektedir.

3. Başarı çelenklerine bürünen, vücutları sağlam, sıh-hatları yerinde olan enstitüülüler; hayatı seven, ondan zevk alan, yaşamaya doymak bilmiyen, inzivadan [içe kapanmakta] hoşlanmayan ve onun ruhu karartıcı et-kilerine karşı koymayı bilen kimselerdir. Onlar, her yer-de ve her türlü şartlar içinde nefse hakimiyeti, olayları soğukkanlılıkla karşılamayı yaşamının temel taşı olarak alırlar. Bunu yapamıyan insanlardan hoşlanmazlar, on-ları değerlendirmezler.

4. Enstitü öğrencileri, gerçeği, gerçek kıymetleri sever ve onlara inanırlar. Başkalarını bunlara inandırmaya, bunları etraflarına yaymaya çalışırlar. Bu kudreti çocuk-lara gerçekle temas, iş hayatı içinde çalkalanma ve yoğ-urma temin eder.

5. Çocuklar, güzel kıymetleri taparcasına sevmek zevki-ni; bizzat oynadıkları ulusal oyunlardan, çaldıkları müzik parçalarından, yaptıkları resimlerden, inşa ettikleri bi-naların şekillerinden, arada bir vasıta olmaksızın seyre-ttikleri tabiat manzaralarından, kokladıkları ve görünüş-lerini seyrettikleri çiçeklerden alırlar. Bu hal onların hepsini, meselâ bir eğlente aktif insanlar haline getir-ir. Onlar bunu yapamıyan pasif kimselerden ayrılırlar. Çevrelerinde bulunanların, aralarına katılmak isteyen-lerin de kendileri gibi olmalarını, ulusal oyunlara, müzik ve eğlentiye iştirak etmelerini isterler.

6. Enstitü öğrencileri, doğru ve adalete uygun emirlere uymayı ana ilkelerden biri sayarlar. Haklı ve yerinde ten-kidlere dayanırlar. Haksızlığa, kötülüğe boyun eğmez, bunları gidermek için gerekirse savaşırlar. İş hayatı için-de milli kültürün değerleriyle temas ede ede yetişen bu çocuklar, yersiz ve olur olmaz şeylere öfkelenmeyi, öf-keli iken hüküm vermeyi kusur bilirler. İçlerini intikam, kin, kıskançlık, kibir, dedikoduculuk gibi hislerden tem-izlemeye var kuvvetleriyle çalışırlar. Gerçek hayat içinde, bunlardan sıyrılıp sıyrılmadıklarını derler.

7. Enstitü çocuk, ailesini, köy adlı yuvasını, yurdunu, mensup olduğu ulusu çok sever. Bu sevgiyi lafla değil fiille her zaman, her türlü şartlar içinde ve her yerde is-bat eder. Onların uğruna hacradığı emeklerle yaptığı fedakârlıklar bunun en büyük delilini teşkil eder. On altı

Tonguç identifies the skills and qualifications stu-dents will acquire as follows:

“As part of the endeavors to educate a generation of children that has confidence in their vocation and cul-ture through work and career, the skills of the institute students are advancing particularly in the following ar-eas and efforts are made to help students acquire the qualifications listed below:

1. Children are encouraged to cherish and embrace a simple, modest life filled with endeavors in support of the country. Such individuals grow to detest preten-sion, sciolism, and laziness.

2. Raised in fresh air, plenty of sunshine, amidst the smell of soil and flowers, animal sounds, and natural conditions, the institute children attain enviably good health compared to their first days at the institution. They are capable of becoming individuals that do not disintegrate in the face of [harmful] effects that poison their bodies for sudden and temporary pleasures.

3. Crowned with their achievements, institute students in good health and physical condition are individuals that love and voraciously enjoy life, dislike introversion and know how to resist its depressing effects. In any place and under any conditions, they consider self re-straint and equanimity as the cornerstones of life. They do not like or appreciate people who fail to exercise such will power.

4. Institute students like and believe in the truth and real values. They strive to convince others to believe in them as well. They derive this strength from being in touch with reality and becoming involved and trained in their careers.

5. The children derive the pleasure of worshipping po-sitive values from the national dances they perform, the music pieces they play, the pictures they paint, the shapes of the buildings they construct, the landscapes they watch without any intermediaries, and the flowers they observe and smell. This condition renders them active, for example, in any given festivity. As such, they are distinguished from the passive individuals who fail to partake. They demand that the ones, who are around or want to join in, also participate in national dances, musical performances, and festivities as they do

6. Institute students consider obeying right and just or-ders one of their main principles. They do not succumb to injustice or evil and fight against them when neces-

on yedi yaşında bir enstitüel çocuk, yurdun türlü bölgelerindeki enstitülerde, köy eğitimi alanlarında araştırmalar yapıp, bunları yayınlamaya çalışır, müsbet işler başarır ve 'Bu binada, şu tarlada, karşıkı yolda, yamaçtaki üstü su kanalında, derenin içindeki çeşmenin akışında, köydeki kooperatifin kuruluşunda, gençlerin ulusal oyunları öğrenmelerinde benim alın terim var' diyebilir. 8. Enstitü öğrencisi, şahsi menfaatinin ulusun menfaatin-den üstün derecede bulur. Tutanlardan hoşlanmaz, nefret eder. Başkalarına zararlı olmaktan çekinir, bu yola sapmayı asla istemez. İşini bütün, kusursuz, metoduna ve tekniğine uygun olarak yapmakla kazanacağı değeri her zevke üstün derecede bulur. Onun için başarılı insanları sever, bir parazit gibi başkalarının veya milletin sırtında yaşamak isteyenlerden iğrenir.

9. Enstitüde yetiştirilen gençler, yalnız kendi çalışkanlıklarına güvenir veya dayanırlar. Başkalarını destek yaparlar, yapamayacakları, başaramayacakları sahalarla dalmak isteğini taşımazlar. Yaratıcı mesailerine güvenirlir. Okumayı, kendi kendilerini mütemadiyen yetiştirmeyi ana vazifelerden sayarlar. Bu uğurda her zahmete katlanırlar. Jurnalılık, iftira yoluyla iş gördürmekten nefret ederler. Açık yürekli olmayı, mertliği ilke bilirler. Ulusu teşkil eden bireylerin de böyle olmalarını isterler. Her türlü şartlar içinde taşıdıkları müspet değerleri muhafaza etmek ülküsünü güderler.

Köy Enstitüleri ve onların mensupları vasıtasıyla yaygın bir hale getirilmek istenilen eğitim ilklerinin başlıcaları bunlardır."¹²

Köy Enstitülerinde Yönetim

Kuruluşlarının ilk beş yılında Köy Enstitülerinin iç yönetimini düzenleyen ayrıntılı yasal dayanaklar yoktur. Bu dönemde enstitü yönetimleri, emir ve yönergelerle ve belli ölçüde diğer ortaöğretim kurumlarının yönetmelikleri de gözetilerek sürdürülmüştür.

1942 yılında, 4274 sayılı "Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu", köy eğitimi sistemini düzenler. Ancak kanunda enstitülerin iç işleyiş kuralları ayrıntılarıyla düzenlenmemiştir. Bunun nedeni, yeni bir anlayışla kurulan Köy Enstitülerinin yönetimini durağanlaştırmamak, değişen gereksinimlere göre yaratıcılığı olanak tanımaktır. Kanunun, büyük ölçüde

sary. Raised in a work environment in touch with the values of national culture, these children consider needless and untimely rage and angry decision-making a flaw. They make every effort to cleanse themselves of sentiments such as revenge, hostility, jealousy, arrogance, and the urge to gossip. They test themselves in real life to see if they have managed to expunge such sentiments.

7. The institute student loves his/her family, village country, and nation. S/he proves this love not only in name only, but also through actions at any given time, condition, and place. The sacrifices s/he makes in his/her endeavors for their sake constitutes the most important proof of this love. An institute student of sixteen or seventeen conducts research on village education at institutes located in various regions of the country, strives to publish this research, achieves positive tasks, and can say, 'My elbow grease is on this building, on this field, on this road across, in this watercourse on the hill, in the flow of the fountain through the creek, in the establishment of the cooperative in the villages, in youngsters learning national folk dances.'

8. The institute student does not hold his/her personal gain above national interest. S/he abhors the ones who do. S/he refrains from harming others and never wishes to go down that path. S/he finds utmost pleasure in the values s/he will gain by doing his/her job thoroughly, perfectly, and in compliance with the method and technique required. Therefore, s/he likes successful people and detests those who seek to live off the backs of others like parasites.

9. Students trained at the Institute only trust or rely on their own assiduity. They do not strive to enter fields they cannot undertake or accomplish without the help of others. They believe in their creative work. They consider reading and educating themselves one of their primary missions. They endure all possible hardships in this endeavor. They hate having others perform a work by slandering or acting as informants. They adopt candor and chivalry as main principles. They urge individuals comprising the nation to act the same way. They strive to protect the positive values they possess under any given condition.

These are the fundamental educational principles that we strive to spread through Village Institutes and their members."¹²

Administration at Village Institutes

In the first five years of their establishment, Village Institutes had no detailed legal basis to organize their inner administration. During this period, the Institutes were managed by orders and directives, and, to a certain extent, by taking into account the regulations of other middle-level institutions.

In 1942, Law number 4274 on "The Organization of Village Schools and Institutes" regulated the Village Education System. However, the Law does not stipulate in detail the inner organization of the Institutes. The reason behind this was the reluctance to stagnate the administration of the Village Institutes, which were created with a new concept, and to leave room for creativity based on the changing needs. The "Prospectus" of the Law, which was largely written by Tonguç, served as the basis of the administrative process and conduct.¹³ The real significance of the Prospectus lied in its clarification of the Village Institute philosophy. Under the conditions of the period, this text also substituted for the objectives, principles, and annotations, which were difficult to elucidate in the Law and the program. The Prospectus was initiated by Tonguç and sent with the signature of Hasan-Âli Yücel. Shortcomings and loopholes were completed with new memorandums based on need.

The letters Tonguç wrote to administrators constitute the real guidance of administrative conduct.¹⁴ In terms of "on the job training," one continues to derive lessons from these letters today. They help us understand Tonguç's views and the concept and principles upon which Village Institutes were based.

When we look at these legal and administrative text and the accounts of witnesses, we find that the administration of the Village Institute was based on the following principles:

1. Participation and democracy: In the administration of all educational institutions, Tonguç stands resolutely against "God-like directors." According to

Hır grup Köy Enstitüsü öğrencisi arkadaşlarının mezuniyetini kutlarken. İ.H. Tonguç Belgeliği

A group of Village Institute students celebrating his friends' graduation. İ.H. Tonguç Archives

Tonguç'un kaleminden çıkan "izahname"si yönetsel süreç ve davranışlara kaynak olmuştur.¹³ İzahnamenin asıl önemi, Köy Enstitüsü felsefesinin anlaşılmasına yardım etmesidir. Bu metin o günkü koşullarda kanunla, programa yazılması kolay olmayan amaç, ilke ve açıklamaların yerini de tutmuştur. İzahname, "genelge" olarak hazırlanmış, Tonguç'un parafı ve Hasan-Âli Yücel'in imzasıyla gönderilmiştir. Gereklinmelerle göre doğan boşluklar, eksiklikler yeni genelgelerle tamamlanmıştır.

¹³ Maarif Vekilliği Tebliğler Dergisi, 203, Ankara, 21.12.1942

¹⁴ Tonguç, Mektuplarla Köy Enstitüsü.

Enstitülerde yönetmelik davranışı asıl yönlendirilen, Tonguç'un, yöneticilere yazdığı mektuplarıdır.¹⁴ Bu mektuplar "iş başında eğitim" açısından bugün de ders çıkarılacak niteliktedir. Tonguç'un görüşlerini ve Köy Enstitülerinin dayandığı anlayış ve ilkeleri anlamamıza yardım eder. Bu yasal ve yönetsel metinlerle tanıklardan görüşlerine baktığımızda Köy Enstitüsü yönetimlerinin şu ilkelere dayandığı görürüz:

1. Katılım ve demokrasi: Tonguç, tüm eğitim kurumlarının yönetiminde "Allah müdür"lere şiddetle karşıdır. Ona göre müdür, iyi bir lider ve rehber olmalı; enstitünün tüm işlerine yönetici, öğretmen, usta öğretici ve öğrenciler de katılmalıdır.¹⁵

2. İş örgütlenme ve işbölümü: Yapılan işler ve etkinlikler, amaçları belirlenip planlanarak, yarar ve girdileri iyice kavranarak yapılmalı, müdürden öğrenciye kadar birey ve ekiplerin rol ve sorumlulukları iyi belirlenmeli, akla dayanan basit etkinliklere yer verilmemelidir.

3. Dayanışma ve yardımlaşma: Enstitü içinde ve enstitüler arasında dayanışma, güçsüzlere yardım vazgeçilmez bir ilkedir. Bu ilke, ortak aklı ve gücü kullanmanın yanında, kişiler, kümeler ve yöreler arası etkileşimi de sağlar. Enstitülerde ortak ülküye, ortak kültüre ulaşmak önemli bir hedeftir.

4. Değerlendirme/hesaplaşma: Enstitülerde, öğrencilerin huzurunda topluca yapılacak günlük, haftalık, aylık ve dönemlik değerlendirmeler herkes yaptığı işin hesabını vermek zorundadır. Amaca ne ölçüde ulaşılmış, kâr ve zarar nedir, başarısızlık varsa nedenleri ve nasıl giderileceği bilinmelidir. Bu toplantılarda yönetici ve öğretmenler dahil her sorumlu eleştirilebilir.

5. Özyönetim: Enstitülerde öğrenciler, genel yönetime katılmanın yanında ayrıca kendileri özgürce öğrenci yönetimi de oluşturup kendi kendini yönetmeyi öğrenecektir.

him, the director must act as a good leader and guide; administrators, teachers, master instructors, and students must partake in all affairs of the Institute.¹⁵

2. Inner organization and division of labor: The objectives of work and activities must be identified and planned, the benefits and inputs must be well comprehended and exercised; from the director to the student, the roles and responsibilities of individuals and teams must be well defined, and simple, irrational activities must be excluded.

3. Solidarity and cooperation: Solidarity within the Institute, cooperation among Institute students, faculty, and administration, and helping the weak is an indispensable principle. Apart from using common sense and power, this principle provides interaction between individuals, groups, and regions. Attaining a common ideal and a common culture is an important objective at the Institutes.

4. Assessment: Everyone is obliged to give an account of their work in the group assessments held daily, weekly, and periodically in the presence of students. It is important to know to what extent the goal has been achieved, what the profits and losses are, what the reasons for failure (if any) are, and how they can be overcome. Including administrators and teachers, all responsible parties can be criticized during these meetings.

5. Self-government: Apart from participating in general administration, students at the Institutes will freely create a student council and learn to self-govern.

Problems of Funding

Village Institutes were established under the unfavorable economic conditions instigated by World War II. Preparing the infrastructure and meeting the expenses of all boarding students was impossible with a classic budget. Therefore, it was inevitable for administrators, teachers, master instructors, and students to assume different roles in generating economic resources and contributing towards the budget to the extent of their capability.

¹⁴ Tonguç, *Mektuplarla Köy Enstitüsü*.

¹⁵ *A.g.e.*, s. 104–109.

¹⁵ *Ibid.*, pp. 104–109.

Arifiye Köy Enstitüsü öğrencileri ve öğretmenleri. İ.H. Tonguç Belgesi
Students and teachers of the Arifiye Village Institute. İ.H. Tonguç Archives

Kaynak Sorunu

Köy Enstitüleri, İkinci Dünya Savaşı'nın yarattığı kötü ekonomik koşullarda kurulmuştur. Altyapıyı hazırlamak ve yatılı eğitim gören öğrencilerin tüm giderlerini karşılamak klasik bütçeyle olanaksızdı. Onun için yönetici, öğretmen, usta öğretici ve öğrencileri ekonomik kaynak yaratmada rol alması, gücüne göre katkıda bulunması kaçınılmazdı.

Her enstitünün 1.000-5.000 dönüm arasında değişen arazisi bulunuyordu. Genellikle önceden el değmemiş, verimsiz, terk edilmiş topraklardı. Bu topraklar işlenerek üzerinde hem eğitim, hem üretim yapıldı, hem de bunlardan ekonomik kaynak yaratıldı. 1937-46 arasında yönetici, öğretmen, usta öğretici ve öğrencilerin emeğiyle Köy Enstitülerinde 723 bina yapıldı.¹⁶

Each Institute owned a property that ranged from 100 to 500 hectares. These often comprised virginal, infertile, deserted lands. These lands were cultivated, and thus served both education and production, and generated economic resources. Between 1937 and 1946, 723 buildings were constructed at the Village Institutes with the help of directors, teachers, master instructors, and students.¹⁶

According to the notes and calculations of Akçadağ Village Institute Director Şerif Tekben, the amount allocated to the Institute from the state budget between 1940 and 1946 was 1,624,828 Turkish Lira, whereas the monetary value of the Institute's own production was 2,803,000 Turkish Lira.¹⁷ All Institutes

16 Altunya, *Köy Enstitüsü Sistemi*, s. 96.

16 Altunya, *Köy Enstitüsü Sistemi*, p. 96.

17 Şerif Tekben, *Canlandırılacak Kay Yolunda*, Akçadağ Köy

Akpınar Köy Enstitüsü Müdürü Enver Kartekin mezuniyet sonrası bir öğrencisini köyüne uğurlarken. İ.H. Tonguç Belgeliği
Akpınar Village Institute Director Enver Kartekin bidding farewell to his student after graduation. İ.H. Tonguç Archives

Akçadağ Köy Enstitüsü Müdürü Şerif Tekben'in tuttuğu notlara ve yaptığı hesaplara göre, 1940–1946 arasında buraya devlet bütçesinden ayrılan para 1.624.828 lira; enstitünün kendi yapıp ürettiklerinin para olarak değeri ise 2.803.000 liradır.¹⁷ Tüm enstitüler bunun gibi ekonomik değerler üretmiştir. Örneğin, Çifteler Köy Enstitüsü'nün 1945–1946 öğretim yılında ürettiği tarım ürünlerinin miktarı 170 ton; Pazarören Köy Enstitüsü atölyelerinde mezunlara verilmek üzere üretilen demirbaş eşyanın miktarı 29.480'dir. 1944 yılında Cılavuz Köy Enstitüsü'nün 621, Hasanoğlan Köy

generated similar revenues. For example, the amount of agricultural products Çifteler Village Institute procured in the 1945–1946 academic year was 170 tons; the number of moveable goods manufactured at Pazarören Village Institute workshops to be given to graduates was 29,480. In 1944, Cılavuz Village Institute had 621 and Hasanoğlan Village Institute had 609 small and large cattle.¹⁸ Moreover, hundreds of thousands of fruit and ornamental trees were grown at the Institutes. For example, Akçadağ Village Institute cre-

Enstitüsü Basımevi, 1947, pp. 119–125.

18 Şerif Tekben, *Neden Köy Enstitüleri?*, Türkiye Millî Gençlik Teşkilâtı Yayını, İstanbul, 1962, pp. 26–27; Şevket Gedikoğlu, *Evreleri ve Getirdikleriyle Köy Enstitüleri*, Ankara, 1971, pp. 246–247.

17 Şerif Tekben, *Canlandırılacak Köy Yolunda*, Akçadağ Köy Enstitüsü Basımevi, 1947, s. 119–125.

Enstitüsü'nün 609 büyük ve küçükbaş hayvanı vardır.¹⁸ Bunun dışında enstitülerde yüz binlerce meyve, kuru ve süs ağacı yetiştirilmiştir. Örneğin, Akçadağ Köy Enstitüsü ilk yedi yılda 100 bin ağaçlık bir kuru oluşturmuş, 200 dekarlık alana 150 bin meyve çekirdeği dikketle elde ettiği fidanları aşılayıp köylülere ve köy okullarına dağıtmış, önceden tek ağacı olmayan enstitüde 1946 yılında 400 ağaçtan 3,5 ton kayısı elde etmiştir.

Enstitülerde, çalışanların "bugünkü memur zihniyeti dışında kalmış olmaları ve şahsi menfaatlerini unutturucu bir ölküye sahip olmaları" temel bir ilayıştı.¹⁹

Köy Enstitüsü Öğretmen ve Yöneticileri

Köy Enstitülerinde öğretmen ve öğreticilik için yaya yükseköğrenim koşulu konmamıştır. Bunun iki önemli nedeni vardır: Birincisi, yükseköğrenim görmüş yeterli eleman bulmanın, bulunanları göndermenin zorluğu. İkincisi de yapılacak işlerin niteliğidir. O yıllarda, öğrenim görenlerin bulunamayacağı alanlarda hiç öğrenim görmemiş olanlar bile duvar ustası, marangoz, demirci, makinist, balıkçı, örücü, dokumacı, terzi, halk oyunu ve halk türkülleri öğreticisi, enstitülerde usta öğretici olarak görevlendirilmiştir.²⁰

Müdür, işbaşında beceri ve yetkinliğini saptadığı kişilerin, öğretmenlerin de görüşlerini alarak enstitüye atanmalarını Bakanlığa öneriyor, yetkisine girenleri kendisi görevlendiriyordu.

Tonguç, kendigörev yaptığı Gazi Eğitim Enstitüsü'nü bitiren öğrencilerinden daha rahat seçme yapabiliyordu. Yüksek Köy Enstitüsü'nün ilk iki yıl (1945-1946) mezunlarının büyük çoğunluğu (200 kadarı) enstitülerde öğretmen olarak atandı. Tüm bu çabalara karşın 1946 Eylülü'nde enstitülerde görev yapan 620 öğretmenenden sadece 229'u (% 37) yükseköğrenim gören-

ated a forest of 100 thousand trees in the first seven years, inoculated the saplings procured from the 150 thousand fruit seeds planted across an area of 200 decares, and distributed them to villagers and village schools. This Institute, which previously did not have a single tree, produced 3.5 tons of apricots from 400 trees in 1946.

It was fundamentally expected that Institute employees would "step beyond the civil servant mentality of the present and uphold ideals that would surpass personal interests."¹⁹

Village Institute Teachers and Administrators

Teachers and instructors of Village Institutes were not required by law to have university education. There were two important reasons behind this. The first was the difficulty in finding enough number of university-graduate teachers and convincing them to teach in villages. The second was the nature of the work demanded from the teachers. In those years, unschooled specialists—in fields lacking any educated teachers—were employed by the Institutes as master instructors of masonry, carpentry, ironwork, machinery, fishing, weaving, knitting, tailoring, folk dancing and singing.²⁰

Upon observing the skills and competence of such individuals at work, the Director would consult the teachers and suggest the Ministry to appoint them to the Institute; he was also able to appoint some under his authority.

Tonguç selected candidates more comfortably from among the graduates of Gazi Education Institute where he worked. The overwhelming majority (nearly 120) of the graduates of the Village Institute of Higher Learning in the first two years (1945-1946) were appointed to Institutes as teachers. Despite all the efforts, only 229 (37%) of the 620 teachers working at the Institutes in September of 1946 were university graduates. 209 of these (34%) were graduates of four

¹⁸ Şerif Tekben, *Neden Köy Enstitüleri?*, Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı Yayını, İstanbul, 1962, s. 26-27; Şevket Gedikoğlu, *Evrleri ve Getirdikleriyle Köy Enstitüleri*, Ankara, 1971, s. 246-247.

¹⁹ Tekben, *Canlandırılacak Köy Yolunda*, s. 122-123.

²⁰ *Usta Öğreticiler*, haz. Bahattin Fırtına, Gömeç Belediyesi Yayını, 2003.

¹⁹ Tekben, *Canlandırılacak Köy Yolunda*, pp. 122-123

²⁰ *Usta Öğreticiler*, ed. Bahattin Fırtına, Gömeç Municipality Publication, 2003.

lerdi. 209'ü (% 34) dört-altı yıl süreli ilköğretim okulu çıkışlı idi. Kalanı, genellikle orta meslek okulu mezunları idi. Usta öğreticiler buna dahil değildir.

Enstitülerde 1946 Eylülü'ne kadar görev yapan müdürlerden altı tanesinin yükseköğrenim diploması yoktur. Yurt dışında öğrenim gören bir (M. Rauf İnan), üniversite çıkışlı bir (Hayri Çakaloz) müdür vardır. Müdürlerin yirmi ikisi Gazi Eğitim Enstitüsü çıkışlıdır. Dördü daha önce milli eğitim müdürlüğü, yirmisi ilköğretim müfettişliği, saptayabildiğimiz kadarıyla onu ilköğretmen okulu, Köy Enstitüsü ya da Eğitim Kursu öğretmen ya da yöneticiliği yapmıştır.²¹

Tonguç, seçtiği yöneticilerin özellikle ilköğretim ve köyde eğitim konusunda deneyimli, yetkin ve özverili olmalarına özen gösteriyordu. Ona göre, kişinin sorumluluk duygusu ve kendini yetiştirme azmi, diplomadan daha önemlidir.

Köy Enstitüsü Deneyiminden Çıkarılabilecek Dersler

Köy Enstitüleri, dünya dengelerinin etkisiyle siyasal iktidarın geriye dönüşü sonucu 1946'dan sonra yozlaştırıldı. Bu süreçte enstitüler önce kurucularını kaybetmiş, sonra da özgün yapılarından sapmaya başlamıştır. 1947'de Yüksek Köy Enstitüsü, 1954'ün Ocak ayında çıkarılan 6234 sayılı yasayla da enstitüler kapatılmıştır.

Köy Enstitüsü uygulamasından şu dersler çıkarılabilir:

1. Bilinçli ve yurtsever bir kadro, aklını kullanarak toplumun yoksul kesimlerine, onların enerjilerini de seferber ederek zor koşullarda da eğitim hakkını sağlayabilir.

2. Türkiye'de bu yetkinlikte kadro çıkarılabileceği Köy Enstitüsü deneyimiyle kanıtlanmıştır.

3. İyi bir eğitim ortamı hazırlandığında herkes yeteneğine uygun bir meslek seçebilir, bunun gereklerini öğrenebilir.

4. Çağdaş, devrimci, çok yönlü bir eğitim, bireyin aklını özgürleştirirken onu sorumlu, üretken bir yurttaş olarak da yetkinleştirebilir.

to six-year primary level teacher training schools. The rest were generally graduates of middle-level vocational schools. Master instructors were not included among these.

Six of the directors that worked at the Institutes until September of 1946 did not have a university degree. There was one director who had studied abroad (M. Rauf İnan) and one who had graduated from a university (Hayri Çakaloz). Twenty-two of the directors were graduates of Gazi Education Institute. Four had previously served as directors of National Education, twenty served as primary education inspectors, and the ten we could identify worked as teachers or directors of primary level teacher training schools, village institutes, or instructor courses.²¹

Tonguç made a point of selecting administrators with experience, competence, and devotion with respect to primary education and village education in particular. According to him, a person's sense of responsibility and determination for self-improvement was more important than a diploma.

Lessons To Be Learned from the Village Institute Experience

Village Institutes were devolved after 1946, following the shifts in the country's political power with the impact of the changing global equilibrium. During this process, the Institutes first lost their founders, and then they deviated from their original structure. The Village Institute of Higher Learning was closed down in 1947. With Law number 6234 enacted in January of 1954, all Village Institutes were dissolved.

The following lessons can be learned from the Village Institute implementation:

1. An informed and patriotic faculty can use their minds to provide the right kind of education to the impoverished segments of society under difficult conditions by mobilizing their energies.

2. With the Village Institute experience, Turkey has proved that it can generate a faculty of such competence.

21 Altunya, *Köy Enstitüsü Sistemi*, s. 92-93.

21 Altunya, *Köy Enstitüsü Sistemi*, pp. 92-93.

5. Çağdaş, devrimci bir eğitim, yerel kültürü işleyerek ulusal kültürün gelişmesine, giderek evrensel kültüre katkıda bulunabilir.

6. Eğitim yoluyla toplumu etkileyebilmek için, bu eğitimin topluma somut yararlar sağlaması gerekir. Köy Enstitülerinde yaşayanları bunu kanıtlamışlardır.

7. Eğitimin temel amacı, kişilerde kendi yazgısını değiştirme bilincini ve gücünü geliştirmektir.

8. En iyi ahlak eğitimi, sorumluluk üstlenerek, üretmek yapılabilir.

9. Yurt ve çevre sevgisi ve onu koruma alışkanlığı; çevre için bir şeyler üretmek kazandırılır.

Kaynakça

A. AFETİNAN (Afet İNAN), *İzmir İktisat Kongresi*, 17 Şubat-4 Mart 1923 (İzmir), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1982.

ALTUNYA, Niyazi, "Yetmişinci Yılında Köy Eğitimciliği", *Cumhuriyetin İlk Yıllarından Günümüze Dil Kültür Eğitim*, Gazi Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2007, s. 505-526.

ALTUNYA, Niyazi, *Köy Enstitüsü Sistemi: Toplu Bakış*, İstanbul, 2010.

Birinci Yıl Kitabı / İkinci Yıl Kitabı / Üçüncü Yıl Kitabı, Maarif Vekâleti Yayını, İstanbul, 1941.

GEDİKOĞLU, Şevket, *Evreleri ve Getirdikleriyle Köy Enstitüleri*, Ankara, 1971.

GÜNER, İ. Safa, *Köy Enstitüleri Hatıraları*, Kervan Matbaası, İstanbul, 1963.

GÜVERCİN, Cemal Hüseyin, "Köy Enstitüleri ve Sağlık Eğitimi", *Yeniden İmece*, 6, Şubat 2005.

FUAD GÜNDÜZ ALP (M. Fuat GÜNDÜZALP) (1340/1924). *Maarif Teşkilatımızda Buhran*, Sivas, 1340 [1924].

İNAN, Mehmet Rauf, "İsmail Mahir Efendi'nin Fikirleri", *Köy ve Eğitim*, 10, Aralık 1954.

İNAN, Mehmet Rauf, *Bir Ömrün Öyküsü*, 1-2, Öğretmen Yayınları, Ankara, 1986-1988.

KARAGÖZ, Savaş, *Kayseri-Zincidere Köy Muallim Mektebi (1926-1932)'nin Türkiye Öğretmen Yetiştirme Tarihi İçindeki Yeri*, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kayseri Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 2005.

KIRBY, Fay, *Türkiye'de Köy Enstitüleri*, Ankara, 1961.

Köy Eğitimcileri Kanun ve Talimatnamesi, Kültür Bakanlığı Yayını, İstanbul, 1938.

Köy Enstitüleri, 1, Maarif Vekâleti Yayını, İstanbul, 1941.

Köy Enstitüleri, 2, Maarif Vekâleti Yayını, Ankara, 1944.

Köy Enstitüleri ile İlgili Yönetmelikler ve Resmi Yazılar, haz. M. Aydoğan, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı, Ankara, 2004.

3. Once a good educational setting is provided, anyone can select a profession suited to their skills and master the demands of this profession.

4. While a modern, revolutionary, and multi-faceted education liberates the individual's mind, it can also render him/her competent as a productive citizen.

5. By cultivating local cultures, a modern, revolutionary, and multi-faceted education can cater to the development of national culture and, by extension, contribute towards universal culture.

6. In order to influence society through education, this education must offer concrete benefits to society. Those who have passed through village institutes are a testament to this fact.

7. The fundamental objective of education is to stimulate awareness and power in each individual to change his/her destiny.

8. The best moral education comes from assuming responsibility and production.

9. By producing something for the environment, individuals can learn to love and protect their country and their environment.

Bibliography

A. AFETİNAN (Afet İNAN), *İzmir İktisat Kongresi*, 17 February-4 March 1923 (İzmir), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1982.

ALTUNYA, Niyazi, "Yetmişinci Yılında Köy Eğitimciliği", *Cumhuriyetin İlk Yıllarından Günümüze Dil Kültür Eğitim*, Gazi Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2007, pp. 505-526. ALTUNYA, Niyazi, *Köy Enstitüsü Sistemi: Toplu Bakış*, İstanbul, 2010.

Birinci Yıl Kitabı / İkinci Yıl Kitabı / Üçüncü Yıl Kitabı, Maarif Vekâleti Yayını, İstanbul, 1941.

GEDİKOĞLU, Şevket, *Evreleri ve Getirdikleriyle Köy Enstitüleri*, Ankara, 1971.

GÜNER, İ. Safa, *Köy Enstitüleri Hatıraları*, Kervan Matbaası, İstanbul, 1963.

GÜVERCİN, Cemal Hüseyin, "Köy Enstitüleri ve Sağlık Eğitimi", *Yeniden İmece*, 6, February 2005.

FUAD GÜNDÜZ ALP (M. Fuat GÜNDÜZALP) (1340/1924). *Maarif Teşkilatımızda Buhran*, Sivas, 1340 [1924].

İNAN, Mehmet Rauf, "İsmail Mahir Efendi'nin Fikirleri", *Köy ve Eğitim*, 10, December 1954.

İNAN, Mehmet Rauf, *Bir Ömrün Öyküsü*, 1-2, Öğretmen Yayınları, Ankara, 1986-1988.

Köy Enstitüleri Öğretim Programı, M.E.B. Yayınları, Ankara, 1943.

Köy Enstitüleri Öğretim Programı, M.E.B. Yayınları, Ankara, 1947.

Köy Enstitüsü Programları, haz. Niyazi Altunya, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı, Ankara, 2004.

Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu ve İzahnamesi, Maarif Vekâleti Yayını, Ankara, 1943.

Köy Öğitmenleri İçin Öğretim Kılavuzu, Birinci Yıl/İkinci Yıl/Üçüncü Yıl, Maarif Vekâleti Yayını, İstanbul, 1941.

MAKAL, Mahmut, *Bozkırdaki Kuvâlcım*, Ankara, Başak Yayınları, Ankara, 1992.

TEKBEN, Şerif, *Canlandırılacak Köy Yolunda*, Akçadağ Köy Enstitüsü Basımevi, 1947.

TEKBEN, Şerif, *Neden Köy Enstitüleri?*, Milli Gençlik Teşkilâtı Yayını, İstanbul, 1962.

TONGUÇ, Engin, *Bir Eğitim Devrimcisi: İsmail Hakkı Tonguç*, Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği Yayınları, İzmir, 2007.

TONGUÇ, İ. Hakkı, *Canlandırılacak Köy*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1939.

TONGUÇ, İ. Hakkı, *Eğitim Yolu ile Canlandırılacak Köy*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1947.

TONGUÇ, İ. Hakkı, *İlk Öğretim Kavramı*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1946.

TONGUÇ, İ. Hakkı, *Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları (1936–1946)*, haz. Engin Tonguç, Güldiken Yayınları, Ankara, 1999.

TÜRKOĞLU, Pakize, *Tonguç ve Enstitüleri*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1997.

Usta Öğreticiler, haz. Bahattin Fırtına, Gömeç (Balıkesir) Belediyesi Yayını, 2003.

KARAGÖZ, Savaş, *Kayseri-Zincidere Köy Muallim Mektebi (1926–1932)'nin Türkiye Öğretmen Yetiştirme Tarihi İçindeki Yeri*, unpublished Master's thesis, Kayseri Erciyes University Institute of Social Sciences, Kayseri, 2005.

KIRBY, Fay, *Türkiye'de Köy Enstitüleri*, Ankara, 1961.

Köy Öğitmenleri Kanun ve Talimatnamesi, Ministry of Culture Publication, İstanbul, 1938.

Köy Enstitüleri, 1, Ministry of Education Publication, İstanbul, 1941.

Köy Enstitüleri, 2, Ministry of Education Publication, Ankara, 1944.

Köy Enstitüleri ile İlgili Yönetmelikler ve Resmi Yazılar, ed. M. Aydoğan, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı, Ankara, 2004.

Köy Enstitüleri Öğretim Programı, Ministry of National Education Publication (M.E.B.), Ankara, 1943.

Köy Enstitüleri Öğretim Programı, Ministry of National Education Publication (M.E.B.), Ankara, 1947.

Köy Enstitüsü Programları, ed. Niyazi Altunya, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı, Ankara, 2004.

Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu ve İzahnamesi, Ministry of Education Publication, Ankara, 1943.

Köy Öğitmenleri İçin Öğretim Kılavuzu, First Year/Second Year/Third Year, Ministry of Education Publication, İstanbul, 1941.

MAKAL, Mahmut, *Bozkırdaki Kuvâlcım*, Ankara, Başak Yayınları, Ankara, 1992.

TEKBEN, Şerif, *Canlandırılacak Köy Yolunda*, Akçadağ Village Institute Print House, 1947.

TEKBEN, Şerif, *Neden Köy Enstitüleri?*, National Youth Organization (Milli Gençlik Teşkilâtı) Publication, İstanbul, 1962.

TONGUÇ, Engin, *Bir Eğitim Devrimcisi: İsmail Hakkı Tonguç*, Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği Yayınları, İzmir, 2007.

TONGUÇ, İ. Hakkı, *Canlandırılacak Köy*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1939.

TONGUÇ, İ. Hakkı, *Eğitim Yolu ile Canlandırılacak Köy*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1947.

TONGUÇ, İ. Hakkı, *İlk Öğretim Kavramı*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1946.

TONGUÇ, İ. Hakkı, *Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları (1936–1946)*, ed. Engin Tonguç, Güldiken Yayınları, Ankara, 1999.

TÜRKOĞLU, Pakize, *Tonguç ve Enstitüleri*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1997.

Usta Öğreticiler, ed. Bahattin Fırtına, Gömeç (Balıkesir) Municipality Publication, 2003.

KÖY ENSTİTÜLERİ İÇİN AÇILAN
MİMARİ PROJE YARIŞMASI VE
SONRASI

COMPETITIONS AFFILIATED WITH
THE VILLAGE INSTITUTE MOVEMENT
AND BEYOND

Yıldız Keskin

1940'larda Türkiye'de Köy Enstitüleri hareketi ile ilişkili toplam on yedi ulusal mimarlık yarışması açılmıştır. Yarışmalardan on beşi Köy Enstitüleri, biri Köy Okulları; biri de yaygın adıyla İLKSAN Evleri (İlköğretim Öğretmenleri Yapı Sandığı Evleri) içindir. Köy Okulları yarışması sonucu çıkan bağımsız öğretmen evi projesinin Köy Sağlık Memurları ve Ebeleri Evleri için de kullanılması ile köy sağlıklı evleri de dolaylı olarak yarışma ile elde edilmiştir. Devrimci devlet, demokratik toplumun inşası için "tabandan yukarıya hareket" etliği Köy Enstitüleri Hareketi'nin önemli ayağını oluşturdu. Mekan üretimi konusunu ulusal mimarlık yarışmalarına açmak yoluyla bilime ve sanata dayalı bir anlayış içinde olmuştur. Uzun vadeli bir planın ve yeniden inşanın parçası olan hareketin mekan üretimi gereksiniminin ulusal mimarlık yarışmalarına açılması, İkinci Dünya Savaşı'nın daha da zorladığı yoksul ülke koşullarında bilim ve sanattan ödün verilmediğini, ayrıca genç mimarlara çalışma alanı yaratılmış olduğunu da gösterir. Makale, Köy Enstitüleri için açılmış on beş yarışmayı kapsarken; "Mimarlıkta Köy Enstitüleri Ekolü"nü programlama evresine ve İsmail Hakkı Tonguç ile ilişkisine de ışık tutar.

Köy Enstitüleri Mimarlık Ekolü'nde proje üretim süreci:

1. Proto-Köy Enstitüleri Evresi (1936–1940)
2. Köy Enstitüleri Evresi (1940–1946/51')
 - 2.1. Ulusal Mimarlık Yarışmaları ile Proje Üretimi
 - 2.2. Köy Enstitüleri Kurumu İçinden Proje Üretimi
 - 2.2.1. Köy Enstitüleri Mimarları Eliyle Proje Üretimi
 - 2.2.2. Köy Enstitüleri Yapı Uzmanları Eliyle Proje Üretimi
 - 2.2.3. Yüksek Köy Enstitüsü Yapı Kolu Öğrencileri ile Proje Üretimi

Köy Enstitüleri Hareketi'nde proje üretimi yarışmalardan önce, Eğitim Kursları ile Köy Öğretmen Okulları dönemini kapsayan Proto-Köy Enstitüleri evresinde başlamıştır. Çalışmamız, "Ulusal Mimarlık Yarışma-

In the 1940s, seventeen national architectural competitions affiliated with the Village Institute Movement were opened in Turkey. Fifteen of these competitions were organized for Village Institutes, one for Village Schools, and one for what was commonly known as İLKSAN Evleri (Building Fund Houses for Primary School Teachers). Since the independent teacher housing project obtained through the Village Schools competition was also implemented for Rural Health Officers and Midwives Houses, the healthcare worker houses were indirectly obtained from the competition as well. By opening national architectural competitions for spatial production, which constitutes an important step in the "bottom-up" movement for the construction of a democratic society, the Revolutionary Government assumed a position based on science and art. The opening of the need for spatial production as part of a long-term plan and a movement that constituted a part of reconstruction also indicated that no concessions were made from science and art despite the impoverished conditions of the country worsened by World War II and that a field of work was created for young architects. This article encompasses the fifteen competitions held for the Village Institutes and sheds light to the programming phase of the "Village Institutes School in Architecture," and its relationship with İsmail Hakkı Tonguç.

The diagram of the design production process in the Village Institutes School in Architecture is as follows:

1. Proto – Village Institutes Phase (1936–1940)
2. Village Institutes Phase (1940–1946/511)
 - 2.1. Project Production through National Architectural Competitions
 - 2.2. Project Production within the Village Institutes Organization
 - 2.2.1. Project Production through Village Institute Architects
 - 2.2.2. Project Production through Village

1 Alan çalışmalarıma göre, Köy Enstitüleri Yapıcı Ekipleri ile inşası 1951 yılına kadar devam etmiş ve yarışma projeleri uygulanmıştır.

1 According to field studies, construction continued until 1951 with the Village Institute Construction Teams and competition projects were implemented.

ları ile Proje Üretimi'ni kapsıyor.

Köy Enstitüleri için açılan mimari yarışmalar Türkiye'de ilk büyük yarışma dizisidir. Hareketin kuramcısı ve eylemcisi İsmail Hakkı Tonguç'un tüm yarışmaların değişmeyen jüri üyesi olarak "programlama evresi"ne, yarışmaların açılmasından, şartnamelerin hazırlanmasında, başında duyurularak kamuoyu oluşturulmasına kadar etkisi açık olarak izlenir.

Köy Enstitüleri İçin Açılan Ulusal Proje Yarışmaları

3803 sayılı yasaya göre çeşitli kentlerde açılan Köy Enstitüleri için yaptırılacak binaların, "Genel Yerleşim Planlarını ve Avan Projeleri"ni hazırlama işi, MEB İlköğretim Genel Müdürlüğü tarafından memleket yüksek mimarları arasında yarışmaya sunulmuştur. Yarışma şartnameleri, 20 Mayıs 1940 tarihinden itibaren alınmak üzere, "Ankara Maarif Vekilliği İktedrisat Umum Müdürlüğü" ile "İstanbul Maarif Müdürlüğü"ne gönderilmiş; ilgili Köy Enstitüsü kurumlarına gönderilen MEB *Tebliğler Dergisi*'nin 70 numaralı sayısında görülebileceği de ilan edilmiştir.² Yirmi bir adet Köy Enstitüsünden on beşinin projeleri 1940–1943 yılları arasında ulusal mimarlık yarışmaları ile elde edilmiştir.

1940 Yılında İlk On İki Adet Köy Enstitüsü İçin Açılan Büyük Yarışma Dizisi³

Dizi, 13 Mayıs 1940 tarihinde yarışmaya çıkarılmış; projelerden ilki (Antalya-Aksu Köy Enstitüsü) 15 Temmuz 1940 ve sonuncusu (Eskişehir-Çifteler Köy Enstitüsü) 2 Ocak 1941 tarihlerinde elde edilmiştir. Aynı anda yarışmaya çıkan on iki Köy Enstitüsünün projelerinin hazırlanması için, teslim tarihleri farklı olmak üzere, toplam 5,5 aylık süre verilmiştir.

Şartnamede vurgulanan temel nokta, mimarların, yarışmasına gireceği Enstitüde en az üç gün kalarak arazinin genel durumunu, yerel inşaat sistemlerini ve

Institute Building Specialists

2.2.3. Project Production with Students of the Village Institute of Higher Learning Construction Department.

Prior to the competitions, project production in the Village Institute Movement began with the Proto-Village Institutes phase that included Instructor Courses and Village Teacher Training Schools. This paper focuses on "National Architectural Competitions and Project Production."

The architectural competitions held for Village Institutes constitute the first competition series organized in Turkey. As the advocate and activist behind the movement, İsmail Hakkı Tonguç's influence is clearly evident on the "programming phase" as the unchanging member of all competition juries, the preparation of the Terms of Competition, and the creation of public awareness through press announcements.

National Project Competitions Opened for Village Institutes

Per Law Number 3803, Ministry of National Education (M.N.E.) General Directorate of Primary Education invited master architects to participate in competitions to prepare the "General Layout Plans and Preliminary Designs" of the Village Institute buildings to be established across a range of cities. As of 20.5.1940, the Terms of the Competition were sent to the "General Directorate of Primary Education of the Ministry of Education in Ankara" as well as the "İstanbul Directorate of Education." It was also announced that the Terms could be seen in issue number 70 of M.N.E. *Tebliğler Dergisi*.² Fifteen out of the twenty-one designs of Village Institutes were obtained from the national architectural competitions between 1940 and 1943.

2 "Maarif Vekâleti-Proje ve Plân Müsabakası", *Ulus*, 22.05.1940, s.7.

3 "T.C. Maarif Vekilliği, Köy Enstitüleri Binalarının Avan Projelerine Aid Müsabaka Şartnamesi", Devlet Matbaası, Ankara, 1940; T.C. Maarif Vekilliği, *Tebliğler Dergisi*, 2/70, Mayıs 1940, s. 199–203.

2 "Maarif Vekâleti-Proje ve Plân Müsabakası", *Ulus*, 22.05.1940, p.7.

malzemelerini incelemeleridir. Enstitü'nün kuruluş yeri koşulları, olanakları ve amaçlarının iyi anlaşılması hedeflenmiştir. Projelerde yerel özelliklerin, manzaranın, köylerinin durum ve stillerinin, orman ve deniz gibi unsurların göz önünde tutulması; özellikle vaziyet planlarının hem amaca uygunluk hem de bu bakımlardan işlenmesi istenmiştir. Enstitülerin mevcut yapıları vaziyet planında olduğu gibi kabul edilecek, büyük oranda toprak hafriyatı önerilmeyecek, projeler topografyaya uyumlu hazırlanacaktır. Yarışmacılar, projelerini 1/200 ölçekli planları, kesitleri, görünüşleri; 1/2000 ölçekli maketi ve genel perspektifi, 1/1000 ölçekli vaziyet planı ve inşaat teknik açıklama raporu ile teslim edecek, vaziyet planında, perspektifte ve makette ana yollar, mevcut ve yapılması gerekli önemli köprüler, su kaynakları ve kanalizasyon çukur yerleri gösterilecektir. Arazilerin 1/100 ölçekli eğrili haritaları enstitü müdürlüklerinden sağlanacaktır. Yarışmaya katılanların projeleri; "a) Vaziyet ve şartnameye uygunluk, b) Plan tekniği ve kullanış, c) Mimarlık, şehircilik, idari ve iktisadi bakımlardan maksada elverişlilik, d) Mahalli malzeme ve inşaat imkanları noktalarından teknik edilecektir."

Şartnameye, "bir mimarın ancak (3) Enstitü'nün müsabakasında birincilik kazanabileceği(ği)" özel koşulu konulmuş; yarışmada birinciliği kazanan mimarın projeleri tamamen veya pek az değişiklikle uygulandığı durumda yaptırılan binalara mimarın ismi yazılacağı vurgulanmıştır.

İlk yarışma dizisi şartnamesi, Enstitü nüfusunun 600 kişi olacağı gözetilerek hazırlanmış, ortak kullanım ve servis mekânları ise 600 kişiye göre düzenlenmiştir. İlk yarışma dizisiyle projesi elde edilen yapı sayısı toplam 605'dir. Her enstitünün ortalama elli yapı ile "yeni hayata uygun" yerleşkeler halinde demokratik-üretici yaşama başlaması öngörülmüştür.

Yarışmaya çıkış sırasına göre, ilk yarışma dizisindeki Köy Enstitülerinde yaptırılacak yapı sayıları, yarışma teslim tarihleri ve ödüller şöyledir: Antalya-Aksu (kırk dört yapı, 15.7.1940, 1. Ödül: Asım Mutlu, 2. Ödül: Fazıl Aysu ve yardımcısı Şinasi Şahingiray, 3. Ödül: Necmi Ateş); Samsun (Lâdik)-Akpınar (kırk altı yapı, 22.7.1940, 1. Ödül: Leyla A. Turgut, 2. Ödül: Celal Biçer, 3. Ödül:

The Major Competition Series Opened in 1940 for the First Twelve Village Institutes³

The competition series was initiated on 13 May 1940; the first project (Antalya-Aksu Village Institute) was obtained on 15 July 1940 and the last (Eskişehir-Çifteler Village Institute) on 2 January 1941. Each with a different date of submission, a total period of 5.5 months was granted for the completion of the twelve Village Institute projects that simultaneously entered the competition.

The main point highlighted in the Terms was that architects would spend at least three days at the Institutes they were competing for and study the general condition of the land, as well as the local materials and construction systems. A thorough understanding of the conditions of the Institute site, facilities, and goals was thus intended. Attention to local features, landscape, condition and style of village houses, and elements such as forests and the sea was demanded, the project requirements included designing particularly the layout plan in compliance both with the objectives and local features. The existing buildings of the Institutes would be integrated into the layout plan as they were. Large-scale excavation was not to be proposed; the projects were to be compatible with the topography of the area. The competitors were to submit their designs with 1/200 scale plans, cross sections, and views; the 1/2000 scale model and general perspective with the 1/1000 scale layout plan and a technical description report of the construction. The layout plan, perspective, and model would include the main roads, existing and required major bridges, water sources, and sewage pit locations. The 1/100 scale contour maps of the land would be provided by the Institute Directorates. The projects participating in the competition would be reviewed in terms of "a) Compliance with layout and Terms of Competition, b) Plan technique and use, c) Ability to

3 "T.C. Maarif Vekilliği, Köy Enstitüleri Binalarının Avan Projelerine Aid Müsabaka Şartnamesi", Devlet Matbaası, Ankara, 1940; Ministry of Education, *Tebliğler Dergisi*, 2/70, May 1940, pp. 199-203.

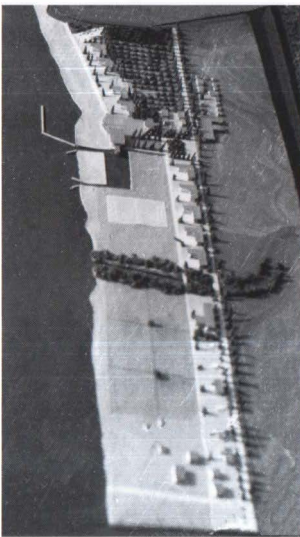
Neriman Birce, 4. Ödül: Tahir Tuğ); Malatya-Akçadağ (elli yedi yapı, 10.8.1940, 1. Ödül: Ahsen Yapanar, 2. Ödül: Bekir İhsan Ünal, 3. Ödül: Orhan Safa, Adnan Kuruyazıcı ve Behçet Ünsal, 4. Ödül: Seyfi Arkan); Trabzon-Beşikdüzü (kırk iki yapı, 15.8.1940, 1. Ödül: Ahsen Yapanar (Şek. 1), jüri raporuna göre yarışmada 2. ödüle uygun proje bulunamamıştır, 3. Ödül: Bekir İhsan Ünal); Balıkesir-Savaştepe (kırk dört yapı, 24.8.1940, jüri raporuna göre yarışmada 1. ödüle uygun proje bulunamamıştır, 2. Ödül: Tahir Tuğ (uygulanamamıştır), 3. Ödül: Muhittin Güreli ve Yardımcısı Bekir İhsan Ünal, 4. Ödül: Seyfi Arkan); Kocaeli-Arifiye (elli beş yapı, 16.9.1940, 1. Ödül: Recai Akçay, 2. Ödül: Leyla A. Turgut (Şek. 2a-2c), 3. Ödül: Orhan Safa, Ad-

fulfill the objectives in terms of architectural, urban, administrative, and economic aspects, d) The use of local materials and construction techniques.”

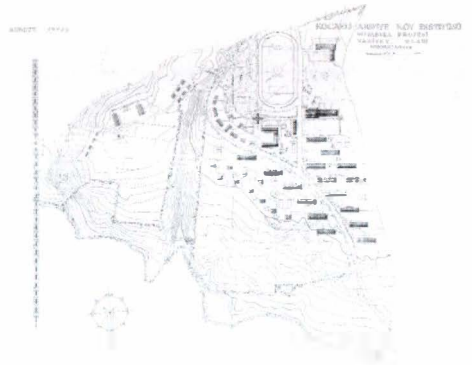
The Terms of the Competition included a special condition: “an architect can win first prize in only (3) Institute competitions.” In the event that the project of the prize-winning architect was implanted in full or with minor changes, the name of the architect would be inscribed on the commissioned buildings.

The terms of the first competition series was based on an Institute population of 600. Public and service areas were to accommodate 800 people. The total number of building designs from the first competition series was 605. It was envisaged that each institution would begin a democratic-productive life with an average of fifty buildings as campuses “suited for a new way of living.”

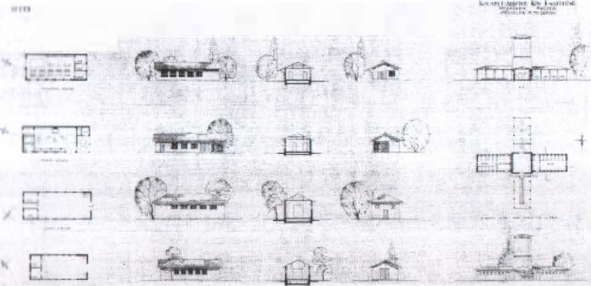
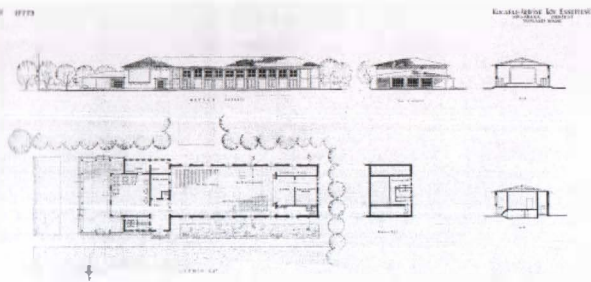
In the order of entrance into the competition, the number of buildings, competition deadlines, and prizes of the Village Institutes in the first set of competitions are as follows: Antalya-Aksu (forty-four buildings, 15.7.1940, 1st Prize: Asım Mutlu; 2nd Prize: Fazıl

Şekil 1: Trabzon-Beşikdüzü Köy Enstitüsü Mimari Proje Yarışması maketi (1. ödül: Yüksek Mimar Ahsen Yapanar ve Yüksek Mimar Asım Mutlu). Yıldız Keskin Fotoğraf Koleksiyonu.
Figure 1: Trabzon-Beşikdüzü Village Institute Architectural Project Competition model (1st prize: Master Architect Ahsen Yapanar and Master Architect Asım Mutlu). Yıldız Keskin Photograph Collection.

Şekil 2: a. Kocaeli-Arifiye Köy Enstitüsü yarışma projesi, vaziyet planı (2. ödül: Yüksek Mimar Leylâ A. Turgut [rumuz: 17773]). Yıldız Keskin Fotoğraf Koleksiyonu.
Figure 2: a. Kocaeli-Arifiye Village Institute competition project, plan (2nd prize: Master Architect Leylâ A. Turgut [pseudonym: 17773]). Yıldız Keskin Photograph Collection.

Şekil 2: b. Kocaeli-Arifiye Köy Enstitüsü yarışma projesi, toplantı binası (2. ödül: Yüksek Mimar Leylâ A. Turgut [rumuz: 17773]).

Yıldız Keskin Fotoğraf Koleksiyonu.

Figure 2: b. Kocaeli-Arifiye Village Institute competition project, assembly building (2nd prize: Master Architect Leylâ A. Turgut [pseudonym: 17773]). Yıldız Keskin Photograph Collection.

Şekil 2: c. Kocaeli-Arifiye Köy Enstitüsü yarışma projesi, atölyeler ve su deposu (marangoz atölyesi, demirci atölyesi, inşaat atölyesi, el işleri atölyesi, su deposu su içme-ayak yıkama yeri ve hela) (2. ödül: Yüksek Mimar Leylâ A. Turgut [rumuz: 17773]). Yıldız Keskin Fotoğraf Koleksiyonu

Figure 2: c. Kocaeli Arifiye Village Institute competition project, workshop, and water reservoir (carpentry workshop, ironsmithy workshop, construction workshop, handicrafts workshop, water reservoir water drinking-feet washing facility and toilet) (2nd prize: Master Architect Leylâ A. Turgut [pseudonym: 17773]) Yıldız Keskin Photograph Collection

nan Kuruyazıcı ve Behçet Ünsal, 4. Ödül: Tahir Tuğ); Isparta-Gönen (kırk altı yapı, 14.10.1940, 1. Ödül: Celal Biçer, 2. Ödül: Asım Mutlu, 3. Ödül: Necmi Ateş, 4. Ödül: Orhan Safa, Adnan Kuruyazıcı ve Behçet Ünsal); Kayseri-Pazarören (elli sekiz yapı, 4.11.1940, (Şek. 3), 1. Ödül: Ahsen Yapanar (Şek. 4), 2. Ödül: Bekir İhsan Ünal, 3. Ödül: Recai Akçay, 4. Ödül: Ali Saim Ülgen); Kistamonu-Göl (elli sekiz yapı, 14.11.1940, 1. Ödül: Asım Mutlu (Şek. 5), 2. Ödül: Leyla A. Turgut, 3. Ödül: Bekir İhsan Ünal, 4. Ödül: Muhittin Güreli.); Adana-Duziçi (kırk altı yapı, 16.12.1940, 1. Ödül: Recai Akçay, 2. Ödül: Bekir İhsan Ünal, 3. Ödül: Tahir Tuğ, 4. Ödül: Muhittin Güreli); Kırklareli-Kepirtepe (kırk dört yapı, 30.12.1940, 1. Ödül: Emin Onat, Leman Tomsu, 2. Ödül: Bekir İhsan Ünal, 3. Ödül: Tahir Tuğ, 4. Ödül: Leyla A. Turgut); Eskişehir-Çifteler (Mahmudiye kısmı otuz, Hamidiye kısmı otuz beş yapı olmak üzere top-

Aysu and Assistant Şinasi Şahingiray; 3rd Prize: Necmi Ateş; Samsun (Lâdik)-Akpinar (forty-six buildings, 22.7.1940, 1st Prize: Leyla A. Turgut; 2nd Prize: Celal Biçer; 3rd Prize: Neriman Birce; 4th Prize: Tahir Tuğ); Malatya-Akçadağ (fifty-seven buildings, 10.8.1940, 1st Prize: Ahsen Yapanar; 2nd Prize: Bekir İhsan Ünal; 3rd Prize: Orhan Safa, Adnan Kuruyazıcı and Behçet Ünsal; 4th Prize: Seyfi Arkan); Trabzon-Beşikdüzü (forty-two buildings, 15.8.1940, 1st Prize: Ahsen Yapanar (Fig. 1); according to the jury report no project was deemed worthy of 2nd Prize; 3rd Prize: Bekir İhsan Ünal); Balıkesir-Savaştepe (forty-four buildings, 24.8.1940, according to the jury report no project was deemed worthy of 1st Prize; 2nd Prize: Tahir Tuğ (implemented project); 3rd Prize: Muhittin Güreli and Assistant Bekir İhsan Ünal; 4th Prize: Seyfi Arkan); Kocaeli-Arifiye (fifty-five buildings, 16.9.1940, 1st Prize: Recai Akçay; 2nd

3803 sayılı kanuna tevkiye açılan Kayseri: Pazarören Köy Enstitüsü için bu kanuna göre yaptırılacak binaların müsabakaya konulan avam projeleri ile vasiyet planı müsabakasına iştirak eden Mimarlarımıza eserlerini teklif etmek üzere şartnamesinin (a) maddesindeki uyarılarla 7/II/1940, 9/II/1940 tarihlerinde toplanan hey'etinin teklifleri incelemiştir.

Bu müsabaka : 15793, 24920, 13579, 96096, 43482, 15321, 17537, 40302 rumuslarıyla teklif yapan sekiz mimar iştirak etmiştir. Bunların eserleri şartnamesinde teklif edilen esaslara göre ve birbirile mukayeseler yapılarak teklif edildiği. Teklifini 17537 rumusla yapan *Yusuf Akınar Akşen* yaseri, şartnamesinin ikinci maddesinde yazılı esvafa uygunluğa, maksada yarayıcılığı olmasına ve yine şartnamesinin beşinci maddesinde belirtilen vasıfları tahakkuk ettirme bakılarından ve en çok puan almaya delayısıyla birinci olarak seçilmiştir.

43482 Rumusla proje sahibi *Yusuf Mimar Bekir İhsan Ünal*ın eseri puan itibarıyla ikinci, 36996 rumuslu ve *Yusuf Mimar Recai Akçay* altı eser üçüncü, 15793 rumusla tasayyan ve *Yusuf Mimar Ali Saim Ülgen* altı eser de dördüncü seçilmiştir.

Şekil 3: Kayseri-Pazarören Köy Enstitüsü Mimari Proje Yarışması Jüri Karar Tutanağı. İsmail Hakkı Tonguç Arşivi.

Figure 3: Kayseri-Pazarören Village Institute Architectural Project Competition Jury Decision Proceedings. İsmail Hakkı Tonguç Archives.

İlk altmış beş yapı, 2.1.1941, 1. Ödül: Emin Onat, Leman Tomsu, 2. Ödül: Seyfi Arkan ve Ali Saim Ülgen, 3. Ödül: Asım Mutlu, 4. Ödül: Muhittin Güreli).

On Üçüncü Ulusal Mimarlık Yarışması

Ankara-Hasanoğlu Köy Enstitüsü⁴ için açılmış; Enstitünün genel yerleşim planı ile yapıların avam projelerinin elde edilmesi işi 23 Mayıs 1941–3 Temmuz 1941 tarihleri arasında yarışmaya çıkarılmıştır. Yarışma şartnamesi, daha önce açılan Enstitülerin kazandırdığı deneyim ile daha geliştirilmiş bir eylem programına sahiptir ve 800 kişiye göre düzenlenmiştir. Yarışmada istenen yapıların toplam sayısı ise 136'dır. Eylem

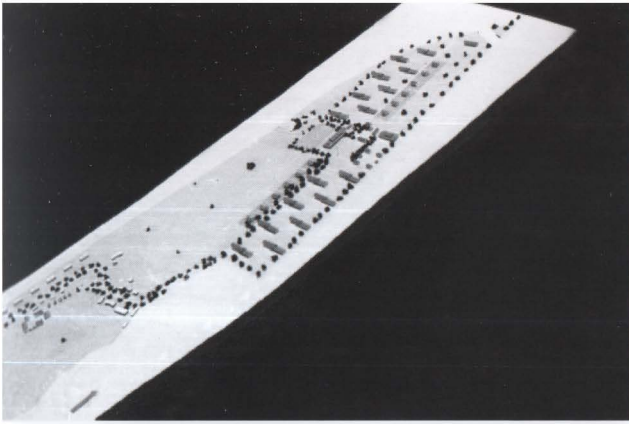
Prize: Leyla A. Turgut (Figs. 2a–2c); 3rd Prize: Orhan Safa, Adnan Kuruyazıcı and Behçet Ünsal; 4th Prize: Tahir Tuğ; Isparta-Gönen (forty-six buildings, 14.10.1940, 1st Prize: Celal Biçer; 2nd Prize: Asım Mutlu; 3rd Prize: Necmi Ateş; 4th Prize: Orhan Safa, Adnan Kuruyazıcı and Behçet Ünsal); Kayseri-Pazarören (fifty-eight buildings, 4.11.1940, (Fig. 3), 1st Prize: Ahsen Yapanar (Fig. 4); 2nd Prize: Bekir İhsan Ünal; 3rd Prize: Recai Akçay; 4th Prize: Ali Saim Ülgen); Kastamonu-Göl (fifty-eight buildings, 14.11.1940, 1st Prize: Asım Mutlu (Fig. 5); 2nd Prize: Leyla A. Turgut; 3rd Prize: Bekir İhsan Ünal; 4th Prize: Muhittin Güreli.); Adana-Düziçi (forty-six buildings, 16.12.1940, 1st Prize: Recai Akçay; 2nd Prize: Bekir İhsan Ünal; 3rd Prize: Tahir Tuğ; 4th Prize: Muhittin Güreli); Kırklareli-Kepirtepe (forty-four buildings, 30.12.1940, 1st Prize: Emin Onat, Leman Tomsu; 2nd Prize: Bekir İhsan Ünal; 3rd Prize: Tahir Tuğ; 4th Prize: Leyla A. Turgut); Eskişehir-Gifteler (sixty-five buildings with thirty in the Mahmudiye section and thirty-five in the Hamidiye section), 2.1.1941, 1st Prize: Emin Onat, Leman Tomsu; 2nd Prize: Seyfi Arkan and Ali Saim Ülgen; 3rd Prize: Asım Mutlu; 4th Prize: Muhittin Güreli).

The Thirteenth National Architectural Competition

The thirteenth competition was held for Ankara-Hasanoğlu Village Institute.⁴ The general layout plan and preliminary designs of the buildings were admitted to the competition between 23 May 1941 and 3 July 1941. With the experience gained from the previously opened Institutes, the terms of the competition had a more advanced action program and the Institute was designed for 800 people. The total number of requested buildings was 136. The most important distinctions between the first twelve competitions and the action program were the inclusion of an open-air theater, a variety of sports fields, as well as exhibition and museum buildings. The open-air theater was directly requested in the terms of this com-

⁴ Yüksek Köy Enstitüsü, aynı yerleşkede yer alan ayrı bir kurumdur. Yarışma Hasanoğlu Köy Enstitüsü için açılmıştır.

⁴ The Village Institute of Higher Learning was a separate institution on the same campus. This competition was organized only for Hasanoğlu Village Institute.

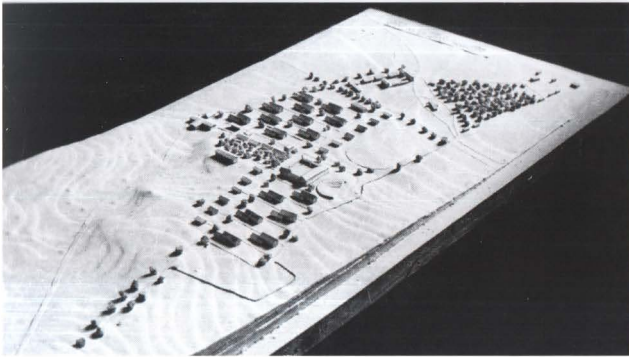

Şekil 4: Kayseri-Pazarören Köy Enstitüsü Mimari Proje Yarışması maketi (1. ödül: Yüksek Mimar Ahsen Yapanar ve Yüksek Mimar Asım Mutlu).

Yıldız Keskin Fotoğraf Koleksiyonu.

Figure 4: Kayseri-Pazarören Village Institute Architectural Project Competition model (1st prize: Master Architect Ahsen Yapanar and Master Architect Asım Mutlu).

Yıldız Keskin Photograph Collection.

Şekil 5: Kastamonu-Göl Köy Enstitüsü Mimari Proje Yarışması maketi (1. ödül: Yüksek Mimar Asım Mutlu ve Yüksek Mimar Ahsen Yapanar [rumuz: 71217])

Yıldız Keskin Fotoğraf Koleksiyonu.

Figure 5: Kastamonu-Göl Village Institute Architectural Project Competition model (1st prize: Master Architect Asım Mutlu and Master Architect Ahsen Yapanar [pseudonym: 71217])

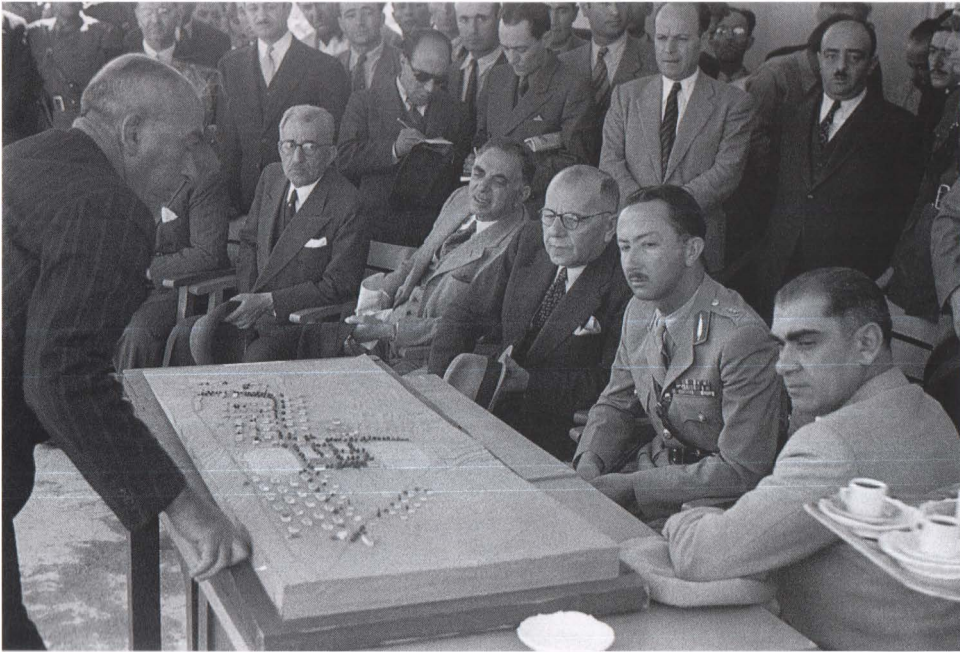
Yıldız Keskin Photograph Collection

programının ilk on iki yarışmaya göre önemli ayrımları; açık hava tiyatrosu, çok çeşitli spor alanları, sergi ve müze binalarıdır. Açık hava tiyatrosu bu yarışma şartnamesinde doğrudan istenmiş, sergi ve müze binaları hakkında daha fazla bilgi almak isteyenler, Gazi Orman Çiftliği hayvanat bahçesi şefi öğretmen Necdet Pençe'ye yönlendirilmiştir. Yarışmada birincilik ödülünü Kemal Ahmet Aru, Orhan Safa, Adnan Kuruyazıcı kazanmıştır (Şek. 6). İkinci ödül Sedat Hakkı Eldem'e aittir.

petition. Those who wished to learn about the exhibition and museum buildings were referred to Gazi Orman Farm zoo director and teacher Necdet Pençe. Kemal Ahmet Aru, Orhan Safa, Adnan Kuruyazıcı won first prize in the competition (Fig. 6). The second prize was given to Sedat Hakkı Eldem.

The Fourteenth and Fifteenth National Architectural Competitions

The fourteenth and fifteenth competitions were organized for Sivas-Yıldızeli and Konya İvriz Village In

Şekil 6: İsmail Hakkı Tonguç, Irak Kral Naibi Emir Abdüllillah ve diğer konuklara maketi üzerinden Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nü tanıtırken. Sağ başta Millî Eğitim Bakanı Hasan-Âli Yücel.

Hasanoğlu Köy Enstitüsü Yapı Sanatbaşı Mustafa Güneri Fotoğraf Koleksiyonu (Mustafa Güneri, *Hasanoğlu Köy Enstitüsü Kurulurken 1941–1951*, Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul, 2004).

Figure 6: İsmail Hakkı Tonguç as he introduces Hasanoğlu Village Institute from its model to Iraqi Regent Amir Abdullillah and other guests. Minister of Education Hasan-Âli Yücel is first on the right.

Hasanoğlu Village Institute Building–Art masterteacher Mustafa Güneri Photograph Collection (Mustafa Güneri, *Hasanoğlu Village Institute Kurulurken 1941–1951*, Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul, 2004).

On Dördüncü ve On Beşinci Ulusal Mimarlık Yarışmaları

Sivas-Yıldızeli ve Konya-İvriz Köy Enstitüleri için açılmıştır. Bu iki Enstitünün genel yerleşim planları ve binaların avan projelerinin elde edilmesi işi 5 Haziran 1943–14 Temmuz 1943 tarihleri arasında yarışmaya çıkarılmıştır. Her biri için istenen yapı sayısı toplam 81 seksen birdir. Şartname, ilk on iki Köy Enstitüsünde olduğu gibi 600 kişiye göre düzenlenmiş, ortak kullanım

stitutes, respectively. The general layout plan and preliminary designs of the buildings were admitted to the competition between 5 June 1943 and 14 July 1943. The number of buildings demanded for each Institute was 81. As in the case of the first twelve Village Institutes, the Terms of the Competition was designed for a capacity of 600 and the common areas were geared towards 800 people. The program of both Institutes closely resembled the program of Hasanoğlu

alanları 800 kişiye göre düşünülmüştür. Her iki enstitü programı, Hasanoğlu Köy Enstitüsü programı ile benzerlik gösterir. Her iki yarışmada birincilik ödülünü Mukbil Gökdoğan, Eyüp Kömürcüoğlu, Emin Necip Uzman kazanmıştır. İkincilik ödülü Yıldızeli Köy Enstitüsü'nde Kemal Ahmet Arû, Mehmet Ali Handan, Orhan Safa'ya; İvriz Köy Enstitüsü'nde ise Kemal Ahmet Arû, Adnan Kuruyazıcı, Orhan Safa'ya aittir.

Yirmi bir Köy Enstitüsünden Cılavuz, Dicle, Ernis, Kızıllıçullu, Ortaklar ve Pulur Köy Enstitüleri için yarışma açılmıştır, bu Enstitülerin projeleri "kurum içinden proje üretimi" yoluyla elde edilmiştir. Enstitülerin hepsi için yarışma açılmamış olması "Mimarlıkta Köy Enstitüleri Eklü" ve buna bağlı proje üretimi ile ilişkilidir. Bu konuda, Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsü Yapı Kolu açılması ve kurumun başına Y. Mimar Mualla Eyüboğlu-Anhegger'in getirilmesi belirleyici olmuştur (31 Aralık 1942). Eyüboğlu-Anhegger, yarışmaya çıkarılmamış Enstitülerin yanı sıra, yarışmaya çıkmış Enstitülerin zaman içindeki gereksinimleri için de proje üretmiştir.⁵

Yarışmalara Katılan Mimarlar

On beş adet Köy Enstitüleri yarışmasında müellif mimarların toplam sayısı on dördür. (Şek. 7).

Köy Enstitüleri yarışmalarına katılan yirmi yedi mimar ismi saptanmıştır. Ancak, yarışmalara seksen beş proje teslim edildiğine bakarak, mimar sayısının daha fazla olacağı düşünülebilir. Yarışmalara katılan mimarlar, alfabetik sırayla, şunlardır: Adnan Kuruyazıcı, Ahsen Yapanar, Ali Saim Ülgen, Asım Mutlu, Behçet Ünsal, Bekir İhsan Ünal, Berç Zartar, Celal Biçer, Emin Necip Uzman, Emin Onat, Eyüp Kömürcüoğlu, Fazıl Aysu, Kemal Ahmet Aru, Kemali Söylemezoğlu, Leman Tomsu, Leyla Asım Turgut, Mehmet Ali Handan, Muhittin Güreli, Mukbil Gökdoğan, Necmi Ateş, Neriman Birce, Orhan Safa, Sedad Hakkı Eldem, Seyfi Arkan, Şinasi Şahingiray, Recai Akçay, Tahir Tuğ.

Yarışmaya çıkarılmış on beş Enstitüden beşinin (Akçadağ, Beşikdüzü, Pazarören, Aksu, Gököy) ortak mimarı müellifleri Asım Mutlu ile Ahsen Yapanar'dır.

Village Institute. Mukbil Gökdoğan, Eyüp Kömürcüoğlu, and Emin Necip Uzman were the winners of both competitions. The second prize was given to Kemal Ahmet Arû, Mehmet Ali Handan, and Orhan Safa for Yıldızeli Village Institute and to Kemal Ahmet Arû, Adnan Kuruyazıcı, and Orhan Safa for İvriz Village Institute.

Out of the twenty-one Village Institutes, no competition was held for Cılavuz, Dicle, Ernis, Kızıllıçullu, Ortaklar, and Pulur. The projects for these Institutes were acquired through "design production within the institution." The fact that competitions were not organized for all Institutes can be attributed to "The Village Institute School of Architecture" and the associated design production. The opening of a Construction Department at Hasanoğlu Village Institute of Higher Learning and the appointment of Master Architect Mualla Eyüboğlu-Anhegger as the director of the department were the determining factors in this process (31 December 1942). Eyüboğlu-Anhegger was not subjected to competitions; apart from the Institutes, she also designed projects to meet the subsequent needs of Institutes that were designed according to prize-winning projects.⁵

Architects Participating in the Competitions

In the fifteen Village Institute competitions, the total number of project designer architects was fourteen (Fig. 7).

The names of twenty-seven architects have been identified as competitors for Village Institutes. However, considering that eighty-five projects have been submitted for the competition, it is possible to assume that the number of participating architects was higher. Architects participating in the competitions are as follows in alphabetical order: Adnan Kuruyazıcı, Ahsen Yapanar, Ali Saim Ülgen, Asım Mutlu, Behçet Ünsal, Bekir İhsan Ünal, Berç Zartar, Celal Biçer, Emin Necip Uzman, Emin Onat, Eyüp Kömürcüoğlu, Fazıl Aysu, Kemal Ahmet Aru, Kemali Söylemezoğlu, Leman Tomsu, Leyla Asım Turgut, Mehmet Ali Handan,

5 Mualla Eyüboğlu-Anhegger ile yapılan görüşme (1998).

5 Interview with Mualla Eyüboğlu-Anhegger (1998)

Şekil 7: Köy Enstitüleri yarışmasının müellif mimarları. Yıldız Keskin Fotoğraf Koleksiyonu.
Figure 7: Project authors of the Village Institutes competition. Yıldız Keskin Photograph Collection.

İkili, şartnamedeki “bir mimarın ancak (3) Enstitünün müsabakasında birincilik kazanabilece(ği)” koşulu nedeniyle, yarışmalara ayrı isimlerle katılmış olmakla birlikte projeleri ortak hazırlamışlardır.⁶

İsimleri saptanan yirmi yedi mimar içinde, Köy Enstitüleri yarışmalarına en çok katılan üç isim, her biri yedişer yarışma ile, Ahsen Yapanar, Asım Mutlu ve Bekir İhsan Ünal’dır. Yarışmalara katılan kadın mimar sayısı üçtür: Leyla Â. Turgut, Leman Tomsu, Neriman Birce. L. Â. Turgut, Lâdik-Akpınar Köy Enstitüsü mimari müellifidir. Turgut’un diğer ödülleri şunlardır: Arifiye Köy Enstitüsü (2. Ödül), Göl Köy Enstitüsü (2. Ödül), Kepirtepe Köy Enstitüsü (4. Ödül). L. Tomsu, Kepirtepe ile Çifteler Köy Enstitülerinin mimari müelliflerinden biridir. N. Birce’nin uygulanan projesi yoktur. Akpınar Köy Enstitüsü’nde 3. Ödül sahibidir. Yirmi bir Köy Enstitüsünden beşinde kadın mimarların imzası vardır. L. Tomsu, iki Enstitünün Emin Onat ile birlikte ortak müellifidir. Biri Leyla Â. Turgut, ikisi Mualla Eyüboğlu-Anhegger’e ait olmak üzere üç Enstitü ise doğrudan kadın mimarların ürünüdür. Ortaklar ve Pulur Köy Enstitülerinin müellifi olan Eyüboğlu-Anhegger’in projeleri yarışma dışı yolla elde edilmiştir.

Muhittin Güreli, Muhbil Gökdoğan, Necmi Ateş, Neriman Birce, Orhan Safa, Sedat Hakkı Eldem, Seyfi Arkan, Şinasi Şahingiray, Recai Akçay, and Tahir Tuğ.

Asım Mutlu and Ahsen Yapanar were the architects of five Institutes (Akçadağ, Beşikdüzü, Pazarcören, Aksu, Gököy) out of the fifteen subjected to competition. Due to the aforementioned clause in the Terms of the Competition stipulation, “an architect can win first prize in only (3) Institute competitions,” the duo participated in the competitions with different individuals, although they designed the projects in collaboration.⁶

Among the twenty-seven architects identified as competition participants, the three names that occur most frequently – with seven competitions each – are Ahsen Yapanar, Asım Mutlu and Bekir İhsan Ünal. Three female architects participated in the competitions: Leyla Â. Turgut, Leman Tomsu, and Neriman Birce. L. A. Turgut was the architect of Lâdik-Akpınar Village Institute. Turgut’s other prizes included: Arifiye Village Institute (2nd Prize), Göl Village Institute (2nd Prize), and Kepirtepe Village Institute (4th Prize). L. Tomsu was one of the co-architects of Kepirtepe and

6 Ahsen Yapanar ile yapılan görüşme (1999).

6 Interview with Ahsen Yapanar (1999).

Yirmi yedi mimardan üçü hariç hepsi İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi (bugün MSGSÜ) mezunudur. Üç mimardan, E. Onat Zürih Yüksek Teknik Okulu; İ. Kömürçüoğlu Berlin TH. Mimarlık Bölümü; M. Gökdoğan İstanbul Yüksek Mühendis Mektebi (bugün İTÜ) mezunudur ve çift diplomalı tek yarışmacıdır: Mühendislik, Yol Şubesi (1932) ve Mimarlık Şubesi (1941).

Yarışmacı mimarların hemen hepsinin, mimar ve/veya eğitimci olarak Cumhuriyet mimarlık tarihinde yerli olan, önemli roller üstlenen isimler oldukları izlenmektedir.

Yarışmalara Teslim Edilen Proje Sayısı

On beş adet Köy Enstitüsü yarışmasında, saptadığımız teslim edilen proje sayısı seksen beş adettir. Sayı daha fazla olmalıdır. Çünkü, dört Enstitüde yarışmaya gönderilen tüm projeler değil, sadece ödül alanlar saptanabilmiştir. Örneğin bunlardan biri ve başkentte olması nedeniyle S. H. Eldem'in de katıldığı, Hasanoğlu Köy Enstitüsü yarışmasına daha çok ilgi gösterilmiş olduğu düşünülebilir.

Yarışmalar ile Projesi Elde Edilen Yapı ve Diğer Tesis Sayısı

On beş Köy Enstitüsü için yarışmalarla projesi elde edilen yapı ve diğer tesis sayısı toplam 903'tür. Milli Eğitim Bakanı Hasan-Âli Yücel'in verdiği döküme göre,⁷ yirmi Enstitüde inşa edilen toplam yapı sayısı 723'tür. Şevket Gedikoğlu ise, Enstitülerde 800'ün üzerinde yapı üretilmiş olduğunu kaydetmektedir.⁸ Ancak, dökümü verilen yapıların hepsi yarışma projesi değildir. Yarışmaya çıkarılmamış Enstitülerin yapıları da bu dökümlere dahildir.

Yarışmaların Jüri Üyeleri

Yarışmaya çıkarılmış on beş Enstitüden on dördünün jüri üyeliği yapmış isimler toplamda on yedi kişidir.⁹

7 Hasan-Âli Yücel, *Davam*, Ulus Basımevi, Ankara, 1947, s. 68-69.

8 Şevket Gedikoğlu, *Evreleri, Getirdikleri ve Yankılarıyla Köy Enstitüleri*, İş Matbaacılık ve Ticaret Yayınları, Ankara, 1971, s. 142.

9 Hasanoğlu Köy Enstitüsü yarışma jürisi kaydı

Çiftler Village Institutes. None of N. Birce's designs were implemented. Birce was the winner of 3rd Prize in the Akpınar Village Institute competition. Out of the twenty-one Village Institutes, five were designed by women. L. Tomsu was the co-design architect of two Institutes with Emin Onat. With Leyla A. Turgut as the architect of one and Mualla Eyüboğlu-Anhegger as the architect of two, three Institutes were designed solely by female architects. The projects of Eyüboğlu-Anhegger, who designed Ortaklar and Pulur Village Institutes, were acquired outside of the competitions system.

With the exception of three out of twenty-seven, all the architects were graduates of İstanbul State Academy of Fine Arts (presently Mimar Sinan Fine Arts University). Of these three architects, E. Onat was a graduate of the Higher Technical School of Zurich and E. Kömürçüoğlu was a graduate of Higher Technical School of Berlin's Department of Architecture. M. Gökdoğan was a graduate of İstanbul Engineering School of Higher Learning (presently İstanbul Technical University). He was the only competitor with a double diploma: Department of Engineering Road Division (1932) and Department of Architecture (1941).

It is observed that almost all the architects participating in these competitions assumed important roles in the architectural history of the Republic as architects and/or educators.

The Number of Projects Submitted to Competitions

I have identified eighty-five projects submitted for fifteen Village Institute competitions. This number must be higher because in the case of four Institutes only the prize-winning designs and not all the submitted projects could be identified. It is possible to argue that one of these Institutes was Hasanoğlu Village Institute, which included S.H. Eldem as a competitor and was more popular as it was located near Ankara.

MEB İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç, MEB Başmüfettişi Dr. Celâl Otman, MEB Doktoru Dr. Emir Atakam, MEB Müfettişi Hayrullah Örs, Talim ve Terbiye Üyesi Enver Ziya Karal, Talim ve Terbiye Üyesi Sabahattin Eyüboğlu, Akçadağ Köy Enstitüsü Müdürü Şinasi Tamer, Arifiye Köy Enstitüsü Müdürü Süleyman Edip Balkır, Güzel Sanatlar Genel Müdürü Suut Kemal Yetkin, Bayındırlık Bakanlığı Temsilcisi mimar üyeler: Sinan Mimaroğlu, Erip Erbilen, Hüseyin Kara; Türk Yüksek Mimarlar Birliği Temsilcisi üyeler: Hüsnü Tümer, Recai Akçay, Affan Lügal, Adil Denktaş, Bedri Tümay. Bu isimlerden, İ. H. Tonguç ve H. Örs tüm yarışmalarda ortak jüri üyesidir. Köy Enstitüleri ile doğrudan ilişkili diğer üç isimden Sabahattin Eyüboğlu ve Ş. Tamer Beşikdüzü ve Akçadağ Köy Enstitüleri; S. E. Balkır Arifiye ve Savaştepe Köy Enstitüleri yarışmalarında jürilik yapmıştır. On yedi jüri üyesinden sekizi mimardır. Her jüride Bayındırlık Bakanlığı ve Türk Yüksek Mimarlar Birliği'ni temsilen birer üye yer almıştır. Mimarlar içinde en çok jüri üyeliği yapan isimler, yedişer yarışma ile H. Kara ve H. Tümer'dir. Yarışmacı mimarlardan jüri üyeliği de yapan tek isim R. Akçay'dır; Akçadağ ve Beşikdüzü Köy Enstitüleri yarışmalarında jürilik yapmıştır.

Yarışma Programları Değerlendirmesi

Köy Enstitüleri mimari proje yarışmaları, İ. Hakkı Tonguç'un ifadesiyle, "yeni bir köy, yeni hayata göre bir alem kurma bakımlarından bir ide müsabakasıdır".¹⁰ "Yeni hayata" (demokratik hayata) göre yeniden inşa edilecek köylerin modeli olacak Enstitülerin en baştan geniş kamu arazilerinde kurularak mekânsal örgütlenmesinin yaygın yerleşkeler halinde alınması, Tonguç eyleminin, yarışma programına da yansıyan ana özelliğini oluşturmaktadır.

Yarışma şartnamelerinde belirlenmiş mekânsal eylem programı (Tablo 2.1), proto-Köy Enstitüleri evresi deneyiminin ışığında daha planlı-örgütlü kuruluşa

The Number of Buildings and Other Facilities Obtained from Competitions

The number of buildings and other establishments designed by way of Village Institutes competitions is 903 in total. According to the list provided by Minister of National Education Hasan-Âli Yücel,⁷ the total number of buildings constructed in twenty Institutes was 723. Şevket Gedikoğlu, on the other hand, notes that more than 800 buildings were constructed at the Institutes.⁸ However, not all the listed buildings are competition designs. The buildings of Institutes not subjected to competition are also included on this list.

Members of the Competition Jury

The number of jury members in fourteen of the fifteen Village Institute competitions was seventeen in total.⁹ M.N.E. General Director of Primary Education İsmail Hakkı Tonguç, M.N.E. Chief Inspector Dr. Celâl Otman, M.N.E. Doctor Dr. Emir Atakam, M.N.E. Inspector Hayrullah Örs, Member of the Council of Education and Discipline Enver Ziya Karal, Member of the Council of Education and Discipline Sabahattin Eyüboğlu, Akçadağ Village Institute Director Şinasi Tamer, Arifiye Village Institute Director Süleyman Edip Balkır, General Director of Fine Arts Suut Kemal Yetkin, architects representing the Ministry of Public Works Sinan Mimaroğlu, Erip Erbilen, and Hüseyin Kara; representatives of the Association of Turkish Master Architects Hüsnü Tümer, Recai Akçay, Affan Lügal, Adil Denktaş, and Bedri Tümay. Of these individuals, İ. H. Tonguç and H. Örs were members of all competition juries. Of the three names directly associated with Village Institutes, S. Eyüboğlu and Ş. Tamer served as jury members on the Beşikdüzü and Akçadağ Village Institute competitions, and S. E. Balkır served on the juries of Arifiye and Savaştepe Village

rastlanamamıştır.

10 İ. Hakkı Tonguç, "Akçadağ Köy Enstitüsü Projesi Münasebetiyle: Türk Mimarları Yarınki Nesillere Eserler Hazırlıyorlar", *Ulus*, 25.08.1940, s. 4.

7 Hasan-Âli Yücel, *Davam*, Ulus Basımevi, Ankara, 1947, pp. 68-69.

8 Şevket Gedikoğlu, *Evreleri, Getirdikleri ve Yankılarıyla Köy Enstitüleri*, İş Matbaacılık ve Ticaret Yayınları, Ankara, 1971, p. 142.

9 There is no record of a competition jury for Hasanoğlu Village Institute.

geçmek için, bir "ivedi gereksinim programı" olarak görülmelidir. Çünkü, kurumlar süreç içinde yarışmalar ile belirlenen eylem programının çok ilerisine geçen yerleşkelere dönüşmüştür (Tablo 2.2, 2.3).

Hasanoğlu Köy Enstitüsü yerleşkesi, ilk on iki Enstitü için açılan yarışmaya göre daha gelişmiş bir eylem programına sahiptir. Bu durum, hareketin kazandırdığı deneyimlerin sonraki yarışma programına yansımaları olarak okunmalıdır. Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nden sonra açılan Yıldızeli ve İvriz Köy Enstitüleri yarışma programı da Hasanoğlu Köy Enstitüsü ile hemen hemen aynıdır. Enstitüler arasında bir ayrıcalık söz konusu değildir. Yarışmalarda belirlenmiş mekânsal eylem programının, bölgeye özgü olanlar (balıkçılık işletmesi gibi) dışında, süreç içinde bütün Enstitülerde gerçekleştirileceği gözetilmelidir. Alan çalışmalarında izlediğimiz üzere, Köy Enstitüleri yerleşkelerinin süreç içindeki gelişimi de bunu göstermektedir. Dolayısıyla, yarışma programları arasındaki bir karşılaştırma, ancak ilk on iki Köy Enstitüsü için açılan yarışmadan elde edilen deneyimin sonraki üç yarışmaya katkısı açısından anlamlıdır.

Yıldızeli ve İvriz Köy Enstitüleri yarışma şartnamesinde, Hasanoğlu'dan farklı olarak, hentbol ve tenis sahaları çıkarılmış, müze yapıları istenmemiştir. Ancak, sergi binası çevresinde hayvanlar ve bitkiler bahçesi için en az iki dekarlık bir yer ayrılması ve vaziyet planında gösterilmesi kaydı ile gelecekte yapılacağına im düşülmüştür. Müze yapısının uzmanlık isteyen bir konu olduğu gözetildiğinde, Hasanoğlu'nun laboratuvar işlevi görmesi amaçlanmış olmalıdır.

Mekân üretimini doğrudan etkileyen laboratuvar uygulamasının Enstitülerde örneği çoktur ve laboratuvar her zaman Hasanoğlu Köy Enstitüsü değildir. Ancak Ankara'ya yakın olması, başkentin olanaklarından yararlanılması düşüncesi çoğu ilk örneğin Hasanoğlu'nda kurulmasında etken olmuştur. Köy Enstitüleri Hareketi'nde laboratuvar işlevi üstlenecek ilk örnek bir yerde kurulmakta ancak zaman içinde tüm Enstitüleri yayılmaktadır. Örneğin, Bölge Okulu'nun Köy Enstitüsü çatısı altına alındığı ilk örnek Göl Köy Enstitüsü'nde kurulmuştur. Köy Enstitüleri arasında "hiyerarşik" değil "özerk" işleyiş söz konusudur. Ola-

kitte competitions. Eight out of seventeen jury members were architects. Each jury included representatives of the Ministry of Public Works and the Association of Turkish Master Architects. Among the architects, H. Kara and H. Tümer served most frequently as jury members with seven competitions each. R. Akçay was the only jury member who participated in the competitions; he was a jury member in the Akçadağ and Beşikdüzü Village Institute competitions.

An Assessment of Competition Programs

In the words of İ. H. Tonguç, Village Institute architectural competitions are "contests of ideas to establish a new village and a new world for the new way of living."¹⁰ Serving as a model for villages to be re-built in accordance with the "new life" (democratic life), the establishment of Institutes on vast public properties from the onset and their spatial organization as sprawling campuses constitute the fundamental characteristic of Tonguç's vision reflected on the competition program.

The spatial action program identified in the terms of competition (Table 2.1) should be seen as an "urgent need program" to move towards a more organized entity in light of the Village Institute experience. After all, in the course of the process, the Institutes transformed into campuses that extended far beyond the action program determined by the competitions (Tables 2.2, 2.3).

With respect to the competitions held for the first twelve Institutes, Hasanoğlu Village Institute campus had a more advanced action program. This phenomenon should be read as the reflection of the experience gained from the action on subsequent competition programs. The competitions organized for Yıldızeli and İvriz Village Institutes held after Hasanoğlu Village Institute were almost identical to that of Hasanoğlu Village Institute. There was no fa-

10 İ. Hakkı Tonguç, "Akçadağ Köy Enstitüsü Projesi Muvasefetiyle Türk Mimarları Yarıncı Nesillere Eserler Hazırlıyorlar", *Ulus Gazetesi*, 25.08.1940, p. 4.

naklarını geliştirme, koşullarını olgunlaştırın her enstitü istediği alanda öncülük yapabilir. Gerçekte, bir Enstitünün inisiyatif olarak Köy Enstitüsü hareketini geliştirecek bir alanda öncülük etmesi desteklenen bir durumdur. Hareket açısından, mekân üretimini de etkileyen etkin deneyim/yöntem, diğer Enstitülere örnek oluşturmakta ve aktarılmaktadır.

Yarışma projelerinde birçok mimarın, Enstitülerin amaçlarını gözeterek, yarışma programını yeniden yorumladıkları, verili program dışında çeşitli öneriler getirdikleri izlenir. Köy Enstitüsü ile köyün ilişkisini/iletişimini artıracak öneriler getirilmesi, bağımsız yapılar olduğu gibi programdaki bazı yapılara bu açıdan yeni işlevler eklenmesi ve/veya bağı artırmak açısından bazı yapıların köy yönünde konuşlandırılması dikkati çekmektedir: Kütüphane, hastane, prevantoryum, kır kahvesi, köy gazinosu, fırın, berber, büfe, köy meydanı ve çeşmesi vd.

Sonuç

Devrimin Yeni Kentleri Olarak Köy Enstitüleri

Köy Enstitüleri yerleşkeleri, mekânsal eylem programı yarışmalarda belirlenen çerçevede kalmamış, süreç içinde yeni kurumlarla gelişen işbölümü ve eylem çeşitliliği ile asıl amacını daha açığa çıkaran mekânsal yerleşkelere dönüşmüştür. Dönüşüm, hareketin amaçlarına ve her Enstitü kesiminin gereksinmelerine bağlı “özerk gelişim” işlemiş, hareket içinde, yeni gereksinmelere açılan yeni kurumlara bağlı olarak, çoğu Enstitünün arazisi de genişletilmiştir. Yirmi bir Enstitü üzerine 1997–2004 yılları arasında yürüttüğüm alan çalışmalarımda saptanan yapı ve diğer tesisler, yerleşkelerin yarışma ve sonrası süreçteki gelişimine bağlı bütünleşik eylem programını tanımlamaktadır (Tablo 2). Sonraki süreçte, yarışma programlarında çok işlevli tanımlanmış bazı yapılardan işlevlerin ayrıştırılarak bağımsız yapılara kavuştuğu ve hareketin yeni gereksinmelerine bağlı çok sayıda yapı üretildiği izlenmektedir.

Avortism between the Institutes. It should be noted that the spatial action program determined by the competitions was implemented across all Institutes except the region-specific ones (such as the fishing operation). Based on my observations of field studies, the development of Village Institute campuses over time supports this view. Therefore, a comparison of competition programs is meaningful only to the extent to which the experience gained from the competitions held for the first twelve Institutes contributes to the three subsequent competitions.

As distinct from Hasanoğlu, the handball and tennis courts are removed from the Terms of Competition of Yıldızeli and İvriz Village Institutes. Museum buildings are not required. However, the allocation of at least two decares of land for the animal and plant garden around the exhibition building and its indication on the layout plan points to their possible construction in the future. Considering that museum buildings require a certain level of expertise, Hasanoğlu must have been envisaged as a kind of pilot project.

The pilot project practice manifested itself commonly at the Institutes and this “pilot” was not necessarily Hasanoğlu Village Institute in every case. However, the Institute’s proximity to Ankara and the idea of taking advantage of the facilities of the capital were instrumental in establishing the majority of numerous “first examples” in Hasanoğlu. The first “example” to function as a pilot project in the Village Institute Movement was often set up at one Institute and spread to others over time. For example, the first example where the Regional School was taken under the wings of the Village Institute was observed at Göl Village Institute. An “autonomous” rather than a “hierarchy” operation prevailed among the Village Institutes. Each Institute that developed its possibilities and matured the conditions could act as a pioneer in any given field. In fact, an Institute’s initiative to blaze the trail in a field that would cater to the Village Institute Movement was widely supported. In terms of mobility, an experience/method influencing spatial production constituted an example for other institutes

2.1. Köy Enstitüsü yarıma şartnamelerinde belirlenmiş mekânsal gereksinimler: Okul (Her biri kırk öğrenci için çok işlevli okul yapısı: yirmişer kişilik iki yatakthane, kırk kişilik yemek salonu ve hazırlama ofisi, kırk öğrenci için dikiş-nakış, daktilo, ev idaresi, biyoloji, fizik, kimya deneyleri, kâğıt, cilt işleri gibi işleri yapabilmelerine uygun derslik, idari büro, öğretmen evi, odunluk/kö-mürlük, çamaşır kurutma, tıraş ve depo mekânlarını içinde barındırmaktadır); yatakthane (İlk on iki enstitü yarıma programında çok işlevli okul yapısı içinde yer alan öğrenci yatakhaneleri ve öğretmen evi Hasan-öğlan, İvriz, Yıldızeli Köy Enstitüleri yarımalarında okul yapısından ayrılmış, öğretmen evini de içinde barındıran yatakthane programda ayrı olarak yer almıştır); toplantı binası (800 kişilik, jimnastikhane, konferans, gösteri, sinema salonu, kapalı teneffüşhane, kütüphane, kantin işlevli); atölye (her biri yirmi beş öğrencinin ağaç, demir, inşaat işleri yapmasına uygun); mutfak binası; çamaşırhane; yıkama binası; idare; tavla, ahır, kümesler; meteoroloji istasyonu; depolar (a. ziraat aletleri deposu, b. ziraat ürünleri deposu, c. öğrenci eşya deposu, d. yakıt deposu, e. inşaat malzemesi deposu, f. kamyon hangarı, arabalık, g. benzin deposu); revir; umumi helal ve yüz yıkama yerleri; su deposu; öğretmen evleri; 1500-2000 kişilik açık hava tiyatrosu (toplantı binası ile ilişkili); sergi ve müze binaları (a. sergi binası, b. akvarium, terörizm ve kuşlar binası, c. yirtıcı kuşlar için kafes, d. yirtıcı hayvanlar için kafes); oyun ve spor yerleri (a. futbol sahası, b. hentbol sahası, c. voleybol sahası (erkek/kız ayrı), d. basketbol sahası (erkek/kız ayrı), e. yüzme havuzu, h. jimnastik alanı, i. tenis sahası, j. diğer oyunlar için saha).

2.2. Yarıma öncesi var olanlar ile sonrası gereksinimlerle yapılanlar: Barınma mekânları (şartnamelere kıyasla çeşitlilik göstermektedir: evli / bekar; tek ailelik / iki ailelik; bağımsız / sıra evleri; işli / işsiz evler vd.); derslikler ve laboratuvar yapıları (şartnamelere kıyasla çeşitlilik göstermektedir.); müzik okulu (bağımsız olarak); resim-müzik okulu (bağımsız olarak); kapalı sinema (bağımsız olarak); açık hava sineması; fırın; berber salonu; matbaa; yapı bürosu; çocuk yuvası ve oyun bahçesi; eğitim kursu; uygulama okulu (köylerde kurulmakta olan işli, öğretmen evli, uygulama bahçeli ikokul yapısının enstitü çatısı altındaki laboratuvar örneğidir); bölge okulu (ortalama her on köy arasında kurulmakta olan ve kesimine giren köylerde ikokul, teknik ortaokul, çeşitli halk kursları, sağlık ocakları, tohum/damızlık/üretim araçları, kültür-sanat vb. merkezi olmak üzere çok yönlü hizmet verecek olan bölge okulunun köy enstitü çatısı altındaki laboratuvar örneğidir); bölge kooperatifi ile bölge tiyatrosunu da kapsayacaktır); sağlık okulu ve hastanesi/bölge dispenseri (100-150 kişilik); doktor evi; köy sağlık memuru evi ve kliniği (ortalama her on köy arasında kurulan sağlık istasyonunun Enstitü çatısı altındaki laboratuvar örneğidir); konaklama (misafirhane, veli yatakhaneleri; lokaller; öğrenci ve öğretmen için bağımsız ve/veya birleşik); kütüphane (bağımsız veya öğrenci kulübü ile birleşik); ışıklar (şartnamelere kıyasla çok çeşitlilik göstermektedir: demir, marangoz, dulger, taş, boya, inşaat/yapı, araba, motor, nalbant, kalay, ahşap el sa-

and was thus shared.

It is observed that in the competition programs, a number of architects took into consideration the objectives of the Institutes and re-interpreted the competition programs and introduced many propositions that went beyond the predetermined program. These propositions envisaged increasing the relationship/communication between the Village Institute and the village through independent structures or by ascribing new functions to the buildings prescribed by the program and/or orienting some of the buildings towards the village to increase this communication. Among these were examples such as libraries, hospitals, preventoriums, coffee parlors, village music halls, barbershops, village squares and fountains, etc.

Conclusion

Village Institutes as the New Cities of Revolution

Village Institute campuses were not confined to the outlines determined in the competitions, with respect to the spatial action program, with the division of labor and diversity of action developing over time with new institutions, they transformed into campuses that revealed their main purpose. This transformation followed an "autonomous development" based on the goals of the action and needs of each Institute segment. As part of the institutions newly opened due to need, the land of most Institutes was expanded. The buildings and other establishments identified in the field research I conducted on twenty-one Institutes between 1997 and 2004 define the integrated action program of the campus development before and after the competition (Table 2). It is observed that in the subsequent period, the functions of some of the buildings, which were initially defined as multi-functional, were separated and these functions were assigned independent buildings; numerous new buildings were constructed based on the new needs of the movement.

2.1. Spatial Requirements Defined in the Village Institute Competition Terms: School (multi-functional school structure for forty students each containing: two dormitories accommodating twenty students each, a dining hall and amenities for forty people, workshops accommodating forty students for sewing-tailoring, typewriting, home economics, biology, physics, chemistry experiments, paper, bookbinding works, administrative office, teachers' house, woodshed/coal bunker, and areas for laundry drying, shaving, and storage); Dormitory (located within the multi-functional school buildings in the competition program of the first twelve Institutes, the dormitory and teacher's house were separated from the main school building in the Hasanoğlu, İvriz, and Yıldızeli Village Institute. Including the teacher's house, the dormitory was identified separately in the program); assembly hall (800 seats, gym, conference, shows, and movie theater, indoor recess hall, library, canteen); workshops (suited for the wood, iron, and construction works for twenty-five students each); kitchen building, laundry facilities, building for showers; administration; stables, barns, poultry houses; meteorological station; storages (a. storage for agricultural tools, b. storage for agricultural products, c. storage for student goods, d. fuel tank, e. storage for construction materials, f. truck sheds, parking, g. fuel tank); infirmary; public toilets and face washing facilities, water storage tank; teacher's houses; 1500-2000 seat open air theater (connected with the assembly hall), exhibition and museum buildings (a. exhibition building, b. building for the aquarium, terrarium, and birds, c. cage for birds of prey, d. cages for wild animals), games and sports areas (football field a., b. handball field, c. volleyball court (male / female separately), d. Basketball court (male / female separately), f. swimming pool, h. gymnasium, i. tennis courts, j. field for other games).

2.2. Buildings Existing Prior to the Competition and Constructed After the Competition due to Need: housing (vary according to specifications): married / single, single family / two-family, independent / row houses; houses with/without workshops.), classrooms and laboratory buildings (vary according to specifications); music school (independent); art- music school (independent), indoor movie theater (independent), outdoor movie theater, bakery, hairdresser, printing house, construction office, kindergarten and playground; instructor course; practice school (the Village Institute pilot example of the primary school building with workshops, teacher's houses, and practice garden to be established in villages); regional school (established between ten villages on average, the Village Institute pilot example of the regional school which will provide multiple services such as a primary school, technical middle school, various public courses, health centers, seed/breeding/production tools, culture and arts center, etc. to villages falling into their domain. The establishment will also encompass the regional co-operative and regional theater); medical school and hospital / regional dispensary (capacity of 100-150); doctor's house, the village health officer's house and clinic (the Village Institute pilot example of the health

natları, biçki, nakış, nakış, dokuma, örme, hali, kundura, fotoğraf, mulaj vd. bir kısmı bölgeye özeldir); malzeme üretim ocakları: kiremit, tuğla, taş, kireç vd.; gara-şoför evi; bisiklet odası (bağımsız); kooperatif; döner sermaye ve ambarı; tarla / bağ evi; sebze yıkama havuzları; süthane; samanlık; aralık ve arıcı evi; çiftlik bakıcı evi; çiftlik işletmesi; hayvan reviri; balıkthane yapısı ve iskele, tuzlama havuzları, kayıkthane (deniz ve göller bölgesi için); elektrik santrali; postane (PTT binası); telefon santrali (ve köy enstitüsü ile köy arasında telefon tesisatı); su depoları / su kuleleri; kuyular; kanalizasyon işleri (projesi saptanmıştır); bataklik kurutma hendekleri; yollar (şöşe, beton şap, taş olmak üzere); menfezler; kaldırımlar; köprüler (aşıp, beton, taş olmak üzere); kanallar-bentler; çöp fırını; meydanlar; parklar / arberetum (ağaç parkı); süs havuzları (bazıları fiskeyli); çeşmeler; yontular, büstler, rölyefler (kamusal alanda); mezarlık, şehitlik; yeşil alanlar: bağ, bahçe, tarla, fidanlık, çiçeklik, koruluk, orman vb.; taşınabilir şantiye yapıları: (kuruluş yılında) çadır, prefabrik hela, portatif sahra mutfak, portatif şantiye evi.

2.3. Köy Enstitülerinin kapatılması ile uygulamaya hazır proje halinde kalanlar: Doğumevi (Hasanoğlu Köy Enstitüsü yerleşkesinde); fabrikalar (Beşikdüzü Köy Enstitüsü yerleşkesinde balık konserve ve balık unu fabrikaları)

Ayrı bir kurum olarak Hasanoğlu Köy Enstitüsü yerleşkesinde yer alan, Yüksek Köy Enstitüsü yapıları ise (üniversite yapıları); Yüksek Köy Enstitüsü, güzel sanatlar, öğrenci ve öğretmen lokali, kütüphane, yemekhane ve matbaadır. Yapıcılık binası ise tasarımı halinde kalmıştır¹¹.

Tablo 2'deki programın kullanış ve Köy Enstitüsü arazi büyüklükleri gözetilerek değerlendirilmesi, kentsel bir örgütleniş ve gelişimi gözler önüne sermekte; her Enstitü yerleşkesinin kesimi için "kent" karakteri kazandığını ortaya koymaktadır (Tablo 3). Hareketin örgütlenme yapısı ve gelişimine göre yapılacakından kuşku duymadığımız gelecek tasarımları da gözeterek tabloyu bütünsel değerlendirdiğimizde, yerleşkelerin kentsel anlamı daha da derinleşir.

11 İsmail Hakkı Tonguç Belgelisi, "Hasanoğlu Köy Enstitüsü Yeniden Yapılacak İşler", belge no. 42. Bu belge, Yüksek Köy Enstitüsü'ndeki tüm kollar için uzmanlığın gereksindiği bağımsız mekânsal örgütlenmeye sahip yapıların inşa edileceği evreye gelineceğinden de bir göstergesidir.

Tablo 2: Devrimin Yeni Kenti Olarak Köy Enstitüsü Yerleşkesi Kullanışı

Konut
Bir ailelik ayrık düzende
İki ailelik ikiz düzende
Bir ailelik bitişik (sıra evler)
Bekâr evi
İşlikli / işiksiz ev
Eğitim
Çocuk yuvası ve çocuk bahçesi (3-6 yaş)
Uygulama okulu (ilkokul)
Teknik ortaokul (Bölge Okulu yerleşkesi içinde)
Bölge Okulu
Eğitmen Kursu
Köy Enstitüsü
Yüksek Köy Enstitüsü (üniversite)
Sağlık Okulu
Kültür / Sosyal
Toplantı binası
Kütüphane
Matbaa
Açık hava tiyatrosu (1500-2000 kişilik)
Bölge tiyatrosu (Bölge Okulu yerleşkesi içinde)
Sinema (kapalı ve açık hava sineması)
Sergi ve müze yapıları (akvarium, terrarium, arberetum(ağaç parkı) vd.)
Lokaller
Misafirhane
Hamam
Çamaşırhane
Meydan (çok işlevli: toplantı, tartışma, eğlence, müzik yayını vd.)
Yontular, büstler, rölyefler vd. (kamusal alanda)
Ekonomi
Dukkânlar (fırın, berber, ayakkabıcı vd.)
İşlikler (bölgeye bağlı olarak çok çeşitli)
Ocaklar (tuğla, kiremit, taş, kireç vb.)
Ziraat alanları (tarla, bağ, bahçe vb.) ve ürün depoları
Fidanlık, çiçeklik

station to be established between ten villages on average); accommodation: guesthouse, dormitory for parents, clubhouses (independent and/or combined for students and teachers), library (independently or in conjunction with student clubs); workshops (more diverse compared to the terms of competition: iron-working, carpentry, woodworking, stone, paint, construction / building, car, motorcycle, blacksmith, tin, wood crafts, saw mills and sewing, embroidery, weaving, knitting, carpets, boots, photography, moulage, etc., some of which are specific to the region); material production kilns: brick, tile, stone, lime etc.; garage-driver's house, a bicycle storage room (independent); co-operative, working capital and warehouse, farm / vineyard house, vegetable washing pools; creamery; haystack; apiary and beekeeper house, farm caretaker's house; farm enterprise; animal infirmary; fish market building and pier, salting pools, boat house (for sea and lake regions), power plants, post office (Post Office Building); telephone operator (and phone lines between the village and the Institute), water tanks / water towers, wells, sewage works (the project has been identified); ditches for draining swamps; roads (paved, concrete finish, stone), culverts, stone walks, bridges (wood, concrete, stone,); channels, dams, incinerator; squares, parks / arboretum (tree park); decorative pools (some with jets), fountains, statues, busts, reliefs (in public domain), cemetery, cemetery for martyrs; green areas, vineyards, orchards, fields, nursery, flower garden, groves, forests and etc.; portable construction site buildings: (in the year of establishment), tents, prefabricated toilets, portable soup kitchen, portable construction site shed.

2.3. Ready-to-implement buildings that were not implemented due to the closing of Village Institutes: Maternity hospital (on the Hasanoglan Village Institute campus), factories (on the Beşikdüzü Village Institute campus; canned fish and fish meal factories)

Located on the Hasanoglan Village Institute campus as a separate institution, the buildings of the Village Institute of Higher Learning (university buildings) are as follows: Village Institute of Higher Learning, fine arts, student and teacher halls, library, refectory, and printing house. The building for the construction department remained as a design idea.¹¹

The evaluation of the program in Table 2 with respect to the areas of use and land size of Village Institute reveals an urban organization and development;

11 İsmail Hakkı Tonguç Archives, "Hasanoğlan Köy Enstitüsü Yeniden Yapılacak İşler", document no. 42. This document also indicates that buildings with independent social organization would be constructed for all departments of the Village Institute of Higher Learning that required specialization.

Çiftlik
Değirmen
Balıkthane ve iskele, tuzlama havuzları (deniz ve göller bölgesinde)
Kooperatifler
Fabrikalar
Sağlık
Revir
Sağlıkçı evi ve kliniği
Sağlık merkezi / Bölge dispanseri (100-150 yataklı)
Doğumevi
Yeşil alan
Oyun bahçesi (7-11 yaş)
Oyun ve spor alanları (11-18 yaş; futbol, basketbol, voleybol, yüzme havuzu, hentbol, jimnastik vd.)
Park (süs havuzu, çeşme vd.)
Koruluk, orman
Mezarlık
Teknik Altyapı
Elektrik santralleri, su depoları / su kuleleri, çeşmeler, kanalizasyon işleri, kuyular, bataklık kurutma hendekleri, yollar (şose, beton şap, taş), menfezler, kaldırımlar, köprüler (ahşap, beton, taş), kanallar-bentler, PTT, telefon santrali, telefon tesisatı (enstitü ile köy arasında), meteoroloji istasyonu, garaj, çöp fırını vd.
Yönetim
İnşa merkezi olarak Köy Enstitüsü ve Eğitim Kursu Müdürlüğü
Yönetim ve denetim merkezi olarak Yüksek Köy Enstitüsü

Köy Enstitüsü yerleşkeleri kentsel kullanım açısından, konut, eğitim, kültür/sosyal, ekonomi/çalışma, sağlık, yeşil, teknik altyapı ve yönetim alanlarına sahiptir. Kesimi için giderek çeşitlenen çağdaş işbölümü, hizmet örgütlenmesi ile yerleşkeler bir kesim/bölge kenti; her enstitünün 1000–1500 kişilik üretici/inşa eden nüfusu ise, kesimi için hizmet sektörü nüfusu olarak ortaya çıkmaktadır.

Her yerleşke, kesiminin eğitim/kültür, sağlık, bayındırlık ve ekonomi alanında sosyal hizmet (yönetim, denetim, inşa/üretim) merkezi işlevi üstlenmiştir. Ortalama her on köy arasında orta ölçekli Köy Enstitüsü olarak kurulmaya başlanan Bölge Okulu yerleşkeleri ise alt merkezler olmakta; son noktada ise, her köyde mini ölçekli Köy Enstitüsü olarak kurulmaya başlanan

it also demonstrates that each part of the Institute campus attained an “urban” character (Table 3). Taking into consideration future designs that would be built based on the organizational structure and development of the movement, when the table is evaluated as a whole, the urban character of the campus assumes a more profound meaning.

Table 2: The Use of the Village Institute Campus as the New City of the Revolution

Housing
Individual single-family homes
Twin homes for two families
Adjoining (row) houses for single families
Homes for single individuals
Home with/without workshops
Education
Nursery school and children's playground (ages 3–6)
Practice school (primary level)
Technical middle school (on the Regional School campus)
Regional School
Instructor Course
Village Institute
Village Institute of Higher Learning (university)
School of Health
Cultural / Social Life
Assembly hall
Library
Printing house
Outdoor theater (1500-2000 seats)
Regional theater (on the Regional School Campus)
Movie theater (indoor and outdoor)
Exhibition and museum buildings (Aquarium, Terrarium, Arboretum (tree park) etc.)
Clubhouses
Guest house
Baths
Laundry room
Public square (multi-functional: meetings, debates, entertainment, music, etc.)

köy okulu yerleşkeleri yer almaktadır. Sonuçta, demokratik kültürel-mekânsal örgütlenme Köy Enstitülerinden köylere doğru hareket ağları şeklinde birbirine bağlanır.

Köy Enstitülerinin kapatılması ile uygulamaya hazır proje halinde kalan doğumevi¹² ve fabrikalar,¹³ yerleşkelerin yeni kentler olarak gelişmekte olduğunun açık ve yeter kanıtıdır. Doğumevi ve fabrikaların Köy Enstitüsü kurumunun kendisi için olmadığı açıktır. Köy Enstitüsü Hareketi'ne bağlı daha birçok kurum yanında, salt bu iki örnek bile Köy Enstitülerinin kesiminin yeniden inşasında sorumlu-öncü rolünü, kentsel örgütlenişini dolaysız göstermektedir.

1933 yılında çıkarılan ve 1957 yılına değin yürürlükte bulunan 2290 sayılı Belediye Yapı ve Yollar Yasası'na göre, 10.000 ve üzerindeki nüfusa sahip yerleşmeler kent olarak kabul edilmekte,¹⁴ her kentsel köy için nüfus başına 65 m² toprak gerektiği gösterilmektedir.¹⁵ Yasaya göre, 10.000 nüfus için, 650 dekar alan gereklidir.

İklim ve köylerin iklim, üretim hayatı, yol durumu gibi temel konuları göz önünde tutularak oluşturulmuş bölgelerde açılan Köy Enstitülerinin her birinin 3000-5000 dekar büyüklüğünde işlemeye uygun arazısı vardır.¹⁶ 2290 sayılı yasa verilerine göre, her Köy Enstitüsü 30.769-46.153 nüfusu barındıracak büyüklükte toprağa sahiptir.

Köy Enstitüleri daha en baştan bir kent nüfusunu barındırabilecek büyüklükte kamu toprağı üzerinde kurulur. Yarışmalar ile, görece küçük ölçekli ama planlı bir kuruluş hedeflenmiş, yerleşkeler süreç içinde ge-

Sculptures, busts, reliefs, etc. (in public space)
Economy
Shops (bakery, barber shop, shoe shop, etc.)
Workshops (a wide range depending on the region)
Kilns (brick, tile, stone, lime, etc.)
Agricultural areas (fields, vineyards, gardens, etc.) and warehouses
Nursery, flower garden
Farm
Mill
Fish market and pier, salting pools (in sea and lake regions)
Co-operatives
Factories
Healthcare
Infirmary
Health professional home and clinic
Health Center / Regional Dispensary (100-150 beds)
Maternity hospital
Green areas
Playground (ages 7-11)
Game and sports fields (ages 11-18; soccer, basketball, volleyball, swimming pool, handball, gymnastics, etc.)
Park (decorative pools, fountains, etc.)
Woods, forest
Cemetery
Technical Infrastructure
Power plants, water reservoirs / water towers, fountains, sewage works, wells, ditches to drain swamps, roads (paved, cement finish, stone), culverts, sidewalks, bridges (wood, concrete, stone), canals, dams, P.T.T. (post office), switchboard, telephone lines (between the institute and the village), meteorology station, garage, incinerator, etc.
Administration
The Director of Village Institutes and Trainer Courses as the center of construction
The Village Institute as the center of administration and supervision

- 12 İsmail Hakkı Tonguç Belgeği, "Hasanoğlu Köy Enstitüsü Yeniden Yapılacak İşler", belge no. 42.
- 13 Hürrem Arman, *Piramidin Tabanı: Köy Enstitüleri ve Tonguç (Anılar)*, 1, İş Matbaacılık ve Ticaret Yayınları, Ankara, 1969, s. 263-264, 359-366; *Köy Enstitüleri Defteri*, 2, haz. Şerif Tekken, Hürrem Arman, Recep Gürel vd., İstanbul, 1975, s. 22-23.
- 14 Ruşen Keleş, *Kentleşme Politikası*, 5. bs., İmge Yayınları, Ankara, 2000, s. 43.
- 15 A.g.e., s. 158.
- 16 İ. Hakkı Tonguç, "Köy Terbiyesi ve Köy Enstitüleri-3: Köy Enstitüleri", *Ulus*, 16.08.1940, s. 2. Ortalamanın altında olduğu gibi, çok üstünde büyüklüğe sahip Enstitüler de vardır.

Village Institute campuses included areas of housing, education, culture/social life economics/work, technical infrastructure, and administration geared towards urban use. With the increasingly diversified division of labor of each segment and service organization, campuses emerged as sectional/regional

lişen işbölümüne bağlı eylem çeşitliliği ile kesimi içine merkez rolü üstlenmeye başlamış; kültürel-mekânsal tüm örgütlenmesi ile demokrasinin mekânı kentsel yerleşkeler halinde gelişim göstermiştir.

Yerleşkelerin genel değerlendirmesinden sonra, ikincil olarak eylem programına inebiliriz. Yarışmalar ve sonrası geliştirilen eylem programının ayrıntılı değerlendirilmesi yerleşkeleri çok yönlü anlamak ve en başından klasik okul yerleşkeleri olarak düşünülmendiğini göstermek açısından önemlidir. Makalenin sınırları içinde çok önemli birkaç noktayı vurgulamakla yetinebiliriz. Bu noktalar, Köy Enstitüsü Hareketi ile “tabandan yukarıya doğru inşa edilmekte olan demokrasi kültürünün mekânsal örgütlenmeye yansıması” açısından anlamlıdır.

Köy Enstitüleri yerleşkelerinin demokratik kültürel-mekânsal örgütlenmesinde, küme yapıları, meydan ve açık hava tiyatrosunun özel yeri vardır.

İlk on iki Enstitü için açılan yarışma, hareket açısından yaşamsal bir örgütlenmenin mekânsal programa girişini temsil etmekte ve Tonguç’un ürünü olan bu örgütlenme proto-Köy Enstitüsü deneyimine dayanmaktadır: “Küme yapısı”. Yarışma şartnamesinde “okul”, Köy Enstitüsü pratiğinde “küme yapısı” olarak geçen bu yapıların Enstitü açısından yeri çok özeldir. Kırk kişilik bir kümenin, küme başı ailesiyle aynı çatı altında yaşadığı bu kültürel-mekânsal örgütlenmede, çoğunun gündelik hayatından başlayarak öz-yönetim, öz-denetim, öz-bakım, eleştirir-özeleştirir, dayanışma, kardeşlik kültürü geliştirilmektedir. Köy Enstitüsü küçük bir “toplum” ise, küme örgütlenmesi toplumun en küçük birimi olan “aile”yi temsil eder. Gündelik hayatın dertleri, sıkıntıları, özlemleri de içinde olmak üzere her küme, kümebaşı ailesiyle demokratik davranış kalıplarını bir aile ilişkisi düzeninde öğrenmektedir. Küme yapıları, Enstitü sisteminin temeli olan “küme” anlayışının, kültürel-mekânsal örgütlenmesi ile mimarlıkta doğru yorumlandığı başarılı örneklerdir. Köy Enstitüleri Hareketi’nin hedeflediği, yoksul-yoksun-bilgisiz bir köylü kültürel-mekânsal coğrafyada tabandan yukarıya demokratik yaşamın/toplumun inşasını etkili şekilde temsil etmektedir.

“Okul” binası olarak anılan küme yapılarının, son

towns and the productive/construction population of 1000–1500 at each Institute assumed the role of a service sector catering to its section/region.

Each campus functioned as the center for social services (administration, supervision, construction/production) in the education/cultural, healthcare, development, and economic areas of its section. Established as medium-sized Village Institutes between the villages on average, the regional school campuses served as sub-centers; the village school campuses being established as mini-sized Village Institutes assumed their places at the final point. Consequently, the democratic cultural-spatial organization was connected as a movement network between Village Institutes and villages.

The maternity hospitals¹² and factories,¹³ which remained as ready-to-be-implemented projects after the closing of Village Institutes, constitute clear and sufficient evidences of the fact that the campuses were evolving as new cities. It is evident that the maternity hospital and factories were not intended for the Village Institute alone. Apart from many institutions associated with the Village Institute Movement, these two examples are enough to demonstrate the accountable-pioneering role of the Village Institutes and their direct involvement in urban organization.

According to the Municipal Building and Road Act number 2290 issued in 1933 and in force until 1957, settlements with a population of 10,000 and more were considered as cities¹⁴ and it was indicated that 65 m² of land per population was required for urban function.¹⁵ According to this law, an area of 650 dec-

12 İsmail Hakkı Tonguç Archives, “Hasanoğlu Köy Enstitüsü Yeniden Yapılacak İşler”, document nr. 42.

13 Hürrem Arman, *Piramidin Tabanı-Köy Enstitüleri ve Tonguç (Anılar)*, 1, İş Matbaacılık ve Ticaret Yayınları, Ankara, 1969, pp. 263–264, 359–366; *Köy Enstitüleri Defteri*, 2, eds. Şerif Tekben, Hürrem Arman, Recep Gürel et. al., İstanbul, 1975, pp. 22–23.

14 Ruşen Keleş, *Kentleşme Politikası*, 5th edition, Imge Yayınları, Ankara, 2000, p. 43.

15 *Ibid.*, p. 158.

Üç (Hasanoğlu, Yıldızeli, İvriz) yarışmada “okul” ve “yatakthane” olarak ikiye ayrıştırılması, bize göre, bu şartnamelerin büyük zaafıdır. Ancak, bu zaaf uygulamada giderilmiş, Hasanoğlu’nda izlendiği gibi küme yapıları sürdürülmüştür. Ayrıştırılmış örnekler olmakla beraber, sistem küme tipi örgütlenmeyi öne çıkarır. Bize göre, sistemle tutarlı olan kültürel-mekânsal örgütlenme biçimi de budur.

Proto-Köy Enstitüsü evresinden itibaren “meydan”ın demokrasinin inşasındaki yeri açıktır ve yarışma programına da yansımıştır. Açık hava tiyatrosu ise, son üç (Hasanoğlu, İvriz, Yıldızeli) yarışma programında yerini almıştır. Ancak, ilk on iki Enstitü için açılan yarışma şartnamesinde açıkça belirtilmemiş olmakla birlikte, bazı yarışma projelerinde açık hava tiyatroları saptanmıştır.¹⁷ Bu durum, yarışmacıların program yorumu olabileceği gibi yarışma sürecinde yapılmış bir duyuru ile de ilişkili olabilir.

Meydan ve açık hava tiyatrosunun ana işlevi, gösteri ve toplantı/tartışma mekânı olmasıdır. Aynı anda, Köy Enstitüsü ile köylünün buluşma/iletişim mekânıdır. Başlangıçta olmasa bile süreç içinde açık hava tiyatrosunun toplantı/tartışma mekânı olma işlevinin açığa çıkıyor; “haftalık iş hayatının açık münakaşasının” açık hava tiyatrosunda yapıldığı görülür.¹⁸ Köy Enstitüleri Hareketi’nin demokrasinin inşası açısından yerleşkele-ri yansıyan gelişimi incelendiğinde meydan ve açık hava tiyatrosu bir tür “meclis” mekânı işlevi üstlenmiştir. Bu işlev, Enstitülerde “Cumartesi Toplantıları” olarak anılan kurumsallaşma ile sağlanmıştır.

Yarışma şartnamelerine yansıyan bir tutuma vurgu ise, Köy Enstitüleri ile üretilen “emek/değer ahlakı” açısından anlamlıdır. Yapıtılan binalara mimar adının yazılması kaydı, şartnameye İ. Hakkı Tonguç tarafından konulmuş olmalıdır. “Emeğe saygı” anlayışının dışavurumu olan bu tutum, Köy Enstitüleri Hareketi’nin başlangıcından beri izlenmektedir ve 4274 sayılı Ör-

ares was required for a population of 10,000.

Each of the Village Institutes opened in regions by taking into consideration the climate, production span, and road conditions of cities and villages, owned a property of 2000-3000 decares of arable land.¹⁶ According to Law number 2290, each Village Institute owned lands to accommodate a population of 30,769 to 46,153.

Village Institutes were established on public properties large enough to accommodate an urban population from the onset. A relatively small-scale yet planned institution was targeted through the competitions. Over time, the campuses began to assume a central role for their region through the diversity of actions in line with the division of labor; through the organization of all cultural-spatial areas, the sites of democracy developed as urban settlements.

After an overall evaluation of campuses, we can move on to the action program as a secondary issue. The detailed assessment of the action program developed during and after the competitions is important for understanding the campuses as a whole and indicating that they were not conceived as classic school campuses from the onset. Within the confines of this article, we shall emphasize of few very important points. Such points are meaningful in terms of the Village Institute Movement’s “reflections of the bottom up culture of democracy on spatial organization.”

Cluster buildings, the public square, and the outdoor theater hold a special place in cultural-spatial organization of Village Institute campuses.

The competition organized for the first twelve institutes represents the admission of a vital organization into a spatial program in terms of movement and, as a product devised by Tonguç, this organization is based on the proto-Village Institute experience: “the cluster structure”. Recognized as the “school” in the terms of the competition, and as “cluster structure”

17 Saptadıklarım şunlardır: Aksu (Asım Mutlu, 1. ödül), Göl Köy (Asım Mutlu, 1. ödül), Düziçi (Recai Akçay, 1. ödül), Pazarören (Ahşen Yapanar, 1. ödül), Gönen (Celâl Biçer, 1. ödül), Gönen (Asım Mutlu, 2. ödül).

18 Hamdi Hızal, “Hasanoğlu Köy Enstitüsünde 4 Gün” başlıklı rapor, 1946.

16 İ. Hakkı Tonguç, “Köy Terbiyesi ve Köy Enstitüleri 3: Köy Enstitüleri”, *Ulus Gazetesi*, 16.08.1940, p. 2. While some were below average, a number of Institutes were much larger than average.

Şekil 8: a. "Bizim Köy"den.
İ. H. Tonguç Belgeliği.
Figure 8: a. "Bizim Köy"den.
İsmail Hakkı Tonguç Photograph
Collection.

Şekil 8: b. Pazarören Köy Enstitüsü.
Yıldız Keskin Fotoğraf Koleksiyonu.
Figure 8: b. Pazarören Village Institute.
Yıldız Keskin Photograph Collection.

gütlenme Yasası'nda da yerini almıştır. Köylerin yaşama etki edecek ürün/eser koyan her insanı tarihin kaydına geçirmeyi amaçlayan bir ödüllendirme sistemi oluşturulmuştur.

Alan çalışmalarımda Köy Enstitüleri yapıları üzerinde "mimar adı" örneğine rastlamadım. Buna karşın, yapılar üzerinde inşa eden Yapıcı Ekiplerinin isimlerinin yer aldığı "İmece Yazıtı" örnekleri, Hasanoğlu ile Pulur Köy Enstitülerinde saptanmıştır. Enstitülerde "emeğe saygı" ödüllendirmesinin daha ileri örnekleri de vardır: Akçadağ Köy Enstitüsü kurucu müdürü Şerif

in Village Institute practice, these buildings hold a special place at the Institutes. In this cultural-spatial organization in which a cluster of forty individuals live under the same roof as the cluster-heading family, self-management, self-control, self-care, self-criticism, solidarity, and the culture of fraternity are developed, most notably starting with the daily life of the child. If the Village Institute is a small "society," then the cluster organization represents the "family," which constitutes the smallest unit of society. Including the trials and tribulations of daily life, each cluster

Tekben, Enstitüyü suya kavuşturan Fazıl Usta'nın yön-
lütunun yapılmasını planlamış, kaidesi de hazırlan-
mıştır. Ancak Enstitülerin kapatılmasıyla tamamlan-
mamıştır.¹⁹

Köy Enstitüleri tarihi açısından olduğu gibi mimar-
lık ve kent tarihimiz açısından da özel yere sahip olan
Hasanoğlu'daki "Tohum Saçan Adam" yontusu ise, bir
çok düz ve yan anlamları olmakla birlikte bütünde
longuş simgesinde toplanarak, onun emeğine saygı
anıtı olarak görülebilir. "Halk Uygarlığı'nın Kültürel-
Mekânsal İnşa Modeli Olarak Köy Enstitüleri"ni²⁰ orta-
ya koyan İsmail Hakkı Tonguç'un emeğine saygı anıtı.

Sonuç olarak, oldukça geniş kamu arazilerinde ku-
rulan Köy Enstitüleri için açılan yarışmalar ile küçük
ölçekli bir kent planı ve bu kentin kurulması için gerek-
li yapı vd. mekânsal gereksinmelerin projelerinin elde
edilmesi amaçlanmıştır. Yerleşkeler süreç içinde, ta-
handan yukarıya doğru demokratik kültürel-mekânsal
örgütlenmesi ve gelişimi ile "Devrimin Yeni Kentleri"
olmaya evrilmiştir (Şek. 8).

learn the democratic patterns of behavior as part of
a family order with its cluster-leading family. Correct-
ly applied in architecture through their cultural-spa-
tial organization, the cluster structures are successful
examples of the "cluster" concept, which constitutes
the basis of the Village Institute system. Across an
impoverished-deprived-ignorant rural-cultural-spa-
tial geography targeted by the Village Institute Move-
ment, this concept effectively represents the con-
struction of bottom-up democratic life/society.

We believe that the separation of the cluster
structures known as "school" buildings into two
groups as "school" and "dormitory" in the last three
competitions (Hasanoğlu, Yıldızeli, İvriz) constitute
the most important weakness of the Terms. However,
this weakness has been overcome in practice. As seen
in the example of Hasanoğlu, cluster buildings pre-
vail. Although individual cases exist, the system favors
cluster-type organizations. We believe that this cul-
tural-spatial organization is consistent with the sys-
tem.

As of the Proto-Village Institute phase, the role of
the "public square" in the construction of democracy
is evident and is thus reflected on the competition
program. The open-air theater, on the other hand, as-
sumes its place only in the last three (Hasanoğlu,
İvriz, Yıldızeli) competitions. However, while they are
not clearly identified in the terms of the competitions
held for the first twelve competitions, some competi-
tion projects do include open-air theaters.¹⁷ While
this can be attributed to the participants' interpreta-
tion of the program, it can also be related to an an-
nouncement made in the course of the competition.

The main function of the public square and the
open-air theater is that they act as venues for spec-
tacles and assemblies/debates. At the same time,
they serve as the meeting/communication site be-
tween the Village Institute and the villagers. Though

¹⁹ Köy Enstitüleri Defteri, 1, s. 26.

²⁰ "Halk Uygarlığı" kavramı, konuyla ilgili "Devrim Mimarlığı
Olarak Köy Enstitüleri: Halk Uygarlığı'nın Kültürel-Mekânsal
İnşası-Devrim Mimarlığının Ontolojisine Giriş" başlıklı
çalışmamdaki "Saray Uygarlığı-Halk Uygarlığı" ikiliğine
dayanmaktadır.

¹⁷ The ones I have identified are as follows: Aksu (Asım Mutlu,
1st prize), Göl Köy (Asım Mutlu, 1st prize), Düziçi (Recai Akçay,
1st prize), Pazarören (Ahsen Yapanar, 1st prize), Gönören (Cedat
Biçer, 1st prize), Gönören (Asım Mutlu, 2nd prize)

not at first, it is observed that the open-air theater began to function as a meeting/discussion site and that the “open weekly debate of work life” was held at the open-air theater.¹⁸ A study of the development of the Village Institute Movement with respect to the building of democracy as it is reflected on campuses reveals that the public square and the open-air theater acted as “council” venues. In Village Institutes, this function was provided by the institutionalization known as “Saturday Meetings.”

Another noteworthy point emphasized in the terms of the competitions pertains to “labor/value” produced at Village Institutes. The stipulation to inscribe the names of the architects on their respective buildings must have been added by İ. H. Tonguç. As an expression of “respect for labor,” this approach can be followed from the beginning of the Village Institute Movement and assumes its places in the Reorganization Act number 4274. A reward system that foresaw the recording of each individual who created products/works that would affect village life was thus created.

In my field studies, I have not encountered any examples of “architect names” on any of the Village Institute buildings. However, examples of the “Inscription Tablets of Collaborative Efforts” which include the names of the Building Teams that constructed the buildings have been identified on the buildings of Hasanoğlu and Pulur Village Institutes. Institutes also have more advanced examples of the “respect for labor” reward system. Akçadağ Village Institute founding director Şerif Tekben commissioned a sculpture of Fazıl Usta, who brought water to the Institute; in fact, the pedestal of the sculpture had already been prepared. However, once the institutes were shut down, the sculpture was never completed.¹⁹

Located in Hasanoğlu, the sculpture, “Man Sowing Seeds” not only holds a special place in the history of Village Institutes but in terms of Turkey’s architec-

18 Hamdi Hızal, report entitled, “Hasanoğlu Köy Enstitüsünde 4 Gün,” 1946.

19 *Köy Enstitüleri Defteri*, 1, p. 26.

tural and urban history as well. While the sculpture carries many specific and secondary connotations, on the whole, as a reference to Tonguç's aforementioned vision, it may be regarded as a monument of "respect for labor" of İsmail Hakkı Tonguç. It bears testimony and pays respects to the efforts of İ. H. Tonguç, who created the "Village Institutes as the Cultural-Spatial Construction Model of the People's Civilization."²⁰

In conclusion, the competitions held for the design of the Village Institutes created across sprawling public properties were intended to obtain a small-scale urban plan and the spatial needs –such as buildings, etc.– required for the establishment of these cities. Over time, the campuses evolved into the "New Cities of Revolution" as part of the bottom-up democratic cultural-spatial organization and development (Fig. 8).

20 The concept of "People's Civilization" is based on the dichotomy of "Palace Civilization vs. People's Civilization" I have identified in my work entitled, "Devrim Mimarlığı Olarak Köy Enstitüleri: Halk Uygarlığı'nın Kültürel-Mekansal İnşası Devrim Mimarlığının Ontolojisine Giriş" (Village Institutes as Revolutionary Architecture; Introduction to the Ontology of Cultural-Spatial-Revolutionary Architecture of People's Civilization).

KÖY ENSTİTÜLERİNDE MEKÂN
KURGUSU VE MİMARİ YAPILANMA

SPATIAL ORGANIZATION AND
ARCHITECTURAL FORMATION IN
VILLAGE INSTITUTES

Ebru Baysal

Köy Enstitüleri, Cumhuriyetin kurulumu ve kurumlaşması sürecinde köylerin iyileştirilmesi arayışıyla geliştirilerek yapılmış ve Anadolu üzerinde yirmi bir noktada konulanmış çok yönlü eğitim kurumlarıdır. İlerleme ile kentlerde yeni yaşam biçiminin karşılığı olarak, Cumhuriyet Halk Partisi'nin örgütlü kurumu olmasına rağmen resmi bir nitelik kazanan Halkevleriyle birlikte Köy Enstitüleri, devlet tarafından ele alınan, örgütlü ve kurumlaşmış bir kimlik olarak değerlendirilir. Enstitüler, köy kaynağından yola çıkıp, Anadolu kırsalının bütününü canlandırma öngörüsüyle, birbirleriyle ilişkilenebilecek bir donanımın merkezleri olarak, eğitimi aşan amaçlarla kurgulanır. Köyle birlikte ilerleme anlayışı, köy öğretmenini köye yerleşik kılmının koşullarını hazırlarken, yeni bir yaşama biçimi önerisini, dolayısıyla mekâna ve mimarlığa ait birçok oluşumu barındırır.

Bu yazı; Köy Enstitüleri deneyinin öngörülerini çerçevesinde gelişen ve özgün olarak nitelendirilen 1940-1946 yılları arasındaki dönemini, resmi söylem² ve zihinlerdeki kurgudan yola çıkarak, mekân kuran öğeleri ve mimari yapılanması bakımından genel olarak incelemektedir. Bulunabilen kısıtlı sayıda veriye³ da-

Located at twenty-one different points across Anatolia, Village Institutes are multifaceted institutions developed and structured for the amelioration of villages during the process of the Republic's establishment and institutionalization. In response to progress and the new way of urban living, Village Institutes are considered an organized and institutionalized entity undertaken by the government along with People's Houses (*Halkevleri*), which attained an official character although they were the organized institutions of the Republican People's Party (CHP). Originating from villages, the Institutes were conceived as institutions whose scope went beyond education to revive the entirety of rural Anatolia and as centers that could be associated with one another. While the concept of progress through the amelioration of villages prepares the necessary conditions to settle village teachers in the villages, it also contains propositions for a new way of living and, by extension, a series of formations pertaining to space and architecture.

This paper offers a general review of the period between 1940 and 1946 developed authentically around the vision of the Village Institutes with respect to the elements constituting space and architectural formation based on the official discourse¹ and the intellectual construct of the period. Hence, the paper aims to study spatial organization and architecture as

Bu yazı, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Bölümü'nde Öğr. Dr. Neşe Gurallar Yeşilkaya yönetiminde 2006 yılında tamamlanan "Erken Cumhuriyet Döneminde Köy Mekânına Bakış ve Köy Enstitülerinde Mekânsal Deneyimler" başlıklı yüksek lisans tezine dayanmaktadır.

"17.4.1940 tarihli ve 3803 sayılı Köy Enstitüleri Kanunu" ("3803 sayılı yasa" olarak gösterilecektir); "19.6.1942 tarihli ve 4274 sayılı Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu, *Maarif Vekilliği Tebliğler Dergisi*, 4/179, 6.7.1942, s. 173-178 ("4274 sayılı yasa" olarak gösterilecektir); "30.11.1942 tarihli Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu İzahnamesi", *Maarif Vekilliği Tebliğler Dergisi*, 5/203, 21. Birinci kanun 1942, s. 80-105 ("İzahname" olarak gösterilecektir); Yüksek Köy Enstitüsü Talimatnamesi, Talim ve Terbiye Heyeti 24.7.1943 tarih ve 228 sayılı kararı ("Talimatname, 1942" olarak gösterilecektir).

Yarışma Şartnameleri:

"Köy Enstitüleri Binalarının Avan Projelerine Ait Müsabaka Şartnamesi", *Maarif Vekilliği Tebliğler Dergisi*, 13 Mayıs 1940, 2, s. 199-204 ("Şartname 1" olarak gösterilecektir); "3803 Sayılı Kanuna Tevfikan Ankara Hasanoğlu Köyü'nde Açılan Enstitüsünün Avan Projelerine Ait Müsabaka Şartnamesi", *Maarif Vekilliği Tebliğler Dergisi*, 3, 26 Mayıs

1 This paper is based on the Master's Thesis "Erken Cumhuriyet Döneminde Köy Mekânına Bakış ve Köy Enstitülerinde Mekânsal Deneyimler" (A Look at the Village Space during the Early Republican Period and Spatial Experiences at Village Institutes) completed in 2006 under the supervision of Gazi University Institute of Sciences-Department of Architecture faculty member Dr. Neşe Gurallar Yeşilkaya.

2 "Law number 3803 on Village Institutes dated 17.4.1940" (from hereon called "Law number 3803") and Law number 4274 on the Organization of Village Schools and Institutes, *Maarif Vekilliği Tebliğler Dergisi*, 4/179, 6.7.1942, pp. 173-178 (from hereon called "Law number 4274"); "Prospectus dated 30.11.1942 of the Law on Village Schools and Institutes", *Maarif Vekilliği Tebliğler Dergisi*, 5/203, 21 December 1942, pp. 80-105 (from hereon called "Prospectus"); Village Institute of Higher Learning By-Laws, decision number 228 of the Council of Education and Discipline dated 24.7.1943 (from hereon named "By-Laws, 1942").

yanarak; erken Cumhuriyet dönemi köy tartışmalarına kısa atıflarla, Enstitüleri yapılandıran bir araç olarak mekân kurgusu ve mimari incelenmiş, Cumhuriyete yönelik ilerleme fikrine köyler üzerinde Enstitüler ile getirilen cevabın mekânsal ve mimari karşılıkları aranmıştır. Bu nedenle yazı, Köy Enstitülerinde mekân kurgusu, Enstitü deneyinde mimar ve mimari yapılanma ile çok kısa dönem koşullarına da değinen bir değerlendirmeden oluşan sonuç ana başlıklarıyla ele alınmıştır.

Köy Enstitüleri'nde Mekân Kurgusu

Üzerinde yaşam belirtisi pek de bulunmayan büyük bir boşlukta istenen hareket, mimari projeleri önceleyen bir organizasyonla alanda belirirken, canlanmaya başlayan mekân, öngörülerin yaşıntıyla buluşmasında açığa çıkan çok yönlü bir anlatı biriktirir. Yer seçimlerinden itibaren yapılaşma, yerleşme, gündelik hayat, gündelik olmayan yaşıntının katılımı ve zihinlerdeki kurgu ile enstitü mekânı bir bütün olarak var olur.

Sözü edilen bütünün asıl mekânsal karşılığı Anadolu coğrafyasıdır. Bu bütünde Enstitü sınırları, kendilerinden hareket ve ilişkilene beklenen alanı haritada tanımlar. Tasarlanan noktalarda konumlandıkları yerin mekânsal odakları ve aynı zamanda bir ağız parçası olarak belirirler. Mekânı kuran ana eksenlerden biri,

1941, 170–172 (“Şartname 2” olarak gösterilecektir); “3803 Sayılı Kanuna Tevfikan Ereğli Civarında Konya-İzmir, Sivas-Yıldızeli Civarında Pamukpınar Adlarıyla Açılan Köy Enstitülerinin Vaziyet Planlarıyla Avan Projelerine Ait Müsabaka Şartnamesi”, *Maarif Vekilliği Tebliğler Dergisi*, 5/226, 31 Mayıs 1943, s. 185–186 (“Şartname 3” olarak gösterilecektir).

Bunların dışında, 2006 İsmail Hakkı Tonguç Belgeliği'nden (2010 yılında İsmail Hakkı Tonguç Belgeliği Vakfı adını alan kuruluş) edinilen bazı jüri raporları ve mimari proje raporları; çeşitli belgeler ile Hasanoğlu Köy Enstitüsü genel vaziyet planı üzerinde kuruluşun 1. yılında yapılan binaları gösteren belge; vaziyet planları için kısıtlı bir inceleme olanağı sunan maket fotoğrafları; 2006 yazında Y. Mimar Cengiz Bektaş yürütücülüğünde Edirne Kepirtepe Köy Enstitüsü, Mimarlık Öğrencileri Yaz Okulu katılımı ile Hasanoğlu ve Kepirtepe’de yerinde inceleme; Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı’ndan Ali Kınacı ile sözlü görüşme.

a means of structuring Institutes based on the limited data available³ and with brief references to the discussions on the village issue during the early Republican period. The answer to the Republican idea of progress in villages through Institutes has been sought in terms of space and architecture. Therefore, the paper addresses spatial organization, architects, and architectural formation in Village Institutes, and includes a conclusion that offers a brief assessment of the conditions of the period.

Spatial Organization at Village Institutes

As the movement demanded from a vast emptiness with little sign of life emerges in space through an organization preceding architectural projects, the space accumulates a multi-faceted narrative that manifests itself through the convergence of anticipations and life as it begins to come alive. Starting with

3 Terms of Competition:

“Terms of Competition of the Preliminary Design of Village Institute Buildings”, *Maarif Vekilliği Tebliğler Dergisi*, 13 May 1940, 2, pp. 199–204 (from hereon named “Terms 1”);

“Terms of Competition of the Preliminary Designs of the Opened in Hasanoğlu Village, Ankara in accordance with Law number 3803”, *Maarif Vekilliği Tebliğler Dergisi*, 3, 26 May 1941, pp. 170–172 (from hereon named “Terms 2”);

“Terms of Competition of the Site Plans and Preliminary Designs of Village Institutes opened in Izmir near Ereğli and Pamukpınar in accordance with Law 3803”, *Maarif Vekilliği Tebliğler Dergisi*, 5/226, 31 May 1943, pp. 185–186 (from hereon named “Terms 3”).

Additional sources include the following: several jury reports and architectural project reports acquired in 2006 from the İsmail Hakkı Tonguç Archives (the institution that took on the name İsmail Hakkı Tonguç Document Archives Foundation in 2010) under the auspices of the Foundation of Village Institutes and Contemporary Education; various documents and the document indicating the buildings constructed in the first year of the Institute on the general layout plan of Hasanoğlu Village Institute; model photographs that offer a limited study of the layout plans; on site studies at Edirne Kepirtepe Village Institute under the guidance of Master Architect Cengiz Bektaş in the summer of 2006, and on site research in Hasanoğlu and Kepirtepe with the participation of Summer School for Architecture Students; interview with Ali Kınacı from the Foundation of Village Institutes and Contemporary Education.

Anadolu üzerinde teşkil edilecek ağ ve ilişkilenme öngörüsünün işaretiyle, ulaşımdır. Cumhuriyet ideallerini Ülke bütününe yaymak hedefinin mekânsal karşılığı olarak demiryollarına yapılan vurguyla; merkezlerden uzak, köylere yakın, malzeme teminine müsait, yaklaşık 1.000 kişilik bir nüfusun ihtiyaçlarına uygun koşullarda yerler seçilir. Her Enstitünün kendi taşınmaz malları üzerinde söz sahibi olmasını gözetken, "işlendiği müddetçe verim alınabilecek, henüz verimsiz kamu arazileri"⁴ belirlenir.

Enstitünün gündelik hayatına yansıyan yaşantının ana ekseni olan iş içinde iş eğitimi ile inşaat, ziraat ve kültür derslerinin kümeler halinde paylaşımı, mekân oluşumunun da temelindedir. Kümeler tarafından, bir düzen ve sıra takip ederek yürütülen program dahilinde örneğin bisiklet, yüzme, ata binme, yelken kullanma, ağaçlandırmaya, yurt müzesi ve kütüphaneye oluşturma gibi çok çeşitli etkinlikler, seçilen büyük boşlukta beliren hareket ve program içeriğiyle mekânı tarifler. Burası, Tonguç'un öğrenciyi merkeze aldığı deney yoluyla eğitim anlayışının mekânı olarak hem eğitimi, hem de Enstitüyü var eder.

Gündelik hayatın çerçeve programdan farklılaşmasıyla her Enstitüde, yerel koşullar ve olanaklar eğitimle buluştuğu noktalarda bir değer olarak ele alınır. Disiplin içeren program anlayışı yere, iklime, mevsimlere, koşullara göre dönüşür. Balıkçılık dersinin mekânı Sapanca Gölü'ne yakın Kocaeli Arifiye Köy Enstitüsü iken, kayak dersinin mekânı Kars Cilavuz'dur (Şek. 1). Ya da müzik dersi ağaçların altında yapılabilir. Mekân kullanımı akışa göre farklılaşır.

Gündelik olmayan durumlar ve zihinlerdeki Enstitü kurgusu da mekânı şekillendirir. Devlet büyükleri, yabancı konuklar ve köylülerle yapılan etkinlikler, örneğin Hasanoğlu'nun açık hava tiyatrosundaki gösteriler, buluşma ve geziler, öğrencilerin farklı Enstitülere yarımlama gitmesi ile kurulan ilişkiler, zihinlerdeki Enstitü imgesini destekler. Yeni ve benzersiz oluşumu anlama ve ona katılma isteği uyandırır. Bununla birlikte istasyon, tren, Enstitünün içinden geçen yol, heykel, bay-

the selection of venue, the Institute space exists as a whole through formation, settlement, daily life, the participation of non-daily life, and intellectual construct.

The real spatial counterpart of this 'whole' is the Anatolian geography. In this whole, the borders of the Institute define on the map the area expected to yield movement and association. Beckoned by the vision to create a network and as affiliation across Anatolia, transportation constitutes one of the main axes constructing the space. With an emphasis on railways as the spatial counterpart of spreading Republican ideals across the nation, locations away from the centers, yet close to villages, suited for procuring materials and meeting the needs of a population of nearly 1000 are thus selected. Seeking to lend each Institute the right to its own immovable properties, "presently barren public lands with potential productivity through cultivation"⁴ are thus identified.

On-the-job training as the basis of the Institute's daily life, as well as the sharing of agriculture, construction, and culture classes in groups lie at the heart of space formation. Diverse activities within the program conducted by groups in a certain order and organization, such as bicycling, swimming, horseback riding, sailing, forestation, and the establishment of a museum and library, define the space as part of the movement and program emerging from the vast emptiness selected. This space generates both the education and the Institute as the site of Tonguç's concept of student-based education through experimentation.

As daily life distinguishes itself from the outlined program, local conditions and possibilities of each Institute are treated as separate values at the points they overlap with education. The concept of different disciplines within the program changes according to location, climate, seasons, and conditions. While the location for fishing class is Kocaeli Arifiye Village Institute near Lake Sapanca, the center for skiing class is

4 Deniz Ilgaz, "Köy Enstitüleri", 75 Yılda Eğitim, ed. Fatma Gök, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1999, s. 328.

4 Deniz Ilgaz, "Köy Enstitüleri", 75 Yılda Eğitim, ed. Fatma Gök, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1999, s. 328

Şekil 1: Kayak dersinin mekânı, Kars Cilavuz Köy Enstitüsü (*Köy Enstitüleri I-II*, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları, Ankara, 2003, s. 49).

Figure 1: Skiing lesson area, Kars Cilavuz Village Institute (*Köy Enstitüleri I-II*, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları, Ankara, 2003, p. 49).

rak direği, demokrasi alanı, ağaçlar ve bahçelerle birlikte kırmızı kiremitli yapılar, müzik sesleri, bir yaşam belirtisi olarak atölyelerden duyulan ritim ve alet sesleriyle oluşan Enstitü kurgusu ile benimseme, ait olma, sahip çıkma anlayışı, zihinlerdeki Enstitü yaşantısını yapılandırır. Bu noktada, yasada⁵ belirlendiği şekilde binalara, diğer yapılanmalara emeği geçenlerin adlarının verilmesi de önemli bir örnektir (Şek. 2).

ENSTİTÜ DENEYİNDE MİMAR VE MİMARİ YAPILANMA

Deneyi gerçekleştiren irade, öngörülerle belirlenen yeni yaşantıyı organize etmek üzere mimarı ve mimarlık eserini deney içinde görmek ister. Toplam on beş Enstitü için mimari proje yarışması açılmıştır. Mimar, “Enstitünün kuruluş amaçlarını aydınlatan, açığa

Cilavuz, Kars (Fig. 1). Alternatively, music classes can be conducted under the trees. The use of space varies according to the flow.

Non-daily circumstances and the intellectual Institute construct also shape the space. Activities involving state officials, foreign guests, and villagers, such as meetings, excursions, and spectacles at the amphitheater in Hasanoğlu, as well as relationships established by having students visit other institutions to help, support the Institute image in mind. They arouse the desire to understand and partake in a new unprecedented formation. In addition, the Institute construct created by a station, trains, the road running through the Institute, a sculpture, a flag pole, a democracy site, trees, gardens, as well as buildings with red tiles, sounds of music, rhythm and instruments heard from the workshops as signs of life caters to the Institute life in mind through a sense of acceptance, belonging, and ownership. At this point, as prescribed

5 4274 sayılı yasa, s. 176.

Şekil 2: Gönenli öğrencilerin izi, Hasanoğlu'da yatakhane binası cephesinden ayrıntı (E. Baysal, 2006).

Figure 2: Signature of the students from Gönen, detail from the façade of the dormitory building in Hasanoğlu (E. Baysal, 2006).

çıkaran"⁶ kişi olarak ifade edilir. Mimarın ürünüyle "hakkate dayalı sanat eseri"⁷ yaratılması, canlandırmayla eşleştirilir. "Anadolu'daki köylerin sessiz ve ıssız görüntüsünün, mimarın projesine göre yapılacak Enstitü ile değişeceği"⁸ belirtilir. Cumhuriyet dönemi köy tartışmalarına işaretlerle, köyden uzakta yapılan ve tartışma düzeyinde kalan düşüncelerin aksine eserini hazırlayan genç ve idealist mimarın, projeleriyle oluşuna katılımı yanında Enstitü eğitimine katkı koyması vurgulur.

Mimarın etkinlik alanı, şartnamelerde katılımcı mimarların "yerinde inceleme ile yöreyi ve tasarıma ilişkin malzeme, çevre, köy hayatı gibi hususları etüt etmesi"⁹ şartı ile özetlenir. Bu ifade, mimarın yerel ve bölgesel mimari anlayışı benimsemesine yöneliktir. İşlerde "ülke gerçekleriyle temas eden, sosyal yaşamının gizli kalmış yönlerini kavramış, halkın özgün yaşantısından izler barındıran"¹⁰ bir idrakin yer alması,

by the law,⁵ naming buildings and other structures after individuals who have designed them constitutes an important example (Fig. 2).

ARCHITECTS AND ARCHITECTURAL FORMATION IN THE INSTITUTE EXPERIMENT

The power conducting the experiment wishes to see the architect and the architectural work within the experiment in order to organize the projected way of life. Architectural design competitions are thus opened for fifteen Institutes. The architect is defined as the individual who "enlightens and unearths the objectives for creating the Institute."⁶ The creation of an "artwork based on reality"⁷ through the architect's work is equated with revival. It is thus stated, "the quiet and deserted look of Anatolian villages will transform with the Institute built in line with the architect's project."⁸ Contrary to the debates taking place away from the village as part of the discussions on villages during the Republican period, the young and idealistic architect's contribution not only to the design of the project, but also to Institute education is lauded.

The participating architect's domain is summarized in the terms and specifications as "on-site inspection and studying the region, as well as elements such as materials for design, the environment, and village life."⁹ This clause is intended for the architect's adoption of the local and regional architecture. The works in question are sought to "be in touch with the realities of the nation, appreciate the hidden aspects of social life, and contain traces from the public's authentic way of living"¹⁰ and thus the architects are required to "turn inward and create works of art com-

⁶ Belge 1 (İmzasız ve tarihsiz): "Malatya Akçadağ Köy Enstitüleri Projeleri", İsmail Hakkı Tonguç Belgeligi, s. 3.

⁷ A.g.e.

⁸ A.g.e., s. 2.

⁹ Şartname 1, s. 199; Şartname 2, s. 170; Şartname 3, s. 185.

¹⁰ Belge 1 (İmzasız ve tarihsiz): "Malatya Akçadağ Köy Enstitüleri

⁵ Law number 4274, p. 176.

⁶ Document 1, unsigned and undated, "Malatya Akçadağ Köy Enstitüleri Projeleri", İsmail Hakkı Tonguç Archives, p. 3.

⁷ Ibid.

⁸ Ibid., 2.

⁹ Terms 1, p. 199; Terms 2, p. 170, Terms 3, p. 185.

¹⁰ Document 1, unsigned and undated, "Malatya Akçadağ Köy Enstitüleri Projeleri", İsmail Hakkı Tonguç Archives, p. 2.

böylece mimarların “içimize dönmesi ve bize mahsus sanat eserleri yaratması”¹¹ sözü edilir. Dönemin mimarisini etkileyen yerel/bölgesel kaynaklı anlayış ve tartışma, Enstitülerde böylelikle açığa çıkar.

Bunlarla birlikte yarışma projelerinin tüm Enstitülerde bütünüyle uygulanmadığı, kısıtlı bilgiler çerçevesinde söylenebilir. Nitekim “İlk Tedrisat Umum Müdürü” ifadesiyle tamamlanan bir belgede, “gayri tabi[i] ahval sebebiyle lüks inşaat yapımından vazgeçilmesi ve inşaat planının en zaruri kısımlarını bitirme çarelerinin bulunması”¹² ifade edilir.

Mimarlar, yarışma süreci dışında, uygulamada ve derslerde de yer almıştır. Bu noktada Asım Mutlu ve Recai Akçay’ın inşaa faaliyetlerinde, Orhan Alsaç’ın Yüksek Köy Enstitüsü yapı kolunda,¹³ Mualla Eyüboğlu Anhegger’in ise başta Hasanoğlu olmak üzere birçok Enstitüde tasarımı ve uygulamada¹⁴ görev aldıkları belirtilir. Mimarın isminin Enstitü binalarına verilmesinin şartname¹⁵ düzeyinde belirlenmesi ise, o dönemde mimarın Enstitülerdeki kimliğinin sürekliliği ve eseriyle bütünleşmesi, emeğe saygı ve belgelemeye verilen değeri gösterir.

Mimari Program ve Vaziyet Planı: Yer Vurgusu ve Kümeler

Kıra yerleşim mimari programla tarif edilir. Esasen üç yarışma şartnamesi ve oluşumun gerektirdiği ek kullanımlarla şekillenen program; rasyonel, amaca dönük, işlevi vurgulayan, net ve tanımlı mekânlar önerir. Yer fikrini önemser. Bina sayılarının verilmesi, aynı işleve ait çok sayıda bina kurgusuyla etaplar halinde yapılanmayı ve ekonomik olmayı işaret eder. Binaların ileride başka amaçlar için kullanılmaması ve hep eği-

mon to us.”¹¹ Hence, the local/regional concept and debate that influences the architecture of the period reveals itself at the Institutes.

Nevertheless, based on the limited information available, it can be argued that the competition projects were not fully implemented in all the Institutes. Indeed, a document signed as “General Director of Primary Education” notes, “due to unnatural conditions, costly constructions should be ceased and ways to complete the most essential parts of the construction plans should be sought.”¹²

Apart from the competition, architects are involved in the implementation process and classes. It has been reported that Asım Mutlu and Recai Akçay were present during construction, Orhan Alsaç was on the faculty of the building department of the Village Institute of Higher Learning,¹³ and that Mualla Eyüboğlu Anhegger was active in the design and implementation of many Institutes, starting with Hasanoğlu.¹⁴ The naming of Institute buildings after architects per the terms and conditions¹⁵ points to the value given to perpetuity of the architect’s recognition at the Institutes and his/her identification with the work, as well as documentation and respect for labor.

Architectural Program and Layout Plan: Location Emphasis and Clusters

The architectural program defines settlement in rural areas. Inherently shaped by three separate “terms of competition” and additional uses demanded by formation, the program proposes rational, goal-oriented, functional, clear, and defined spaces. It gives weight to location. The specification of building

Projeleri”, İsmail Hakkı Tonguç Belgeliği, s. 2.

11 A.g.e.

12 Belge 2 (İmzasız): “Ödenek yokluğu nedeniyle lüks inşaatın vazgeçilmesi hakkında”, 12.9.1941, İsmail Hakkı Tonguç Belgeliği.

13 Üstün Alsaç, Orhan Alsaç: *Bir Türk Mimarının Anıları, Yaşamı, Etkinlikleri*, YEM Yayınları, İstanbul, 2003, s. 168.

14 Tübâ Çandar, Hitit Güneşi: *Mualla Eyüboğlu Anhegger*, Doğan Kitap, İstanbul, 2003, pp. 62, 70.

15 Şartname 1, s. 199.

11 Ibid.

12 Document 2, unsigned, “Ödenek yokluğu nedeniyle lüks inşaatın vazgeçilmesi hakkında”, 12.9.1941, İsmail Hakkı Tonguç Archives.

13 Üstün Alsaç, Orhan Alsaç: *Bir Türk Mimarının Anıları, Yaşamı, Etkinlikleri*, YEM Yayın. İstanbul, 2003, p. 168.

14 Tübâ Çandar, Hitit Güneşi: *Mualla Eyüboğlu Anhegger*, Doğan Kitap, İstanbul, 2003, pp. 62, 70.

15 Terms 1, p. 199.

lin binaları olarak kalması önemsenmemiştir. Şartnameler arasında programa yönelik bazı farklılıklar ve tecrübe aktarımları da mevcuttur.

Şartnamelerdeki yer vurgusu, Enstitülerin yerin ihtiyaçlarına ve canlandırılmasına dönük amaçlarını, mimari tasarımıyla bütünleştirir. Mimari yerel özelliklerini etüde davet eden ilk maddenin yanı sıra, demiryolu ve Enstitüyü köye bağlayacak yollara dikkat çekilir. Ayrıca "ınahalli hususiyetler, manzaranın karakteristik durumu, köy evlerinin vaziyet ve stilleri, orman ve deniz gibi esaslı unsurlar"¹⁶ vurgulanır. "Büyük ölçüde toprak hafriyatının tekli edilmemesi ... mevcut binaların, yolların, korunması",¹⁷ "iklim ve malzeme özelliklerine göre cephe, pencere ve kat irtifaları için gereken tedbirlerin alınması"¹⁸ istenir. On iki Enstitüye ait özel şartlarda da örneğin; Antalya Aksu Enstitü sahası içinde yer alan Perge harabelerine ait tiyatro ve stada atıfıla, "bunlara pek yakın yerlerin yeni yapılacak binalarla kapatılmamaları",¹⁹ Samsun Ladik Akpınar'da "mevcut eski şehir yeri ve akar sular"²⁰ işaret edilir.

Programda, gündelik hayat ile mimari kurguyu bütünleştiren küme kavramı öne çıkar. Temel bir birim olarak kümeler, kalabalık bir nüfusun gruplar halinde iş ve eğitim programına bölünmesidir. Büyük ölçekli binalar yerine aynı işleve sahip çok sayıda küçük ölçekli bina kurgusu, kümelerin mimari karşılığıdır. Kümelerden, nüfusun yaşantıyı benimsemesi ve sahiplenmesi etkili bir çözüm olarak söz edilir. Bu kurgu, otuplar halinde yapımı, bütçeye göre iş programı, yeni gelen öğrencilerle sağlanacak iş ve eğitim sürekliliğini, özendirmeyi ve örnek olmayı, planlamanın ve inşanın olumlu ve olumsuz yönlerini görebilmeyi getirir. Şartnamelerdeki bina sayıları ile bu durum şöyle açıklanır. "10, 12 veya 16 adet okul binası, 6, 8 veya 10 adet öğretmen evi"²¹ örneklenebilir. Toplam bina sayıları ise, ilk açılan on iki yarışma için 44-65 arasında

numbers point to constructing multiple numbers of buildings with the same functions in stages and being economical. Attention is paid to preserving the function of the buildings for educational purposes in the future. The three separate "terms of competition" also feature differences on the program and the sharing of experience.

The emphasis on location in the "terms of competition" integrates architectural design with the Institutes' function towards the characteristics and revival of the location. Apart from the first clause that invites the architect to study local features, attention is given to railways and roads that connect the Institute with the village. Furthermore, "local features, the characteristic condition of the view, the location and style of village houses, and important elements such as forests and sea" are stressed.¹⁶ The specifications include, "refraining from large-scale excavations (), preservation of existing buildings and roads,"¹⁷ and "taking the necessary precautions for façades, windows, and floor heights according to climate and characteristics of the materials used."¹⁸ The "Terms" also contain demands specific to each of the twelve Institutes such as "not covering nearby areas with new buildings,"¹⁹ such as the reference to the theater and coliseum of the Perge Ruins within the Antalya Aksu Institute property and the "extant old town and rivers" ²⁰ in Samsun Ladik Akpınar.

The program brings to fore the cluster concept that integrates daily life and architectural construct. As fundamental units, clusters entail the division of a crowded population into work and education programs in groups. The formation of multiple small scale buildings instead of large-scale buildings with the same function is the architectural equivalent of clusters. Clusters are mentioned as an effective solution for the population to adapt to and embrace the

16 Şartname 1, s. 199.

17 A.g.e.

18 A.g.e., s. 200-204.

19 A.g.e., s. 200.

20 A.g.e., s. 201.

21 A.g.e.

16 Terms 1, p. 199.

17 Ibid.

18 Ibid., pp. 200-204

19 Ibid., p. 200.

20 Ibid., p. 201.

verimlidir.²² Hasanoğlu'n'da da 126 bina istenmiştir.²³

Genel olarak mimari programa göre Enstitülerde yaşıntı, gruplar halinde paylaşılır ve iç mekânda daha çok okul binasında şekillenir. İlk şartnameye göre her okul binasının; içinde kırk öğrencinin yemek yediği, uyuduğu, bir arada okuma, tartışma, gereğinde dikiş, daktilo etkinliklerini serbestçe yapabildikleri, sorumlu öğretmenlerinin de ikamet edeceği bir barınma yeri olduğu anlaşılır. Ayrıca 600 kişilik kapalı teneffüşhane, jimnastikhane, her yirmi beş talebe için ağaç, demir inşaat işleri atölye binaları, idare binası, ortak kullanıma uygun mutfak, çamaşırhane, banyo, ayrıca tavla, ahır ve kümesler, depolar, ziraat ambarı, revir, meteoroloji istasyonu ve yine çok sayıda öğretmen evleri ile içinde gösteri, konferans, sinema, okuma salonu, kütüphane gibi etkinlikleri barındıran, sahne kısmı olan toplantı binası²⁴ yaşıntıyı tarifler. Açık alanlar da yaşamı şekillendirir. İlk şartnamede açık alanlara yönelik bir öneri bulunmamakla birlikte, "her Enstitüde 600 öğrenci için oyun alanı"²⁵ ve toplantı binasına "yanlarda sağaklığı geniş açık teraslar ve bahçe"²⁶ belirtilmiştir. Diğer şartnamelerde açık alanlar çeşitlenerek artar. Örneğin, Hasanoğlu'nda hayvanlar ve bitkiler bahçesi ya da futbol, voleybol, yüzme, jimnastik gibi çeşitli açık alanlar,²⁷ 3. Şartname'de²⁸ 1500-2000 kişilik açık tiyatro istenir.

Yarışma birincisi eserlerin maket fotoğrafları üzerinden yapılan vaziyet planı değerlendirmelerine göre mimari program, belirgin bir kararlilikla araziye yerleşir.²⁹ Ancak Enstitü sınırları net olarak belirlenmekten uzaktır. Enstitü dışını içiyle ilişkilendiren, bu ilişkiye mekânsal bir nitelik veren yollar ve diğer ana kararlarda, topografyaya ve yere ait önemli noktalarla

in stages, a work program in line with the budget, the continuity of work and education with new students, setting incentives and examples, and seeing the positive and negative aspects of planning and construction. The number of buildings specified in the "Terms" elucidates this point, such as "10, 12 or 16 school buildings, 6, 8 or 10 teacher homes."²¹ The total number of buildings ranges between forty-four and sixty-five in the first twelve competitions.²² In the case of Hasanoğlu, 126 buildings are demanded.²³

According to the architectural design in general, life at the Institutes is shared by groups and take place indoors, most notably in the school building. According to "terms," each school building serves as a place of shelter in which forty students eat, sleep, read together, hold discussions, and freely carry out activities such as sewing and typewriting as needed. The teachers are also accommodated in the same building. In addition, the following buildings define life at the Institutes: an indoor recess hall with a capacity of 600, a gym, wood and iron working workshops for each group of twenty-five students, an administrative building, a kitchen, laundry room, and baths for common use, as well as stables, a barn, hen houses, an agricultural warehouse, an infirmary, a meteorological station, numerous teacher houses, and an assembly hall with a stage designed for conferences, film screening rooms, a reading room, and a library.²⁴ Outdoor areas also shape life. Although the first set of "Terms" does not contain any propositions for outdoor areas, "a playground for 600 students at each Institute,"²⁵ and "open terraces and garden with wide eaves for the assembly hall"²⁶ are specified. The outdoor areas are increasingly diversified in the other two "Terms". For example, in Hasanoğlu, various

22 *A.g.e.*, s. 200.

23 Şartname 2, s. 172.

24 Şartname 1, s. 199–200.

25 *A.g.e.*, s. 200.

26 Şartname 1, s. 200.

27 Şartname 2, s. 171.

28 Şartname 3, s. 186.

29 Alıntılanan maket sunumlarının mimarları, Yıldız Keskin'den aktarılmıştır. Yıldız Keskin, "Cumhuriyet'in 75. Yıldönümü'nde Devrim Mimarisi Olarak Köy Enstitüleri'ne Resmi Geçit", *Mimarlık*, 284, Aralık 1998, s. 13.

21 *Ibid.*

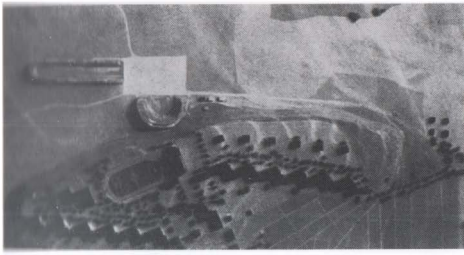
22 *Ibid.*, p. 200.

23 Terms 2, p. 172.

24 Terms 1, pp. 199–200.

25 *Ibid.*, p. 200.

26 Terms 1, p. 200.

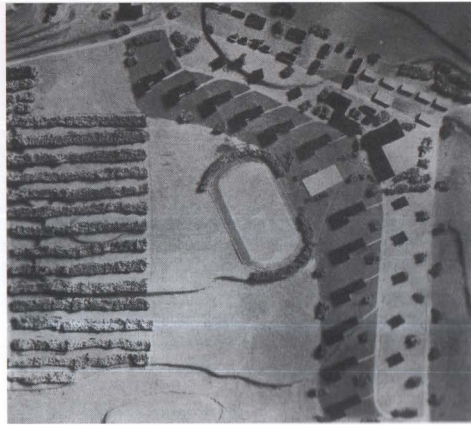

Şekil 3: Antalya Aksu Köy Enstitüsü maketi, Y. Mimar Asım Mutlu tasarımı (*Köy Enstitüleri I-II*, s. 51).

Figure 3: Antalya Aksu Village Institute model, designed by Master Architect Asım Mutlu (*Köy Enstitüleri I-II*, p. 51).

uyumu gözeten, rasyonel bir anlayış okunur. Binaların kütile biçimlenmesi ve birbirine göre konumu, amaca yönelik bu kararlı tavrı destekler. İşlevlere göre grup teşkil eden binalarla, kümeler halinde disiplin içeren geometrik bir anlayış, düzgün çizgiler, genelde eşit aralıklı açık alanlar ve düzgün yaya yolları okunur. Bina-açık alan, bina-bahçe, bina-oyun alanı gibi yaşanmaya alt örgüler dikkati çeker. Topografyaya uygun akışlar da belirgindir. Örneğin; Antalya Aksu'da okul binaları ve öğretmen evleri, eğime uygun, vadiye ve parçanmasında belirtildiği şekilde harabelere paralel bir konumla yerleşir (Şek. 3). Benzer şekilde Samsun Ladik Akpınar'da yerleşim, topografya eğrilerine göre ve eski şehir dokusu olduğu düşünülen alana yönelir (Şek. 4). Binalar birbirini kapatmaz. Uzun şeritler yerine, tanımlı ve ölçeğe uygun avlularla eşit boşluklu açık alanlar eğime paralel akışlar kurar. Isparta Gönen'de ise örgü kurgusu belirgindir (Şek. 5).

Vaziyet planlarında köylüler için Enstitü alanını bir geçiş alanı olarak tarif eden yol ile Enstitünün kendisi ile bir yol olarak kavranmıştır. Her iki yanında yer alan mekânları ve çeşitlilik gösteren bina-açık alan, bina-bahçe örgüleriyle bu yol, mimarı Enstitü deneyi içinde görmek isteyen, mimardan sosyal yaşantı çözümü bekleyen anlayışın da bir karşılığıdır. Örneğin, Malatya Akçadağ Köy Enstitüsü'nde yol, ağaçlık alan ve Enstitü alanı ile küme ve örgü kurgusu belirgindir (Şek. 6). Projenin yapıldığı dönemde yazılan ve yukarıda alıntıla-

Şekil 4: Ladik Akpınar Köy Enstitüsü maketi, Y. Mimar Leyla A. Turgut tasarımı (*Köy Enstitüleri I-II*, s. 52).

Figure 4: Ladik Akpınar Village Institute model, designed by Master Architect Leyla A. Turgut (*Köy Enstitüleri I-II*, p. 52)

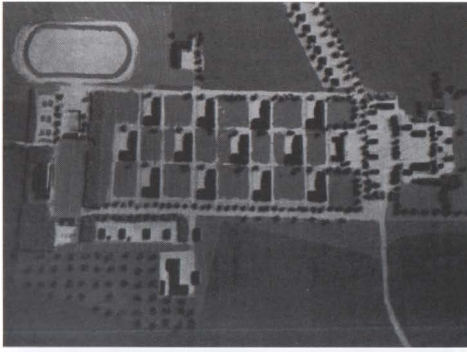
outdoor facilities²⁷ such as a garden for animals and plants, or soccer, volleyball, swimming and gymnastics fields are demanded and in Terms 3,²⁸ an amphitheater with a capacity of 1500–2000 is requested.

According to the evaluation of the site plan made on the photographs of the winning projects, the architectural program is implemented on the property with a definite resoluteness.²⁹ Nevertheless, the Institute borders are far from being defined. A rational concept favoring harmony with the topography and important points of the property is evident in the main decision concerning the relationship between the Institute and its exterior, as well as the roads lending a spatial character to this relationship. The mass formation of the buildings and their juxtaposition

27 Terms 2, p. 171.

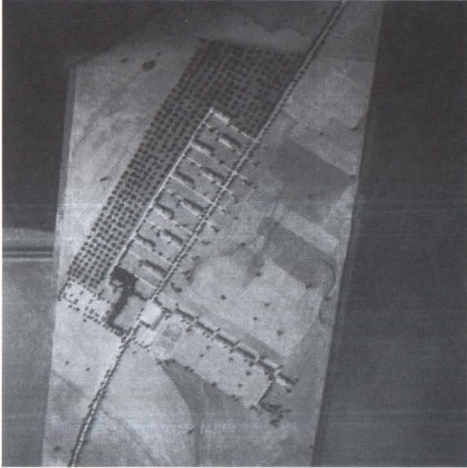
28 Terms 3, p. 186.

29 The architects of the cited model presentation are quoted from Yıldız Keskin. Yıldız Keskin, "Cumhuriyet'in 75. Yıldönümü'nde Devrim Mimarisi Olarak Köy Enstitüleri'ne Resmi Geçit", *Mimarlık*, 284, December 1998, p. 13

Şekil 5: Isparta Gönen Köy Enstitüsü maketi, Y. Mimar Celal Biçer tasarımı (*Köy Enstitüleri I-II*, s. 55).

Figure 5: Isparta Gönen Village Institute model, designed by Master Architect Celal Biçer (*Köy Enstitüleri I-II*, p. 55).

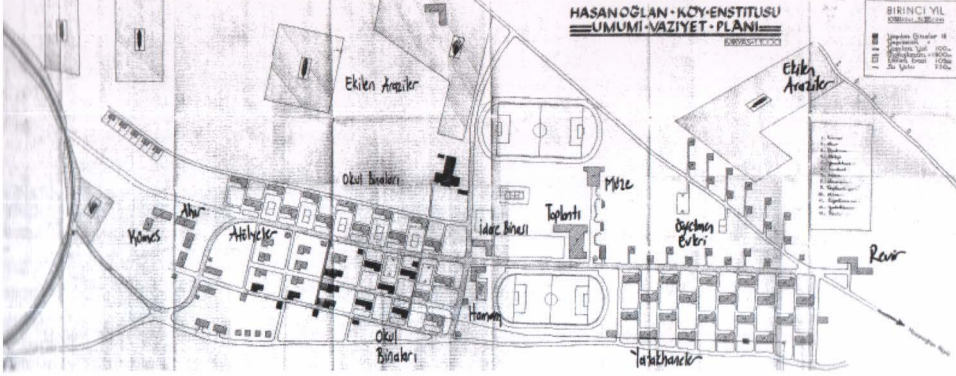
Şekil 6: Malatya Akçadağ Köy Enstitüsü maketi, Y. Mimar Ahsen Yapanar tasarımı (*Köy Enstitüleri I-II*, s. 54).

Figure 6: Malatya Akçadağ Village Institute model, designed by Master Architect Ahsen Yapanar (*Köy Enstitüleri I-II*, p. 54).

against one another support this goal-oriented articulation. One can observe buildings comprising a group based on function, as well as a geometric concept with regimented clusters, straight lines, open spaces with mostly equal intervals, and neat pedestrian roads. Patterns such as building-outdoor area, building-garden, and building-playground stand out. The design is also in harmony with the topography. For example, the school buildings and teacher lodgings in Antalya Aksu comply with the slope of the property and the valley, and parallel the ruins as indicated in the “Terms” (Fig. 3). Similarly, the layout in Samsun Ladik Akpınar complies with the curves of the topography and is oriented towards the area conceived as the old urban fabric (Fig. 4). The buildings do not block one another. Rather than long belts, defined and scale-compliant courtyards and spaces with equal spans create flow lines that parallel the slope. In Göne-Isparta, on the other hand, the fabric construct is distinct (Fig. 5).

On the site plans, the road that defines the Institute site as a transit area and the Institute itself are conceived as a road. With venues on both sides and the variations of building-outdoor space and building-garden texture, this road corresponds to the concept that aims to see the architect within the Institute experience and demands a solution to social life from the architect. For example, the road, forested area and the Institute area, as well as the construct of cluster and fabric are distinct at the Akçadağ Village Institute in Malatya (Fig. 6). The reference to an “action that stimulates the ready will of the public in this quiet and isolated area”³⁰ in the document cited above and written during the period in which the project was designed, is tied to project architect Ahsen Yapanar’s expression of the nuances of Malatya Plain. This expression is executed by “the ways in which the road extended to the slopes of the steppe connects the railroad to the roadway, and the state of buildings and the liveliness that apricot orchards scattered

30 Document 1, unsigned and undated, “Malatya Akçadağ Köy Enstitüleri Projeleri”, İsmail Hakkı Tonguç Archives, p. 2.

Şekil 7: Ankara Hasanoğlan Köy Enstitüsü'nde genel olarak konulanlar, Y. Mimar Kemal Ahmet Aru, Orhan Arda, Adnan Kuruyazıcı tarafından, tarihsiz. İ.H. Tonguç Belgeligi
Figure 7: General view of Hasanoğlan Village Institute in Ankara, designed by Master Architect Kemal Ahmet Aru, Orhan Arda, Adnan Kuruyazıcı, undated. İ.H. Tonguç Archives

nan belgede; yola ve sözü edilen dokuya atıfla, "ıssız ve sessiz bu yerde halkın hazırda bekleyen iradesini harekete geçirici aksiyon"³⁰ vurgusu, projenin mimarı Ahsen Yapanar'ın Malatya ovasının nüanslarının dillendirilmesine bağlanır. Bu dilendirme, "bozkırın sırtına uzatılan yolun demiryolunu şoseye bağlayışı, bu yolun etrafına serpiştirilen binalarla kayısı bahçelerinin hayatıyeti ifade eden halleri"³¹ ile gerçekleşecektir. Yolun Enstitünün dışındaki köylüleri Enstitü içine ve ziraat alanları ile binalar arasına davet etmesi, yabancıyla her açıdan temas kurulması ve köylünün Enstitü ortamını gündelik hayatın kendiliğinden akışında deneyimleme imkânı çok değerlidir. Dış bağlantı yolunun Enstitünün içinden geçmesiyle, bir akışın da ötesinde yolun mekânsal bir nitelik kazanması mümkün olur.

Başkent Ankara'ya yakın konumu ve kapsamlı mimari programıyla Hasanoğlan Köy Enstitüsü de yerleşim ve açık alan kurgusunda benzer özellikleri paylaşır

around this road signify."³¹ It is rather important that the road attracts villagers outside the Institute inside and between the buildings and the agricultural areas, establishes a connection with life in every respect, and that the villager finds the opportunity to experience the Institute setting as part of the natural flow of daily life. By passing through the Institute, the outer connection road attains a spatial character beyond a mere flow.

With its proximity to the country's capital Ankara and its comprehensive architectural program, Hasanoğlan Village Institute shares similar features with respect to the construct of layout and outdoor area design (Fig. 7). Some dormitory buildings and teacher houses of the Institute of Higher learning, as well as the Fine Arts building, refectory, administrative building, the hamam, several workshop buildings, and the amphitheater have survived to date. Located on a low-sloped terrain, the Institute is accessed by a road coming from the railroad and connecting with

³⁰ Belge 1 (imzasız ve tarihsiz), "Malatya Akçadağ Köy Enstitüleri Projeleri", İsmail Hakkı Tonguç Belgeligi, s. 2.

³¹ Belge 1 (imzasız ve tarihsiz), "Malatya Akçadağ Köy Enstitüleri Projeleri", İsmail Hakkı Tonguç Belgeligi, s. 2.

³¹ Document 1, unsigned and undated, "Malatya Akçadağ Köy Enstitüleri Projeleri", İsmail Hakkı Tonguç Archives, p. 2

(Şek. 7). Bugüne bazı yatakhane binaları ve öğreten evleriyle Yüksek Köy Enstitüsü, Güzel Sanatlar Binası, yemekhane, idare binası, hamam, bazı atölye binaları ve açık hava tiyatrosu gelebilmiştir. Az eğimli bir arazi üzerine yerleşen Enstitü'ye, demiryolundan gelen ve Enstitü içinden iki taraflı binalar arasından geçerek köy ile de bağlantı kuran yol ile ulaşılır. Bu noktada, "tepede tohum atan köylü heykelinden ve idare binası önünde her sabah toplanılan demokrasi alanından, köyden istasyona, oradan da Ankara'ya gidip gelen ve Köy Enstitüleri ambleminde simgelenen köylülerin yolundan"³² söz edilir.

Mimarî Biçimlenmede Ölçek, Yerel Malzemeler ve Bina Formları

Vaziyet planlarında görülen geniş alan-yoğun program kurgusu, kararlı ve disiplin içeren geometrik düzen ile işleve dönük rasyonel yapılanma, köy dokusu-na uzak bir tutum olarak algılsa da bu durum, programın parçalanması ile sağlanan, işleve ait çok sayıda bina kurgusu ile üçüncü boyutta köy ölçeğine yakın bir biçimlenme sunar. Kurulan ölçek, köyün geleneksel, rastlantısal ve kendiliğinden gelişen coğrafyaya uyumlu yapısına yaklaşır. Kümeler halinde paylaşımı ön-gören yaşantı, dolayısıyla kalabalık bir nüfusu bir ara-da barındırmak üzere büyük kütleleri olan binalar yapmak yerine nüfusu küçük parçalar halinde bölmek, küme kurgusu ile küçük ölçekli çok sayıda binayı programa koyma yönündeki bilinçli tercih, Enstitülerin ölçeğini açığa çıkarır. Hasanoğlu ve Kepirtepe Köy Enstitüleri'nin yerinde incelemesinde de Enstitü öncesi ya da sonrasına ait daha büyük ölçekli yapılara rağmen bu kurgu algılanır. Burada özellikle binaların kapladığı hacmin, çoğu kez tek ya da iki katlı yapıların kat yüksekliklerinin ve kütle oranları ile büyüklüklerinin ölçülü tutarlılığı etkilidir. Ziraat ya da spor etkinlikleri gibi işlevlerle tamamlanan açık alan-bina biriktirilebilir, birimler halinde bir doku ve karakterle alanı donatır. Böylelikle Enstitülerin mekânsal varlığını öncele-yen büyük boşluk, yerini, küçük ölçekli, tek ya da az

the village by passing through the Institute with buildings on both sides. At this point, a reference is made to "the road of the villagers that stretches from the statue of the villager sowing seeds and the democracy area in front of the administrative building where the locals gather every morning, to Ankara and symbolized on the Village Institutes logo."³²

Scale, Local Materials, and Building Forms in Architectural Formation

Although the broad space-busy design construct seen on the site plan, the decisive and disciplined geometric organization, and the rational structuring for function may be perceived as contrary to the village fabric, this condition presents a formation that resembles the village scale in the third dimension with multiple functional buildings created with the defragmentation of the design. The created scale draws closer to the traditional and random structure of the village that develops naturally in harmony with the geography. The way of life that envisages sharing in clusters, and by extension, dividing the population into smaller groups rather than constructing buildings with large masses to accommodate a crowded population, as well as the conscious decision to implement multiple small-scale buildings on the design reveal the scale of the Institutes. In reviewing Hasanoğlu and Kepirtepe Village Institutes at the site, this construct can be perceived despite the large-scale buildings erected before or after the Institute has been created. Here, particularly with respect to the volume that the buildings occupy, the floor heights and mass ratios of the mostly single- or double-storey buildings, as well as the measured consistency of their size are effective. The outdoor space-building juxtaposition completed with agricultural or sports activities fill the area with the fabric and character of individual units. Hence, the vast space preceding the spatial existence of the Institutes is replaced by small-scale, single- or double-storey buildings, local materials, the vineyards

32 Pakize Türkoğlu, *Tonguç ve Enstitüleri*, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2000, s. 543.

32 Pakize Türkoğlu, *Tonguç ve Enstitüleri*, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2000, p. 543.

kütlü binalar, yerel malzeme, Enstitünün hareket ve hareket vaat eden bağ ve bahçeleri, yeşil alanları, oyun alanlarıyla kurulan boşluklar, açık alanlar, aks teşkil eden yolların iki yanında da bakımlı ağaçlar ile kurulan yerleşime bırakır (Şek. 8–9). Hasanoğlu'daki açık hava tiyatrosu, köye tanıdık olmayan işlevine rağmen, bulunduğu boşlukla tutarlı ölçeği ve yerel malzemeyle birlikte Enstitü bütününe aykırı durmaz. Yaşantıya yeni ilişkilendirme önerileri getirirken, fiziksel varlığıyla da Enstitünün coğrafyayla uyumlu ölçeğine katılır (Şek. 10).

Binalara malzeme, form, yapıım tekniği açısından bakıldığında; yerel malzeme ve inşaat tekniği ile kolay, çabuk ve bütçe olanaklarına uygun seçimlerle karşılanır. Taş, ahşap, tuğla malzeme ve yığma yapı ön plandadır. Çabukluk gereği yer yer kerpiç, büyük binalarda

and orchards, and green areas of the Institute that promise movement and fertility, spaces created by playgrounds, outdoor areas, and well-kept lines of trees on both sides of the roads that constitute the main axes (Figs. 8–9). Despite its unfamiliar function for village dwellers, the amphitheater in Hasanoğlu does not contrast with the Institute as a whole due to its consistent scale in the space it occupies and the local materials used in its construction. As it introduces new associations to life, it harmoniously combines the Institute's scale and the geography with its physical existence (Fig. 10).

With respect to the buildings in terms of material, form, and construction technique, one encounters choices that comply with the budget and can be easily executed with local materials and construction tech

Şekil 8: Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nde ölçek (E. Baysal, 2006).
Figure 8: Scale from Hasanoğlu Village Institute (E. Baysal, 2006).

Şekil 9: Kepirtepe Köy Enstitüsü'nde ölçek (E. Baysal, 2006).
Figure 9: Scale from Kepirtepe Village Institute (E. Baysal, 2006).

ise betonarme gözlenir. Malzeme ve tekniğe göre bazı yerlerde taş işçiliği ve kemerli kapılar, pencereler görülebilir. Çatılar genelde ahşap konstrüksiyon ile kırma ya da beşik çatı biçiminde yapılır ve kiremit kaplanır. Teras çatıya rastlanmaz. Binalar genel olarak dik açılı formlarda, belirli bir ölçeği gözeterek, düz ve sade cephelerle yapılmıştır. Cephelerde ölçekle tutarlı kütle parçalanmaları görülebilir. Kübik formlarda bazen açık merdivenler, sade fakat vurgulu girişler, yatay denizlikler ve pencerelerde şeritler gözlenir. Az sayıda binada ise simetrik biçimlenme, vurgulu giriş, kemerli pencere, hitap balkonu ya da cephe boyunca şerit balkon görülmüştür. Daha çok tek ya da iki katlı olan ve Enstitüye köy ölçeğine yakın duruşunu kazandıran, yerel malzeme ve yığma binalar birbirine benzer biçimlenir (Şek. 11–12). Taş duvarların arasında tuğla hatırlar,

niques. Stone, wood, brick materials and masonry construction techniques stand out. Due to the need for speed, adobe is opted at times, whereas larger buildings are often executed in reinforced concrete. Depending on materials and technique, stonemasonry, as well as arched doors and windows can be seen in some places. The roofs are often built with wooden construction as hipped or saddle and covered with bricks. There are no terrace roofs. The buildings are generally built in perpendicular forms with plain and simple façades in a certain scale. The façades may feature mass fragmentations consistent with the scale. Open staircases, simple yet emphasized entrances, horizontal sills, and window strips can sometimes be seen on cubic forms. A limited number of buildings feature a symmetrical formation, empha-

Şekil 10: Hasanoğlu açık hava tiyatrosu (E. Baysal, 2006).
Figure 10: Hasanoğlu amphitheater (E. Baysal, 2006).

pencerelerin üzerinde de ahşap ya da kesme taş lentolar dikkati çeker. Bodrum katlara bol ışık alınması sına (zen gösterilmiştir. Bunların dışında, büyük kütleleri yanı sıra cephe ve pencere düzenleriyle ya da yapıım teknikleriyle farklılaşan örnekler de mevcuttur. (Şek. 13–14). Biçimsel farklılıkların yanında yapıım tekniği olarak Kepirtepe'deki toplantı binası ya da Hasanoğlu'nda taşınabilir olarak inşa edilen ıslak harım belirgin örneklerdir. Bazı büyük ölçekli binalarda hitap balkonu görülür. Bu dönem yapıları için önemli bir mimari öge olarak hitap balkonu, özellikle idare binalarında görülür. Yüksek Köy Enstitüsü binası ise arka cephe kütlesi ve ön cephesindeki vurgulu simetrik

sized entrances, arched windows, ceremonial balconies, or strip balconies along the façade. Often single- or double-storey and lending the Institute a village-like scale, buildings with local materials and masonry construction are shaped in a similar manner (Figs. 11–12). Bond courses between stone walls, as well as wooden or cut-stone lintels over the windows stand out. Attention is given to admitting plenty of light into the basements. Apart from these, other examples with large masses, different window and façade arrangements, and construction techniques exist (Figs. 13–14). In addition to differences in form, the assembly hall in Kepirtepe or the wet area –built as a move-

Şekil 11: Hasanoğlu'nda idare binası (E. Baysal, 2006).
 Figure 11: Administrative building in Hasanoğlu (E. Baysal, 2006).

biçimlenmesiyle farklıdır. Burada hitap balkonu çıkma şeklinde inşa edilmez, kolonlar üzerine oturur. Böylece saçağı ve merdivenleri olan bir yarı açık mekân tanımlanır (Şek. 15).

Mualla Eyüboğlu tarafından tasarlandığı bildirilen³³ Güzel Sanatlar Binası yanı sıra bitişiğindeki bina; cephesi, kütlesi, eğrisel formu, iki yapı arasındaki yarı açık mekân tanımlı olduğu oldukça farklıdır (Şek. 16). Pencere ölçüleri, nişlerle cephede derinlikler, cephedeki simetriyi güçlendiren üç basamaklı ve birer sıra kesme taş çerçeveli vurgulu giriş kapısı gibi özelliklerle bu durum, Hasanoğlu'nın Yüksek Köy Enstitüsü ile birlikte

able unit– in Hasanoğlu are the most prominent examples of construction technique. Some large-scale buildings feature ceremonial balconies. As an important architectural element in buildings from this period, the ceremonial balcony is particularly encountered on administrative buildings. The building of the Village Institute of Higher Learning, on the other hand, is distinct with its mass on the rear façade and the emphasized symmetrical formation on the front façade. Here, the ceremonial balcony is not designed as a corbelled balcony, but is rather set on pillars. Hence, it defines a semi-open space with eaves and staircases (Fig. 15). Apart from the Fine Arts Building, the adjoining building reportedly designed also by M.

33 Çandar, *Hitit Güneşi*, s. 62.

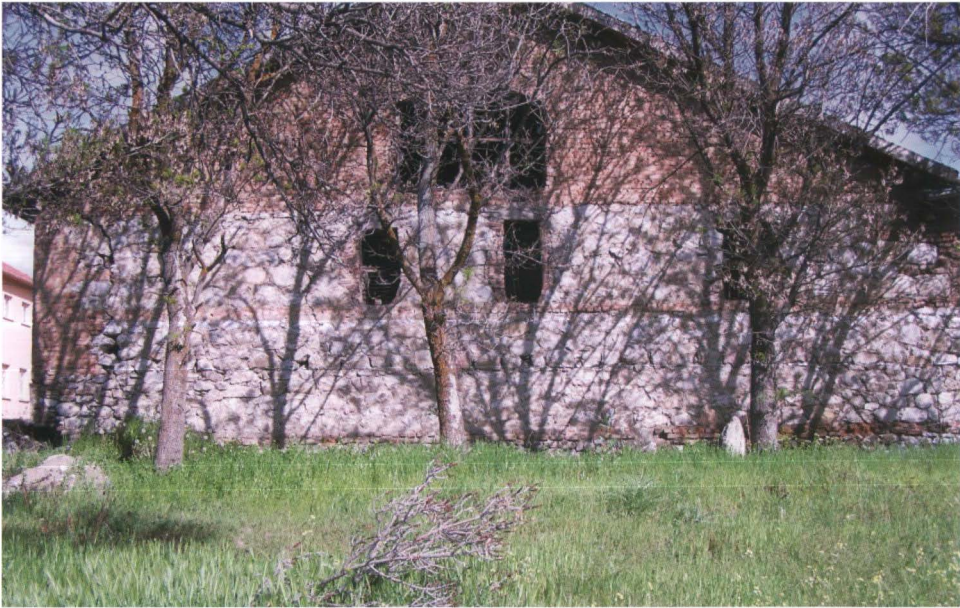
Şekil 12: Hasanoğlu'n'da Enstitü karakterine uygun bina (*Köy Enstitüleri I-II*, s. 247).

Figure 12: Institute-style building in Hasanoğlu (*Köy Enstitüleri I-II*, p. 247).

Şekil 13: Farklı yapım tekniği, Keirtepe'de toplantı binası (E. Baysal, 2006).

Figure 13: A different construction technique, convention building in Keirtepe (E. Baysal, 2006).

Şekil 14: Farklı biçimlenme örneği, Hasanoğlu'nda atölye binası (Aru, *Bir Üniversite Hocası'nın Yaşamı'nın 80 Yılı*, s. 145).
Figure 14: Example of a different formation, a workshop building in Hasanoğlu (Aru, *Bir Üniversite Hocası'nın Yaşamı'nın 80 Yılı*, p. 145).

oluşan özel konumunun bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Sonuç

Köyün kendisini bir değer ve başlangıç kabul ederek köy kaynağını ve üst ölçekte de Anadolu'yu canlandırma öngörülerini, mekânsal kurgu ve mimari yapılanma ile bütünleştiren Köy Enstitüleri deneyi, Cumhuriyetle ivme kazanan ve 1924 tarihli Köy Kanunu'yla başlayan kıra yönelik mekânsal düzenlenmenin geldiği yeri ifade eder. Dönemin köy tartışmalarında, Cumhuriyetle başlayan ilerleme koşullarının köye getirilip konması, köylünün köye getirilen olanaklarla baş başa kalması ve idealist köy öğretmenleriyle yeniliklerin kavranması anlayışı hâkimdir. Benzer şekilde bu dönemde geliştirilen köy yerleşim önerilerinin çoğunda ilerlemenin gerektirdiği, ancak köyün henüz tanıdık olmadığı

Eyüboğlu³³ is quite different in terms of its façade mass, curvilinear form, and the semi-open space articulation between the two buildings (Fig. 16). With features strengthening the façade symmetry such as the window dimensions, façade niches, and the entrance door emphasized by a cut-stone frame door and accessed by three steps, this particularity can be regarded as a reflection of the unique status that the Institute of Higher Learning lends Hasanoğlu.

Conclusion

Considering the village itself as an asset and starting point and coupling the vision to revive Anatolia also on an upper scale with spatial organization and

33 Çandar, *Hitit Güneşi*, p. 62.

Şekil 15: Yüksek Köy Enstitüsü Binası ve hitap balkonu (E. Baysal, 2006).

Figure 15: Village Institute of Higher Learning building and ceremonial balcony (E. Baysal, 2006).

olanaklar, alanda yoğun bir vurguyla yer alır. Köy koşullarını iyileştirmesi düşünülen yeni kullanımlar, yer yer katı geometrik formlar ve baskın bir duruş vaat eden önerilerle öne çıkar. Bu mekânsal düzenlemelerin aksine Enstitü kurgusunda yaşantı köye ait özelliklerle, ama bu kez yeni bir başlangıçla, dönüşüm ve ilerleme kurgusuyla devinir. Köyün süregiden akışı, ilerlemeye dönük yaşam koşullarıyla karşılaşır, buluşur ve birlikte yol alır. Köy Enstitüleri, gündelik akışının tüm özellikleri ve küme kurgusuyla bütünleşen mimari programı yanı sıra yerleşim kurgusuyla köyoluşumuna yakın bir fiziksel ölçek ve yaşama biçimi sunar. Boşlukta beliren hareketlilik, verimi, üretimi ve yeniliği görünür kılar ve yaşamı canlandırır. Zihinlerdeki Enstitü imgesiyle birlikte Enstitünün ağaçlandırılmış, bakımlı ortamı içinde yerel malzemeler, kırmızı kiremit çatılar

architectural formation, the Village Institute experience reflects the place that the rural area-oriented spatial organization, which gained momentum with the Republic and began with the Village Law of 1924, has reached. The village debates of the period are dominated by the implementation of the conditions of progress initiated by the Republic across villages, the villager's facing of the newly introduced facilities, and the internalization of innovations through idealistic village teachers. Similarly, in the majority of proposals concerning village settlements developed during this period, the facilities required by progress, yet still unfamiliar to villages assume their place on site with an intense emphasis. New areas of use for the amelioration of village conditions sometimes emerge with rigid geometric forms and potentially dominant

Şekil 16: Hasanoğlu Güzel Sanatlar Binası, giriş kapısı (E. Baysal, 2006).
Figure 16: Hasanoğlu Fine Arts Building, entrance door (E. Baysal, 2006).

ile yaşantıda da köye yakın bir duruş sergiler. Kıra yerleşimin bu görüntüsü, köy oluşumu ile Cumhuriyet döneminin ilerleme koşullarının birlikteliğini, mekân kur-
gusu ve mimari organizasyon ile açığa çıkarır.

Aktarılan Enstitü kurgusu ve görüntüsü, 1940'lı yıllarda Türkiye'de çok çeşitli sebeplerle mimarlık alanının bölgesel ve ulusal bir anlayış geliştirme koşulları ve dünya üzerinde de uluslararası ve evrensel normları önemseyen, Türkiye'de de etkili olan modernizm akımından izler taşır. Cumhuriyet dönemi mimarlığının modern yaşantıyı ve ilerlemeyi mimarlık eserleriyle görünür kılma düşüncesiyle birlikte modern olanın tartışıldığı bir süreçte ve Batı kaynaklı modern mimari etkilerinin dönüşüme uğradığı dönemde Afife Batur'un bu etkileri değerlendirerek belirlediği evre-

articulations. Contrary to such spatial organization, life at village Institutes evolves with rural characteristics, yet as part of a new beginning, transformation and progress. The ongoing flow of the village encounters, meets, and proceeds with progress-oriented living conditions. Along with the architectural program that embraces all the features of daily life and the construct of clusters, Village Institutes offer a physical scale and way of life that resembles the village formation. The movement appearing in the emptiness lends visibility to efficiency, productivity, innovation, and thus revives life. Coupled with the Institute image in mind, the use of local materials and red brick roofs amidst the Institute's forested, well-kept setting closely resembles the village. This image of a rural

lör, Köy Enstitüsü mimarisinin dönem içindeki yerini belirlemede dikkate alınmıştır. Buna göre, tek katlı, köy ölçeğine uygun, taş, tuğla, ahşap, kiremit kaplama gibi yerel malzeme ve yerel yapım tekniklerini öne çıkaran, yerli inşaat tekniklerinde yapılan binalar bu tavırlarıyla, Batur'un dönemin ulusal ve bölgesel bir mimari arayışı için belirlediği evrelerden "popülist ve yerli tavrı"³⁴ ile örtüşür. Enstitü görünüşü, ayrıca, hişap balkonu, simetrik kütle biçimlenmesi ve simetrik cephelerle, özellikle Hasanoğlu Güzel Sanatlar Binası'nda ölçek, basık kemerli pencereler, vurgulu giriş cephesi, giriş kapısı ve taş işçiliği ile yer yer Batur'un sınıflandırmasındaki "anıtsal ve akademik"³⁵ tavrı işaretler. Vaziyet planlarında düzenli geometrik formlarla alana kararlı yerleşim, ızgara biçimli dik yollar, dik açılı, sade/yalın binalar, ustalık, işçilik ve emek gerektiren işlerin az olması, eşit aralıklı diziler halinde pencereler, yer yer pencere denizliği ve lentosundaki vurgularla yerli çizgi uygulamaları, modern mimarinin biçim anlayışına, süsten uzak, yalın, ekonomiye önem veren tavrıyla paraleldir. Bu noktada, Enstitünün mekân kurgusu, 1920'lerde Almanya'da devam eden modernizm akımının öncü kurumu Bauhaus Okulu'nun yapı sanatını ve eğitimini diğer sanat ve zanaatlarla işbirliği içinde ele alan atölye eğitimine dayalı anlayışıyla ilişkilendirilebilir. Enstitü mimarisi ayrıca, *Genius Loci*³⁶ kavramının yer, yerli dinleme, onun ne dediğini duyma, yerle diyalog kurma, ilişkilendirme, yerleşme, kök salma, dönüşüm, yerin ruhunun açığa çıkması açılımlarını hatırlatır. Düzen ve disiplin içeren her türlü oluşumun, orada/o anda kurgusuyla, koşullara göre dönüşebilmesi de bunu destekler.

Henüz üzerinde yapılı çevreye ait bir iz bulunmayan boşluk halini, var edilmesi öngörülen uygar dünyaya dönüştürme isteğinde mimarinin katkısı, oluşumun yanında yer almak, onu desteklemek biçimindedir.

Cumhuriyet'in yeni yaşam biçimlerinin örgütlü ve

settlement reveals the harmony of the village formation and the Republican conditions of progress through spatial construct and architectural organization.

The conveyed Institute construct and image carry traces of Modernism, which was also influential in Turkey. In Turkey of the 1940s, this understanding of Modernism attached importance to international and universal norms in the world and emphasized the conditions to introduce a regional and national concept to architecture for various reasons. Along with the notion of the Republican-era architecture to lend visibility to modern life and progress through architectural work, in a period during which debates on modernism prevailed and the modern Western architectural influences were transformed, the stages that Afife Batur identified by assessing these influences are taken into consideration in determining the place Village Institute architecture assumed in this period. Accordingly, the single-story, village scale-compliant buildings that stress the use of local construction techniques and local materials such as stone, brick, wood, and tile, overlap with the "populist and local disposition"³⁴ that Batur identifies within the national and regional architectural articulations of the period. Furthermore, the appearance of the Institute at times marks the "monumental and academic"³⁵ demeanor in Batur's classification with the ceremonial balcony, symmetrical mass formation, and symmetrical façades, particularly with respect to the scale, drop arch windows, emphasized entrance façade, entrance door, and stone masonry at the Fine Arts Building of Hasanoğlu. The decisive settlement on the area with neat geometric forms on the site plans, grid-shaped perpendicular roads, perpendicular plain/simple buildings, the near absence of ornamentation requiring mastery and craftsmanship, rows of windows at equal spans, occasional emphases with bands on win-

³⁴ Afife Batur, "1925–1950 Döneminde Türkiye Mimarlığı", 75 *Yılda Değişen Kent ve Mimarlık*, 3. haz. Oya Baydar, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1998, s. 232.

³⁵ A.g.e.

³⁶ Tadao Ando, "Genius Loci", *Any Seçmeler*, haz. Halûk Pamir, Mimarlar Derneği Yayınları, Ankara, 1998, s. 13–18.

³⁴ Afife Batur, "1925–1950 Döneminde Türkiye Mimarlığı", 75 *Yılda Değişen Kent ve Mimarlık*, 3. ed. Oya Baydar, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1998, p. 232.

³⁵ *Ibid.*

kurumlaşmış ağını kentler üzerinde Halkevlerinde mimarlık üzerinden görünür kılama düşüncesinin karşılığı, örgütlü ve kurumlaşmış bir yapı ile köyler üzerindeki ilerleme, Köy Enstitüleri kurgusunda şekillenir. Enstitü oluşumundan beklenen hedef, mimarlığın Cumhuriyet'in göstergesi olması değil, mimarlığın da içinde yer aldığı bütünün, ilerlemenin göstergesi olarak sunulması üzerinedir. Halkevleri ve Köy Enstitüleri arasındaki bu tutum farkı belki de, Cumhuriyet yönetiminin kent/kır ikilemindeki farklı yaklaşımını örneklendirmektedir.

dow stills and lintels parallel modern architecture's concept of form, favoring lack of ornamentation, simplicity, and economization. At this point, the spatial organization of the Institute can be associated with the Bauhaus School of modernist architecture prevailing in Germany in the 1920s, which foresaw a workshop-based concept that amalgamated the art and education of construction with other arts and crafts. The Institute architecture also recalls the concept of *Genius Loci*,³⁶ which includes the notions of place, listening to what the place says, hearing what it says, establishing a dialogue with the place, settling, taking roots, transformation, and exposing the spirit of the place. The ability of any formation of order and discipline to transform itself according to the conditions in the "there and now" support this vision.

The architect's contribution towards the desire to transform the empty space with no traces of construction into a projected civilized world is by standing behind the formation and supporting it.

In response to the Republican ideal to lend visibility to the organized and institutionalized network of new ways of living through the architecture of the People's Houses in cities, progress in villages through an organized and institutionalized structure manifests itself in Village Institutes. The expectation from the Institutes is not for architecture to serve as the sign of the Republic, but rather the presentation of a whole, which includes architecture, as the sign of progress. Perhaps the distinction between the People's Houses and Village Institutes epitomizes the Republican administration's different approach to the dichotomy of urban and rural areas.

36 Tadao Ando, "Genius Loci", *Any Seçmeler*, ed. Halûk Pamir, Mimarlar Derneği Yayınları, Ankara, 1998. pp. 13–18.

KÖY ENSTİTÜLERİ'NDE
MÜZİK EĞİTİMİ

MUSIC INSTRUCTION AT
VILLAGE INSTITUTES

Melih Duygulu

Türkiye Cumhuriyeti, kuruluş felsefesi uygun, aydınlanmayı esas alan, topyekûn ulusal kalkınmayı hedefleyen ve tüm bunları, dönemin ideolojisinin en önemli öğelerinden biri olan “halkçılık” prensibiyle yürüten bir eğitim programını ancak 1940’lı yıllarda uygulamaya başlayabilmiştir. O yıllarda nüfusun büyük bir kesiminin köylerde yaşaması ve halkçılığın temel prensiplerden biri olması, toplumsal dönüşümün haktan başlamasını adeta gerekli kılıyordu.

Cumhuriyetin ilk kuruluş yıllarında, yönetici kesim arasında nispeten daha elitist bir tutum var olduğu hâlde, köy toplumunun da önemsenmesi ve dikkate alınması âdetâ zorunluluk hâlini almıştı. Aydınlanmanın yukarıdan aşağı bir tutumla daha çok “Batılı” değerleri empoze eden karakterine rağmen, Cumhuriyet yöneticileri halktan beslenmeyen, halka yönelmeyen ve sonunda halka hizmet etmeyen bir ideolojinin ne denli zorlayıcı olacağını ve başarısızlıkla sonuçlanacağını biliyorlardı. Elbette burada önemli olan sosyal ve ekonomik kalkınmayla birlikte, bir zihniyet dönüşümünü de harekete geçirmekti. Bunu başarabilmenin yolu ise, en geniş kitleyi oluşturan köylülerin “çağdaş” normlara uygun bir anlayışla eğitilmeleri idi. Bunu yaparken, köy yaşamına yabancı olmayan, köylünün dilinden anlayan, köylüyle bütünleşmeyi “davasının” bir parçası olarak gören bir kadroya ihtiyaç duyulduğu ortadadır.

Köy Enstitülerine kabul edilen öğrenciler kesinlikle köy çocukları arasında seçilmiştir. Aldıkları eğitimin ardından, yaşam biçimlerine yabancı olmayan köylülerle öğretmen olarak hizmet vereceklerdir. Bu projenin aydınlanmayı esas alması, zihniyet dönüşümünü bir zorunluluk olarak görmesi ve topyekûn kalkınmayı hedeflemesi sebebiyle, eğitim programı, kapsamlı ve özgün bir biçimde kurgulanmıştır. Bu okullarda köy çocuklarına “ilköğretim düzeyinde” eğitim verecek bir öğretmen kadrosunun yetiştirilmesinin yanı sıra, yine bu öğretmenler aracılığıyla köylünün eğitilmesine de yararlı olacak bilgi ve becerilerin kazandırılması da planlanmıştır. Bu amaca hizmet edebilmek için Enstitüler sosyal, kültürel, sanatsal faaliyetlerin beşiği olmuştur. Bu sebeple Köy Enstitülerini yalnızca köylere öğretmen yetiştiren okullar olarak görmek yerine, on-

It was only in the 1940s that the Turkish Republic was able to begin implementing an educational program that was in accord with its founding philosophy and striving for national development, pursuing these objectives with the principle of “populism,” one of the most important elements of the ideology of the period. The fact that the majority of the population lived in villages in those years and that populism was one of the fundamental principles demanded social transformation to be initiated on the level of the public.

Although a more elitist attitude prevailed among the ruling class in the early years of the Republic, giving weight and paying attention to village societies had become almost a prerequisite. Despite the Republican enlightenment’s top-down character that rather imposed “Western” values, the ruling class was aware that an ideology not supported by, addressing or catering to the needs of the public would prove challenging and result in failure. Of course, the important issue here was to instigate a transformation of mentality, as well as social and economic development. The best way to achieve this was through the education of villagers, which comprised the majority of the population, in a manner that complied with “modern” and contemporary norms. It was evident that in this undertaking, it had become essential to have a staff that was not foreign to village life, understood the villagers, and regarded integration into village life as part of their “cause.”

Students admitted to Village Institutes were, without fail, selected from village children. Following the education they would receive, they would serve as teachers in villages, a life-style with which they were familiar. Since the project was based on enlightenment, viewed the transformation of mentality as a prerequisite, and aimed at social development, the educational program was designed in a comprehensive and original manner. Apart from training a teaching staff that would offer village children –primary level– education, the schools were designed to provide useful skills and knowledge that would help educate villagers through these prospective teachers. In order to fulfill this goal, the Institutes became the

ları, bulundukları yörelerin “kültür merkezleri” olarak değerlendirmek gerekir.

Dönemin eğitim bilimcilerinin öngörüsüyle meydana getirilen bu oluşum bir yandan köy çocuklarına “ör-gün eğitim” verirken, diğer yandan onların ebeveynle-rine “yaygın eğitim” verecektir. Böylesine büyük bir misyona sahip eğitim anlayışının elbette sanattan, özellikle müzikten yararlanmadan tüm bunları başarması düşünülemez. İşte bu düşünceden hareketle Köy Enstitüleri, bir eğitim yuvası olmanın yanında, bir “kültür ve sanat merkezi” olma özelliği ile de öne çıkar. Enstitülerde genelde güzel sanatların, özelde ise müziğin eğitim içindeki konumu kadar, bunların günlük yaşam içindeki yerleri de önemlidir. Köy Enstitülerindeki müzik faaliyetlerini, işte bu iki faz üzerinde ele almak ve değerlendirmek daha doğru olacaktır.

Müziğin, insanı ve toplulukları harekete geçirme, ortak paydada buluşturma, duyguyu birliğini sağlama gibi bireysel ve kitlesel nitelikleri, onun güzel sanatlar içinde ayrıcalıklı bir konum edinmesini sağlar. Eğitimciler de müziğin bu vasıflarını hem birey eğitiminde (ör-gün), hem de kitle eğitiminde (yaygın) kullanırlar. Bu amaç ve idealler doğrultusunda hangi müzikten yararlanılacağı kadar, bunun nasıl yapılacağı da önemlidir. Enstitülerin eğitim programında müzik hiç kuşkusuz önemli bir yere sahiptir. Müzik dersi, öğretmen yetiştiren bir okulun eğitim programında tarih, coğrafya, yurttaşlık bilgisi, fizik, tabiat ve okul, sağlık bilgisi, öğretmenlik bilgisi gibi derslerin önüne geçmiştir.¹ Böyle bir uygulamanın amacı ne “talebenin; müzik parçalarını dinleme ve notaya uygun teganni etme, bir alet yardımıyla çalma yeteneğini geliştirmek” ne de “talebeye boş zamanlarını müzikle işgal etme sürette” değerlendirmek alışkanlığını kazandırmak² değildir elbette.

Dönemin politik ve kültürel ortamının ruhuna uygun bir anlayışla memleketin dört bir yanını vatan ka-

radle of social, cultural, and artistic activities. Thus, rather than regarding Village Institutes merely as teacher training schools, it would be more appropriate to evaluate them as the “cultural centers” of the areas in which they were located.

Created through the vision of pedagogues of the period, this endeavor not only provided “formal education” to village students, but offered non-formal education to their parents as well. It was inconceivable that an education concept with such an important mission would achieve its goals, of course, without taking advantage of art, especially the art of music. Therefore, apart from being educational institutions, Village Institutes stood out as “centers of culture and art”. The role that fine arts –particularly music– played in daily life was just as important as its place in education. It would thus be fitting to address and evaluate music activities in Village Institutes as such.

The individual and collective characteristics of music, such as motivating individuals and masses, bringing them together around a common denominator, and creating a shared emotion, lend it a special place in fine arts. Educators thus utilize such qualities of music both in individual (formal) and in mass (non-formal) education. Therefore, the selection of music catering to these goals and ideals is just as important as its method of implementation into the curriculum. There is no doubt that music held an important place in the educational program of the Institutes. In the curriculum of a school designed for training teachers music classes preceded classes such as History, Geography, Civics, Physics, Nature and School, Hygiene, and Teaching Skills.¹ The purpose of this preference, of course, was neither to “develop the student’s skills in listening to music pieces, singing in tune, and playing an instrument,” nor to “get students to adopt the habit of engaging in musical activities in their spare time.”²

1 Köy Enstitüleri Eğitim Programı, Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekilliği Yayınları, Ankara, 1943, s. 5, 122–125.

2 Bedri Akalın, Köy Enstitülerinde Müzik Eğitimi Kılavuzu, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1945, s. 308.

1 Köy Enstitüleri Eğitim Programı, Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekilliği Yayınları, Ankara, 1943, s. 5, pp. 122–125.

2 Bedri Akalın, Köy Enstitülerinde Müzik Eğitimi Kılavuzu, Milli

Akpınar Köy Enstitüsü'nde açık havada mandolin çalmayı öğrenen öğrenciler. İ.H. Tonguç Belgesi
Students learning outdoors how to play the mandolin at the Akpınar Village Institute. İ.H. Tonguç Archives

bul edən gençlerin, "tek bir ses, tek bir yürek"³ olacak biçimde eğitilmelerini sağlamaktır. Doğunun kültürünü batıya, batınıninkini doğuya, güneyi kuzeye, kuzeyi güneye tanıtarak, öğrencilere birbirlerinin türkülerini söyleterek, oyunlarını oynatarak yapılacak bir eğitim, "tek ses, tek yürek" olmanın en güçlü yoludur.⁴ İşte bu

In spirit of the political and cultural setting of the period, the objective was to educate the youth across the nation in a "single voice, single heart."³ Introducing the cultures of the east, west, north, and south to one another and having students sing folk songs and play games particular to different regions across Turkey was the most powerful way of creating that "single voice, single heart."⁴ Therefore, the five-year cur-

1 Mehmet Gülbağ (Pamukpınar Köy Enstitüsü 1952 mezunu) ile söyleşi, 2011.

2 Bu türden bir anlayışla ortaya konan Yurttan Sesler Topluluğu'nun çalışmaları da aynı anlayışın var olduğunu burada belirtmekte yarar vardır. Sarısözen bir röportajında Yurttan Sesler Topluluğu'nu şöyle tanımlıyor: "Radyonun sınıksız tuttuğu ve bağırdığı halk türkülerini yayımı ne sadece

Eğitim Basimevi, İstanbul, 1945, p. 308

3 Interview with Mehmet Gülbağ (Pamukpınar Village Institute 1952 graduate), 2011.

4 It is important to note that the works of *Yurttan Sesler Topluluğu* (Voices from the Country Ensemble), which was

Mandolin çalan Enstitü öğrencisi. Mahmut Makal Arşivi
Institute student playing the mandolin. Mahmut Makal Archives

sebeple beş yıllık Köy Enstitüsü eğitimi içinde, her öğrenciye en az on iki marş, yirmi bir tatbikat şarkısı, otuz beş halk türküsü ve [yöresel] oyun havası⁵ öğretilmesi programa alınmıştır. Marş repertuarının içinde; “İstiklal Marşı”, “Cumhuriyet Marşı”, “Akdeniz Marşı”, “Türklük Marşı”, “Gençlik Marşı”, “Köy Enstitüsü Marşı” gibi milli duyguları harekete geçirecek örnekler bulunur. Tatbikat şarkıları arasında; “Bebeğin Dansı”, “Yalancı Çoban”, “Yaşasın Okulumuz”, “Türk Yemişi Yiyelim”, “Anadolu”, “Buğday”, “Bahar” gibi çoğu Avrupa ülkelerinin çocuk şarkıları repertuarından uyarlanan veya bazıları Türk bestecileri tarafından bestelenmiş çocuk ve gençlik şarkıları yer alır. Halk türküsü ve oyun havaları repertuarı ise; “Tandır

dinleyicilerine hoş bir vakit geçirmek, ne de yalnız türkülerimizin çeşitleri hakkında fikir vermekten ibaret değildir. Gönüllerimizi bir araya toplamak ve bütün memleketi tek duygu haline getirmek Yurttan Sesler’in başlıca hedefidir.” Şerif Sait Çeren, “Muzafer Sarısözen’le Bir Konuşma”, *Radyo*, 3/31, Haziran 1944, 4.

Akalın, *Köy Enstitülerinde Müzik Eğitimi Kılavuzu*, s. 306.

riculum of the Village Institute entailed the recitation of a minimum of twelve marching songs, twenty exercise songs, as well as thirty-five folk songs and [regional] dance music.⁵ The marching song repertoire included examples that arose national sentiments such as “İstiklal Marşı” (The National Anthem), “Cumhuriyet Marşı” (The Republic Marching Song), “Akdeniz Marşı” (The Mediterranean Marching Song), “Türklük Marşı” (The Marching Song of Turkism), “Gençlik Marşı”, (Marching Song of the Youth), and “Köy Enstitüsü Marşı” (Marching Song of Village Institutes). Either adopted from the children’s song repertoire of many European countries or composed by Turkish musicians, the exercise songs for children and adolescents included “Bebeğin Dansı” (Dance of the Baby), “Yalancı Çoban” (Cry Wolf), “Yaşasın Okulumuz” (Hooray for School), “Türk Yemişi Yiyelim” (Let’s Eat Turkish Fruits), “Anadolu” (Anatolia), “Buğday” (Wheat), and “Bahar” (Spring). The folk song and dance music repertoire comprised tunes of different character from various regions, including “Tandır Gelin” (Tandoori Bride), “Mecnunum Leyla’mı Gördüm” (I’m Majnun, I’ve Seen my Layla), “Çanak kale içinde” (Inside Çanakale), “Topal Koşma” (Limping Ballad), “Tamzara”, “Hayrano”, “Yeni Cami Avlusu” (Courtyard of Yeni Cami), “Eşimden Ayrıldım”, (I Broke up with my Wife/Husband) “Burçak Tarlası” (Field of Vetch), “Kozanoğlu”, “Giresun Kayıkları” (Rowboats of Giresun), “Sarı Zeybek” (Yellow Zeibek), “Mezar Arasında” (Between Graves), “Tuna Havası” (Tune of Danube), and “Bengi (Eternal).”

The important issue; however, was the selection of the music system with which these songs would be

created with a similar vision, paralleled this motto. In an interview, Sarısözen describes *Yurttan Sesler Topluluğu* as follows: “The Radio’s insistent and successful folk songs broadcast is designed neither to offer a good time to its listeners, nor to simply introduce the wide range of our folk songs. Bringing our hearts together and channeling the entire nation into a single sentiment is the fundamental objective of *Yurttan Sesler*.” Şerif Sait Çeren, “Muzafer Sarısözen’le Bir Konuşma”, *Radyo*, 3/31, June 1944, 4.

5 Akalın, *Köy Enstitülerinde Müzik Eğitimi Kılavuzu*, p. 306.

Gölin”, “Mecnunum Leyla’ı Gördüm”, “Çanakakale İçinde”, “Topal Koşma”, “Tamzara”, “Hayrano”, “Yeni Cami Avlusu”, “Eşimden Ayrıldım”, “Burçak Tarlası”, “Kozanoğlu”, “Giresun Kayıkları”, “Sarı Zeybek”, “Mezâr Arasında”, “Tuna Havası”, “Bengi” gibi çeşitli yörelerin değişik karakterdeki ezgilerinden oluşur.

Üzerinde durulması gereken asıl husus bu ezgilerin hangi ses sistemiyle icra edileceği, öğretileceğidir. Bu sorun başlangıçta önemsizmiş ve çabuk halledilebilir-miş gibi görünse de; üstünde pek de tartışılmaksızın, ancak ikili bir anlayışın uygulamaya konulmasıyla çözülmüştür. “Marş ve Tatbikat Şarkıları”, Batı müziğinin ses sistemiyle bestelenen, bununla birlikte armonize edilerek işlenen ve bu üslupla icra edilmesi beklenen türlerdir. Bu türlerdeki ezgilerin önemli bir kısmı uyarlama olduğu için aslında bu bir zorunluluktur da. Konuyu daha iyi tanımlaması bakımından enstitülerdeki çalgıları da ele almak gerekir.

Köy Enstitülerinde öğrencilerin çalması zorunlu olan çalgı mandolin, bazen de akordeondur. Bunlar da tampere sistemli çalgılardır. Bunların dışında hemen her yöreden gelen öğrencilerin köylerinden getirdikleri çeşitli boyutlardaki bağlamalar, kավallar da, enstitülerde çalınan çalgılardandır. Bu sazlar ise mikro tonlu çalgılardır ve tamamen yöresel karakter taşırlar. Enstitü öğrencileri köylü çocukları olduğu için doğal olarak türküler öğrencilerin yöresel şiveleriyle ve müzik üslupları doğrultusunda seslendirilmektedir. Eğitim programındaki türküler her ne kadar mandolinle çalınmaya gayret edildi ise de bu çalgı türkülerin tavrını vermekte yeterli değildir. Buna rağmen ne eğitim programından bu çalgılar çıkartılmış ne de öğrenciler kendi üsluplarıyla türkü söylemekten vazgeçmişlerdir. Enstitülerin müzik eğitiminde marşlar ve tatbikat şarkıları ile mandolin ve akordeon gibi çalgılar Batılı olmayı, yani modernliği, çağdaşlığı; halk türküleri ve oyun havaları ile bağlama, kaval gibi çalgılar da yerel kültürü simgeler. Enstitülerde her ikisine de yer verilerek “yerelin dönüşümü”nün ses yani müzik üzerinden gerçekleştirilmesi de hedeflenmiştir. Adına “sentez” de denilen bu türden gayretlerin Cumhuriyetin ilk yıllarına –hatta ondan çok öncelerine kadar uzandığı– üstelik hâlâ devam ettiği bilinmektedir. Daha çok arka

taught and sung. While this issue appeared insignificant and easily manageable at first, it was resolved –without much deliberation–through the implementation of a dual concept. “Marching and Exercise Songs” were composed in Western musical sound system; they were harmonized with that system and were expected to be performed accordingly. Since a majority of such tunes were adaptations, such an implementation was also required. In order to clarify this manner, it would be useful to introduce the instruments used at the Institutes.

The required instrument for students of Village Institutes was the mandolin, and sometimes, the accordion. These are both temperate instruments. Apart from these, string instruments and flutes of different dimensions students brought from their villages were played in the Institutes. These instruments had micro-tones and carried a regional character. As Institute students were village children, the folk songs were naturally sung in their regional dialects and music styles. Although attempts were made to play folk songs on the curriculum on the mandolin, this instrument fell short of conveying the true character of the songs. Nevertheless, these instruments were not removed from the curriculum and the students never stopped singing folk songs in their own way. In the music instruction of Institutes, marching and exercise songs, and instruments such as the mandolin and the accordion signified being Western, in other words modernity, whereas folk songs and dance music, and instruments like the double-stringed *bağlama* and *kaval* (reed) symbolized local culture. The inclusion of both at the Institutes was also an attempt at “the transformation of the local” through sound, or in other words, music. It is known that such efforts called “synthesis” dated as far back as the first years of the Republic –and even earlier– and still continues. What is more important and valuable than this objective and implementation, which often remained in the background and was rarely debated, was the desire to experience music as part of life at the Institutes.

Raised in nature, when the young village children woke up, they practiced morning sports with folk

planda yer alan ve tartışılmayan bu amaç ve uygulama-
maların dışında belki de asıl önemli ve değerli olan,
Enstitülerde müziği, hayatın bir parçası olarak yaşa-
maktır.

Doğal yaşamın içinden kopup gelen genç köy çocukları her sabah kalktıklarında, sabah sorununu halk oyunları ve türküler eşliğinde yapmışlar, coşkuyla, sevinçle güne başlamışlardır.⁶ Hep bir ağızdan okudukları şarkılarla, türkülerle, birlikte hareket etmenin, ortaklaşa bir işi başarmanın keyfini yaşamışlardır. Müziğin, “grup kimliği oluşturma amacıyla”-askeri ortamın dışında-sivil eğitim içinde ilk kez enstitülerde kullanıldığını söylemek yanlış olmayacaktır. Tarlaya, işliğe, dersliğe, demirhaneye, marangozhaneye, tuğla ocağına, banyoya giderken hep bir ağızdan marşlar, türküler söylemek, öğrencide birlik duygusunu uyandırmak, motivasyonu yükseltmek için yapılmış basit, ancak önemli uygulamadır.⁷ Ayrıca her enstitü, kendi bünyesinde oluşturduğu koro, orkestra gibi müzik gruplarıyla en az on beş günde bir eğlenceler ve törenler düzenleyerek kendi yeteneklerini sergilemiştir. Bu, öğrencilerin ruh ve beden sağlıklarının gelişmeleri bakımından olduğu kadar, onların sosyalleşmeleri, kendilerini ifade edebilmeyi öğrenmeleri bakımından da önemli görülmüştür.⁸

Cumhuriyetin bu büyük eğitim hamlesi, güzel sanatlardan özellikle de müzikten bu derece yoğun faydalanarak kısa sürede aynı ülküde birleşen idealist öğretmen ve “dava adamı” yetiştirme başarısına da

songs and dances, and gleefully began their day.⁶ With the songs they sung together, they enjoyed the pleasure of acting collectively and achieving a common task. It would be correct to argue that –apart from the military setting– music was used for the first time at the Institutes to “create a group identity.” Singing songs together on the way to the field, the workshop, the classrooms, the ironsmith or carpentry workshops, brickyards, and bathrooms was a simple, yet significant implementation to arise a sense of union among students and to increase their motivation.⁷ Moreover, by setting up choirs and orchestras and organizing performances and ceremonies at least every fortnight, each Institute demonstrated the talents of its students. This was deemed important just as much for the physical and spiritual development of the students, as for their ability to socialize and express themselves.⁸

By taking considerable advantage of fine arts, especially of music, this large educational endeavor of the Republic also succeeded in raising idealist teachers, as well as “men and women of cause” united around the same ideal. The aforementioned technical shortcomings were compensated by such comprehensive and participatory music instruction. After all, the students were village children; they were accustomed to the sound of folk music. It would thus be

6 Mevlüt Kaplan, *Aydınlanma Devrimi ve Köy Enstitüleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002, s. 164; Kazım Özdemir ile kişisel görüşme, 2011; Mehmet Gülbağ ile kişisel görüşme, İstanbul, 2011.

7 Bu konuda Talip Apaydın'ın anıları önemli birer belge niteliği taşır. Kendisi öğrenciliği sırasında yaşadıklarını şöyle anlatıyor: “(...) Her Köy Enstitüsü öğrencisi halk türkülerini, oyun havalarını çalıp söyleyecek ve öğretmen olunca öğrencilerine de öğretecekti. (...) Her köşeden çalgı sesleri, türküler, şarkılar duyuluyordu. Sabah kahvaltıdan önce, davul-zurna eşliğinde ya da akordeonla topluca halk oyunları oynanır marşlar şarkılar söylenirdi.” Talip Apaydın, “Köy Enstitülerinde Müzik Eğitimi”, *Kuruluşunun 50. Yılında Köy Enstitüleri*, Eğitim-Der Yayınları, Ankara, 1990, s. 235–236.

8 Ayrıntılı bilgi için bkz. İsmail Hakkı Tonguç, *Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları*, İstanbul, 1990, s. 38–50.

6 Mevlüt Kaplan, *Aydınlanma Devrimi ve Köy Enstitüleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002, p. 164; author's interview with Kazım Özdemir, 2011; author's interview with Mehmet Gülbağ, İstanbul 2011.

7 Talip Apaydın's memoirs constitute an important document in this regard. He relates his experiences as a student as follows: “(...) each student of the Village Institute would sing and play folk and dance music and would teach them to his/her students when s/he became a teacher. (...) Sounds of instruments, folk music, and songs could be heard from every corner. In the mornings, before breakfast, folk dances would be performed or marching songs, etc. would be played collectively, accompanied by a drum, a *zurna* (a brass instrument) or by an accordion.” Talip Apaydın, “Köy Enstitülerinde Müzik Eğitimi”, *Kuruluşunun 50. Yılında Köy Enstitüleri*, Eğitim-Der Yayınları, Ankara, 1990, pp. 235–236.

8 For detailed information, see İsmail Hakkı Tonguç, *Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları*, İstanbul, 1990, pp. 38–50.

ulışıdır. Yukarıda sözedilen teknik aksaklıklar da, bu türden kapsamlı ve katılımcı müzik uygulamalarıyla bertaraf edilmiştir. Zira gelen öğrenciler köylü çocuklarıdır; alışık oldukları ses halk müziğidir. Burada aşılın mesafeyi ve elde edilen gerçek başarıyı, hedeflenen "polifonik", "evrensel müzik" uygulamalarında değil, katılımcı müzik icralarını günlük hayatın bir parçası haline getiren halk müziği uygulamalarında aramak yerinde olur. Sonraki dönemlerde Köy Enstitüsü mezunu öğretmenlerle yaptığımız görüşmelerde, Enstitülerde aldıkları öğren ve yaygın müzik eğitiminin içinde, "çeşitli yörelerden halk türkülerinin öğrenilmesinden elde edilen faydanın çok yüksek olduğu" görüşü hâkim olmuştur. Üstelik burada "tek ses, tek yürek" olmayı destekleyen başka bir uygulama daha vardır. O da, her Enstitülü kendi yöresinin dışındaki müzikleri öğrenerek, onları içselleştirecek, böylelikle memleketin dört bir yanında birlik ruhu yaşatılacaktır. Bu ruhu pekiştirecek, destekleyecek yerel müzisyenler eğitimin bir parçası olarak görülmüş ve bu sebeple, müzik ortak paydasında buluşmayı sağlayacak yöresel sanatçılar, "belletmen" göreviyle Enstitülerde çalıştırılmıştır. 1940'lı yılların ünlü halk ozanları Sivaslı Âşık Veysel ve Ali İzzet Özkan başta olmak üzere, Kırklarelili Âşık Ali Tamburacı, Bergamalı Hasan Çakı Efe, Karslı Âşık Dursun Cevlâni gibi yöresel ustalar Köy Enstitülerinde "usta öğretici", "belletmen", "uygulatıcı" olarak görev almışlardır.

Aslında yukarıda sözedilen ikili yapı 1940'lı yılların Türkiye'sinde ekonomiden sanata kadar, neredeyse her alanda varlığını hissettirmektedir. Köy Enstitülerinin müzik programında bir yandan yerelikle yaşanırken, diğer yandan özellikle Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nün yüksek kısmında, Güzel Sanatlar Kolu bünyesinde ileri düzeyde Batı müziği eğitiminin verildiği bilinmektedir. Bu eğitim, Gazi Eğitim Enstitüsü'nün hocaları ile Ankara Devlet Konservatuvarı'nın hocaları ve sanatçıları tarafından yürütülmüştür. Özellikle Eduard Zuckmayer'i Gazi Eğitim Enstitüsü'ndeki görevinin yanı sıra Enstitü'nün müzik eğitim programındaki yönlendirici ve aktif rolünden dolayı ilk sırada belirtmek gerekir. Müzik öğretmeni Mehmet Öztekin (müzik başı), Ankara Devlet Konservatuvarı hocalarından ve Devlet Ope-

appropiate to seek the progress and the true success not in the "polyphonic" and "universal music" implementations, but in folk music instruction, which made participatory music performances a part of daily life. In the interviews we conducted in subsequent periods with Village Institute alumni-teachers, the prevailing view was that "the teaching of folk songs of various regions was highly useful" within the formal and non-formal education they received at the Institutes. Furthermore, there was another practice that supported becoming a "single voice, single heart": each Institute was required to learn and internalize the music outside its own region; the spirit of union would thus be upheld across the country. Local musicians who would strengthen and support this spirit were considered an integral part of education and the Institutes hired regional artists as "instructors" to draw students together around music. Starting with renowned folk poets of the 1940s, such as Sivaslı Âşık Veysel and Ali İzzet Özkan, local masters including Kırklarelili Âşık Ali Tamburacı, Bergamalı Hasan Çakı Efe, and Karslı Âşık Dursun Cevlâni worked at Village Institutes as "master teachers" and "instructors."

In fact, the dual system mentioned above was palpable in every domain from economy to art in the Turkey of the 1940s. While the music program of Village Institutes reflected localism on one hand, it is known that some others, particularly the Fine Arts Department at Hasanoğlu Village Institute of Higher Learning, offered advanced Western music education. This program was co-conducted by the teachers of the Gazi Institute of Education and the teachers and artists of Ankara State Conservatory. It is important to recognize, first and foremost, Eduard Zuckmayer for the guiding and active role he played in the music education program at the Institute apart from his mission at the Gazi Education Institute. Individuals such as music teacher Mehmet Öztekin (music director), Ankara State Conservatory teacher and National Opera singer Ruhi Su (music director), State Conservatory teachers Aydın Gün (singing), Faik Canselen (solfege, piano), Hilmi Girginkoç (solfege, piano), Selçuk Uraz (piano), and Şükrü Arseven (violin) visited Hasanoğlu

Bir Köy Enstitüsü'nde arkadaşına mandolin çalan öğrenci. İ.H. Tonguç Belgesi
Student playing the mandolin to his friend at a Village Institute. İ.H. Tonguç Archives

rası sanatçısı Ruhi Su (müzik başı), Devlet Konservatuvarı hocalarından; Aydın Gün (şan), Faik Canselen (solfej, piyano), Hilmi Girginkoç (solfej, piyano), Selçuk Uraz (piyano), Şükrü Arseven (keman) gibi isimler zaman zaman Hasanoğlu Köy Enstitüsü'ne gelerek kendi alanlarında dersler vermişlerdir. Hiç kuşkusuz bu kadronun Köy Enstitülerinin Avrupa müziği ile tanışmasında ve Köy Enstitülerine öğretmen olacak adayların "modernleşme" yolunda attıkları adımlarda önemli katkıları olmuştur.

Ruhi Su'nun enstitülerdeki faaliyetlerinin uzantısında halk kültürüyle farklı bir kaynaşma içine girdiği ve devletin resmi "müzik sentezi" anlayışının dışında özgün bir sentez anlayışını benimseyen çalışmalar yaptığını belirtmek ve Köy Enstitülerinin butürden değişik modellerin ortaya çıkmasında katkı sağladığını da vurgulamak gerekir. Tüm bu isimlerin yanında bir ismi daha zikretmeden geçemeyeceğiz: Muzaffer Sarısözen. Ankara Devlet Konservatuvarı'nın arşiv şefi ve hocalarından Muzaffer Sarısözen, Enstitülerde fiilen hocalık yapmasa da 1941 yılında yazdığı *Seçme Köy*

Village Institute from time to time and taught in their field. There is no doubt that this group of teachers significantly contributed towards the introduction of European music to Village Institute and paved the way of prospective Village Institute teachers towards "modernization."

It is important to note here that Ruhi Su enjoyed a different interaction with popular culture as an extension of his activities at the Institutes and embraced an original concept of synthesis that diverged from the official "musical synthesis" of the state. It would thus be correct to emphasize that Village Institutes facilitated the emergence of such diverse models. Apart from these names, we must mention yet another one: Muzaffer Sarısözen. As a teacher and the Archives Chief at the Ankara State Conservatory, although Sarısözen did not actively teach at the Institutes, he contributed to the music education at these institutions through the book *Seçme Köy Şarkıları* (Selected Village Songs) he wrote in 1941. In the introduction of his book, Sarısözen writes:

Şarkıları adlı kitapla, bu kurumlardaki müzik eğitime katkıda bulunmuştur. Sarisözen kitabının başlangıç kısmında,

“Bu kitabı muhtelif mıntıkların halk türkülerinden temiz ve güzel örnekler vermek ve bir halk müzik kitabı örneğimeydanagetirmek maksadı ile yazmaya çalıştım. Kitap en geniş halk tabakasını teşkil eden köylülerimizin çocuklarını içlerinde toplayan Köy Enstitülerimizin talebesi için de faydalı olabilirse maksadına iki yoldan varmış olur.”⁹

diyerek, Köy Enstitüleri için hem bir repertuar, hem de solfej kitabını olasılıkla ilk kez kaleme alan kişi olmuştur. Dönemin Ankara Radyosu Yurttan Sesler Topluluğu şefi de olan Sarisözen’in kitabının içeriğinde yer alan türküler ve kitabın solfej kısmını Avrupa müziği standartlarıyla yazmış olması bir rastlantı olmasa gerektir. Yurttan Sesler’in müzik icrasında kullanılan mikro tonlu sistem, bu kitapta yerini tampere-mana bırakmıştır.

Sarisözen’in Enstitülerle ilişkisi bununla kalmaz; 1937–1952 yılları arasında¹⁰ Ankara Devlet Konservatuarı adına yapılan birçok derlemede Halil Bedii Yönetken ve Muzaffer Sarisözen ikilisi gittikleri şehirlerdeki Köy Enstitülerine misafir olmuşlar, buralarda bazon inceleme, bazen de derleme çalışması yapmışlardır. Bu çalışmalar sırasında Enstitülerdeki müzik faaliyetlerinden ve öğrencilerden, yaptıkları türkü derlemelerinden çoğu kez övgüyle söz ederler. Bu konuda özellikle Halil Bedii Yönetken’in yazıları önemli belge

“I wrote this book with the intention of presenting pure and beautiful examples of folk songs from various regions and to put together a book of folk music. If the book can be of use to the students of Village Institutes that bring together the children of our villagers, which constitute the largest populace of our nation, then it will have served its purpose twofold.”⁹

Probably, Sarisözen was the first person to pen both a repertoire and a solfege book for the Village Institutes. It must be no coincidence that Sarisözen, who was also the director of *Yurttan Sesler* (Sounds from the Country) ensemble at the Ankara Radio of the period, wrote the folk songs and the solfege section of the book according to European music standards. Used in the musical performances of *Yurttan Sesler*, the microtone system was replaced with temperament in this book.

Sarisözen’s relationship with the Institutes was not confined to the book; in numerous compilations made between 1937 and 1952¹⁰ on behalf of Ankara State Conservatory, Halil Bedii Yönetken and Muzaffer Sarisözen were accommodated at the Village Institutes in the cities they visited, conducting studies and putting together compilations at these locations. They often spoke highly of the musical endeavors and the folk song compilations of the students at these Institutes in the course of their works. Halil Bedii Yönetken’s writings in particular constitute important documents in this regard.¹¹ As the cultural centers of their

⁹ Muzaffer Sarisözen, *Seçme Köy Şarkıları [Türküleri]*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1941, s. 2.

¹⁰ Ne büyük rastlantıdır ki, Enstitülerin de en canlı yılları 1940–1952 yıllarıdır. Aslında bu, rastlantıdan çok “dönemin yükselen değerleri” üzerinden okunması gereken bir durumdur. Zira savaş koşullarının iyiden iyiye zorlayıcı olduğu bir dönemde derleme çalışmaları yapmak, eğitim kurumları açmak, eser veren kişileri desteklemek, kısaca “kesintisiz kültür ortamı yaratmak”, dönemin özel koşullarıyla anlaşılabilcek bir durumdur ve kültür tarihi üzerine çalışanlar tarafından, üzerinde düşünmeye ihtiyaç duyulan konular arasındadır.

⁹ Muzaffer Sarisözen, *Seçme Köy Şarkıları [Türküleri]*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1941, p. 2.

¹⁰ Coincidentally enough, the Institutes were most active between the years of 1940 and 1952. In fact, rather than a coincidence, this phenomenon should be read as part of the “rising trends of the period.” For, undertaking compilation initiatives, opening educational institutions, and supporting composers, in other words, “creating an interrupted cultural milieu” in a period marked by increasingly dire conditions of war, can only be understood within the context of the special circumstances of the period and must be taken into consideration by those working on cultural history.

¹¹ In the 1941 compilation of the Conservatory, Halil Bedii Bey speaks of Kayseri Pazarören Village Institute as follows: “Pazarören Village Institute is filled with Aşağı children, and

niteliği taşıyor.¹¹ Köy Enstitüleri yörelerin kültür merkezleri olma özellikleriyle halk müziği derlemelerine ortam hazırlamış, bunun yanı sıra öğrenciler de bu çalışmalara hem kaynaklık etmişler hem de kendileri derleme yaparak değişik kültürlerle tanışma fırsatı bulmuşlardır.

Enstitülerin müzik eğitimi programlarının nasıl şekillendiği konusunda net bir veri bulunmamakla birlikte, Halil Bedii Yönetken'in bu konuda aktif rol oynadığı söylenebilir. Yönetken'in kökende bir müzik eğitimcisi olmasının da etkisiyle, Köy Enstitülerinin müzik eğitim programına ve uygulamalarına zaman zaman katkı sağladığını söylemek yanlış olmaz.¹² Ancak yazılı veri olarak Muzaffer Sarısözen'in yukarıda sözedilen kitabı ile Bedri Akalın'ın, *Köy Enstitülerinde Müzik Eğitimi Kılavuzu*¹³ adlı kitabını anmak gerekir. Bunların dışında yayınlanmış bir eser -bilindiği kadarıyla- bulunmamaktadır. Ancak Enstitülere gelen hocalar ve belletmenlerin kendi tecrübeleriyle bir araya getirdikleri notlarını ve o yıllarda yayında olan bazı müzik kitaplarını eğitimi kullandıkları bilinmektedir.

Köy Enstitülerinin böylesi bir kültür ve sanat ortamını yaşamasına karşın, yeterli sayıda müzik öğretmene sahip olmaması/olamaması kayda değer bir durumdur. Ayrıca Enstitülerin bünyesinden çok sayıda

respective locations, Village Institutes paved the way for folk music compilations. Moreover, students both acted as sources for these endeavors and, by making compilations, found the opportunity to encounter different cultures.

While there is no clear data on how music education programs at the Institutes were shaped, it can be argued that Halil Bedii Yönetken played an active role in this matter. Considering Yönetken was a music instructor by training, it would be correct to say that he contributed towards the music education programs and their implementation at the Village Institutes from time to time.¹² However, in terms of written data, it would be necessary to mention Muzaffer Sarısözen's aforementioned book and Bedri Akalın's work entitled, *Köy Enstitülerinde Müzik Eğitimi Kılavuzu*¹³ (Guide to Music Instruction at Village Institutes). As far as we know, no other book has been published on this subject. However, it is known that teachers visiting the Institutes used their own, experienced-based notes and some of the music books in circulation at the time for instruction.

Despite the presence of such a cultural and artistic setting, the scarcity of music teachers at Village Institutes is worthy of note. Furthermore, while a number of poets, writers,¹⁴ academics, parliamentarians,

11 Halil Bedii Bey, konservatuvarın 1941 yılı derlemesinde Kayseri Pazarören Köy Enstitüsü'nden şöyle bahseder: "Pazarören Köy Enstitüsü Avşar çocuklarıyla, dolaylı Avşarlarla doludur. Biz gerek Enstitüde ve gerek dolaylarında birçok Avşar ezgileri kaydettik." Halil Bedii Yönetken, "Kayseri ili, Maraş'ın Göksun İlçesi, Seyhan ve Niğde illerinde, Çukurova'da Türk Müzik ve Oyun Folkloru (1941 Derlemesi)", *Derleme Notları*, 2, Orkestra Yayınları, İstanbul, 1991, s. 7. Aynı yazar, konservatuvarın 1943 yılı derlemesinde Köy Enstitülerine şu sözlerle yer vermektedir: "Vakfikebir'den önce Beşikdüzü'ne uğramıştık. Köy enstitüsünde bir gece misafir kaldık. Enstitü çocukları, kız erkek bize çeşitli havalar oynadılar, bunlar hep Karadeniz kıyıları çocukları idi." Halil Bedii Yönetken, "Giresun", *a.g.e.*, s. 27.

12 Halil Bedii Yönetken'in Mahmut Ragıp Gazimihal'e gönderdiği 1940 tarihli bir mektupta enstitülerden ve bu okullardaki müzik ortamından ve eğitiminden bahsettiğini biliyoruz. Mektup özel arşivimizde bulunmaktadır.

13 Akalın, *Köy Enstitülerinde Müzik Eğitimi Kılavuzu*.

the environs are inhabited by Avşar people. We recorded numerous Avşar tunes, both at the Institute and in the surrounding areas." Halil Bedii Yönetken, "Kayseri ili, Maraş'ın Göksun İlçesi, Seyhan ve Niğde illerinde, Çukurova'da Türk Müzik ve Oyun Folkloru (1941 Compilation)", *Derleme Notları*, 2, Orkestra Yayınları, İstanbul, 1991, p. 7. In the 1943 Compilation of the Conservatory, the same author includes Village Institutes as follows: "We stopped at Beşikdüzü before reaching Vakfikebir. We spent the night at the Village Institute. The boys and girls of the Institute performed folk dances of various regions. They were all children on the Black Sea region." Halil Bedii Yönetken, "Giresun", *ibid.*, 27.

12 We know that in a letter dated 1940 he sent to Mahmut Ragıp Gazimihal, Halil Bedii Yönetken spoke of the Institutes and the music instruction and activities at these schools. The letter is preserved in our private archives.

13 Akalın, *Köy Enstitülerinde Müzik Eğitimi Kılavuzu*.

14 Mehmet Bayrak, *Köy Enstitülü Yazarlar Ozanlar*, Töb-Der Yayınları, Ankara, 1978.

gâir, yazar,¹⁴ bilim insanı, parlamenter, bürokrat¹⁵ vd. yetiştiği halde müzik sanatında parlak gösteren kişi sayısı da fazla olamamıştır. Ancak hiç yok da değildir elbette... Köy Enstitülerinden yetişip müzik alanında ilerleyen tanınmış üç isimden bahsetmek mümkündür. Bunlardan biri aynı zamanda şiir, öykü ve roman yazarı olan Talip Apaydın'dır. Çifteler Köy Enstitüsü, ardından Hasanoğlu Köy Enstitüsü, oradan da Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü'nü bitirmiştir. Enstitü çıkışlı müzik öğretmenlerinin en tanınmışlarından. Diğer isim sparta Gönen Köy Enstitüsü mezunu Ahmet Yamacı'dır. Yamacı, okulu bitirmesinin ardından Yurttan Sesler Topluluğu'nda bağlama sanatçısı ve topluluk şefi olarak çalışmıştır. Sarısözen'in uzun yıllar asistanlığını yapmış, birçok halk ezgisini derleyerek notaya alınmasında öncülük etmiştir. Yurttan Sesler'in hedef ve idealleri ile Enstitülerin hedefleri, en azından müzik uygulamalarında neredeyse aynıdır. Bu düşüncenin bir Köy Enstitüsü tarafından uygulamaya konulması ve Sarısözen'in bu işleri yürütmek için bir Enstitü mezununu istihdam etmesi bir rastlantı olmasa gerektir.

Yamacı ile aynı okuldan, hatta sınıf arkadaşı olan diğer isim ise Salih Urhan'dır. Salih Urhan Enstitü mezunu olmasının ardından uzun süre öğretmenlik yapmış, daha sonra İzmir Radyosu'nda bağlama ve kabak kemane sanatçısı olarak çalışmıştır.¹⁶ Bu konuyla ilgisi dolaylı olmakla beraber bir isimden daha söz etmek gerekir: Güler Aykal... Orkestra Şefi Güler Aykal'ın babası Tevfik Aykal, Eskişehir Çifteler Köy Enstitüsü'nde müzik öğretmenidir. Her ne kadar Güler Aykal Köy Enstitüsü öğrencisi olmadı ise de babasından dolayı enstitü disiplini ile yetişmiştir. Bu bakımdan Aykal'ı bu disiplininden gelen bir sanatçı olarak görmek hatalı olmaz gerektir.

Enstitülerde uzun yıllar müzik öğretmenliği yapmış bazı isimleri anmak gerekirse: Sadi Armaner ve Muzaffer Arkan (İvriz), Veysel Arseven (Beşikdüzü, Göl, Pa-

bureauocrats,¹⁵ etc. emerged from the Institutes, those who left their imprint on the art of music were few in number, though not inexistent altogether... It is possible to mention three familiar names that were educated at Village Institutes and later became renowned in the field of music. The first is Talip Apaydin, who is also known as a poet, short story writer, and novelist. Apaydin studied first at Çifteler Village Institute, then at Hasanoğlu Village Institute, and finally graduated from the Music Department of Gazi Education Institute. He is among the most famous Institute-graduate music teachers. The other name is Isparta Gönen Village Institute alumnus Ahmet Yamacı. After graduation, Yamacı worked as *bağlama* player and director at the *Yurttan Sesler* Ensemble. He served as Sarısözen's assistant for many years and pioneered the notation and compilation of countless folk songs. The objectives and ideals of *Yurttan Sesler* are almost identical to the objectives and ideals—at least in music instruction—of the Institutes. The implementation of this ideal, once again, by a Village Institute graduate, and Sarısözen's recruitment of an Institute graduate to undertake such endeavors must not be a coincidence.

Salih Urhan was a graduate of the same school as Yamacı and his classmate. After graduating from the Institute, Urhan worked for a long time as a teacher and later joined the İzmir Radio as a *bağlama* and *kabak kemane* (kamantcha) player.¹⁶ Although he is indirectly related to this subject, we must mention another name: Güler Aykal... Maestro Güler Aykal's father Tevfik Aykal was a music teacher at Eskişehir Çifteler Village Institute. Although Güler Aykal was never a Village Institute student, he was raised by Institute discipline due to his father. In this regard, it would not be faulty to consider him an artist from the Institute discipline.

We find it pertinent to recall several individuals

14 Mehmet Bayrak, *Köy Enstitüsü Yazarlar Ozanlar, Töb-Der Yayınları*, Ankara, 1978.

15 Mevlüt Kaplan, *Aydınlanma Devrimine Köy Enstitüleri*, s. 160–163. Ayrıca bkz. Pakize Türkoğlu, *Tonguç ve Enstitüleri*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1997.

16 Salih Urhan ile kişisel görüşme, İzmir, 2011.

15 Mevlüt Kaplan, *Aydınlanma Devrimi ve Köy Enstitüleri*, pp. 160–163. Also see, Pakize Türkoğlu, *Tonguç ve Enstitüleri*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1997.

16 Author's interview with Salih Urhan, İzmir 2011

zarören, Hasanoğlu),¹⁷ Bedri Akalın (Göl), Mehmet İnal (Kızıllı, Aksu), Tevfik Aykal (Çifteler) gibi isimlerin olduğu müzik öğretmenleri en tanınanlardır.

Kurumları hatalarıyla ve sevaplarıyla, dönemleri içinde değerlendirmek gerekir. Elbette yeni kurgulanan bir kurumsal anlayışın bünyesinde hatalar olabilir. Bunların yalnızca hataları üzerinde ısrar etmek yerine, olumlu yanlarını değerlendirmek ve dersler çıkarmak daha doğru olacaktır. Faaliyet süresinin hayli kısa olmasına ve savaş koşullarının içinde var olma gayretine rağmen Enstitüler, kültürel etkinlikleri yoğun yaşayan ve yaşayan kurumlardır. Enstitülerle yaklaşık aynı yıllarda Türkiye'nin dört bir yanında açılan Halkevlerini de bu seferberliğin bir parçası olarak görmek, bunların bünyesinde oluşturulan kültür ve sanat -özellikle de müzik etkinliklerini- "topyekûn kültürlenme" anlayışı doğrultusunda düşünmek gerekir. Türk eğitim sistemi içinde bir döneme damgasını vuran Köy Enstitülerinin sanatsal uygulamalara gösterdiği ayrıcalıklı ilgi bilinmektedir. Enstitülerin, "eğitimin sanatsız olamayacağı" temel prensibini -tüm olumsuzluklara rağmen- başarıyla uygulamalarına bakılacak olursa, bu kurumların kültürel dönüşümü esas alan tüm projeler için model olma özelliğini bugün dahi koruduğunu söyleyebiliriz.

who taught music at the Institutes for many years. Sadi Armaner and Muzaffer Arıkan (İvriz), Veysel Arseven (Beşikdüzü, Göl, Pazarören, Hasanoğlu),¹⁷ Bedri Akalın (Göl), Mehmet İnal (Kızıllı, Aksu), Tevfik Aykal (Çifteler) are the most widely recognized music teachers of the Institutes.

Their good intentions and shortcomings aside, Village Institutes must be evaluated as part of the conditions of their respective periods. It is only natural for a newly established institutional concept to have flaws. Rather than focusing on these flaws, it would serve more useful to address the positive aspects and take cues from them. Despite their short lifespan and their efforts to survive under war conditions, Institutes enjoyed and encouraged cultural activities in the utmost fashion. *Halkevleri* (People's Houses), which were opened across Turkey in roughly the same years as the Institutes, should be regarded as part of the education campaign of the period; the cultural artistic –especially music– activities created within this organization must be evaluated within the concept of "collective culturalization." Having left their imprint on a certain period of Turkish educational system, Village Institutes are known for their special interest in artistic endeavors. Considering –despite the hardships– the successful implementation of the Institutes' fundamental principle that "there is no education without art", it would not be an exaggeration to argue that these institutions preserve, to this day, their distinction as a model upon which all other projects of cultural transformation have been based.

17 Arseven bu enstitülerde öğretmenlik yaparken aynı illerde ve çevresinde derleme çalışmaları yapmış, buralarda elde ettiği malzemeleri makale ve kitap olarak da yayınlamıştır. Gazi Eğitim Enstitüsü mezunudur. Yaşamının bir bölümünde Köy Enstitüsü hocalığı yapmasından ötürü, daha çok halk müziği araştırmalarına yönelmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Veysel Arseven (Vasili Öküzçü), 1919–1977: Biyografisi, Makaleleri ve Müzik Eserleri*, haz. Stepan Bulgar, Türksoy ve Gagavuz Yeri Kültür Dairesi Başkanlığı, Ankara, 2004.

17 While he taught at these Institutes, Arseven conducted compilation works in the towns and environs of the Institutes and published the material he acquired in various essays and books. He was a graduate of Gazi Education Institute. As he worked as a Village Institute teacher during part of his life, he gravitated predominantly towards research on folk music. For detailed information, see *Veysel Arseven (Vasili Öküzçü), 1919–1977: Biyografisi, Makaleleri ve Müzik Eserleri*, ed. Stepan Bulgar, Türksoy and Gagavuz Yeri Kültür Dairesi Başkanlığı, Ankara, 2004.

KATALOG
CATALOGUE

**KÖYÜ CANLANDIRAN ADAM:
İSMAİL HAKKI TONGUÇ (1897-1960)**

**THE MAN WHO REVIVED THE VILLAGE:
İSMAİL HAKKI TONGUÇ (1897-1960)**

1

İsmail Hakkı Tonguç'a ait "Dârü'l-Muallimîn-i Âliyye Talebesine Mahsus Hûviyet Varakası".
13 x 18 cm.

İ. H. Tonguç Belgeliği

"Identity Document for Students of Teacher Training College" issued to İsmail Hakkı Tonguç
13 x 18 cm

İ. H. Tonguç Archives

2

Rodos üzerinden Roma'ya gitmek için düzenlenmiş
"Devlet-i Âliyye-i Osmaniyye pasaport cüzdanı".

10 Temmuz 1337

Gri karton kapak içinde 12 yp.

14,5 x 19,5 cm.

İ. H. Tonguç Belgeliği

"Passport of The Great Ottoman State" issued to travel
to Rome via Rhodes.

10 July 1337

12 folios in bound in gray cardboard cover.

14,5 x 19,5 cm

İ. H. Tonguç Archives

a

b

3 a-b

İsmail Hakkı Tonguç Kurtuluş Savaşı yıllarında (a-b).
İ. H. Tonguç Belgeliği

İsmail Hakkı Tonguç during the years of the National
War of Independence (a-b).
İ. H. Tonguç Archives

AU NOM DU GOUVERNEMENT
DE LA GRANDE ASSEMBLÉE
NATIONALE DE TURQUIE

M. Ismail Hakkı
Professeur à l'École
Normale d'Ankara
(Ministre du ministère de
l'Instruction Publique)

— 5 —

— 17 —

تورک جمہوریہ نامہ لکھنے والے کا نام
میں لکھ دیا گیا ہے۔ یہ تورک اسمبلی کے پاس
میں لکھ دیا گیا ہے۔ اس میں لکھا ہے کہ
اس میں لکھا ہے کہ اس میں لکھا ہے کہ

— 6 —

4

Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti pasaport
cüzdanı.
1 Mart 1925
Siyah bez cilt içinde 16 yp.
14 x 20 cm.
İ. H. Tonguç Belgeliği

Passport of the Turkish Grand National Assembly
Government.
1 March 1925
16 folios bound in black fabric cover
14 x 20 cm
İ. H. Tonguç Archives

5

Üzerinde "İsmail Hakkı Maarif Vekâleti Mekteb-i Müzesi
Müdürlüğü" yazılı klişe (ters).

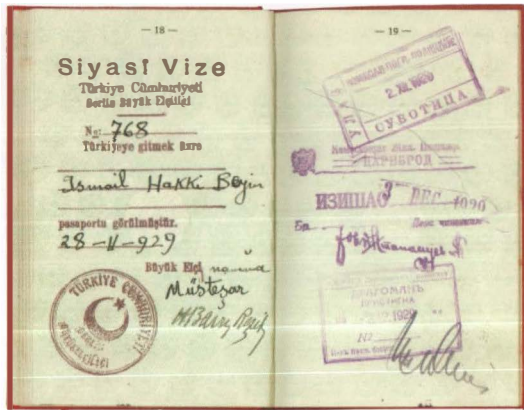
3 x 4,5 cm.

İ. H. Tonguç Belgeliği

Stereotype bearing the inscription "İsmail Hakkı
Ministry of Education - Director of School Museum"
(mirror image).

3 x 4,5 cm

İ. H. Tonguç Archives

a

b

6 a-b

İsmail Hakkı Bey adına düzenlenmiş diplomatik pasaport (a) ve "Maarif Vekilliği Öğretmen ve Memurlara Mahsus Hüviyet Varakası" (b).

1929

a. 15 x 19 cm.

b. 12,5 x 15,5 cm.

İ. H. Tonguç Belgeliği

Diplomatic passport issued to İsmail Hakkı Bey (a) and "Identity Document for Teachers and Officers of the Ministry of Education" (b).

1929

a. 15 x 19 cm

b. 12,5 x 15,5 cm

İ. H. Tonguç Archives

a

b

7 a-b

10. yıl Madalyası (a) ve
İ. H. Tonguç'a ait lastik mühürler (b).

a. Çap: 3 cm.

b. 1 x 2,5 x 5 cm. (sol)

Çap: 3 cm.; Yük.: 7 cm. (sağ)

İ. H. Tonguç Belgeliği

10th Year Medal (a) and
rubber stamps of İ. H. Tonguç (b).

a. Diameter: 3 cm

b. 1 x 2,5 x 5 cm (left)

Diameter: 3 cm; H: 7 cm (right)

İ. H. Tonguç Archives

8

Tonguç Ailesi. Nafia ve İsmail Hakkı Bey ocukları Engin
ve Yalım ile.

Nisan 1940

İ. H. Tonguç Belgeliği

Tonguç Family. Nafia and İsmail Hakkı Bey with their
children Engin and Yalım.

April 1940

İ. H. Tonguç Archives

9

İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç.
1935
İ. H. Tonguç Belgeliği

General Director of Primary Education İsmail Hakkı
Tonguç.
1935
İ. H. Tonguç Archives

10

İsmail Hakkı Tonguç bir gezi sırasında ilkokul öğrencileriyle birlikte.
I. H. Tonguç Belgeliği

İsmail Hakkı Tonguç during an excursion with primary school students.
I. H. Tonguç Archives

11

İlir köy gezisi sırasında Ilgaz'da yolun kenarına kurulan
nl sofralarından birisi.

1940

İ. H. Tonguç Belgeliği

One of the famous dining tables set up along the road
in Ilgaz during a village visit.

1940

İ. H. Tonguç Archives

12

Bir diğ er k y gezisinde köylüler ve  ocuklarla birlikte.

 . H. Tonguç Belgeligi

With villagers and children during another village visit.

 . H. Tonguç Archives

13

Eğitmen Kursu'nu bitiren öğrencilerle.
İ. H. Tonguç Belgeliği

With students graduating from the Instructor Course.
İ. H. Tonguç Archives

14

Tonguç, dokuma kursuna katılmış bir genç kızdan bilgi alıyor.
İ. H. Tonguç Belgeliği

Tonguç receives information from a young girl who participated in the textile course.
İ. H. Tonguç Archives

15

Tonguç, Arifiye Köy Enstitüsü'nde usta öğretici, müdür ve öğrencilerle birlikte yaptıkları bankta dinleniyor.

2 Kasım 1943

İ. H. Tonguç Belgeliği

Tonguç rests on the bench he constructed at Arifiye Village Institute with the master instructor, director, and students.

2 November 1943

İ. H. Tonguç Archives

16

Tonguç, kurulacak bir enstitü için yer seçiyor.
İ. H. Tonguç Belgeliği

Tonguç selecting a location for the institute to be
established.
İ. H. Tonguç Archives

17

Tonguç, Çifteler Köy Enstitüsü'nün ilk mezunları için düzenlenen törende konuşma yapıyor.
İ. H. Tonguç Belgesi

Tonguç delivers a speech at the ceremony held for the first graduates of Çifteler Village Institute
İ. H. Tonguç Archives

18

Tonguç, bir eğitimci adayıyla konuşuyor.
İ. H. Tonguç Belgeligi

Tonguç talking to a prospective instructor.
İ. H. Tonguç Archives

19

Tonguç, Köy Enstitüsü öğrencileriyle birlikte.
İ. H. Tonguç Belgeliği

Tonguç with Village Institute students.
İ. H. Tonguç Archives

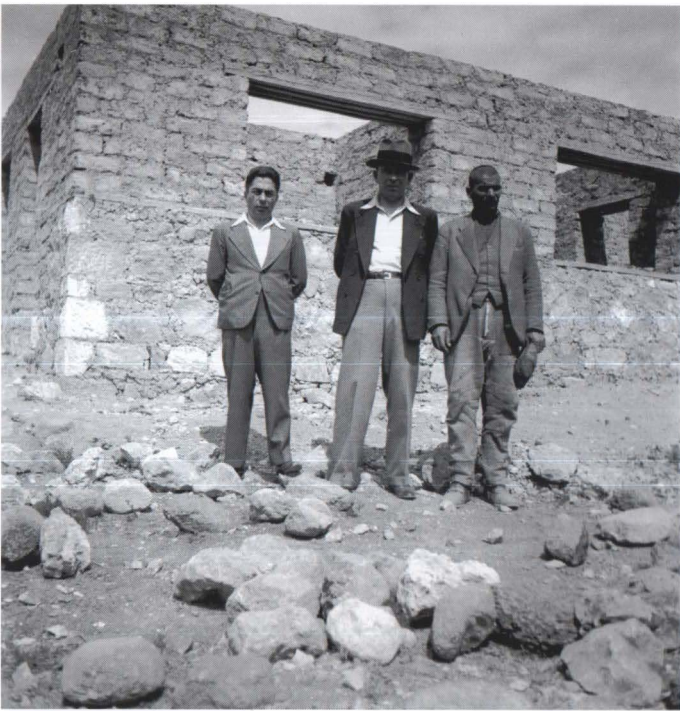
20

Tonguç, bir inceleme gezisi sırasında diğer enstitü müdürleriyle birlikte çocukların oyununu izliyor.

İ. H. Tonguç Belgeliği

Tonguç during an excursion watching primary school students with directors of other institutes.

İ. H. Tonguç Archives

21

Tonguç, yapımı süren bir Köy Enstitüsü binası önünde.

1940

İ. H. Tonguç Belgeliği

Tonguç, in front of a Village Institute building under construction.

1940

İ. H. Tonguç Archives

22

Tonguç, bir köy okulu önünde eğitmen ve öğrencilerle birlikte.

İ. H. Tonguç Belgeliği

Tonguç, in front of a village school with the instructor and students.

İ. H. Tonguç Archives

23

Tonguç'un bağ evi, Etlik, Ankara.
İ. H. Tonguç Belgeliği

Tonguç's vineyard house in Etlik, Ankara
İ. H. Tonguç Archives

24

Tonguç, Etlik'teki bağ evinde yakın dostlarıyla birlikte.
İ. H. Tonguç Belgesi

Tonguç in the garden of his vineyard house in Etlik with
his wife.
İ. H. Tonguç Archives

25

Tonguç, Etlik'teki bağ evinin bahçesinde eşiyle birlikte.
1950'li yıllar
İ. H. Tonguç Belgeliği

Tonguç in the garden of his vineyard house in Etlik with
his wife.
1950s
I. H. Tonguç Archives

26

Tonguç, eşiyle birlikte Söğütözü'nde.

1950'li yıllar

İ. H. Tonguç Belgeliği

Tonguç in Söğütözü with his wife.

1950s

İ. H. Tonguç Archives

27

Tonguç, Avrupa gezisi sırasında, yolda.

Eylül 1956

İ. H. Tonguç Belgeliği

Tonguç on the road during visit to Europe

September 1956

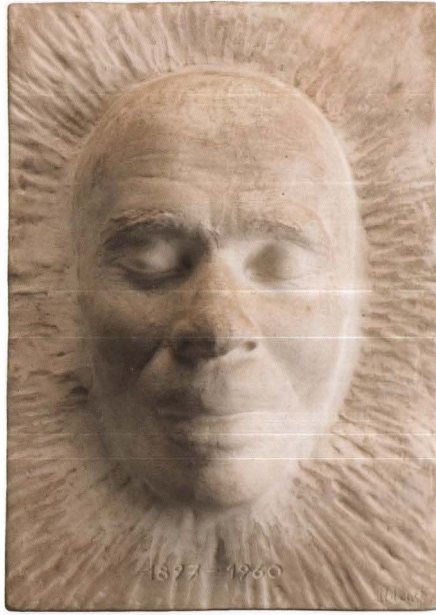
I. H. Tonguç Archives

28

Tonguç, ölümünden kısa bir süre önce ziyaret ettiği
Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nde Sabahattin Eyuboğlu ile
birlikte.
Haziran 1960
İ. H. Tonguç Belgeliği

Tonguç with Sabahattin Eyuboğlu at Hasanoğlu Village
Institute he visited shortly before his death.
June 1960
İ. H. Tonguç Archives

30

Tonguç'a ait suluboya takımı.
9,5 x 22,5 cm.
İ. H. Tonguç Belgeliği

Watercolor set belonging to Tonguç.
9,5 x 22,5 cm
İ. H. Tonguç Archives

a

b

31 a-b

Tonguç'un gümüş kılıflı domakalemi (a) ve bakır-gümüş alaşımlı kurşun kalemi (b).

a. 13 cm.

b. 10 cm.

İ. H. Tonguç Belgeliği

Fountain pen with silver case (a) and copper-silver alloyed pencil (b) of Tonguç

a. 13 cm

b. 10 cm

İ. H. Tonguç Archives

32

Tonguç'un gümüş blok notluk ve kalemi.
7,5 x 11,5 x 1,5 cm.
İ. H. Tonguç Belgeliği

Silver note pad and pen of Tonguç.
7,5 x 11,5 x 1,5 cm
I. H. Tonguç Archives

33

Tonguç'un ahşap saplı redis kalemleri.
15,5 cm.
İ. H. Tonguç Belgeliği

Calligraphic pen point with wooden stem of Tonguç.
15,5 cm.
İ. H. Tonguç Archives

34

Tonguç'un ahşap muhafazası içinde pusulası.
8 x 8 x 2 cm.

İ. H. Tonguç Belgeliği

Compass in wooden case of Tonguç
8 x 8 x 2 cm

İ. H. Tonguç Archives

35

Tonguç'un ateş yakmak için kullandığı çakmak taşı ve
kav kesesi.
8 x 3,5 cm.
İ. H. Tonguç Belgeliği

Tonguç's flintstone and tinderbox for lighting fire.
8 x 3,5 cm
İ. H. Tonguç Archives

36

Hasanoğlu Köy Enstitüsü öğrencilerinin Tonguç'a
armağan ettikleri elişi sigaralık.

13 x 6,5 x 6 cm. (sol)

13 x 24,5 x 12,5 cm. (orta)

11 x 11 x 3 cm. (sağ)

İ. H. Tonguç Belgeliği

Hand-made cigarette case Hasanoğlu Village Students
gave to Tonguç.

13 x 6,5 x 6 cm (left)

13 x 24,5 x 12,5 cm (centre)

11 x 11 x 3 cm (right)

İ. H. Tonguç Archives

37

Tonguç'un ahşap üzerine oymalı, pirinç kaplı kutu içinde

Yenice sigaraları.

7 x 10 x 4,5 cm.

İ. H. Tonguç Belgeliği

Tonguç's "Yenice" cigarettes inside the brass plated
case with engravings on wood.

7 x 10 x 4,5 cm

İ. H. Tonguç Archives

38

Tonguç'un gezilerinde kullandığı elbise fırçası ve traş takımı.

Fırça: 13 x 6 x 2,5 cm.

Ahşap kutu: 8 x 15 x 6 cm.

Tıraş kutusu: 13 x 6 x 3 cm.

İ. H. Tonguç Belgeliği

Clothes brush and shaving set Tonguç used during travel.

Brush: 13 x 6 x 2,5 cm

Wooden box: 8 x 15 x 6 cm

Shaving set box: 13 x 6 x 3 cm

İ. H. Tonguç Archives

a

b

39 a-b

Tonguç'a ait kanvas kasket (a) ve

y n ekose  apka (b).

a. 30 x 26 cm.

b. 28 x 31,5 cm.

 . H. Tonguç Belgeli i

Canvas cap (a) and

plaid wool hat (b) belonging to Tonguç

a. 30 x 26 cm

b. 28 x 31,5 cm

 . H. Tonguç Archives

40

Tonguç'a ait 6x6 formatlı Rolleiflex marka fotoğraf
makinası.
20 x 8 x 10 cm.
İ. H. Tonguç Belgeliği

The 6x6 Rolleiflex camera of Tonguç
20 x 8 x 10 cm
I. H. Tonguç Archives

19-17-1957
Ankara

Kıyıkardemir Şerif,

Sana çoktan beri mektup yazmak istiyordum. Fakat şimdi anlatabacağım mesele buna geçirdi. Şu yazıya da döndükten sonra hatıralar henüz canlı iken i kitaplık yazmaya başlaydım. Ben Cardan biria Fethalazgi Fethalazgi Köyü" Şekli de a Baki. Anladıkda Tuncel Şeklini olacağı. Birincisi bitirdim. İkincisi biraz daha sürer.

Pek. Ç. Köyüne ait olan misredde-lerini sana tesbihatları olarak yazıyorum. Bir daha Annam ve diğünceğini bana yazmam; mümkün olursa v seni ömeye. Kader iki missha olarak dahtılı edip bir missha misreddelele beraber ba-na yine tesbihatları seni pendermeni rica edeceğim; diğer missha den de kalsın.

Tesbihatları beklemeye inen verizimise se belki bu de bakka misreddelelele olamay- lar. Bu kitabın sonuna a Fethalazgi Fethalazgi Köyü" lar köyünü pendermeni sonra hatıra pe- lantılar diye bir bölüm daha eklemeyi düşünüyorum. Bunu arkadaşlarımdan fikir- lerini öğrendikten sonra tamamlandıktan sonra olacağı. Önce işi misreddelelele Fethalazgi Köyü" lar köyünü pendermeni sonra hatıra pe- lantılar diye bir bölüm daha eklemeyi düşünüyorum. Bunu arkadaşlarımdan fikir- lerini öğrendikten sonra tamamlandıktan sonra olacağı.

X
X X

-2-

Bu kâğıtları bana toplayanında Fethalazgi Köyü" lar köyünü pendermeni sonra hatıra pe- lantılar diye bir bölüm daha eklemeyi düşünüyorum. Bunu arkadaşlarımdan fikir- lerini öğrendikten sonra tamamlandıktan sonra olacağı.

"Kıyıkardemir" adlı bir dergi çıkarmaya karar verdim. Bunu da Fethalazgi Köyü" lar köyünü pendermeni sonra hatıra pe- lantılar diye bir bölüm daha eklemeyi düşünüyorum. Bunu arkadaşlarımdan fikir- lerini öğrendikten sonra tamamlandıktan sonra olacağı.

Fethalazgi Köyü" lar köyünü pendermeni sonra hatıra pe- lantılar diye bir bölüm daha eklemeyi düşünüyorum. Bunu arkadaşlarımdan fikir- lerini öğrendikten sonra tamamlandıktan sonra olacağı.

Birleşik Amerika'da ilköğretimi yay- mak için çok çalışmış ve çalışmaya devam ediyor. Bunu da Fethalazgi Köyü" lar köyünü pendermeni sonra hatıra pe- lantılar diye bir bölüm daha eklemeyi düşünüyorum. Bunu arkadaşlarımdan fikir- lerini öğrendikten sonra tamamlandıktan sonra olacağı.

"Ansa, halpa deydale bir iş yapmadık- olmağa utanmaktadırlar".

Birleşik Amerika'da ilköğretimi yay- mak için çok çalışmış ve çalışmaya devam ediyor. Bunu da Fethalazgi Köyü" lar köyünü pendermeni sonra hatıra pe- lantılar diye bir bölüm daha eklemeyi düşünüyorum. Bunu arkadaşlarımdan fikir- lerini öğrendikten sonra tamamlandıktan sonra olacağı.

41

Tonguç'un Ankara'dan Şerif Tekben'e (Akçadağ Köy Enstitüsü Müdürü) yazdığı mektup.
19 Şubat 1957
20 x 13,5 cm.
İ. H. Tonguç Belgeligi

Letter that Tonguç wrote to Şerif Tekben (Akçadağ Village Institute Director) from Ankara.
19 February 1957
20 x 13,5 cm
İ. H. Tonguç Archives

BİR İNSAN KURTARMAK:
ANALAR, BABALAR VE ÇOCUKLARI
SAVING A HUMAN BEING:
MOTHERS, FATHERS, AND CHILDREN

42

Çifteler pazarında çarık tamircileri.

30 Nisan 1938

İ. H. Tonguç Belgeliği

Pile shoe menders at the Çifteler market

30 April 1938

İ. H. Tonguç Archives

43

Çifteler pazarında alışveriş hesabı yapan köylüler.

30 Nisan 1938

İ. H. Tonguç Belgeliği

Villagers doing shopping sums at the Çifteler market.

30 April 1938

İ. H. Tonguç Archives

a

b

44 a-b

Köy işinde kadınlar.
İ. H. Tonguç Belgeği

Women doing village work
İ. H. Tonguç Archives

45

Dibekte bulgur döven kadınlar.
İ. H. Tonguç Belgeliği

Women grinding cracked wheat in the mortar.
İ. H. Tonguç Archives

46

Çifteler pazarında çerçi kadınlar.

30 Nisan 1938

İ. H. Tonguç Belgeligi

Peddler women at the Çifteler market

30 April 1938

İ. H. Tonguç Archives

a

b

47 a-b

Sırtında çocuğu ile okul inşaatına taş taşıyan kadın (a);
köy işinde kadın ve çocukları (b).
İ. H. Tonguç Belgeliği

Woman carrying stones to the school construction with
her child strapped to her back (a); woman doing village
work with her children (b).
İ. H. Tonguç Archives

48

Çifteler Belpınar Köyü'nde küçük bir ev "furunu"
yapmaya çalışan kadınlar.
1 Mayıs 1938
İ. H. Tonguç Belgeği

Women trying to build a small "home oven" at the
Belpınar Village of Çifteler.
1 May 1938
İ. H. Tonguç Archives

49

Aragören'de köylü kadınları.
İ. H. Tonguç Belgeliği

Village women in Aragören.
İ. H. Tonguç Archives

50

Köyde çocuk; soyun devamı, üretimin sürekliliği.
İ. H. Tonguç Belgeliği

Children in villages; continuation of lineage, sustenance
of production.

I. H. Tonguç Archives

51

Ankara köylerinden bir çocuk.
İ. H. Tonguç Belgeliği

A child from the Ankara villages.
İ. H. Tonguç Archives

a

b

52 a-b

Okuma çağındaki köy çocukları.
İ. H. Tonguç Belgeliği

Village children at school age
İ. H. Tonguç Archives

53

Kalecik Sulakyurt Köyü'nde yün eğiren ve çorap ören kızlar.
İ. H. Tonguç Belgeliği

Girls spinning and knitting socks in Sulakyurt Village,
Kalecik.
İ. H. Tonguç Archives

54

Ankara köylerinden okumaya gelen köy çocukları.

22 Aralık 1936

İ. H. Tonguç Belgeliği

Children arriving from Ankara villages to attend school

22 December 1936

İ. H. Tonguç Archives

56

Tokat'ın Pazar nahiyesinden kaydı yapıp Enstitüye
gönderilen kız çocukları.
İ. H. Tonguç Belgeliği

Girls registered in the Pazar district of Tokat and sent to
the Institute.
İ. H. Tonguç Archives

57

Fikret Madaralı'nın Çarşamba köylerinden Ladik Akpınar
Köy Enstitüsü'ne gönderdiği çocuklar.
7 Şubat 1941
İ. H. Tonguç Belgeliği

Children Fikret Madaralı sent from the villages of
Çarşamba to Ladik Akpınar Village Institute.
7 February 1941
I. H. Tonguç Archives

58

Fikret Madaralı'nın Terme'nin Şıhlı Köyü'nden kaydını
yaptığı çocuklar.
24 Şubat 1941
İ. H. Tonguç Belgesi

Children Fikret Madaralı enrolled from the Şıhlı Village
of Terme.
24 February 1941
İ. H. Tonguç Archives

59

Fikret Madaralı'nın Terme'nin Yerli Köyü'nden kaydını
yaptığı çocuklar.
24 Şubat 1941
İ. H. Tonguç Belgeliği

Children Fikret Madaralı enrolled from the Yerli Village
of Terme.
24 February 1941
İ. H. Tonguç Archives

60

Fikret Madaralı'nın Çarşamba köylerinden topladığı
okul çocukları.
24 Şubat 1941
İ. H. Tonguç Belgeliği

School children Fikret Madaralı recruited from the
villages of Çarşamba.
24 February 1941
İ. H. Tonguç Archives

61

Ulukışla köylerinden kaydı yapılan kız çocukları.
İ. H. Tonguç Belgeliği

Girls being registered from the villages of Ulukışla.
İ. H. Tonguç Archives

62

Cılavuz Köy Enstitüsü'ne kabul edilen bir köy çocuğu.

1941

İ. H. Tonguç Belgeliği

A village kid admitted to Cılavuz Village Institute

1941

İ. H. Tonguç Archives

63

Fikret Madaralı tarafından toplanan kız çocukları
babalarıyla birlikte.
21 Mayıs 1941
İ. H. Tonguç Belgeliği

The girls Fikret Madaralı recruited and their fathers.
21 May 1941
İ. H. Tonguç Archives

64

Savaştepe Köy Enstitüsü'ne kaydı yapılan bir köy kızı.
İ. H. Tonguç Belgeliği

A village girl registered at Savaştepe Village Institute
İ. H. Tonguç Archives

65

Arifiye Köy Enstitüsü'ne gelen kızlar.
İ. H. Tonguç Belgeligi

Girls arriving at Arifiye Village Institute.
İ. H. Tonguç Archives

66

Akçadağ Köy Enstitüsü'ne çocuklarını getiren köylüler.
İ. H. Tonguç Belgeliği

Villagers bringing their children to Akçadağ Village
Institute.
İ. H. Tonguç Archives

67

Terme'nin Şıhlı Köyü'nden çocuklarını uğurlayanlar.
24 Şubat 1941
İ. H. Tonguç Belgeliği

Families sending off their children from the Şıhlı Village
of Terme.
24 February 1941
İ. H. Tonguç Archives

68

Mahmut Makal'ın, babası İsmail Makal ile İvriz Köy
Enstitüsü'ne giderken çektiği veda fotoğrafı.

23 Mart 1943

İ. H. Tonguç Belgeligi

The farewell photograph of Mahmut Makal with his
father İsmail Makal as he leaves for İvriz Village
Institute.

23 March 1943

İ. H. Tonguç Archives

YAPARAK ÖĞRENMEK: TER DÖKEN EĞİTİM
LEARNING BY DOING: LABORIOUS EDUCATION

69

Turgut Kavraal, Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nde köşe taşı
yontarken.
Mustafa Güneri Arşivi

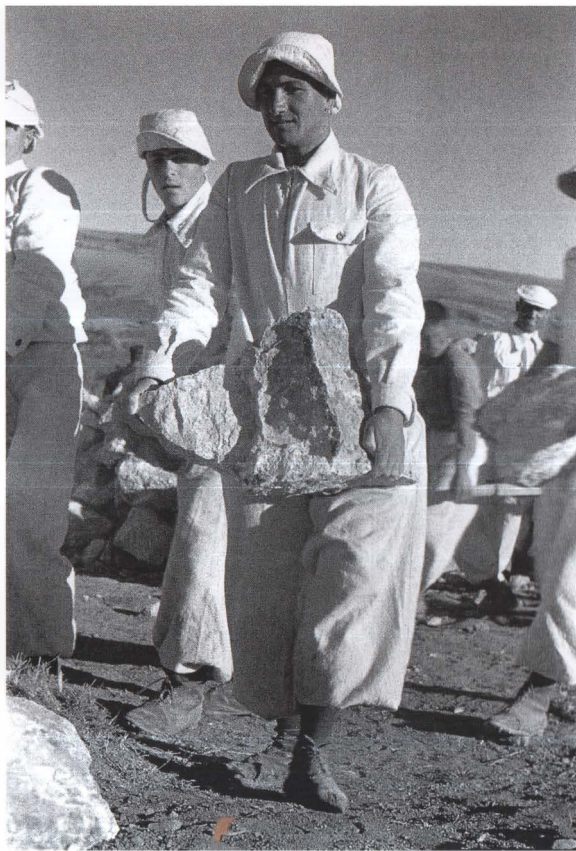
Turgut Kavraal dressing a cornerstone at Hasanoğlu
Village Institute.
Mustafa Güneri Archives

70

Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nde taş yontan öğrenciler.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Students dressing stones at Hasanoğlu Village
Institute.
İ.H. Tonguç Archives

71

Havanoğlan Köy Enstitüsü'nde inşaata taş taşıyanlar.
Mustafa Güneri Arşivi

Carrying stones to the construction site at Hasanoğlan
Village Institute.
Mustafa Güneri Archives

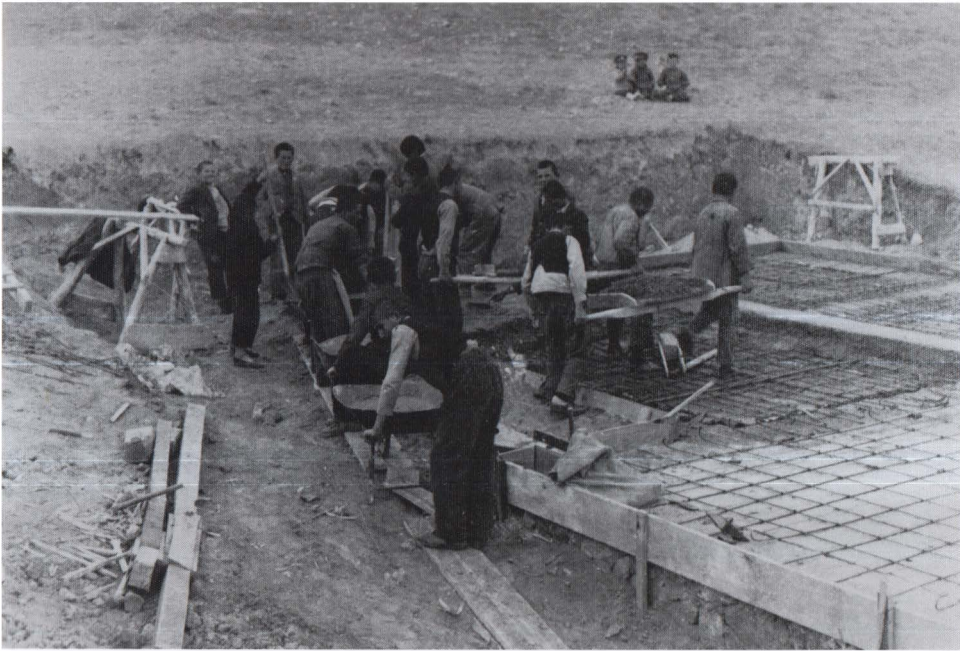

73

Arifiye Köy Enstitüsü'nde kireç söndürülmesi.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Slaking lime at Arifiye Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

74

Çifteler Köy Enstitüsü'nde temele harç taşıyanlar.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Carrying mortar for the foundation at Çifteler Village
Institute.
İ.H. Tonguç Archives

75

Kepirtepe Köy Enstitüsü'nde temel kalıplarına harç
döken öğrenciler.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Students pouring mortar into the foundation molds at
Kepirtepe Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

76

Hasanoğlu Köy Enstitüsü inşaatına kızakla malzeme taşınması.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Carrying materials on sledges to the construction site at Hasanoğlu Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

77

Bir Köy Enstitüsünde tuğla hamuru karan öğrenciler.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Students mixing brick clay at a Village Institute
İ.H. Tonguç Archives

79

Göl Köy Enstitüsü'nün inşasında kullanılacak tuğlaların
pişirildiği fırın.
İ.H. Tonguç Belgeliği

A brick kiln to be used in the construction of Göl Village
Institute.
İ.H. Tonguç Archives

80

Göl Köy Eğitim Kursu öğrencilerinin ürettiği Enstitü
inşaatında kullanılan tuğlalar.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Bricks manufactured by Göl Village Instructor Course
students and used in the construction of the Institute.
İ.H. Tonguç Archives

81

Çifteler Köy Enstitüsü'nde üretilen tuğlalar el arabasına
yüklenirken.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Loading the bricks manufactured at Çifteler Village
Institute on the handcart.
İ.H. Tonguç Archives

82

Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nde bir öğrenci inşaata tuğla taşıyor.
İ.H. Tonguç Belgeliği

A student carrying bricks to the construction site at Hasanoğlu Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

83

Hasanoğlu Köy Enstitüsü'ne imece usulü tuğla taşınması.
Mustafa Güneri Arşivi

Carrying bricks to Hasanoğlu Village Institute through collective voluntary work.
Mustafa Güneri Archives

84

Göl Köy Enstitüsü inşaatında çalışan eğitimci adayları.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Prospective instructors working at the Göl Village
Institute construction.
İ.H. Tonguç Archives

85

Göl Koy Enstitüsü'nde eğitimci adaylarının inşa ettiği bir yapı.
İ.H. Tonguç Belgesi

A building constructed by prospective instructors at Göl Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

86

Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nde duvar ören öğrenciler.
Mustafa Güneri Arşivi

Students bonding a wall at Hasanoğlu Village Institute.
Mustafa Güneri Archives

87

Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nde Keprirtepe öğrenciler
duvar örüyorlar.
Mustafa Güneri Arşivi

Students of Keprirtepe bonding a wall at Hasanoğlu
Village Institute.
Mustafa Güneri Archives

88

Aksu Köy Enstitüsü'nde duvar sıvası yapan öğrenciler.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Students making wall plaster at Aksu Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

89

Hasanoğlu Köy Enstitüsü öğrencileri çatı makası
yaparken.
Mustafa Güneri Arşivi

Students building a roof truss at Hasanoğlu Village
Institute.
Mustafa Güneri Archives

90

Akpınar Köy Enstitüsü'nde çatı inşaatı.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Roof construction at Akpınar Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

a

b

94 a-b

Çifteler Köy Enstitüsü'nde Seydi Suyu üzerine köprü yapımı (a),
Kepirtepe Köy Enstitüsü'nde su deposu yapımı (b).
İ.H. Tonguç Belgeliği

Bridge construction over Seydi Creek at Çifteler Village Institute (a),
Water reservoir construction at Kepirtepe Village Institute (b).
İ.H. Tonguç Archives

95

Akpınar Köy Enstitüsü marangoz işliğinde öğrenciler.
İ.H. Tonguç Belgesi

Students at the carpentry workshop of Akpınar Village
Institute.

İ.H. Tonguç Archives

a

b

97 a-b

Açık havada marangozluk eğitimi.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Carpentry instruction held outdoors
İ.H. Tonguç Archives

98

Aksu Köy Enstitüsü'nde çatı kirişi için kalas kesen
öğrenciler.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Students cutting planks for the roof beam at Aksu
Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

a

b

99 a-b

Ahşap testeresiyle çalışma.
İ.H. Tonguç Belgeligi

Working with a wood saw.
İ.H. Tonguç Archives

a

b

100 a-b

Çifteler Köy Enstitüsü marangoz işliğinde rende yapan
bir öğrenci (a),
Savaştepe Köy Enstitüsü işliğinde çalışan öğrenciler (b).
İ.H. Tonguç Belgesi

A student working with a plane at the carpentry
workshop of Çifteler Village Institute (a),
Students working at the Savaştepe Village Institute
workshop (b).

İ.H. Tonguç Archives

a

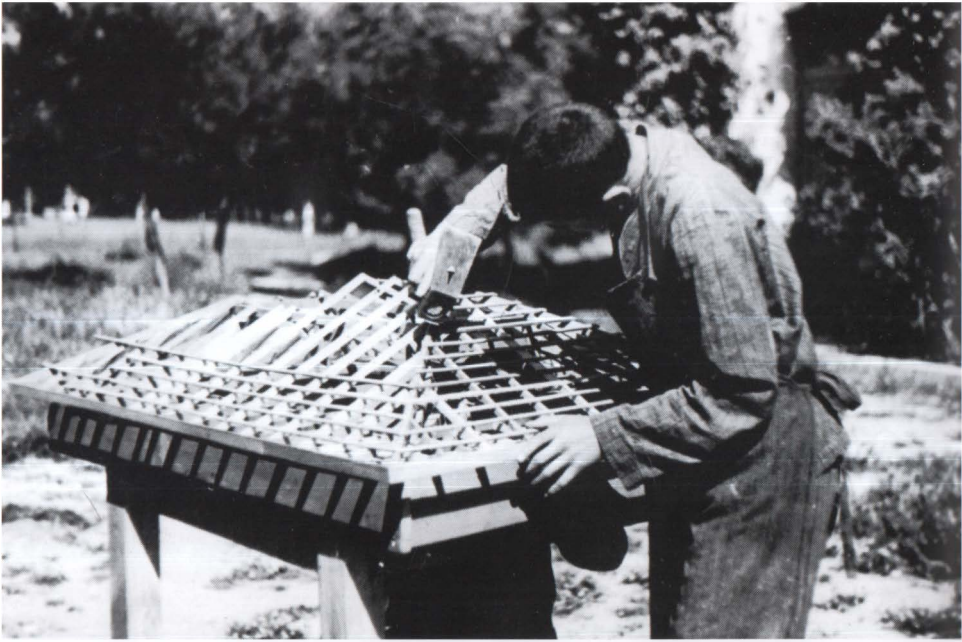

b

101 a-b

Marangozluk öğrenen öğrenciler; ahşap vidalama (a),
hortum terazisi kullanma (b).
İ.H. Tonguç Belgeliği

Students learning carpentry; wood screwing (a), using a
water level (b).
İ.H. Tonguç Archives

102

Aksu Köy Enstitüsü'nde ahşap işçiliği eğitimi.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Woodworking instruction at Aksu Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

103

Kızılçullu Köy Enstitüsü demircilik işliğinde kaynak yapan
öğrenciler.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Students welding at the ironworking workshop of
Kızılçullu Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

104

Hasanoğlu Köy Enstitüsü demircilik işliğinde demir
dövme.
Mustafa Güneri Arşivi

Forging at the ironworking workshop of Hasanoğlu
Village Institute.
Mustafa Güneri Archives

105

Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nde kaynakçılık eğitimi.
Mustafa Güneri Arşivi

Welding instruction at Hasanoğlu Village Institute.
Mustafa Güneri Archives

106

Kepirtepe Köy Enstitüsü'nde kaynak yapan öğrenciler.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Students welding at Kepirtepe Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

107

Akpınar Köy Enstitüsü demircilik işliğı.
İ.H. Tonguç Belgeliğı

Ironworking workshop at Akpınar Village Institute
İ.H. Tonguç Archives

108

K pirtepe Köy Enstitüsü demircilik i li i.
 .H. Tonguç Belgeliği

Ironworking workshop at K pirtepe Village Institute.
 .H. Tonguç Archives

109

Göl Köy Enstitüsü'nde bisiklet ve motosiklet tamiri.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Bicycle and motorcycle repair at Gol Village Institute
İ.H. Tonguç Archives

110

Kepirtepe Köy Enstitüsü'nde s u pompası tamiri.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Water pump repair at Kepirtepe Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

111

Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nde elektrik santralinin
işletilmesi.
Mustafa Güneri Arşivi

Operation of the power plant at Hasanoglu Village
Institute.
Mustafa Güneri Archives

112

Kepirtepe Köy Enstitüsü'nde ziraat eğitimi.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Agriculture instruction at Kepirtepe Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

113

Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nde toprak belleyen
öğrenciler.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Students digging soil at Hasanoglan Village Institute
İ.H. Tonguç Archives

a

b

114 a-b

Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nde (a) ve Keprirtepe Köy Enstitüsü'nde çapa yapan kız öğrenciler (b).
İ.H. Tonguç Belgeliği

Female students hoeing at Hasanoğlu Village Institute (a) and Keprirtepe Village Institute (b).
İ.H. Tonguç Archives

a

b

115 a-b

Kepirtepe Köy Enstitüsü öğrencileri bitki soğanı
dikiyorlar (a-b).
İ.H. Tonguç Belgeliği

Students of Kepirtepe Village Institute planting bulbs
(a-b).
İ.H. Tonguç Archives

116

Kepirtepe Köy Enstitüsü'nde pancar ekimi.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Planting beets at Kepirtepe Village Institute
İ.H. Tonguç Archives

a

b

117 a-b

Hasanoğlan Köy Enstitüsü'nde (a) ve Keirirtepe Köy Enstitüsü'nde fidan dikimi (b).
İ.H. Tonguç Belgeliği

Planting saplings at Hasanoğlan Village Institute (a) and Keirirtepe Village Institute (b).
İ.H. Tonguç Archives

118

Gönen Köy Enstitüsü'nde sebze toplayan öğrenciler.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Students picking vegetables at Gönen Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

119

Kızılcıllu Köy Enstitüsü'nde sebze ayıklayan kız
öğrenciler.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Female students peeling vegetables at Kızılcıllu Village
Institute.
I.H. Tonguç Archives

a

b

120 a-b

Kızılçullu Köy Enstitüsü (a) ile Kecipirtepe Köy Enstitüsü'nde (b) ağaç ve fidan budama.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Pruning trees and saplings at Kızılçullu Village Institute (a) and Kecipirtepe Village Institute (b).
İ.H. Tonguç Archives

121

Kızılçullu Köy Enstitüsü'nde bahçe sulaması.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Watering the garden at Kızılçullu Village Institute
İ.H. Tonguç Archives

122

Arifiye Köy Enstitüsü'nde bitki yetiştiriciliği.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Growing plants at Arifiye Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

123

Hayvancılık dersinde süt saçan kız ėrenciler.

İ.H. Tonguç Belgeligi

Female students milking during animal husbandry class.

İ.H. Tonguç Archives

124

Arifiye Köy Enstitüsü'nde sıpaların bakımı.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Foal maintenance at Arifiye Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

125

Akpınar Köy Enstitüsü'nde ahır.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Stables at Akpınar Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

126

Akpınar Köy Enstitüsü'nde arıcılık.

1945

İ.H. Tonguç Belgeliği

Apiculture at Akpınar Village Institute.

1945

İ.H. Tonguç Archives

127

Kepirtepe Köy Enstitüsü'nde arıcılık.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Apiculture at Kepirtepe Village Institute
İ.H. Tonguç Archives

128

Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nde arıcılık.
İ.H. Tonguç Belgesi

Apiculture at Hasanoğlu Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

120

Beşikdüzü Köy Enstitüsü'nde öğrenciler balığa çıkma
hazırlığında.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Students at Beşikdüzü Village Institute getting ready to
go fishing.
İ.H. Tonguç Archives

130

Beşikdüzü Köy Enstitüsü'nde balık ağlarını tamir eden
öğrenciler.
İ.H. Tonguç Belgeliği

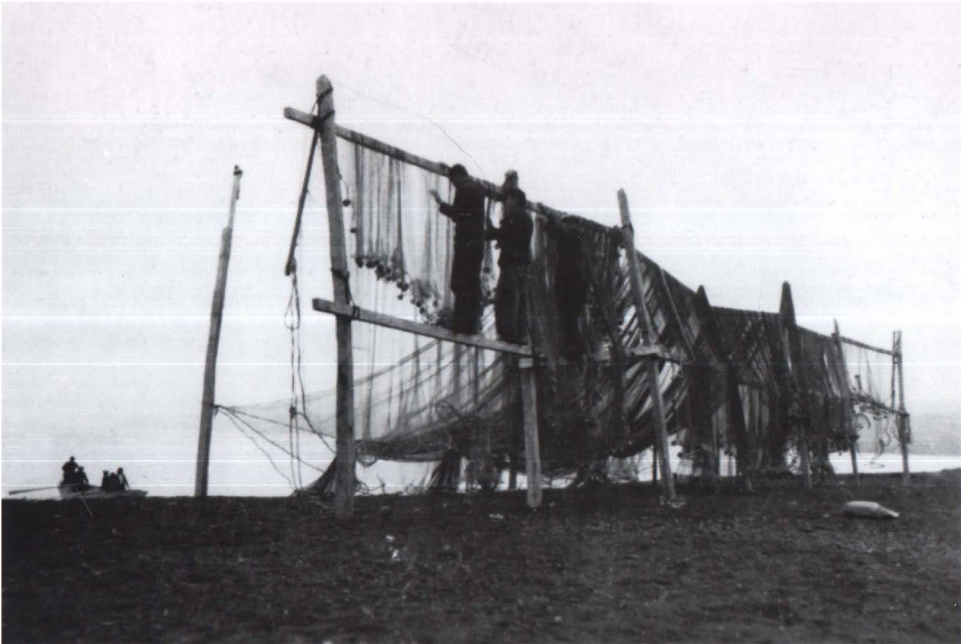
Students mending fishnets at Beşikdüzü Village
Institute.
İ.H. Tonguç Archives

131

Beşikdüzü Köy Enstitüsü öğrencileri balık ağlarını tamir ediyorlar.
25 Mart 1942
İ.H. Tonguç Belgeliği

Students mending fishnets at Beşikdüzü Village Institute.
25 March 1942
İ.H. Tonguç Archives

132

Beşikdüzü Köy Enstitüsü'nde balık ağları kurutuluyor.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Drying fishnets at Beşikdüzü Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

133

Köy Enstitüsünde kümes hayvancılığı.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Poultry farming at the Village Institute.
I.H. Tonguç Archives

a

b

134 a-b

Kepirtepe Köy Enstitüsü'nde hamur yoğuran (a), yufka
açan kız öğrenciler (b).

1940

İ.H. Tonguç Belgeliği

Female students kneading (a) and rolling (b) dough at
Kepirtepe Village Institute.

1940

İ.H. Tonguç Archives

135

Köy Enstitüsü'nde biçki dikiş dersi.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Sewing class at Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

136

Hasanoğlu Köy Enstitüsü'nün bıçkı dikiş işliğinde kız
öğrenciler.
Mustafa Güneri Arşivi

Female students at the sewing workshop of Hasanoğlu
Village Institute.
Mustafa Güneri Archives

137

Gönen Köy Enstitüsü'nde şapka diken bir kız öğrenci.
İ.H. Tonguç Belgeliği

A female student sewing a hat at Gonen Village
Institute.
İ.H. Tonguç Archives

138

Savaştepe Köy Enstitüsü'nde biçki dikiş dersi.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Sewing class at Savaştepe Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

139

Köy Enstitüsünde yastık kılıfı diken bir kız öğrenci.
İ.H. Tonguç Belgeliği

A female student sewing a pillowcase at a Village
Institute.
İ.H. Tonguç Archives

140

Gönen Köy Enstitüsü'nde biçki dikiş dersi.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Sewing class at Gönen Village Institute.
İ.H. Tonguç Archives

141

Kepirtepe Köy Enstitüsü'nde biçki dikiş dersi.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Sewing class at Kepirtepe Village Institute
İ.H. Tonguç Archives

142

Kepirtepe Köy Enstitüsü öğrencileri patron çıkartıyorlar.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Students of Kepirtepe Village Institute making dress
patterns.
İ.H. Tonguç Archives

143

Çifteler Köy Enstitüsü öğrencileri biçki dikiş dersinde.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Çifteler Village Institute students during a sewing class.
İ.H. Tonguç Archives

144

Kızılçullu Köy Enstitüsü'nde bir kız öğrenci arkadaşına
prova yapıyor.
İ.H. Tonguç Belgeligi

A female student at Kızılçullu Village Institute is dress
fitting a friend.
İ.H. Tonguç Archives

145

Dokuma tezgâhı başında öğrenciler.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Students at the weaving loom
İ.H. Tonguç Archives

146

Köy Enstitüsünde çözgü yapılırken.
İ.H. Tonguç Belgeliği

Warping at the Village Institute.
I.H. Tonguç Archives

SUNAVE İNAN
KIRAÇ VAKFI

